MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Archeologische opgraving

Eindverslag

Kortrijk Begijnhof
Werfbegeleiding
(prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Matthias GALLOO
Tina BRUYNINCKX

Projectcode: 2020A120

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
B - 8770 Ingelmunster

T +32 51 31 60 80
F +32 51 30 22 37
info@monument.be

R.P.R Gent, afd. Kortrijk
BTW BE 0441.337.825
monument.be

MONUMENT
GROUP

Vergunningsnummer:	2020A120
Projectleider:	Bart Bartholomieux
Naam erkende archeoloog:	Bart Bartholomieux
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00127
veldwerkleider:	Matthias Galloo
Archeologisch team:	Bart Bartholomieux (erkend archeoloog), Matthias Galloo (erkend archeoloog), Rosalie Vincent, Alyssa Boecksteyns , Lisa Weyts (assistent-archeologen)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Nancy Lemay (Erfgoedconsulent Archeologie, Onroerend Erfgoed)
Plannen:	Matthias Galloo
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Provincie:	West-Vlaanderen
Gemeente:	Kortrijk
Deelgemeente:	Kortrijk
Plaats:	Begijnhof (zie plan in bijlage 1, 2 & 3)
Projectcode:	KOBE20
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 72343, Y: 169168 X: 72527, Y: 169295
Kadastergegevens:	Kortrijk, Afdeling 3, Sectie H, voor de nummers zie figuur 1 in het verslag van resultaten van bureauonderzoek Begijnhof (Kortrijk, West-Vlaanderen) (ID 3028).
Topografische kaart:	zie bijlage 1 & 2
Begindatum onderzoek:	17/03/2020
Einddatum onderzoek:	14/4/2021
Relevante termen thesauri:	Middeleeuwen, vroegmoderne periode, werfbegeleiding, begijnhof
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Onroerenderfgoeddepot Trezoor Vier Linden 1 8501 Heule
Nummer wettelijk depot:	207.494.678
Titel:	Archeologische opgraving Kortrijk Begijnhof 2020 werfbegeleding (prov. West-Vlaanderen). Eindverslag.
Rapportnummer:	2022/07
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

© Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Figuren: Monument Vandekerckhove nv, tenzij anders vermeld. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL 3
1. INLEIDING 5
2. BESCHRIJVEND GEDEELTE 7
2.1. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS 7
2.2. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT 9
2.2.1. Vraagstelling 9
2.2.2. Randvoorwaarden 9
2.2.3. Geplande werken 9
2.3. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE 12
2.3.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie 12
2.3.2. Organisatie van het onderzoek 12
2.3.3. Verwerking 13
2.3.4. Gebruikt materiaal 13
2.3.5. Inbreng specialisten 13
3. ASSESSMENTRAPPORT 15
3.1. BESCHRIJVING EN MOTIVERING 15
3.2. BESCHRIJVING EN REGISTRATIE 16
3.2.1. Assessment van de vondsten 16
3.2.2. Assessment van de stalen 23
3.2.3. Het assessment van de sporen en archeologische structuren 25
3.3. WETENSCHAPPELIJK POTENTIEEL 25
4. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS 27
4.1. LANDSCHAPPELIJKE SITUERING 27
4.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING 31
5. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS 33
5.1. HISTORISCH KADER – KORTRIJK ALGEMEEN 33
5.2. HISTORISCH KADER – BEGIJNHOF 35
5.3. ARCHEOLOGISCH KADER 45
6. RESULTATEN 49
6.1. STRATIGRAFIE 49
6.1.1. Algemeen 49
6.1.2. Profielen 56
6.2. BESCHRIJVING SPOREN 132
6.2.1. Algemeen 132
6.2.2. Muren 136
6.2.3. Uitbraaksporen 146
6.2.4. Riolen/goten 147
6.2.5. Vloeren 150
6.2.6. Waterput en citerne 151
6.3. BESCHRIJVING AARDEWERKVONDSTEN 154

7. INTERPRETATIE EN DATERING.....168
7.1. ALGEMEEN.....168
7.2. ZONE "NIEUW BEGIJNHOF".....170
7.3. OUDE GEDEELTE BEGIJNHOF.....171
7.4. ONDERZOEKSVRAGEN.....173
8. SAMENVATTING.....177
9. BIBLIOGRAFIE.....179
9.1. LITERATUUR.....179
9.2. INTERNETBRONNEN.....180
10. BIJLAGEN.....181

1. INLEIDING

In het kader van de geplande vernieuwing van de verhardingen en riolering binnen het begijnhof te Kortrijk voerde een team van Monument Vandekerckhove nv tussen 17 maart 2020 en 14 april 2021 een archeologische werfbegeleiding uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was de stad Kortrijk. Uit de voorafgaande archeologienota werd duidelijk dat de geplande werken een verstoring van de archeologische ondergrond met zich konden meebrengen. Daarom werd in het verslag van resultaten van bureauonderzoek Begijnhof (Kortrijk, West-Vlaanderen) (ID 3028) een werfbegeleiding geadviseerd van de verstoorde oppervlakten (ongeveer 1709m²), teneinde te vermijden dat waardevole archeologisch sporen ongedocumenteerd verloren zou gaan. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens het programma van maatregelen opgesteld door Ruben Willaert bvba. Vanuit het Agentschap Onroerend Erfgoed werd toezicht gehouden via erfgoedconsulent Nancy Lemay.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verder onderzoek. Het geheel wordt verduidelijkt met kaarten en foto’s. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een USB-kaart met plannen, fotolijst en de digitale versie van de bijlagen en deze tekst. De verschillende inventarislijsten en foto’ s kunnen geraadpleegd worden via de website http://www.monarcheo.be/databank. Bij vragen hieromtrent kan contact opgenomen worden via info@monument.be.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Archeologische voorkennis[1]

Uit de bureaustudie kwam naar voren dat er in de directe omgeving van het projectgebied reeds heel wat archeologisch onderzoek is gebeurd. Ook binnen het projectgebied zelf vonden reeds verschillende onderzoeken plaats (CAI 75088, CAI 163346, CAI 211471).

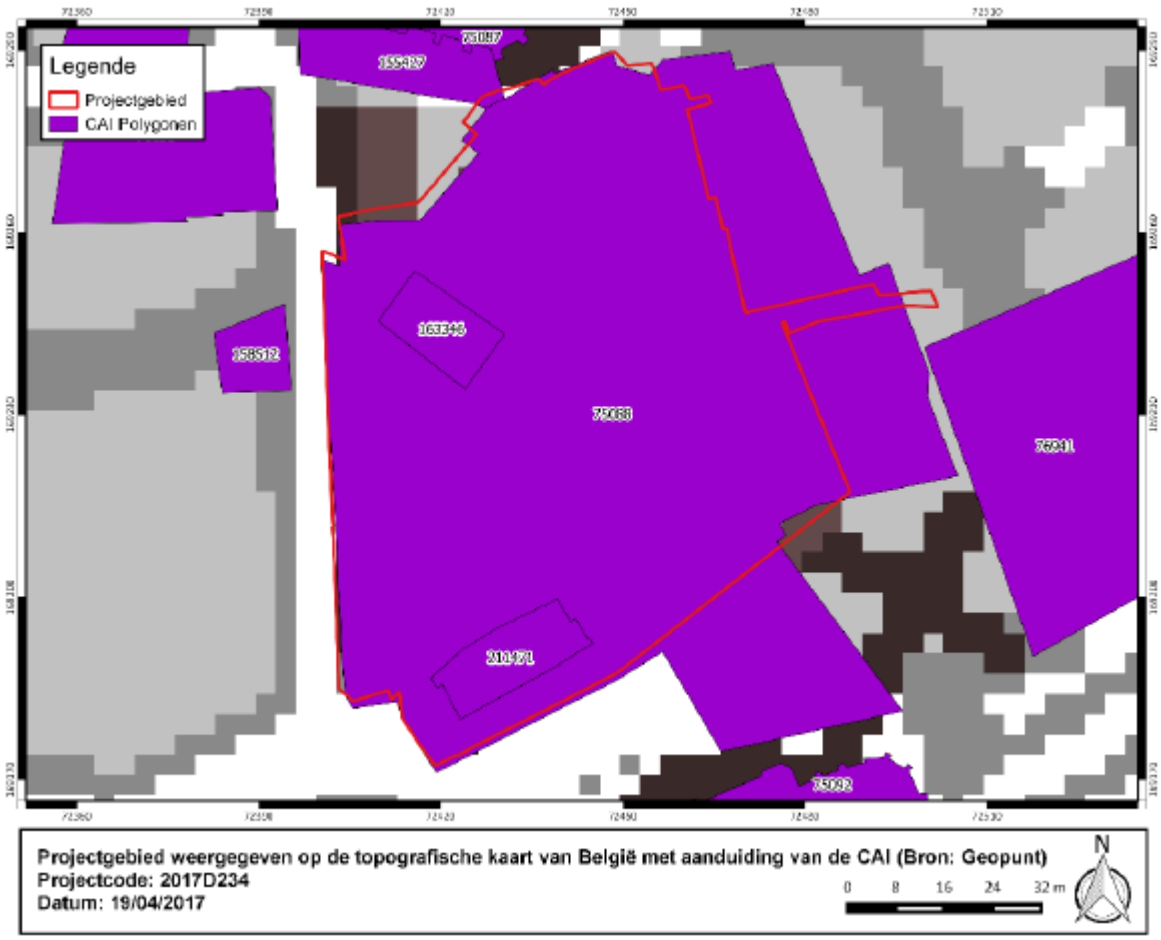

Figuur 1: Het projectgebied weergegeven op de topogratfische kaart, met aanduiding van de CAI-locaties (bron: DEGRYSE J. *et al. 2017a*, p. 36).

Tijdens opgravingen in 2004 en 2006 en tijdens de controle van werken in 1998 en 2005 kwamen vondsten, sporen en structuren aan het licht die dateren uit de laat-Romeinse tijd tot de vroegmoderne periode (CAI 75088).[2] Zo werd in de moestuin verplaatst Romeins materiaal gevonden, zoals terra sigillata en handgevormd aardewerk. Uit de middeleeuwen dateren

[1] DEGRYSE J. *et al.* 2017a, p. 36-49.
[2] DESPRIET PH. 1972, DESPRIET PH. 1974, DESPRIET PH. 2005, DESPRIET PH. 2006, MERTENS J. 1973.

onder andere een stadsmuur met wal, enkele torens van de stadsversterkingen, zware bakstenen fundamenten, de resten van laatmiddeleeuwse woningen, puin- en brandlagen en heel wat oude vloer- en wandtegels, aardewerk, munten en andere vondsten. Daarnaast werden ook de resten van 17de-eeuwse woonhuizen aangetroffen, met onder andere beerputten, waterputten en haarden. Enkele grafstenen dateren uit de vroegmoderne periode.

Een kleine opgraving in 2012 (CAI 163346) bracht de resten van een laatmiddeleeuws gebouw aan het licht met een bakstenen fundering. Uit de 16de eeuw en 17de eeuw kwamen de restanten van gebouwen met bijhorende kelderruimtes en haardstructuren.[3] Tijdens een andere kleine opgraving in 2014 (CAI 211471) werden een vloerniveau en kelder uit de late middeleeuwen gevonden. Verschillende muurresten, haarden, een kelder, een waterput en een beerput dateren uit de 17de eeuw.[4]

Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeren zich tal van bouwkundige erfgoedrelicten. Het gaat voornamelijk om een ruim aantal begijnenhuizen die dateren uit de 17de eeuw. Deze huizen worden gekenmerkt door een zwartgepikte plint en gekaleide muren. Enkel het huis van de grootjuffrouw werd bij een restauratie in 1898 ontdaan van kleilagen en vervolgens geschilderd in imitatiebaksteen en -natuursteen. De meeste huizen zijn voorzien van een lijstgevel, soms met aandaken voorzien van vlechtingen op de zijgevels.[5] Ph. Despriet heeft de vele waarnemingen die hij in het Begijnhof heeft gedaan, gebundeld in het boek ‘Ontstaan en ontwikkeling van het Kortrijkse Begijnhof’.[6]

Het bureauonderzoek concludeerde dat het archeologisch potentieel van het projectgebied groot was en er nog archeologische sporen in de te verstoren zones aanwezig zouden zijn. Om deze reden werd een werfbegeleiding geadviseerd.

[3] DEGRYSE J. *et al.* 2012.
[4] TONCQET T. 2015.
[5] Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Begijnenhuizen, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/59326 (geraadpleegd op 25 maart 2020).
[6] DESPRIET PH. 2001.

2.2. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

2.2.1. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek was om een specifieker inzicht te verkrijgen in de aanwezige archeologische sporen. Hieronder worden de specifieke (niet-limitatieve) onderzoeksvragen weergegeven die werden opgesteld in het programma van maatregelen van het bureauonderzoek Kortrijk Begijnhof (ID 3028).[7] De archeologische werfgegeleiding zal succesvol genoemd worden, wanneer haar vraagstellingen succesvol kunnen worden beantwoord. Hierna worden de vraagstellingen thematisch weergegeven:

- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
- Zijn er sporen aanwezig? Indien ja, zijn die van natuurlijke of antropogene oorsprong?
- Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van deze percelen?
- Kunnen de aangetroffen resten gekoppeld worden aan de historische/iconografische bronnen?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten m.b.t. het ontstaan en de evolutie van het Begijnhof?
- Zijn alle resten te koppelen aan het Begijnhof of kunnen ook oudere resten onderscheiden worden?

2.2.2. Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

2.2.3. Geplande werken

Het gebied dat zal ontwikkeld worden is circa 1928m² groot (zie Figuur 2 en Figuur 3). De geplande werken in het projectgebied zullen bestaan uit de vernieuwing van de huidige verhardingen en groenzones en de vernieuwing van de riolering. De aanpassing van de groenzones heeft enkel betrekking op het aanbrengen van nieuwe beplanting en heeft dus niet of nauwelijks impact op het eventueel aanwezige bodemarchief.

De bestaande verhardingen worden heraangelegd alsook de groenzones en dit volgens reeds bestaand gebruik. Alle verhardingen worden 0,45m uitgegraven ten opzichte van het huidige maaiveld (=1425,70m²). Op basis van de reeds uitgevoerde sonderingen wordt ervan

[7] DEGRYSE J. *et al.* 2017b, p. 12.

uitgegaan dat de dikte van de zogenaamde vossekoppen 10-12cm bedraagt. Deze situeren zich op een legbed van zand met daaronder een onderlaag in zand. Er kan van uitgegaan worden dat de huidige verstoringsdiepte circa 30-35cm bedraagt. Ervan uitgaande dat de nieuwe verhardingen aangelegd worden op 45cm ten opzichte van het huidig maaiveld (keien: 10-12cm + legbed: 7,5cm + fundering: 25cm), wordt nog ongeveer 10cm bodem afgegraven.

De bestaande riolering wordt vervangen door een gescheiden riolering (RWA/DWA). De nieuwe rioleringen worden volgens de aangeleverde informatie in twee sleuven aangelegd. De werksleuf bedraagt circa 306,42m². De breedte varieert volgens onderstaand schema:

- Diepte tussen 0,50-1,00m = buis + 30cm naast elke zijde (= 30+25+30= 85cm).
- Diepte tussen 1,00-2,00m = buis + 40cm naast elke zijde (= 40+25+40= 105cm).

Voor de diepte per vak, zie deel 1.2.4.2 in het verslag van resultaten van het bureauonderzoek Begijnhof (Kortrijk, West-Vlaanderen) (ID 3028).

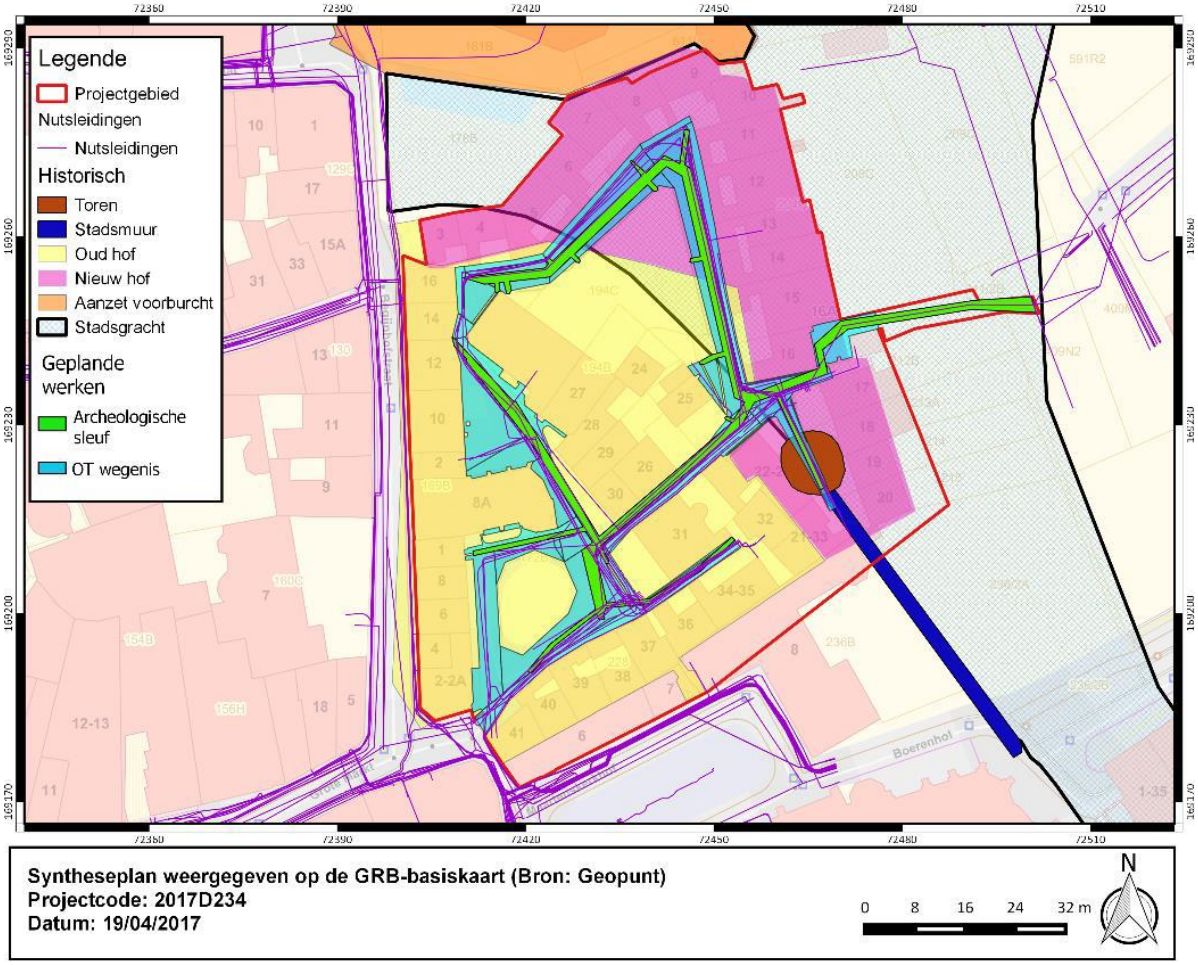

Figuur 2: Plan van de geplande werken opgemaakt door Ruben Willaert. Hierop is de voor de riolering aan te leggen sleuf te zien in het groen (bron: DEGRYSE J. *et al. 2017a*, p. 50).

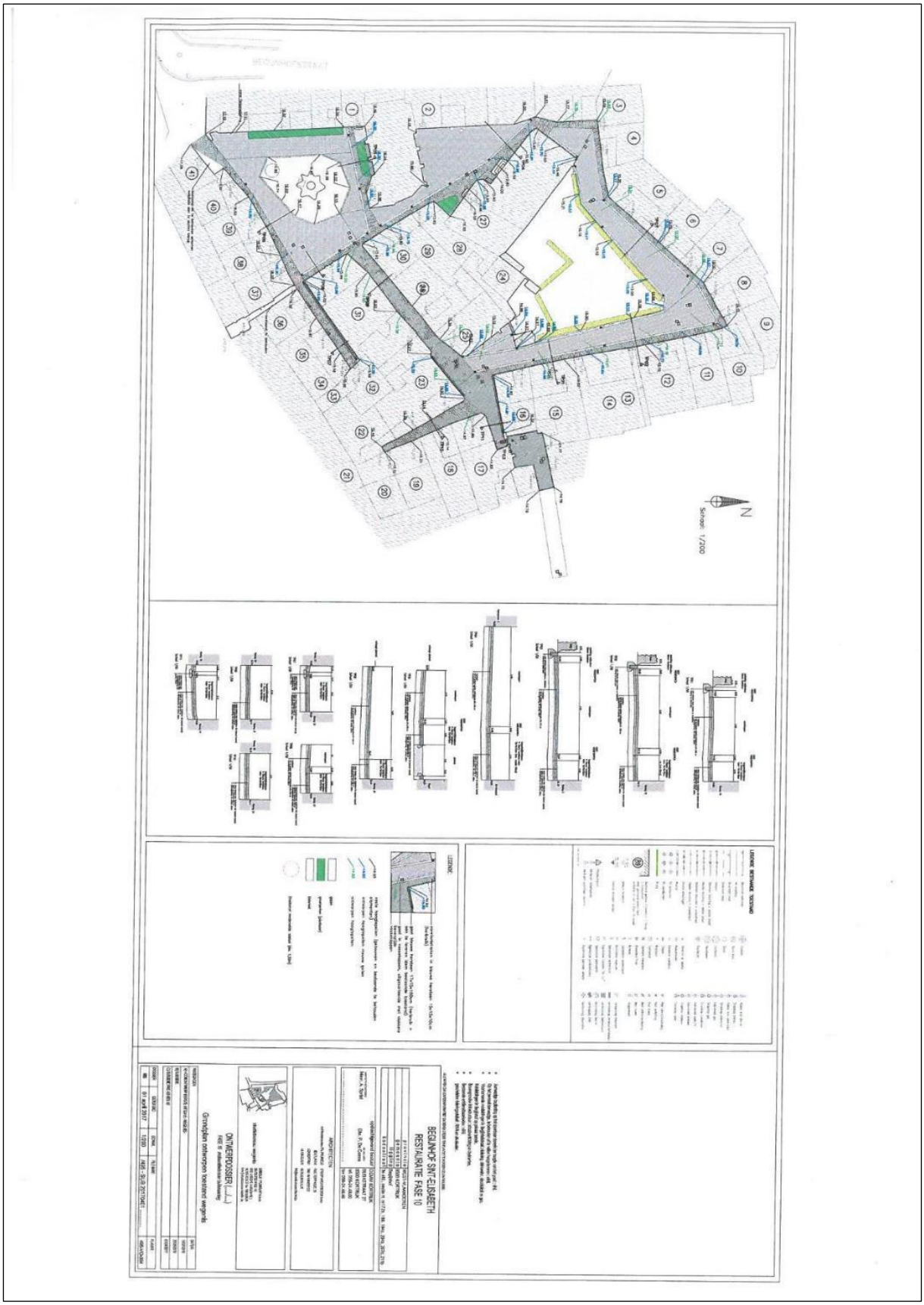

Figuur 3: Weergave van de te vernieuwen verhardingen, inclusief secties (bron: initiatiefnemer).

2.3. Werkwijze en opgravingsstrategie

2.3.1. Beschrijving en motivering onderzoeksstrategie

Aangezien het uitgevoerde bureauonderzoek de aanwezigheid van een archeologische site vermoedde, werd overgegaan tot een vervolgonderzoek met ingreep in de bodem onder de vorm van een werfbegeleiding. De oppervlakte van de te begeleiden zone bedroeg 1928m² en bestond uit de zones die verstoord zouden worden door de heraanleg van de wegenis en de vernieuwing van de rioleringen. De opgravingszone werd niet door middel van GPS uitgezet, maar werd bepaald door de oppervlaktes die bij de werken werden verstoord.

2.3.2. Organisatie van het onderzoek

Het terreinwerk werd uitgevoerd door een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv en bestond uit veldwerkleider Matthias Galloo (erkend archeoloog), bijgestaan door Bart Bartholomieux (erkend archeoloog), Lisa Weyts en Rosalie Vincent (archeologen). Het veldwerk vond plaats in de periode tussen 17 maart 2020 en 18 maart 2021.

Een eerste fase vond plaats ter hoogte van de oostelijke uitgang van het begijnhof. Hierbij werd een muurrestant geregistreerd dat zich onder het betonnen wegoppervlak bevond. Vanaf 19 maart werden de werken echter stilgelegd vanwege de coronacrisis, omdat een veilige werkomgeving niet kon worden gegarandeerd.

Begin mei 2020 werden de werken hervat waarna over de periode van deze maand uitgravingen werden uitgevoerd in de oostelijke delen van het Begijnhof, ter hoogte van de huisnummers 16 tot 20 en langs de oostelijke invalsweg. Hierbij werden verschillende muurfragmenten aangetroffen, veelal opgebouwd in baksteen, soms ook in Doornikse kalksteen.

In augustus 2020 werden de sleuven begeleid die zich langs de historische bleekweide, in het noordoosten van het Begijnhof, bevonden. In deze zone werden er slechts zeer weinig structuren aangetroffen en bestond de archeologische begeleiding vooral uit het plaatsen van profielen. Deze fase van de begeleidingswerken werd eind oktober 2020 afgerond.

In de maand november werd er gestart met de vierde fase van de uitgraving. Deze werd gestart ter hoogte van het huisnummer 25. Hier was een groot deel van de ondergrond reeds verstoord, vooral ter hoogte van de noordelijke zijde van de straat. Dit beeld zette zich verder door in de straat die leidt naar het plein aan de westelijke ingang van het Begijnhof. In de sleuf die langs de zuidelijke zijde van dit straatje werd aangelegd werden wel een aantal bakstenen murenrestanten aangetroffen, alsook een fragmentarisch bewaarde kasseien vloer.

De uitgravingen werden na de jaarwisseling verder opgevolgd ter hoogte van de Sint-Annazaal. Ook hier bestond de registratie voornamelijk uit het plaatsen van profielen. Plaatselijk werd hierbij de moederbodem bereikt.

In de loop van maart 2021 werd gestart met de laatste fase van de begeleiding, waarbij de uitgravingen werden begeleid rond de boom op het westelijk plein van het Begijnhof. Hierbij werden een riool en de bovenkant van een bakstenen waterputje aangesneden. Op 14 april werd door de bouwheer bevestigd dat alle uitgravingen voor leidingen en rioleringen waren afgerond en dat het archeologisch veldwerk afgerond was.

2.3.3. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. Daarbij werd eerst werk gemaakt van het opstellen van het archeologierapport. Hierin is een eerste bundeling van de gegevens aanwezig met een eerste voorzichtige interpretatie. Tijdens het opstellen van het archeologierapport zijn de ingezamelde vondsten gewassen en werden de beschikbare monsters opgelijst.

Na het afronden van het archeologierapport werd aangevangen met het eindverslag. Hierin werden de gegevens verder uitgewerkt. De sporen zijn nauwkeurig geanalyseerd, de vondsten zijn gedetermineerd en er werden interpretaties opgebouwd. Ook werden relevante referenties gezocht. Enkele monsters werden opgestuurd naar het KIK voor het uitvoeren van een ^{14}C-onderzoek.

2.3.4. Gebruikt materiaal

Bij het aantreffen van een archeologisch niveau werden de sporen/structuren schoongemaakt en gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20 (code KOBE20 - 2020A120). De foto’s werden genomen met een Nikon van het type Coolpix waterproof 18m/59ft Shockproof 2m 6.6ft met optical zoom 4.3-21.5mm 1:2.8. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje gestoken samen met een vondstenkaartje. Het digitaal inmeten van de sporen en het bepalen van de hoogte van het terrein en de afgegraven niveaus (in TAW) werd gedaan door middel van een GPS- of een RTS-toestel.

2.3.5. Inbreng specialisten

De monsters voor ^{14}C-dateringen werden onderzocht door het KIK (Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium).

3. ASSESSMENTRAPPORT

3.1. Beschrijving en motivering

Bij het assessment van de site van Kortrijk Begijnhof zal het onderzoekspotentieel van de aangetroffen vondsten, de genomen stalen, de sporen, de spoorcombinaties, de structuren en de site op zich onderzocht worden. Daarna zullen, aan de hand van een waardering, de relevante en prioritaire potentiëlen geselecteerd worden. Deze waardering bepaalt of de potentiële kennis door de onderzoeken kan omgezet worden naar effectieve kennis. Op basis van deze selectie zal worden bepaald welke vondsten, stalen, sporen, spoorcombinaties en structuren zich lenen voor verder onderzoek in dit eindverslag en wat dit verdere onderzoek omhelst.

Er zullen drie soorten potentiëlen onderscheiden worden:

- **Onvoldoende potentieel**

Een potentieel wordt als onvoldoende gezien wanneer alle uit het vondstenensemble te verkrijgen informatie al werd bekomen bij het assessment. Er wordt dus vanuit gegaan dat er geen verdere informatie te ontleden is die zal helpen bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Concreet betekent dit dat het vondstensemble te klein is, te heterogeen, gekenmerkt wordt door een slechte bewaring of dat de contextuele informatie te vaag is. Hieronder zal per materiaalcategorie bepaald worden wanneer aan deze criteria wordt voldaan. Vaak betekent dit dat deze vondsten zullen kunnen worden gebruikt voor een algemene datering of een brede bepaling van een tafonomische groep, maar dat hun potentieel beperkt blijft tot deze kennis.

- **Niet-relevant potentieel**

Hierbij brengt het uitgevoerde onderzoek extra informatie aan. Deze informatie draagt echter niet bij aan de beantwoording van de gestelde onderzoeksvragen. Hierbij kan het ook gaan om sporen, spoorcombinaties of structuren die geen verband hebben met de gestelde onderzoeksvragen.

- **Relevant en prioritair potentieel**

Hierbij brengt het uitgevoerde onderzoek informatie aan die bijdraagt aan de gestelde onderzoeksvragen. Uit deze potentieel aanvoerbare informatie dient een selectie gemaakt te worden van het prioritaire informatie. Dit behelst de informatie die het duidelijkst en volledigst de gestelde onderzoeksvragen beantwoordt en waarbij de baten de kosten overtreffen. De aangetroffen vondsten, de genomen stalen, de sporen, de spoorcombinaties en de structuren die voldoen aan dit potentieel, zullen onder hoofdstuk 6 verder behandeld worden.

3.2. Beschrijving en registratie

3.2.1. Assessment van de vondsten

3.2.1.1. Assessment van het aardewerk

Alle aardewerken vondstensembles die over een duidelijke contextuele informatie beschikken zullen een assessment ondergaan. Hierbij zullen de aanwezige types aardewerk worden geregistreerd, samen met het spoornummer en laagnummer waaruit deze afkomstig zijn en met het inventarisnummer dat hen werd toegekend. Daarnaast zal de aard van het spoor waaruit deze werden verzameld, de eventuele onafhankelijk datering, de bewaringskwaliteit, de fragmentatie, het totale aantal scherven per vondstensemble, de aanwezige vormonderdelen (rand, wand, bodem of oor), de aanwezige determineerbare vormen, de aanwezigheid van deklagen of decoratie, de aanwezigheid en beschrijving van residuele of intrusieve vormen en de mate van homogeniteit vermeld worden (zie de tabel in bijlage 17).

Op basis hiervan zal het totale aantal scherven van een bepaald aardewerktype per context berekend worden (hierna TAS) en zal er een schatting gebeuren van het minimaal aantal individuen (hierna MNI) per vondstensemble. Het geschatte MNI is gebaseerd op het grootste aantal randen dan wel bodems. Bij het assessment werd steeds gecontroleerd of twee wanden of randen van dezelfde aardewerken vorm afkomstig konden zijn. Wanneer dit het geval was, werd deze als één rand dan wel bodem geteld. Een archeologisch volledig vorm werd steeds als rand geteld. Wandscherven werden niet gebruikt om het MNI te berekenen, aangezien niet aan te tonen is dat deze tot dezelfde dan wel een andere aardewerken vorm behoren. Een aardewerken vorm kan meerdere oren hebben. Daarom werd hier in eerste instantie beslist om deze niet te tellen bij de schatting van het MNI. Na het opstellen van de MNI bleek dat het aantal oren steeds gelijk of lager aan het MNI was. Op basis van het TAS en de MNI van het vondstensemble zal deze in de assessmenttabel getracht worden breed te dateren en in een tafonomische groep in te delen.

Op deze manier zal getracht worden het onderzoekspotentieel te bepalen van de hier behandelde vondstensembles. Het aardewerken vondstensemble wordt als te klein gezien om relevant en prioritair potentieel te bevatten voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen wanneer:

- Deze minder dan tien scherven, tien individuen en minder dan twee types bevat. Uitzonderingen zijn volledige of uitzonderlijke aardewerken vormen en grote aantallen individuen van één type.
- Wanneer de context chronologisch te heterogeen is. Concreet betekent dit vanaf dat één derde van het TAS te veel in datering verschilt met de rest van de context.
- Wanneer de aard van het spoor er voor zorgt dat een analyse op het aardewerk geen relevante informatie oplevert.

- Door de aard van de inzameling van het aardewerk. Van aardewerk dat werd ingezameld onder de noemer aanleg vlak, zonder vermelding van spoornummer, wordt de contextuele waarde zo laag ingeschat dat deze niet werden opgenomen bij het assessment.

Preventieve en stabiliserende maatregelen:
Niet van toepassing.

Specifieke behandelingen:
Niet van toepassing.

Potentieel kenniswinst:

- **Contexten met onvoldoende potentieel**
  Contexten die volgens de bovenstaande vermelde criteria te weinig potentieel vertonen zijn de contexten met spoornummer 6, 16, 17, 36, 39, 41, 49, 51, 52, 53, 54, 56, 61, 66, 68, 70, 82, 88, 91, 92, 98, 99, 100, 101, 102, 109, 110, 111, 121, 122, 138, 140, 143 en 155.

- **Contexten met niet relevant potentieel**
  Niet van toepassing.

- **Contexten met relevant en prioritair potentieel**
  Niet van toepassing.

3.2.1.2. Assessment van het dierlijk bot

Alle vondstensembles van dierlijk bot die over duidelijke contextuele informatie beschikken zullen een assessment ondergaan. Het assessment van dit botassemblage is gebaseerd op een methode ontwikkeld door Albarella.[8] Deze registreert enkel de telbare[9] en meetbare[10] botelementen. Daarnaast worden ook diegene geregistreerd waarvan de leeftijd te bepalen valt. Toevoeging aan deze methode is de registratie van slacht-, knaag- of brandsporen en de mate van verwering zoals opgesteld door Behrensmeyer[11], het spoornummer en laagnummer waaruit deze afkomstig zijn en de aard van dit spoor, het inventarisnummer dat hen werd toegekend, de wijze van inzameling en het aantal botfragmenten per context (NS). Telbaar

[8] BAKER P. & WORLEY F. 2014.
[9] DAVIS S.1992.
[10] VON DEN DRIESCH A. 1978.
[11] BEHRENSMEYER A.K. 2016.

betekent in de bijgevoegde tabel (zie de tabel in bijlage 18) dat dit bot kan opgenomen worden in de berekening van het minimum aantal aanwezige individuen (MNI)[12].

Op deze manier zal getracht worden het onderzoekspotentieel te bepalen van de hier behandelde vondstensembles. In de geraadpleegde archeologische bronnen wordt nergens vermelding gemaakt van een relevante statistische ondergrens waarop het aangetroffen botmateriaal niet meer relevant is. Omdat het echter niet mogelijk is om voor alle contexten waarin botmateriaal werd aangetroffen aan te bevelen voor verdere analyse, werd hier een eigen regel samengesteld. De voorgestelde ondergrens is dan ook arbitrair. Een dierlijk bot vondstensemble wordt als te beperkt gezien om relevant en prioritair potentieel te bevatten voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen wanneer:

- Deze minder dan tien botten in totaal bevat. Uitzondering hierop worden gevormd door ABG's, mandibula's, ensembles die uit tien maal hetzelfde bot bestaan en als het een klein ensemble omhelst die binnen een tijdvak valt waarvoor deze site geen of zeer weinig andere contexten met dierlijk bot hebben opgeleverd.
- Wanneer de aard van het spoor er voor zorgt dat een analyse op het dierlijk bot geen relevante informatie oplevert.
- Deze minder dan tien botten bevat die telbaar, leeftijd bepaalbaar of meetbaar zijn of duidelijke tafonomische sporen hebben.
- Wanneer op basis van het assessment van het aardewerk bepaald is dat de context chronologisch te heterogeen is.
- Door de aard van de inzameling van het dierlijk bot. Van dierlijk bot dat werd ingezameld onder de noemer aanleg vlak, zonder vermelding van spoornummer, wordt de contextuele waarde zo laag ingeschat, dat deze niet werden opgenomen bij het assessment.

Tekstuele bespreking assessment dierlijk bot

In bijlage 18 worden in tabelvorm de resultaten van de hierboven beschreven assessmentmethode gepresenteerd.

<u>Telbare elementen contexten KOBE20</u>
In de tabel in bijlage 24 worden het aantal aanwezige telbare elementen voor de meest voorkomende zoogdiertaxa (rund, schaap/geit, varken en paard) afgebeeld, met daarnaast ook de aanwezige vogelbotten en de aanwezige visbotten (opgedeeld naar wervels, schedelfragmenten en overige fragmenten). Ten slotte worden ook de aanwezige eierschalen en mosselschelpen weergegeven. Op het einde van iedere rij wordt het totale aantal botten aanwezig per inventarisnummer vermeld.

[12] BAKER P. & WORLEY F. 2014.

Leeftijd bepaalbare contexten KOBE20

In de tabel in bijlage 18 worden het aantal aanwezige botelementen van de zoogdiertaxa waarvoor het mogelijk was de leeftijd te bepalen (rund, schaap/geit, varken en paard) afgebeeld. Vogelbotten worden in deze tabel niet besproken, omdat vogels zeer vlug een volwassenen leeftijd behalen.[13] Een onderscheid op leeftijd is bij deze zelden te maken. Op het einde van iedere rij wordt het totale aantal botten aanwezig per inventarisnummer vermeld.

Meetbare Contexten

In de tabel in bijlage 18 worden het aantal aanwezige meetbare elementen voor de meest voorkomende zoogdiertaxa (rund, schaap/geit, varken en paard) vermeld. Daarnaast worden ook de aanwezig meetbare vogelbotten en de aanwezige meetbare visbotten afgebeeld. Op het einde van iedere rij wordt het totale aantal botten aanwezig per inventarisnummer vermeld.

Contexten met slacht-, knaag- of brandsporen KOBE20

In de tabel in bijlage 18 worden het aantal aanwezige elementen met slacht-, knaag- of brandsporen op de meest voorkomende zoogdiertaxa (rund, schaap/geit, varken en paard) vermeld. Deze werden door middel van een code ingevoerd. Het cijfer staat voor het aantal beenderen met deze sporen, de letter voor het type spoor (T staat voor snijsporen, P staat voor kapsporen en B voor brandsporen). Op het einde van iedere rij wordt het totale aantal botten aanwezig per inventarisnummer vermeld.

Preventieve en stabiliserende maatregelen:

Niet van toepassing.

Specifieke behandelingen:

Niet van toepassing.

Potentieel kenniswinst:

- **Contexten met onvoldoende potentieel**
  Geen enkele van de onderzochte contexten voldoet aan de hierboven vermelde criteria. Ze vertonen dus allen te weinig potentieel voor een verdere analyse.

- **Contexten met niet relevant potentieel**
  Niet van toepassing.

- **Contexten met relevant en prioritair potentieel**
  Niet van toepassing.

[13] O'CONNOR T. 2000.

3.2.1.3. Assessment van het glas

Alle glazen vondstensembles die over duidelijke contextuele informatie beschikken zullen een assessment ondergaan. Hierbij zullen de aanwezige types glas worden opgetekend, samen met het spoornummer en laagnummer waaruit deze afkomstig zijn en het inventarisnummer dat hen werd toegekend. Daarnaast zal de aard van het spoor waaruit deze werden verzameld, de eventuele onafhankelijk datering, de bewaringskwaliteit, de fragmentatie, het totale aantal glasscherven per vondstensemble, de aanwezige vormonderdelen (rand, wand, bodem of steel), de aanwezige determineerbare vormen, de aanwezigheid van deklagen of decoratie, de aanwezigheid en beschrijving van residuele of intrusieve vormen en de mate van homogeniteit vermeld worden (zie de tabel in bijlage 19).

Op basis hiervan zal, zoals bij de assessment van de aardewerken vormen, het totale aantal scherven van een bepaald glastype per context berekend worden (hierna TAS) en zal er een schatting gebeuren van het minimaal aantal individuen (hierna MNI) per vondstensemble. Het geschatte MNI is gebaseerd op de grootste aantal randen dan wel bodems. Bij de assessment werd steeds gecontroleerd of twee wanden of randen van dezelfde glasvorm afkomstig konden zijn. Wanneer dit het geval was, werd deze als één rand dan wel bodem geteld. Een archeologisch volledig vorm werd steeds als rand geteld. Wandscherven werden niet gebruikt om het MNI te berekenen, aangezien niet aan te tonen is dat deze tot dezelfde, dan wel een andere glasvorm behoren.

Op deze manier zal getracht worden het onderzoekspotentieel te bepalen van de hier behandelde vondstensembles. In de geraadpleegde archeologische bronnen wordt nergens vermelding gemaakt van een relevante statistische ondergrens waarop het aangetroffen glazen materiaal niet meer relevant is. Omdat het echter niet mogelijk is om voor alle contexten waarin glazen materiaal werd aangetroffen aan te bevelen voor verdere analyse, werd hier een eigen regel samengesteld. De voorgestelde ondergrens is dan ook arbitrair. Een vondstensemble van glazen objecten wordt als te beperkt gezien om relevant en prioritair potentieel te bevatten voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen wanneer:

- Deze minder dan tien scherven bevat. Uitzonderingen zijn volledige of uitzonderlijke glazen vormen.
- Wanneer op basis van het assessment van het aardewerk bepaald is dat de context chronologisch te heterogeen is.
- Wanneer de aard van het spoor er voor zorgt dat een analyse op het glas geen relevante informatie oplevert.
- Door de aard van de inzameling van het glas. Van glas dat werd ingezameld onder de noemer aanleg vlak, zonder vermelding van spoornummer, wordt de contextuele waarde zo laag ingeschat, dat deze zelf niet werden opgenomen bij het assessment.

Preventieve en stabiliserende maatregelen:
Niet van toepassing.

Specifieke behandelingen:
Niet van toepassing.

Potentieel kenniswinst:

- **Contexten met onvoldoende potentieel:**
  Geen enkele van de onderzochte contexten voldoet aan de hierboven vermelde criteria. Ze vertonen dus allen te weinig potentieel voor een verdere analyse.

- **Contexten met niet relevant potentieel**
  Niet van toepassing.

- **Contexten met relevant en prioritair potentieel**
  Niet van toepassing.

3.2.1.5. Assessment van de metalen objecten

Alle metalen vondstenensembles die over een duidelijke contextuele informatie beschikken zullen een assessment ondergaan. Hierbij zullen de aanwezige types metalen objecten worden opgetekend, samen met het spoornummer en laagnummer waaruit deze afkomstig zijn en het inventarisnummer dat hen werd toegekend. Daarnaast zal de aard van het spoor waaruit deze werden verzameld, de eventuele onafhankelijk datering, de bewaringskwaliteit, de fragmentatie, het totale aantal metalen objecten per vondstensemble en de aanwezige determineerbare vormen vermeld worden (zie de tabel in bijlage 20).

Op deze manier zal getracht worden het onderzoekspotentieel te bepalen van de hier behandelde vondstensembles. In de geraadpleegde archeologische bronnen wordt nergens vermelding gemaakt van een relevante statistische ondergrens waarop de aangetroffen metalen objecten niet meer relevant zijn. Omdat het echter niet mogelijk is om voor alle contexten waarin metalen objecten werden aangetroffen aan te bevelen voor verdere analyse, werd hier een eigen regel samengesteld. De voorgestelde ondergrens is dan ook arbitrair. Het metalen vondstensemble wordt als te klein gezien om relevant en prioritair potentieel te bevatten voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen wanneer:

- Op basis van het assessment van het aardewerk bepaald is dat de context chronologisch te heterogeen is.
- Wanneer deze geen herkenbare objecten bevat of wanneer het merendeel van de objecten van slechte kwaliteit zijn.

- Wanneer de aard van het spoor ervoor zorgt dat een analyse op de metalen objecten geen relevante informatie oplevert.
- Wanneer de metalen objecten van zeer recente datum zijn (jonger dan eerste helft 20ste eeuw).
- Door de aard van de inzameling van de metalen objecten. Van metalen objecten die werd ingezameld onder de noemer aanleg vlak, zonder vermelding van spoornummer, wordt de contextuele waarde zo laag ingeschat dat deze niet werden opgenomen bij het assessment.

Preventieve en stabiliserende maatregelen:
Niet van toepassing.

Specifieke behandelingen:
Niet van toepassing.

Potentieel kenniswinst:

- **Contexten met onvoldoende potentieel**
  Geen enkele van de onderzochte contexten voldoet aan de hierboven vermelde criteria. Ze vertonen dus allen te weinig potentieel voor een verdere analyse.

- **Contexten met niet relevant potentieel**
  Niet van toepassing.

- **Contexten met relevant en prioritair potentieel**
  Niet van toepassing.

3.2.1.6. Assessment van de keramische en andere bouwmaterialen

Alle vondstensembles van keramisch of ander bouwmateriaal die over een duidelijke contextuele informatie beschikken zullen een assessment ondergaan. Hierbij zullen de aanwezige types keramische en andere bouwmaterialen worden opgetekend, samen met het spoornummer en laagnummer waaruit deze afkomstig zijn en het inventarisnummer dat hen werd toegekend. Daarnaast zal de aard van het spoor waaruit deze werden verzameld, de eventuele onafhankelijk datering, de bewaringskwaliteit, de fragmentatie, het totale aantal keramische en andere bouwmaterialen per vondstensemble en de aanwezige determineerbare vormen vermeld worden (zie de tabel in bijlage 21).

Op deze manier zal getracht worden het onderzoekspotentieel te bepalen van de hier behandelde vondstensembles. Het vondstensemble van keramisch of ander bouwmateriaal wordt als te beperkt gezien om relevant en prioritair potentieel te bevatten voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen wanneer:

- op basis van het assessment van het aardewerk bepaald is dat de context chronologisch te heterogeen is.
- Wanneer de aard van het spoor ervoor zorgt dat een analyse op de keramische en andere bouwmaterialen geen relevante informatie oplevert.
- Door de aard van de inzameling van de keramische en andere bouwmaterialen. Van keramische en andere bouwmaterialen die werden ingezameld onder de noemer aanleg vlak, zonder vermelding van spoornummer, wordt de contextuele waarde zo laag ingeschat, dat deze niet werden opgenomen bij het assessment.

Preventieve en stabiliserende maatregelen:
Niet van toepassing.

Specifieke behandelingen:
Niet van toepassing.

Potentieel kenniswinst:

- **Contexten met onvoldoende potentieel**
  Na een kosten-batenanalyse werd beslist het voorhanden zijnde budget voor het onderzoek niet te besteden aan de verdere analyse van deze vondsten. Dit enerzijds omdat andere vondsten de onderzoeksvragen ook en vaak op een betere manier beantwoorden. Anderzijds typeren de vondsten waarvoor onderzoek wel werd weerhouden de site van Kortrijk Begijnhof beter.

- **Contexten met niet relevant potentieel**
  Niet van toepassing.

- **Contexten met relevant en prioritair potentieel**
  Niet van toepassing.

3.2.2. Assessment van de stalen

3.2.2.1. Houtskoolstalen en objecten geselecteerd voor ^{14}C-datering

Alle houtskoolstalen en objecten geselecteerd voor ^{14}C-datering die over duidelijke contextuele informatie beschikken, en waarvan voor het spoor waaruit het afkomstig is werd bepaald dat het een chronologische homogene samenstelling heeft wat aardewerken vormen betreft, zullen een assessment ondergaan (zie bijlage 16).

Het staal zal weerhouden worden voor natuurwetenschappelijk onderzoek wanneer het kan bijdragen aan de datering van het spoor waaruit het afkomstig is. Dit zal voornamelijk het geval

zijn wanneer voor deze sporen geen datering kan gebeuren op vlak van het aardwerk-ensemble.

- **Contexten met onvoldoende potentieel**
  Niet van toepassing.

- **Contexten met niet relevant potentieel**
  Uit het spoor 90 werden een houtskoolstaal gerecupereerd dat kan dienen voor een ^{14}C-datering. Op basis van het aardewerk werd evenwel bepaald dat het hier mogelijk om een vrij recente laag gaat (moderne periode) en dat een ^{14}C-datering op deze geen aangewezen keuze is.

- **Contexten met relevant en prioritair potentieel**
  De sporen 47, 81 en 88 konden niet voldoende precies gedateerd worden. De datering van het aangetroffen bot in deze sporen zal helpen bij de verdere datering van de lagen in de respectievelijke profielen, waardoor ^{14}C-dateringen op de aangetroffen stukken bot relevant en prioritair is.

3.2.2.2. Micromorfologische stalen

Na een kosten-batenanalyse werd beslist het voorhanden zijnde budget voor het natuurweten-schappelijk onderzoek niet te besteden aan de verdere analyse van deze stalen. Dit enerzijds omdat andere stalen, vondsten en sporen de onderzoeksvragen ook en vaak op een betere manier beantwoorden. Anderzijds typeren de stalen, vondsten en sporen waarvoor natuurwetenschappelijk onderzoek wel werd weerhouden de site van Kortrijk Begijnhof beter.

3.2.2.3. Pollenbakken

Na een kosten-batenanalyse werd beslist het voorhanden zijnde budget voor het natuurweten-schappelijk onderzoek niet te besteden aan de verdere analyse van deze stalen. Dit enerzijds omdat andere stalen, vondsten en sporen de onderzoeksvragen ook en vaak op een betere manier beantwoorden. Anderzijds typeren de stalen, vondsten en sporen waarvoor natuurwetenschappelijk onderzoek wel werd weerhouden de site van Kortrijk Begijnhof beter.

3.2.2.4. Bouwmateriaalstalen (baksteen-, tegel-, natuursteen- en mortelstalen)

Na een kosten-batenanalyse werd beslist het voorhanden zijnde budget voor het natuurwetenschappelijke onderzoek niet te besteden aan de verdere analyse van deze stalen. Dit enerzijds omdat andere stalen, vondsten en sporen de onderzoeksvragen ook en vaak op een betere manier beantwoorden. Anderzijds typeren de stalen, vondsten en sporen waarvoor natuurwetenschappelijk onderzoek wel werd weerhouden de site van Kortrijk Begijnhof beter.

Het formaat van de bakstenen werd in sommige gevallen gebruikt om een datering te bekomen. De mortelstalen werden niet gebruikt om een absolute datering te bekomen, aangezien deze dateringsmethode nog niet volledig op punt staat.

Voor een overzicht van de hierboven vermelde gegevens kan worden verwezen naar het digitale registratiesysteem:

http://monarcheo.be/web/monument/archeologie/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%22ed4a1e4a-d386-4301-8b25-a68e00ebc430%22%7D

3.2.3. Het assessment van de sporen en archeologische structuren

De beschrijving van de sporen kan gevolgd worden op de plannen in bijlage 15A tot 15B6 en in hoofdstuk 6.2. De sporenlijst is toegevoegd als bijlage 22.

3.3. Wetenschappelijk potentieel

Het wetenschappelijk potentieel van deze site ligt in het feit dat ze ons een duidelijker beeld zal geven van de aard van gebruik van de stratenzone binnen het Kortrijkse Begijnhof in de late middeleeuwen, vroegmoderne en moderne periode.

4. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

4.1. Landschappelijke situering

Kortrijk situeert zich in het zuiden van de provincie West-Vlaanderen, nabij de Franse grens. Het is een fusiegemeente van de stad Kortrijk, Aalbeke, Bellegem, Bissegem, Heule, Kooigem, Marke en Rollegem. De Leie doorsnijdt het grondgebied van west naar oost. In het noorden grenst Kortrijk aan de gemeentes Lendelede, Ledegem en Kuurne, in het oosten aan Harelbeke en Zwevegem, in het zuiden aan Spiere-Helkijn, in het zuidwesten aan Moeskroen en Luigne (beide Henegouwen) en in het westen aan Wevelgem en Menen. Het plangebied situeert zich in de stadskern, ten noordoosten van de Grote Markt en ten noorden van de Sint-Maartenskerk (Figuur 4, Figuur 5 en bijlagen 1 en 2). Kadastraal zijn de percelen terug te vinden onder Kortrijk, Afdeling 3, Sectie H (voor perceelsnummers, zie: Figuur 6 en bijlage 3).

Het projectgebied bevindt zich ten zuiden van de Leie. Het grootste deel van het terrein is gelegen in de alluviale vlakte, op een hoogte van circa +15m TAW. Het meest zuidelijke gedeelte bevindt zich eerder op de rand van deze vlakte. Het terrein kent hier een stijging tot circa +17m TAW (Figuur 8, Figuur 9 en bijlage 4 en 5).

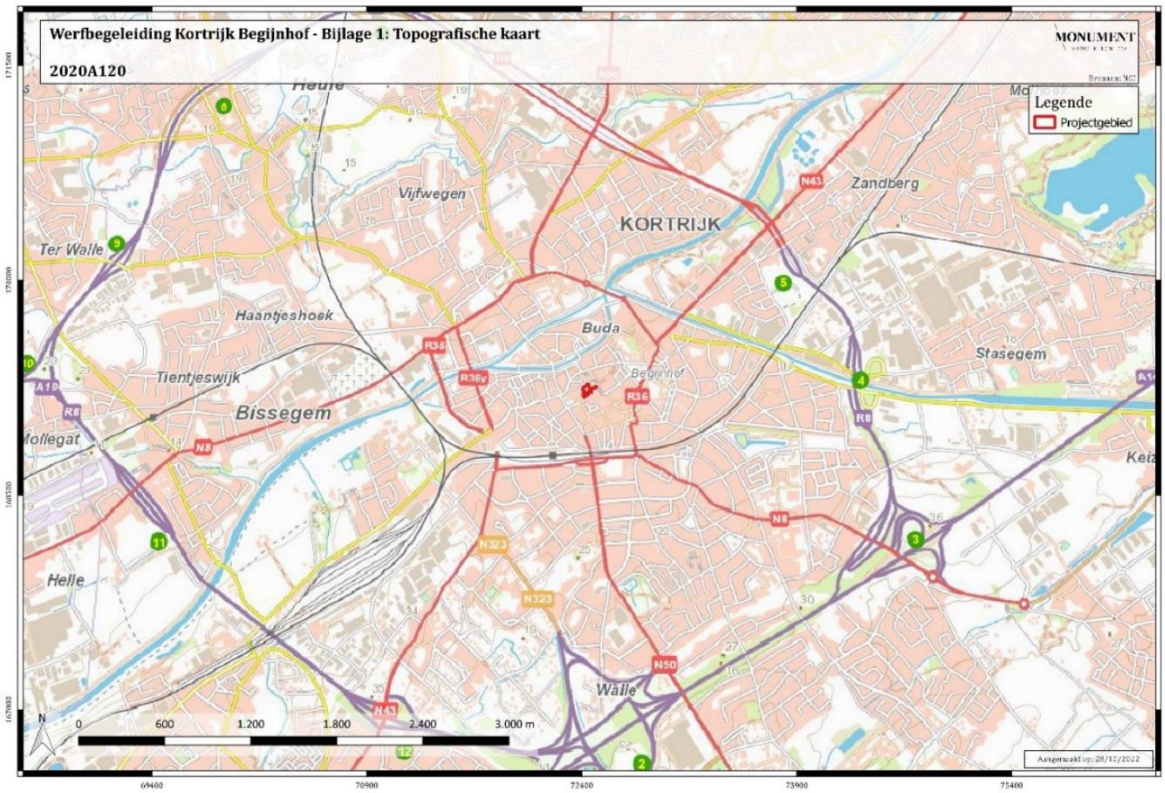

Figuur 4: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: NGI).

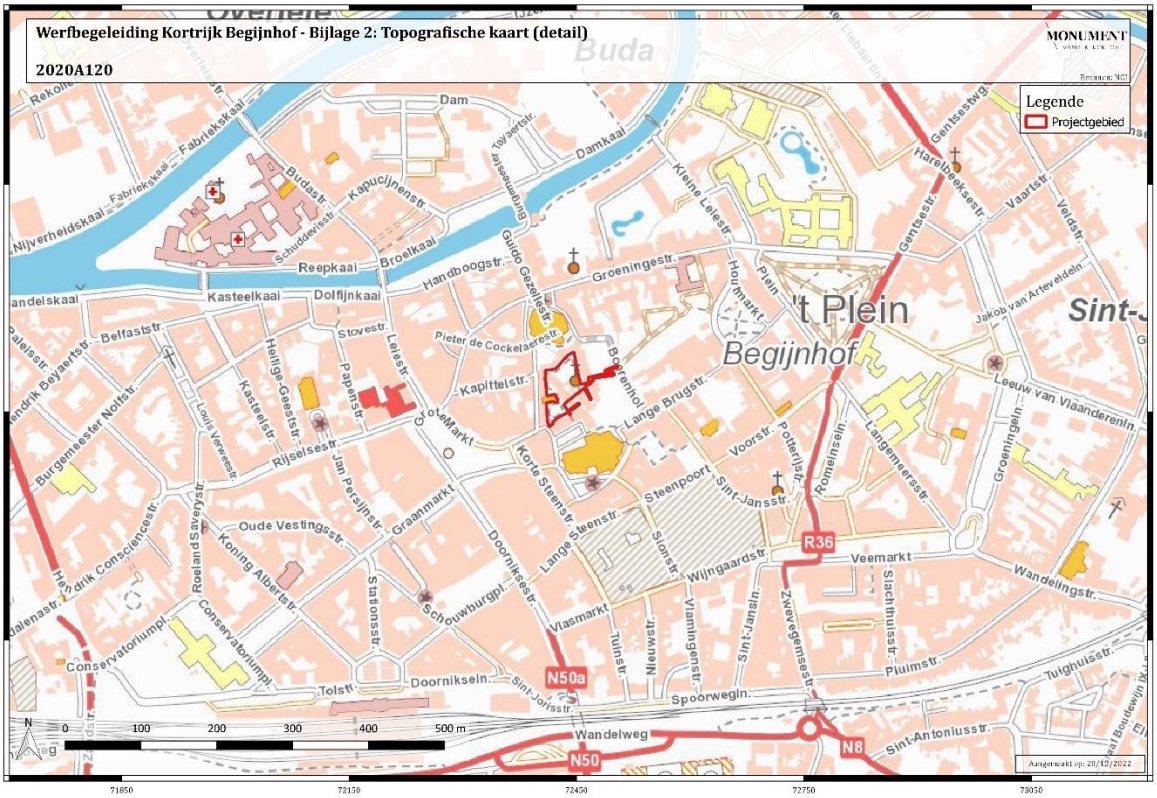

Figuur 5: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied, detail (bron: NGI).

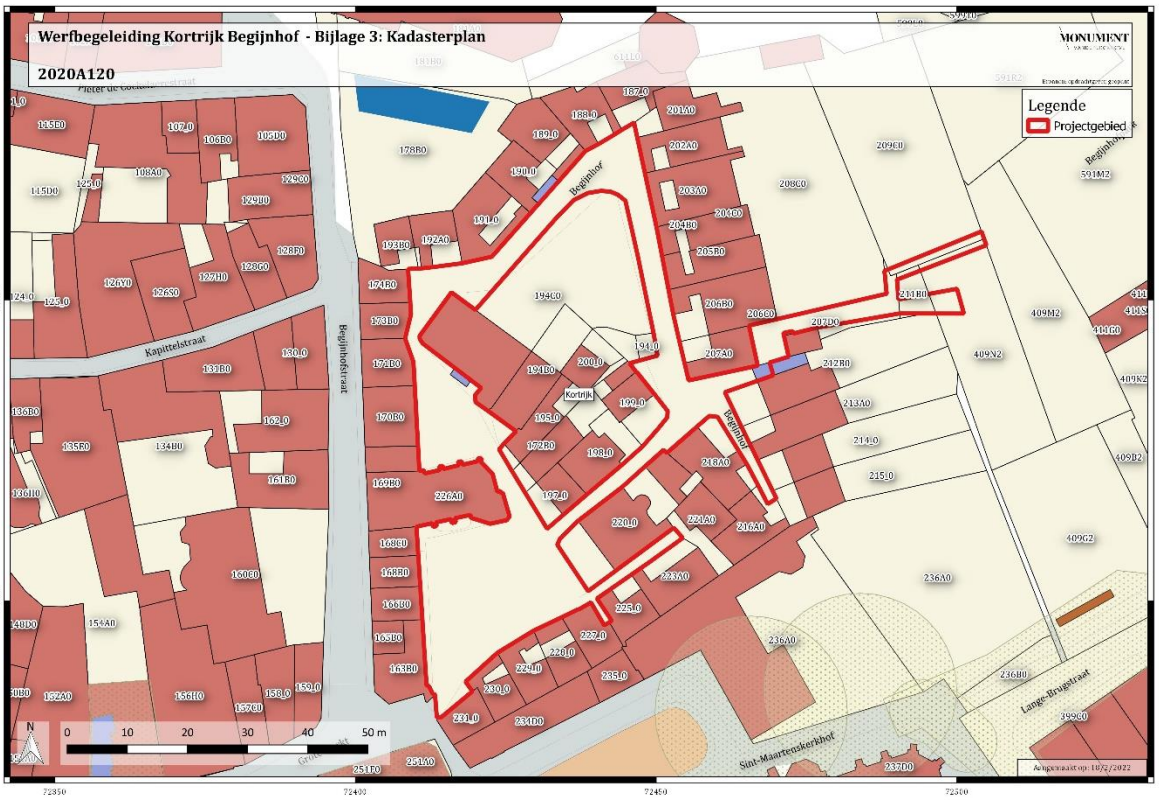

Figuur 6: : GRB met aanduiding van de kadastrale percelen en het projectgebied (bron: geopunt.be).

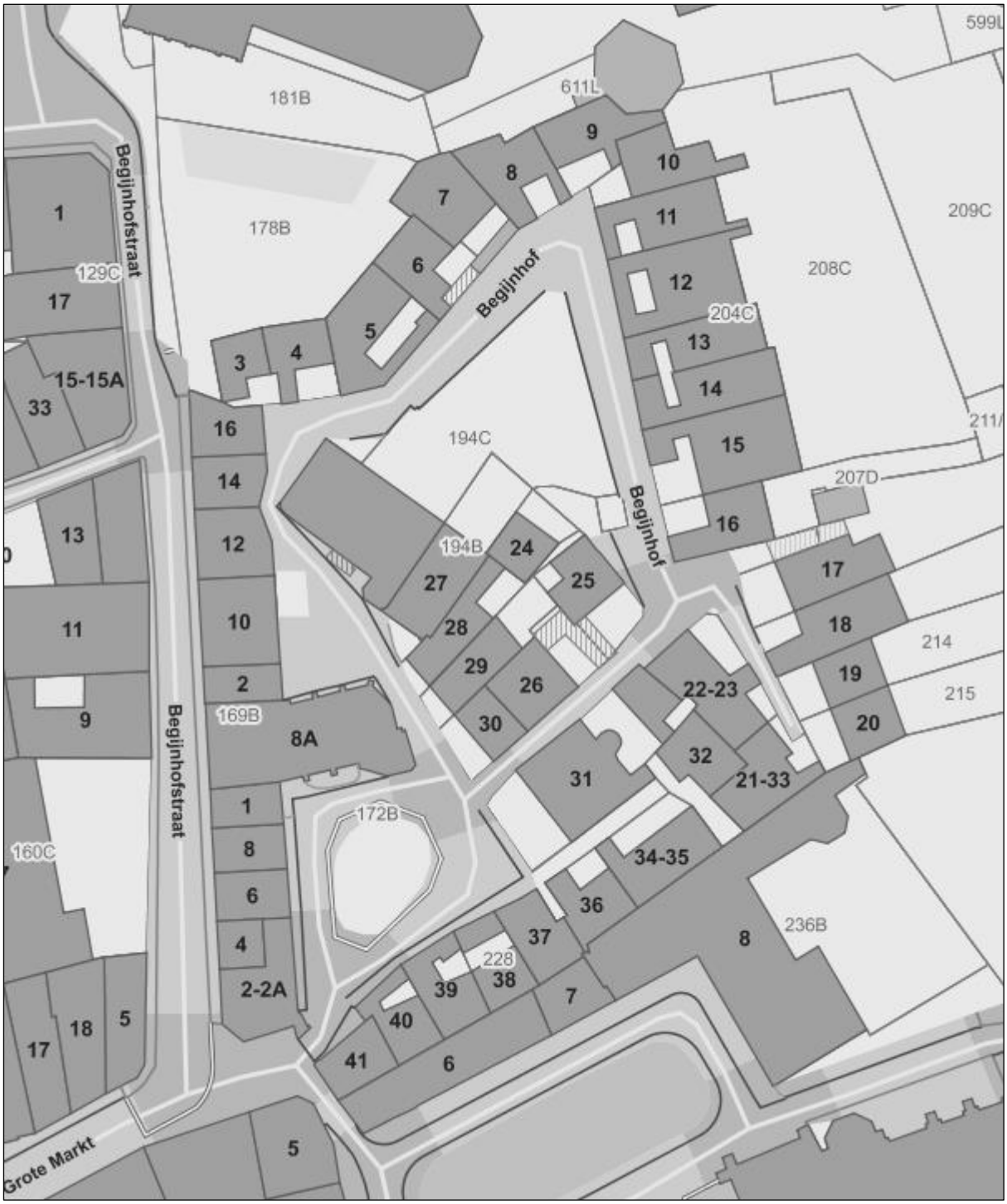

Figuur 7: GRB met weergave van de huisnummers ter hoogte van het begijnhof (bron: geopunt.be).

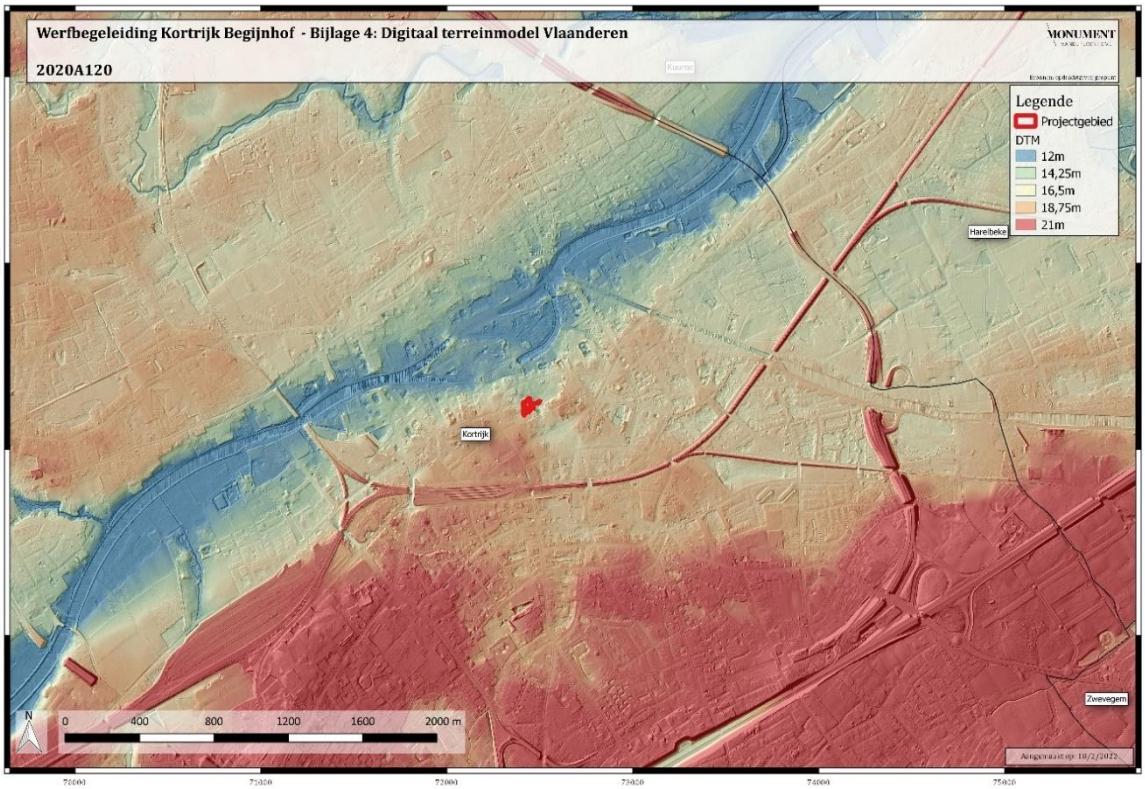

Figuur 8: Digitaal terreinmodel met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

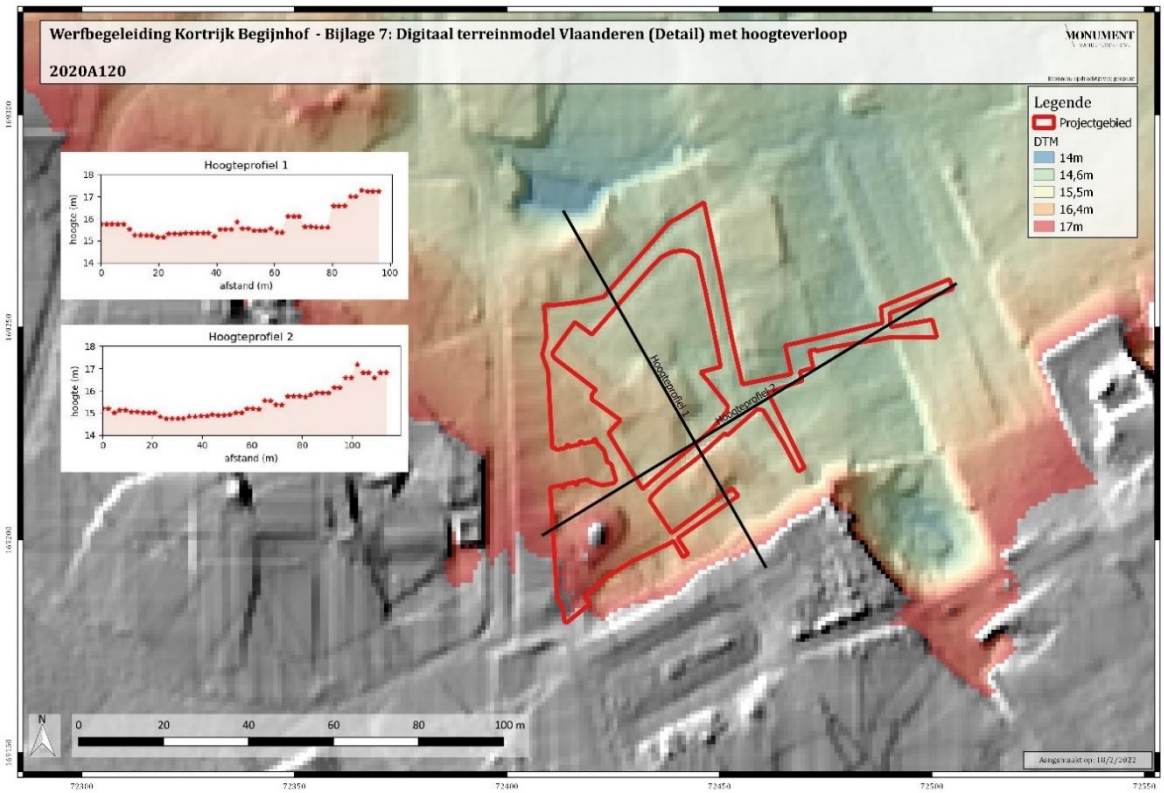

Figuur 9: Digitaal terreinmodel (detail) met aanduiding van het projectgebied en het hoogteverloop (bron: geopunt.be).

4.2. Geologische en bodemkundige situering

Kortrijk behoort tot zandlemig Vlaanderen en bevindt zich aan de Leie. Het projectgebied staat, net als vrijwel de hele binnenstad van Kortrijk, op de bodemkaart gekarteerd als bebouwde zone (OB). Dit zijn kunstmatige gronden waar het bodemprofiel door het ingrijpen van de mens is gewijzigd of vernietigd. De dichtst bijgelegen gronden die wel gekarteerd zijn, bestaan voornamelijk uit matig droge tot matig natte lichte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pcc en Pdc) of droge tot matig droge lemige zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Sbc en Scc) (zie Figuur 10, Bijlage 6).

De tertiaire ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit afzettingen van het Lid van Moen, een eenheid van de Formatie van Kortrijk. Deze afzettingen bestaan uit grijze klei tot kleihoudende silt met kleilagen (zie Figuur 11, Bijlage 7). De dikte van het quartair pakket bedraagt in het Leiebekken bij Kortrijk rond de 20m. Dit pakket bestaat voornamelijk uit fluviatiele afzettingen. Het projectgebied is op de quartair geologische kaart voornamelijk gekarteerd als type 3a (zie Figuur 12, Bijlage 8). Type 3a zijn afzettingen uit het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal. Dit houdt in dat het om eolische afzettingen gaat, wat zich vertaald in bodems bestaande uit zandleem. Type 3 en 3a en alle andere types in het Leiebekken zijn gelijkaardig, maar door de rivierafzettingen en erosie kunnen er extra rivierafzettingen bovenop zitten en/of andere weggeërodeerd zijn.

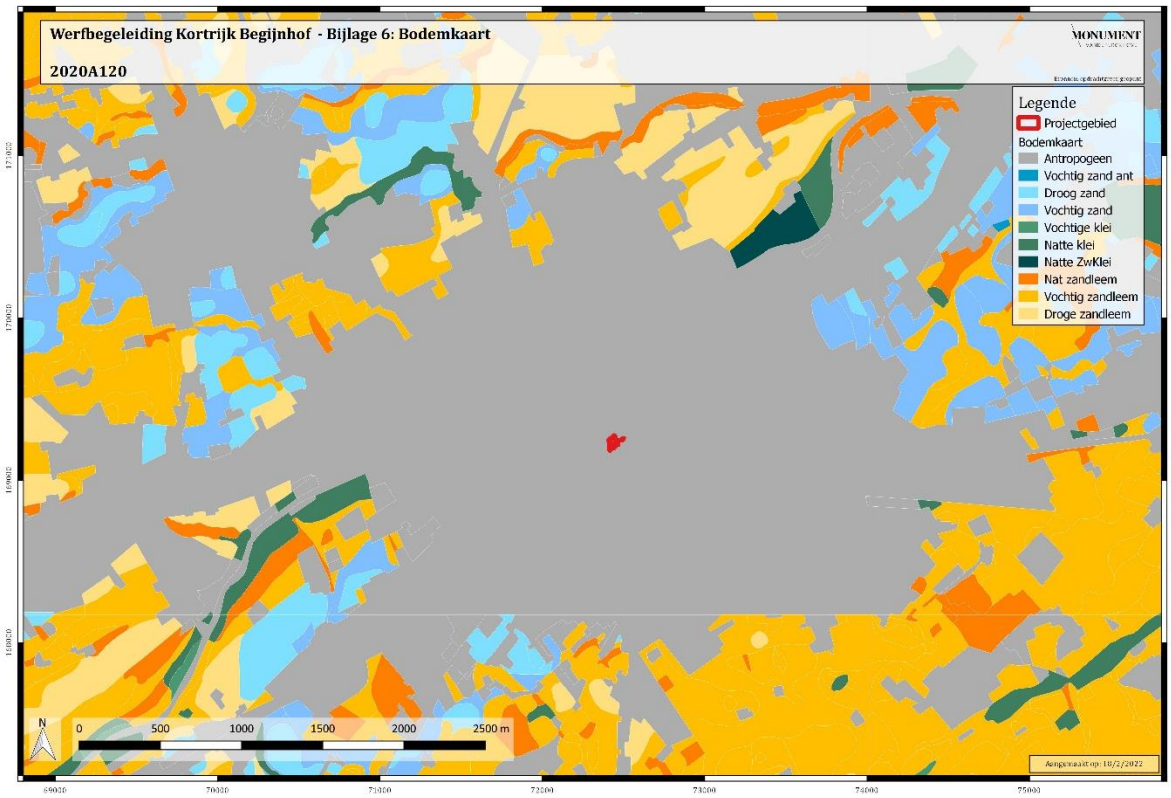

Figuur 10: Bodemkaart met aanduiding van het projectgebied, bijlage 6 (bron: geopunt.be).

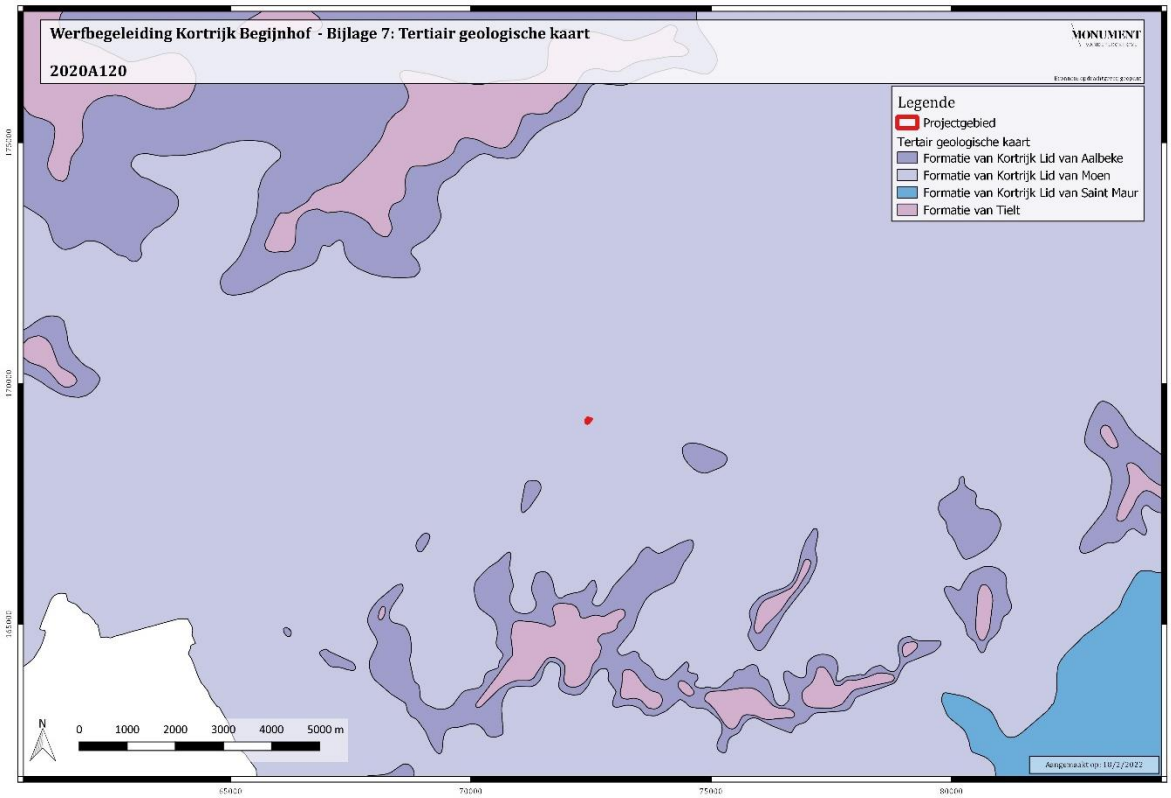

Figuur 11: Tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

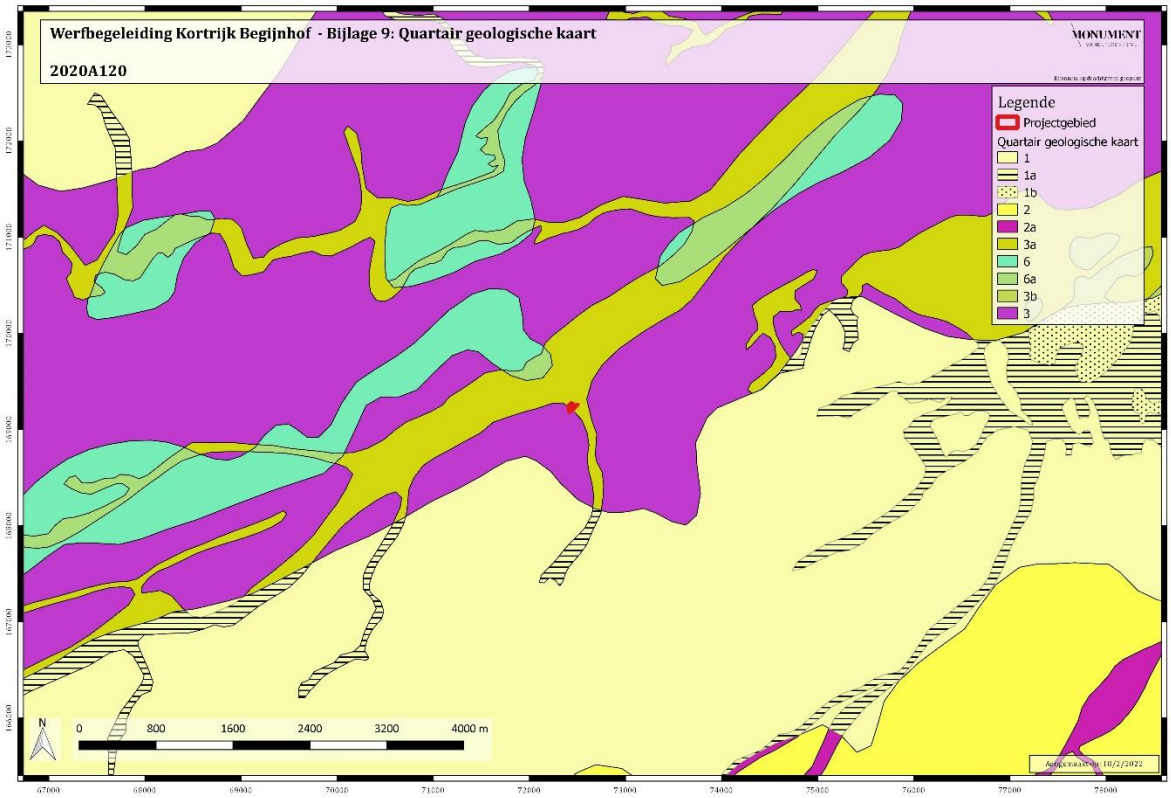

Figuur 12: Quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

5. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

5.1. Historisch kader – Kortrijk algemeen[14]

Kortrijk ontstond in de 1ste eeuw n.Chr. als de Gallo-Romeinse *vicus Cortoriacum* aan de oevers van de Leie. De nederzetting situeerde zich aan het kruispunt van de wegen Boulogne-Tongeren en Doornik-Oudenburg. Tijdens de 9de eeuw werd de stad versterkt door Boudewijn II de Kale, graaf van Vlaanderen, om deze te beschermen tegen invallen van de Noormannen. Omstreeks het jaar 1000 werd het Graafschap Vlaanderen door Boudewijn IV verdeeld in kanselarijen. Het duurde tot 1071 voordat Kortrijk een onafhankelijke kanselarij werd, tot dan was de stad afhankelijk van Doornik. Filips van de Elzas heeft de stad in 1190 uit de kanselarij geheven.

In de 13de eeuw werd de stad geplunderd en vervolgens verwoest ten gevolge van een politieke en sociale strijd die was losgebarsten. De graven van Vlaanderen lieten nadien de stad weer heropbouwen aangezien deze steeds meer aan belang won door de lakenindustrie en zo inkomsten voor de schatkist verzekerde. De aanhoudende conflicten tussen de Franse koning en Vlaanderen waren echter nefast voor de Kortrijkse economie. De stad werd bezet door de Fransen naar aanloop van de Guldensporenslag. De slag vond plaats op het Groeningenveld op 11 juli 1302. De Fransen bouwden een dwangburcht bovenop de grafelijke burcht. Uiteindelijk resulteerde dit in een opstand die werd uitgevochten in de slag bij Kassel in 1328. In 1331 werd de stad geteisterd door een grote stadsbrand. In 1340 werd gestart met het graven van de Nieuwe Leie. Hierdoor ontstond het eiland tussen beide Leiearmen. Eind 14de eeuw (1381) werd de stad heroverd door Lodewijk II van Male. Echter, één jaar later werd de stad gebruik om de Bretoense huurlingen uit te betalen waardoor ze opnieuw verwoest en geplunderd werd.

Onder het bewind van Filips de Stoute, Hertog van Bourgondië, kende Kortrijk een periode van heropbouw en vrede die zeventig jaar aanhield. Nieuwe stadsmuren werden gebouwd, met twee nieuwe stadspoorten: de Brugsepoort en de Oude Bissegempoort. Deze integreerde de bestaande toren in de verdedigingswerken met de Broeltoren aan de noordkant. De lakennijverheid verloor aan belang door de pest en sociale spanningen. In 1482 raakte de stad opnieuw in een oorlog met Frankrijk betrokken. De linnenindustrie won aan belang maar kon de welvaart van voorheen niet terugbrengen.

In de 16de eeuw hadden de opstanden in de Nederlanden ook hun weerslag op Kortrijk. De Overleie werd een gebastionneerde vesting. Hiermee werd het areaal vergroot en een nieuwe stadspoort opgetrokken: de Nieuwe Bissegemsepoort. In de tweede helft van de eeuw werd de stad vijfmaal door de Fransen bezet wat resulteerde in de aanleg van versterkingen en de

[14] Algemeen overzicht: https://nl.wikipedia.org/wiki/Kortrijk

bouw van de citadel van Kortrijk. De Vrede van Utrecht wees de stad uiteindelijk toe aan Oostenrijk.

Tijdens de 18de eeuw speelde Kortrijk een rol in de Brabantse omwentelingen. De stad was één van de vestigingssteden die deel uitmaakten van de Nederlandse vestingbarrière in de Zuidelijke Nederlanden. Het embargo dat Napoleon Bonaparte uitvaardigde was zoals elders nefast voor de handel. Er veranderde weinig onder het Nederlands bewind. Frankrijk en het Koninkrijk der Nederlanden ondertekenden op 28 maart 1820 het Verdrag van Kortrijk. De grens tussen België en Frankrijk werd hierin duidelijk gesteld.

De industrialisatie van de textielsector, in de tweede helft van de 19de eeuw, bracht één en ander op gang. Grote textielfabrieken werd op diverse locaties in en rond de stad gebouwd en het Kanaal Bossuit-Kortrijk verbond de stad rechtstreeks met de Schelde. Rond deze tijd ontstonden ook vele arbeidersbuurten met de vele beluiken. De industrialisatie bracht tevens een sterke bevolkingsgroei tot stand door de trek van het platteland naar de stad. In de tweede helft van de 19de eeuw werd de stad onder impuls van burgemeester Auguste Reynaert grondig gesaneerd terwijl het historisch erfgoed gerestaureerd en verfraaid werd (o.a. het belfort, het centrale postkantoor, de lakenhallen).

Het Schouwburgplein ontstond pas in de 20ste eeuw nadat de Lakenhallen tijdens WOII verwoest werden. Op heden vinden hier vaak evenementen plaats, zoals het zomercarnaval. Tijdens de Eerste Wereldoorlog richtten bombardementen in de nazomer van 1917 veel schade aan. In de Tweede Wereldoorlog was er de slag aan de Leie tijdens de Achttiendaagse Veldtocht, maar het was vooral het geallieerd bombardement in 1944 dat verwoestend was. Daarbij werd het oorspronkelijke 19de-eeuwse spoorwegstation (toen overwelfd door een glazen koepel) vernield. Na de oorlog werd de stad heropgebouwd.

In de tweede helft van de 20ste eeuw kende de stad een sterke uitbouw als centrumstad van Zuid-West-Vlaanderen, onder meer door de oprichting van de Kortrijkse universiteit KULAK, de bouw van diverse nieuwe ziekenhuizen, de aanleg van de eerste verkeersvrije winkelwandelstraat van België en de bouw van het beurzencomplex 'de hallen van Kortrijk' (later herdoopt tot Kortrijk Xpo). Aan het eind van de 20ste eeuw en begin van de 21ste eeuw is er een sterke heropleving doordat talrijke ingrijpende stadsvernieuwingsprojecten het licht zagen zoals de Leiewerken (waarbij de rivier verbreed en uitgediept werd en er zeven nieuwe bruggen gebouwd werden), de bouw van het woon- en winkelcentrum K in Kortrijk en de heraanleg van de openbare ruimte, zowel in de binnenstad als in diverse stadswijken. Deze projecten, vaak opgezet door het stadsbestuur of het stadsontwikkelingsbedrijf Kortrijk, moeten Kortrijk als een moderne stad de 21ste eeuw inloodsen.

5.2. Historisch kader – Begijnhof

De oorsprong van het Begijnenleven gaat terug tot de laatste jaren van de 12de eeuw. Lekenvrouwen die geen intrede in het klooster mochten of wilden doen, startten een nieuwe vorm van religieus leven. Begin 13de eeuw kregen zij van de paus de toestemming zich te verenigen in huizen.[15] Er zou reeds een begijnengemeenschap in Kortrijk aanwezig geweest zijn vanaf 1238.[16] Gravin Johanna van Constantinopel zorgde voor de nodige materiële en financiële tegemoetkomingen om de gemeenschap levensvatbaar te maken. Het huis dat ze aankocht lag op het grafelijke domein maar het is niet te achterhalen waar het zich exact situeerde. Het is dus niet geweten of het goed overeenstemt met de huidige ligging van het Begijnhof.[17] Het blijft onmogelijk vast te stellen wanneer de Begijnen zijn gaan samenwonen in een definitieve vestiging. Er wordt aangenomen dat het hof gesticht werd in 1280. Het terrein helt af naar het oosten en is gesitueerd aan de rand van de middeleeuwse woonkern, tussen de castrale Onze-Lieve-Vrouwekerk in het noorden, de parochiale Sint-Maartenskerk in het zuiden en de Nedervijver in het oosten (zie Figuur 13 en **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**). De oorspronkelijke westelijke begrenzing is niet gekend.[18] De gemeenschap verkreeg zijn permanent karakter met de bouw van een eigen kapel in 1284.[19]

Nadat in de 14de eeuw het Begijnhof driemaal door oorlog en brand geteisterd werd, deed zich een lange periode van herstel voor. Tijdens de tweede helft van de 15de eeuw kwam hier verandering in. Onder het krachtige beleid van hofmeesteres Marie van den Brande werd de kapel herbouwd, tal van missen gesticht, goederen verworven en talrijke giften aanvaard. Door de verkoop en verkaveling van het grafelijk domein en de burcht (1415-1429) werden de burchtgrachten met puin opgevuld. Zo ontstond de bleekweide tussen de Onze-Lieve-Vrouwekerk, het Begijnhof en de Nedervijver.[20]

De tweede helft van de 16de eeuw betekende echter een nieuw dieptepunt, met de opstanden van de Nederlanden tegen Spanje. Met de inname van Oostende in 1604 zien we een nieuwe religieuze heropleving. Kort daarna werd de toestemming verkregen om zoveel mogelijk begijnen te aanvaarden als men kon. In de decennia daarop werd een bouwcampagne gestart en telde het begijnhof een recordaantal inwoonsters. Het “nieuw” Begijnhof werd gesticht op de plaats van de vroegere burchtgracht en een deel van de Nedervijver (zie Figuur 15).[21] De uiterste grens van de noordwaartse expansie werd gevormd door de zuidelijke gracht, de weermuur en de zuidoostelijke toren van de voorburcht. De woningen 5 tot en met 9 staan

[15] DESPRIET PH. 2001, p. 19.
[16] DESPRIET PH. 2001, p. 22.
[17] DESPRIET PH. 2001, p. 25.
[18] DESPRIET PH. 2001, p. 27.
[19] DESPRIET PH. 2001, p. 29.
[20] DESPRIET PH. 2001, p. 64.
[21] DESPRIET PH. 2001, p. 66.

gebouwd op de gedempte gracht. Nummers 3 en 4 staan net op de rand. De weermuur was in zeer bouwvallige toestand aanwezig en vormde de grens van woningen nr. 7, 8 en 9.[22] De oostzijde werd begrensd door de Nedervijver en gedeeltelijk door de stadsmuur.[23] Echter, in het midden van de 18de eeuw startte het verval.[24] Aan het eind van deze eeuw verloor het hof haar autonoom karakter en werd het overgedragen aan de burgerlijke Godshuizen. Tijdens het tweede kwart van de 19de eeuw stond een aanzienlijk deel van het hof leeg.[25]

Figuur 13: Situering van de middeleeuwse stadskern met het grafelijk domein, de dwangburcht, de O.L.V.-kerk en het begijnhof. Toestand circa 1350 (bron: DESPRIET PH. 2008, p. 10).

[22] DESPRIET PH. 2001, p. 69.
[23] DESPRIET PH. 2001, p. 71.
[24] DESPRIET PH. 2001, p. 41.
[25] DESPRIET PH. 2001, p. 43.

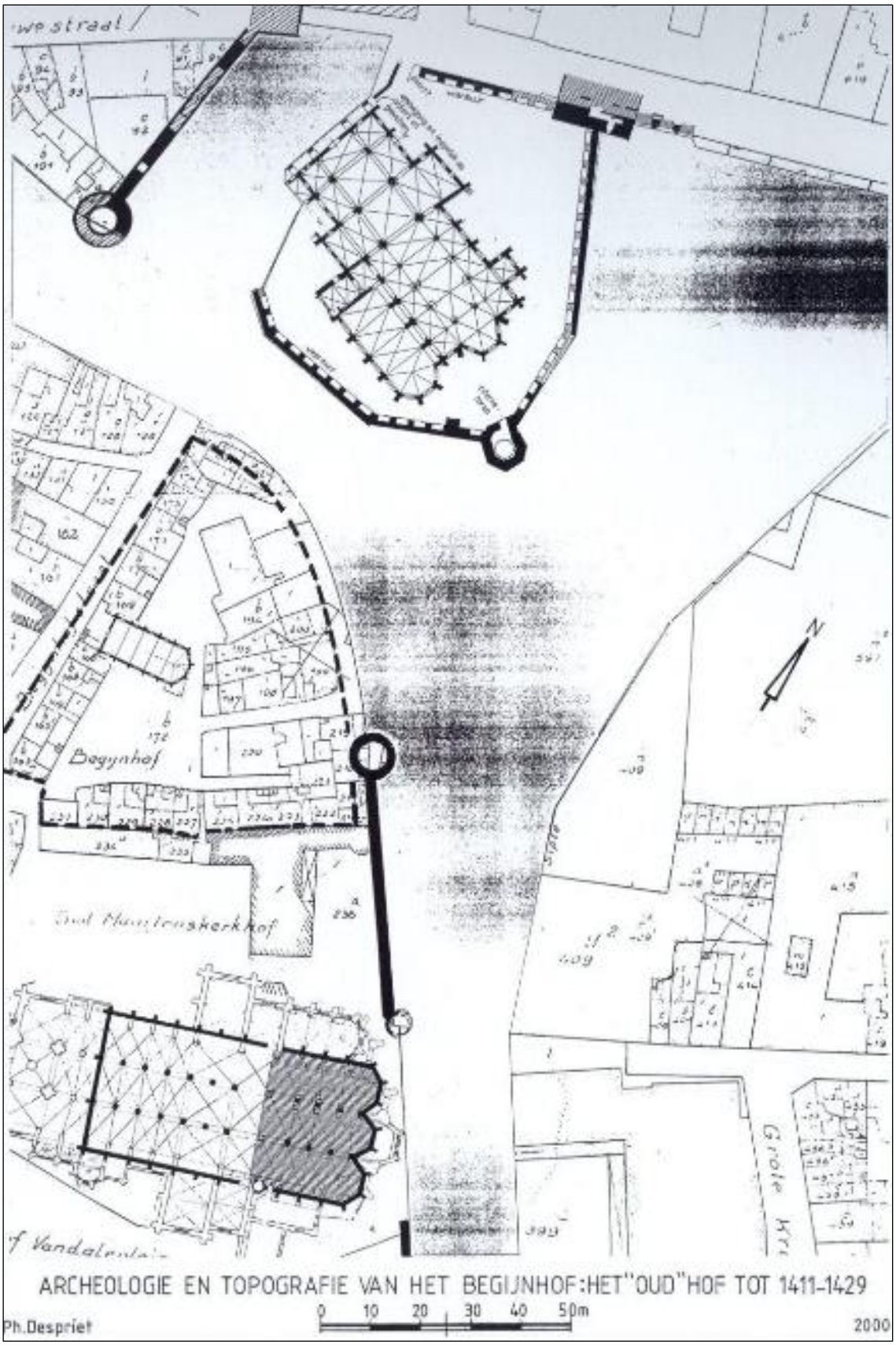

Figuur 14: Reconstructie van de stadsgracht en toren ter hoogte van het Begijnhof omstreeks 1375-1400 (bron: DESPRIET PH. 2001, p. 60)

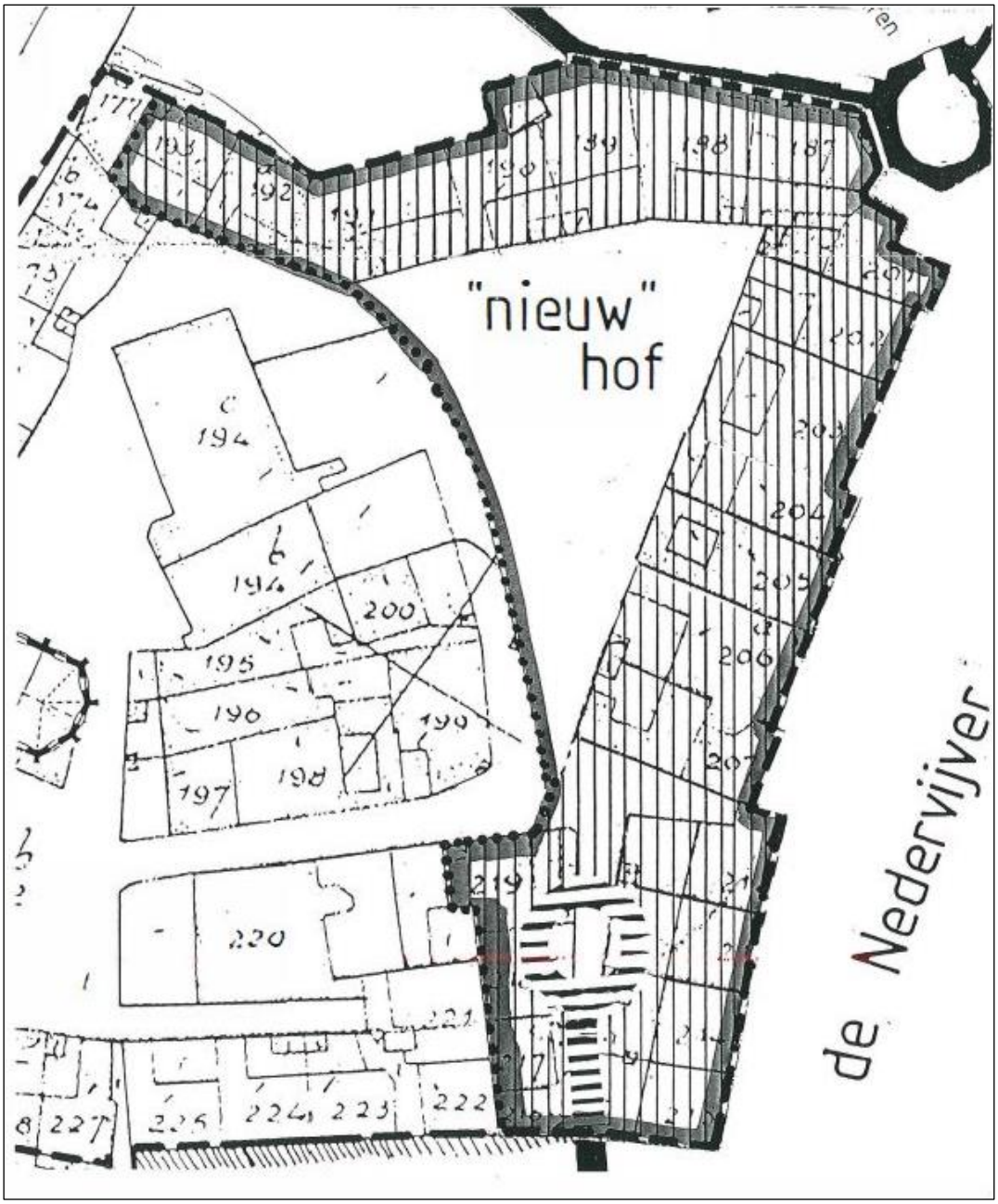

Figuur 15: Het nieuwe begijnhof na de opvulling van de stadsgracht met de nieuwbouw (1606-1622; bron: DESPRIET PH. 2001, p.48).

De oudste kaart waarop het begijnhof wordt afgebeeld, is de kaart van Jacob van Deventer uit het midden van de 16de eeuw (zie Figuur 16). Het begijnhof bevindt zich tussen de Onze-Lieve-Vrouwekerk in het noorden en de Sint-Maartenskerk in het zuiden en grenst in het oosten aan de Artillerietoren en aan de 'toren achter het Begijnhof', die door Ph. Despriet gelokaliseerd kon worden.[26]

[26] DE GRYSE J. *et al.* 2017a, p. 29.

Figuur 16: Projectgebied gesitueerd op de Deventerkaart, 1555-1565 (bron: Bibliothèca Nacional de España; DE GRYSE J. *et al.* 2017a, p. 28).

Op de wandkaart van het schependom en de keurstaak van Kortrijk wordt het begijnhof omstreeks 1634 voorgesteld (zie Figuur 17).[27] Op deze kaart is de noordelijke huizenrij reeds aanwezig. Het gebouw voor de kapel lijkt te koppelen aan de Grote Zaal (huidige Sint-Annazaal). Het stadsgezicht van Sanderus uit dezelfde periode geeft een gelijkaardig beeld (zie Figuur 18).

Een 17de-eeuwse kaart toont de toestand van Kortrijk weer voor het opblazen van de laatmiddeleeuwse stadsmuur (zie Figuur 19). Op de 18de-eeuwse kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, beter gekend als de Ferrariskaart, staat nu ook de oostelijke huizenrij weergegeven. (zie Figuur 20). De plattegrond van 1822 en 1823 tonen de situatie van het Begijnhof voor de laatste grote topografische wijziging in 1855 (zie Figuur 21 en Figuur 22).[28] Orthofoto's uit 1971, 2000-2003 en 2020 tonen weinig veranderingen (zie Figuur 23, Figuur 24 en Figuur 25).

[27] DE GRYSE J. *et al.* 2017, p. 30.
[28] DE GRYSE J. *et al.* 2017, p. 30.

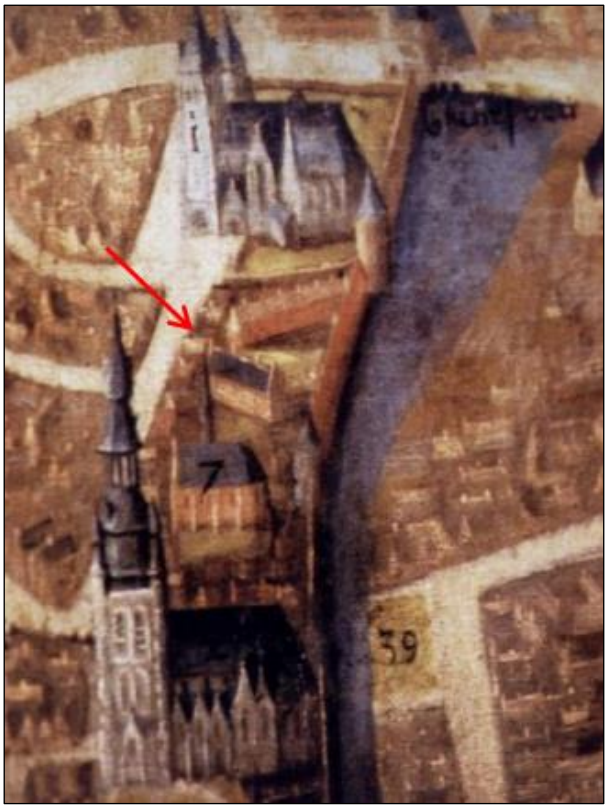

Figuur 17: Kaart van stad, schependom en keurstaak (1634-1641) met situering van het begijnhof (bron: DESPRIET PH. 2001, p. 58; DE GRYSE J. *et al.* 2017a, p. 29)

Figuur 18: Stadsgezicht van Sanderus uit 1641 (bron: DESPRIET PH. 2001, p. 62; DE GRYSE J. *et al.* 2017a, p. 29).

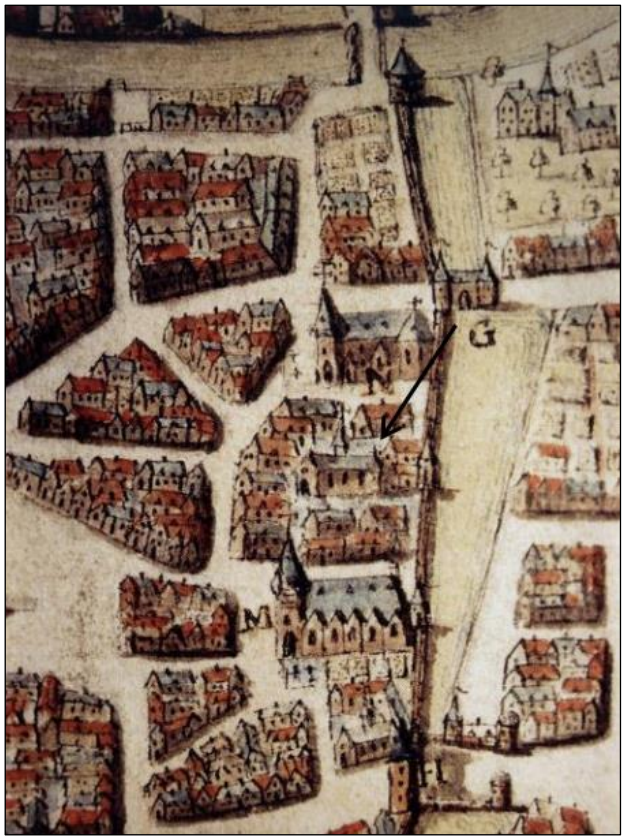

Figuur 19: 17de-eeuwse kaart met situering van het begijnhof (bron: DESPRIET PH. 2001, p. 70; DE GRYSE J. *et al.* 2017a, p. 30).

Figuur 20: Kaart van Ferraris (1771-1778) met weergave van het begijnhof tussen de twee kerken (bron: geopunt.be).

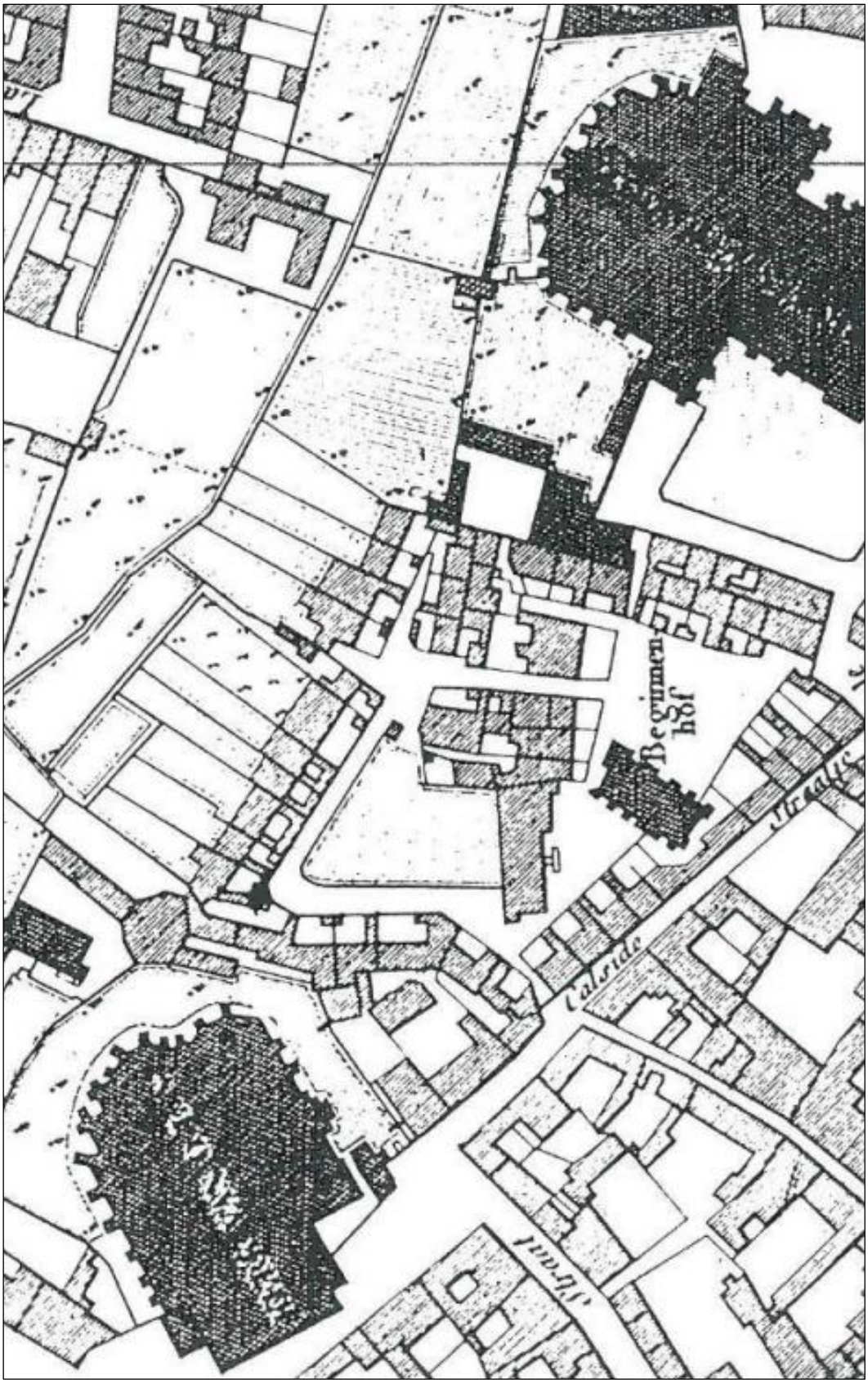

Figuur 21: Plattegrond van het begijnhof in 1822, te zien op de eerste kadastrale atlas van Kortrijk, gepubliceerd in 1830 door C. Cierckens (bron: DESPRIET PH. 2001, p. 80)

Figuur 22: Plattegrond van het Begijnhof in 1823 (bron: DESPRIET PH. 2001, p. 48)

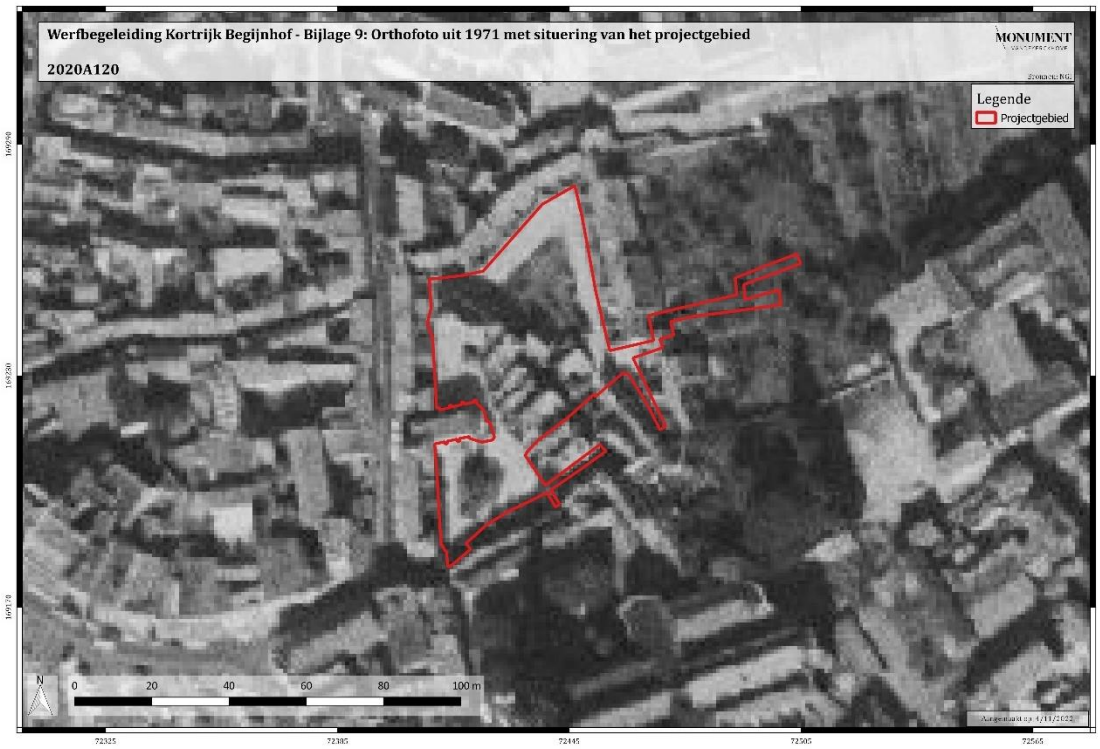

Figuur 23: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

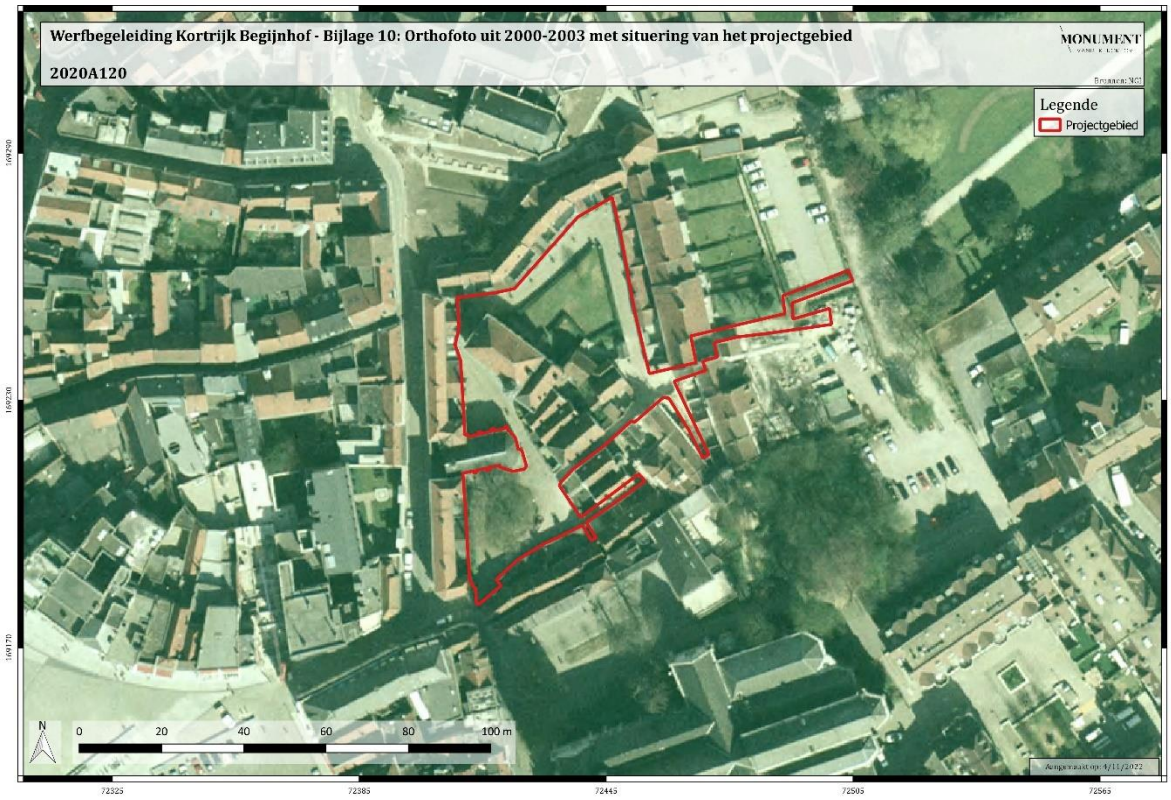

Figuur 24: Luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

Figuur 25: Luchtfoto uit 2020 met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt.be).

5.3. Archeologisch kader

Het eerste archeologisch onderzoek op de site van het Begijnhof dateert uit 1970 wanneer een nieuw rioleringsnetwerk werd aangelegd (zie Figuur 26 en bijlage 12). In 1992 en 1993 werden tijdens de herstellingswerken van woningen 10 t.e.m. 16 verdere gegevens en tal van materiaal ingezameld. In huis 9 vond beperkt onderzoek plaats in het kader van het onderzoek van de artillerietoren. In 1998 vond een grootschalig onderzoek plaats in huizen 17 t.e.m. 23 in het kader van restauratiewerken. Vastgesteld werd dat de huizen aan de oostzijde op de opgevulde Nedergracht stonden. Het onderzoek focuste op de kwaliteit en de inwendige organisatie van de huizen. Elk huis was voorzien van een kelder en een externe beerput. Het interieur werd gekenmerkt door overvloedig gebruik van slibversierde vloertegels of vloerpatronen met rood en zwart gebakken tegels in dambordmotief. Er waren wandtegels van majolica of faience, patronen van pleisterwerk en schouwmantels. In 1999 werden huizen 32 t.e.m. 36 bestudeerd. Het onderzoek van de gotische Sint-Matheuskapel vond plaats in 2000.[29]

Met het onderzoek in 2004 van de woningen 24 t.e.m. 30 werd vooruitgang geboekt inzake de kennis rond de opbouw en evolutie van het begijnhof. De term oud en nieuw begijnhof werd door dit onderzoek op punt gesteld alsook de resultaten van het bouwkundig onderzoek.[30] Zo werd duidelijk dat woningen nr. 26 en 30 in oorsprong eigenlijk één woning uitmaakten, vermoedelijk het “grote huis” dat voor het eerst vermeld wordt in 1560-1562.[31] Daarnaast werd ook duidelijk dat de burcht/stadsgracht in het oostelijk deel van het begijnhofcomplex ook grote delen van de tot in 1990 gebruikte moestuin innam en dat deze tot op circa 9,37m afstand van de oostelijke gevel van woning nr. 27 en de grote zaal reikte. Op sommige ogenblikken van hoge waterstand reikte de gracht zelfs tot aan de huidige Sint-Annazaal en het huis nr. 27.[32] De burchtgracht werd reeds deels opgevuld in 1411-1429 (en gebruikt als bleekweide) en verder tussen 1580 en 1622. Na de machtiging tot verruiming van het maximum aantal begijnen werd de oostelijke groep begijnenwoningen gebouwd op de gedempte gracht.[33]

Het onderzoek in de moestuin werd afgewerkt in 2005 en er werd onderzoek uitgevoerd in de Kapel van Onze Lieve-Vrouw-Ter-Sneeuw. In 2010 werden de huizen 3, 4, 6 en 9 bouwkundig onderzocht. Hierbij werd vastgesteld dat de woningen op de opgevulde gracht gebouwd zijn. De ruimte is lang als stortplaats gebruikt waarbij afval uit het begijnhof en van andere plaatsen hier terecht is gekomen.[34]

---

[29] DESPRIET PH., 2015, pp. 8-9.
[30] Het nieuwe hof betrof de 17de-eeuwse noord- en oostwaartse uitbreiding van het begijnhof en omvatte de woningen 3 t.e.m. 23, het oude hof omvatte nr. 24 t.e.m. 41 (zie DESPRIET PH. 2015, p. 8-9).
[31] DESPRIET PH., 2004, pp. 11-12.
[32] DESPRIET PH., 2004, pp. 16-17.
[33] DESPRIET PH., 2004, p. 46.
[34] DESPRIET PH., 2015, pp. 8-9.

In 2012 voerde Ruben Willaert bvba een onderzoek uit in de Sint-Annazaal. Meer bepaald in de twee noordelijke traveëen, aangezien de rest van het gebouw onderkelderd was. In totaal konden zeven verschillende grote bewoningsfases herkend worden. Het oudste spoor betrof een gedempte gracht die door middel van boringen werd aangesneden. Wellicht moet op basis hiervan de reconstructietekening van de noordelijke burchtgracht aangepast worden. De gracht werd wellicht gedempt in het eerste deel van de 15de eeuw en vervolgens gebruikt als bleekweide. Een aantal vastgestelde structuren kunnen mogelijk aan deze bleekweide gelinkt worden (vb. gootstructuur fase 1). Door de kleinschalige vaststellingen is dit echter niet definitief te stellen. Een andere vaststelling was dat de voorganger van de St-Annazaal, de zogenaamde Kleine Zaal, zich waarschijnlijk binnen het huidige gebouw bevond.[35]

In 2014 voerde Ruben Willaert bvba tevens onderzoek uit in woningen 37 t.e.m. 41. Deze woningen bevonden zich binnen het oud begijnhof. Het onderzoek maakte duidelijk dat deze huizenrij zich niet in één fase had voltrokken. Ondanks de beperkte verstoringsdiepte werden wel nog verschillende oudere sporen aangetroffen zoals haardjes en vloeren die niet gelinkt kunnen worden aan de jongere bouwgeschiedenis binnen deze zone van het begijnhof. Hoewel de voorgevels wellicht te linken zijn aan de periode 1690-1730, zijn de gebouwen, zeker in kern, als een heel stuk ouder te beschouwen. In de voortuinen kon vastgesteld worden dat er steeds slechts één waterput per twee woningen voorkwam. Het is echter niet helemaal duidelijk of de aangetroffen waterputten werden aangelegd vóór, tijdens of na de aanleg van de huizen aangezien deze de perceelsgrenzen overschrijden. Een aantal huizen waren direct aangesloten op de riolering, anderen beschikten over een beerput.[36]

Bij onderzoek in de artillerietoren werd ook een beperkt onderzoek uitgevoerd in huis nr. 9. De bakstenen rioleringskoker fungeerde als perceelsgrens tussen de eigendommen van de stad en de Onze-Lieve-Vrouwkerk en mondde uit in de Nedervijver. Door het gebruikte baksteen-formaat kon vastgesteld worden dat de constructie dateert uit de 17de eeuw en driemaal herbouwd werd. De structuur op zich werd wel al vernoemd in rekeningen van de 14de en 15de eeuw. Mogelijks lag er daar toen al een gemetselde afvoergeul voor het afvalwater.[37]

Al in 1751 was de ruimte tussen woning nr. 10 en de artillerietoren vervangen door een éénlaagse constructie. In 1822 werd dit gebouwtje opgehoogd en vergroot waardoor de hele ruimte tussen woningen 10 en 8 een woonfunctie kreeg en de toren aan twee zijden werd ingesloten. Dit éénlaagshuisje werd gebouwd bovenop de bakstenen riolering komende van de Grote Markt en aanleunend tegen de zuidwestelijke en zuidoostelijke torenvoet. In 1822 werd het huisje een constructie met één verdieping dat de hele ruimte tussen woning 10 en 8 in beslag nam.[38]

[35] DE GRYSE J. *et al.* 2012, p. 55-56.
[36] BONCQUET T. 2015, p. 89-91.
[37] DESPRIET PH. 2015, p. 9.
[38] DESPRIET PH. *et al.* 2006, p. 78.

Onder woning nr. 9 was zichtbaar dat de onderliggende toren een hoek van de voorburcht vormde. Na opvulling van de Nedervijver bleef enkel een afwateringskanaal over als restant van het verbindingskanaal tussen de grachten van de hoofdburcht en de Nedervijver.[39] Een laat 18de- begin 19de-eeuwse huizenplattegrond laat zien dat het terrein van de vroegere voorburcht omgeven is met woningen en dat het gedeeltelijk bebouwd is met een berging, sanitair, een westportaal, een noordportaal, zuidwestelijke kosterij en woningen.[40]

In 2015 werd het zogenaamde Huis van de Grootjuffrouw gerestaureerd. In het kader van deze werken voerde Ruben Willaert bvba een archeologisch onderzoek uit. Ook hier werden oudere vloer- en haardniveaus aangetroffen.[41]

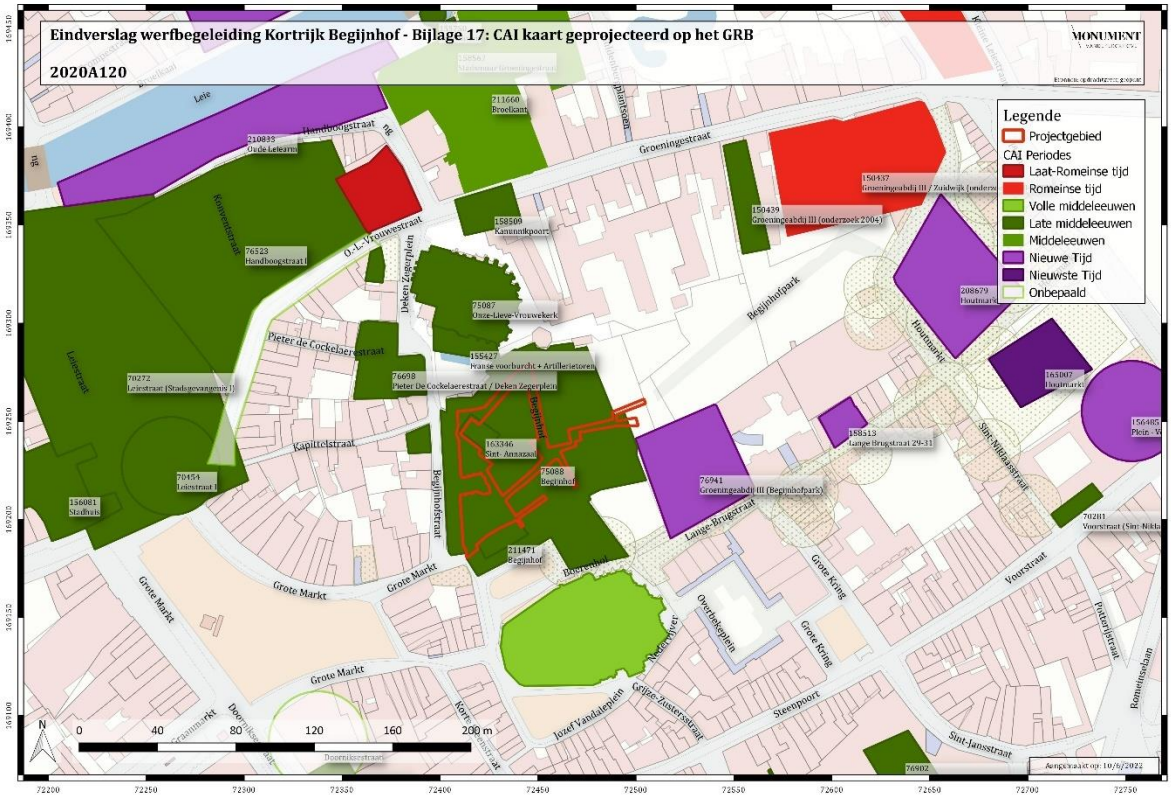

Figuur 26: Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het projectgebied (bron: CAI).

[39] DESRIET PH. 2002, p. 65
[40] DESRIET PH. 2002, p. 196-197.
[41] DEGRYSE J. *et al.* 2016, p. 39-40.

6. RESULTATEN

6.1. Stratigrafie

6.1.1. Algemeen

De uitgravingsdiepte, en daarmee ook de diepte waarbij zicht kon worden bekomen op de stratigrafische opbouw, werd beperkt door de verstoringsdiepte van de geplande werken. Het programma van maatregelen gaf aan dat er bij voorkeur representatieve profielkolommen met een breedte van minstens 1,5m per sleuf werden geregistreerd. Dit werd, in de mate dat de werkzaamheden dit toelieten, zoveel mogelijk opgevolgd. Hieronder zal de stratigrafische opbouw worden besproken en worden de hoogtemetingen en de geplaatse profielen ook op kaart weergegeven (zie Figuur 27 tot Figuur 40 en bijlagen 13A, 13B1 t.e.m. 13B6, 14A en 14B1 t.e.m. 14B6).

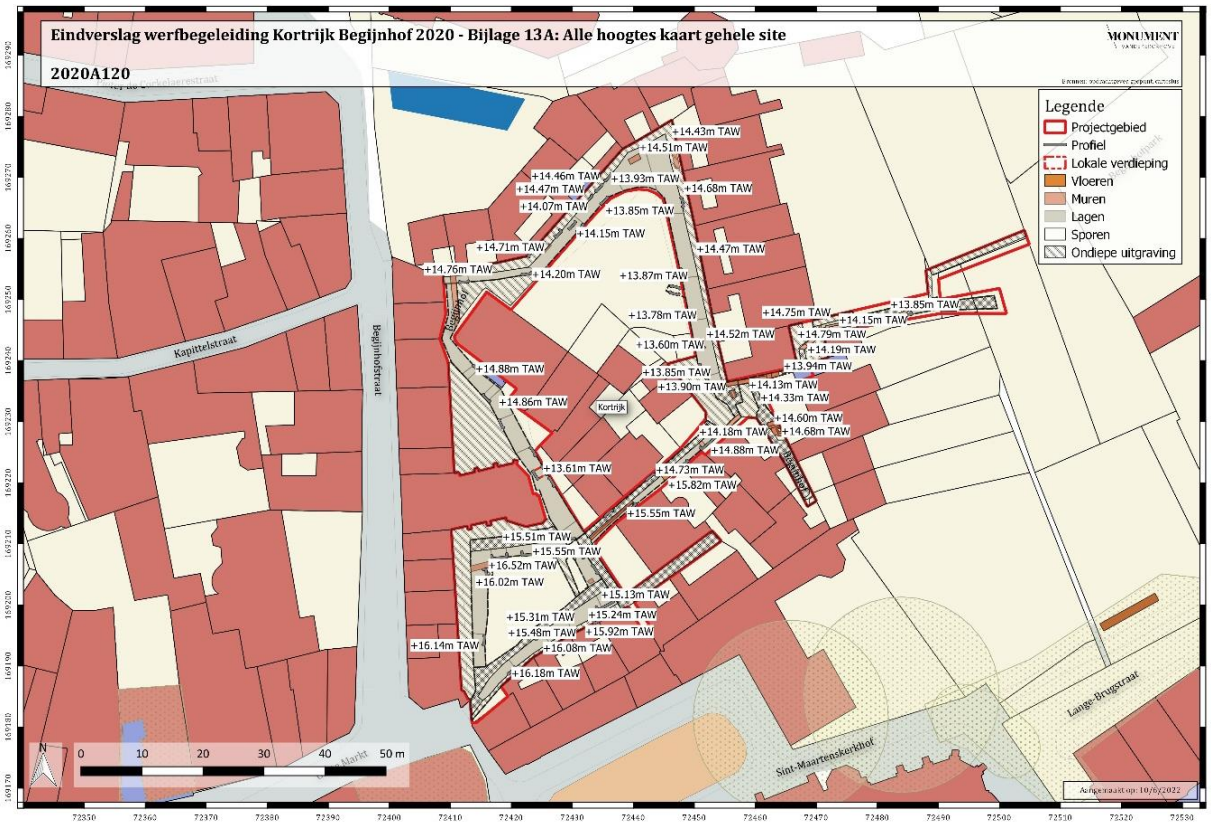

Figuur 27: Kaart met alle hoogtes (bijlage 13A).

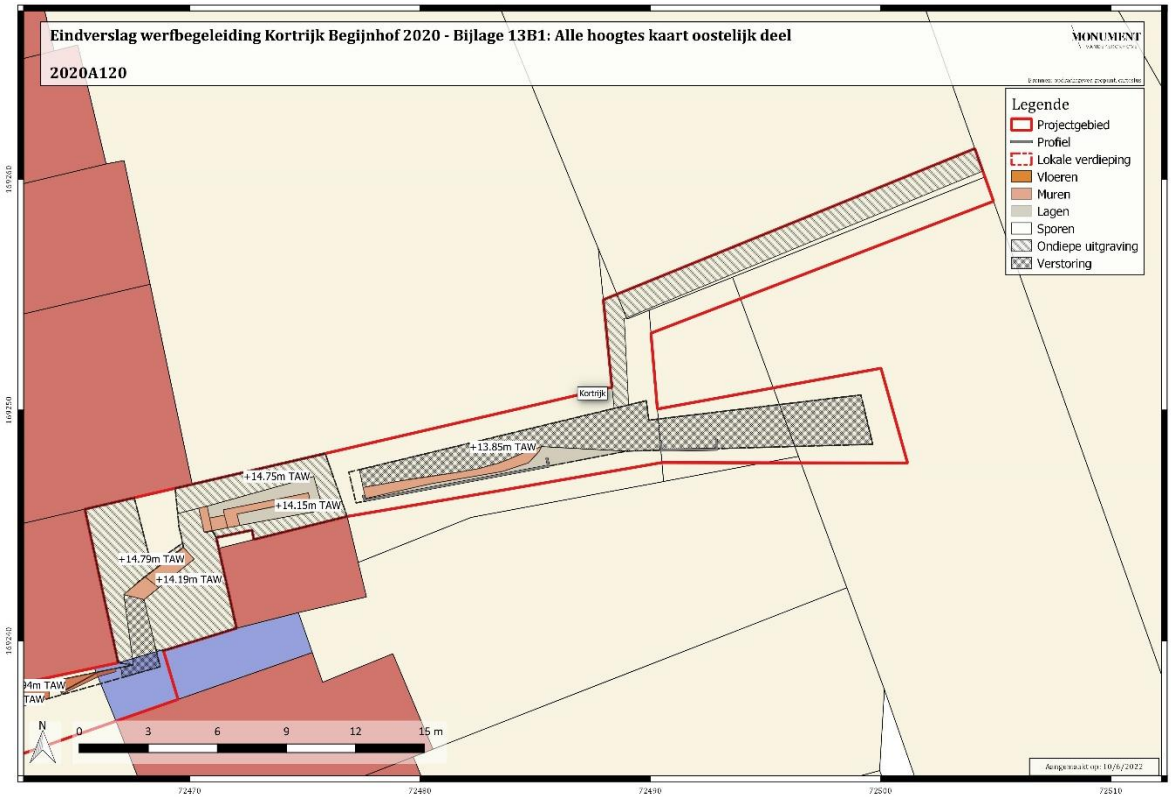

Figuur 28: Kaart met alle hoogtes - oostelijk deel projectgebied (bijlage 13B1).

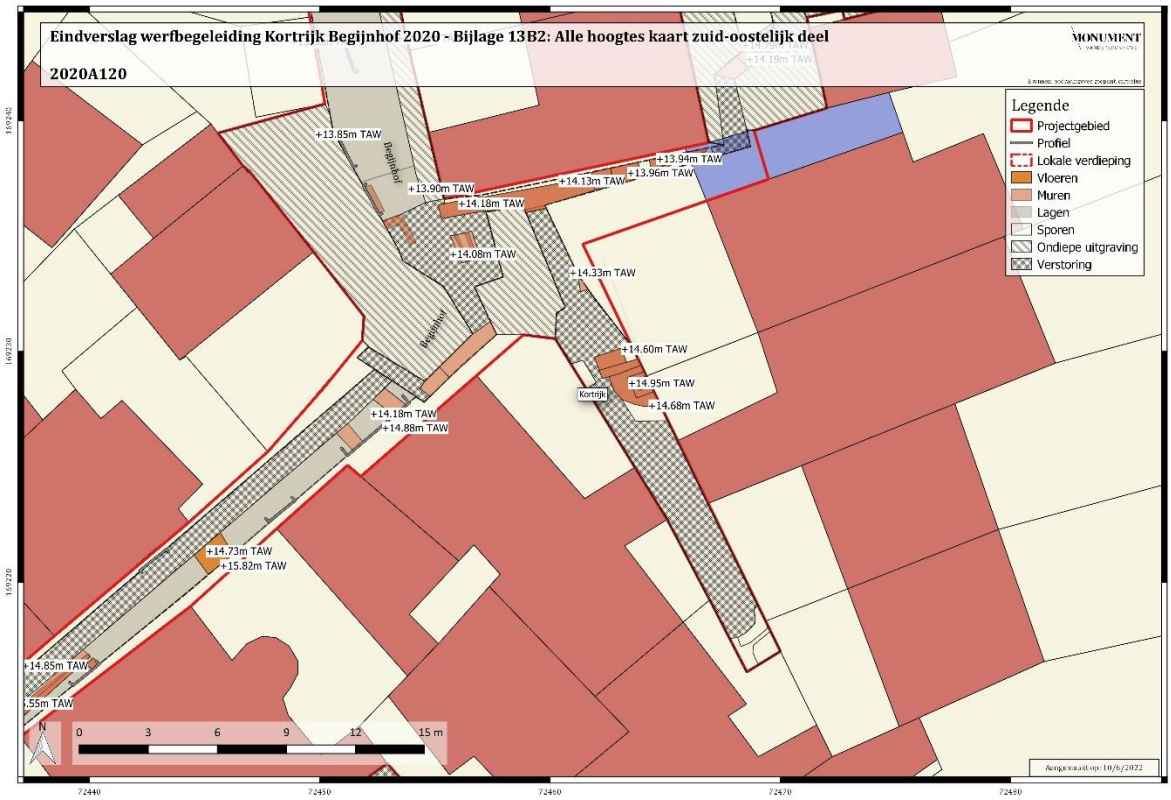

Figuur 29: Kaart met alle hoogtes - zuidoostelijk deel projectgebied (bijlage 13B2).

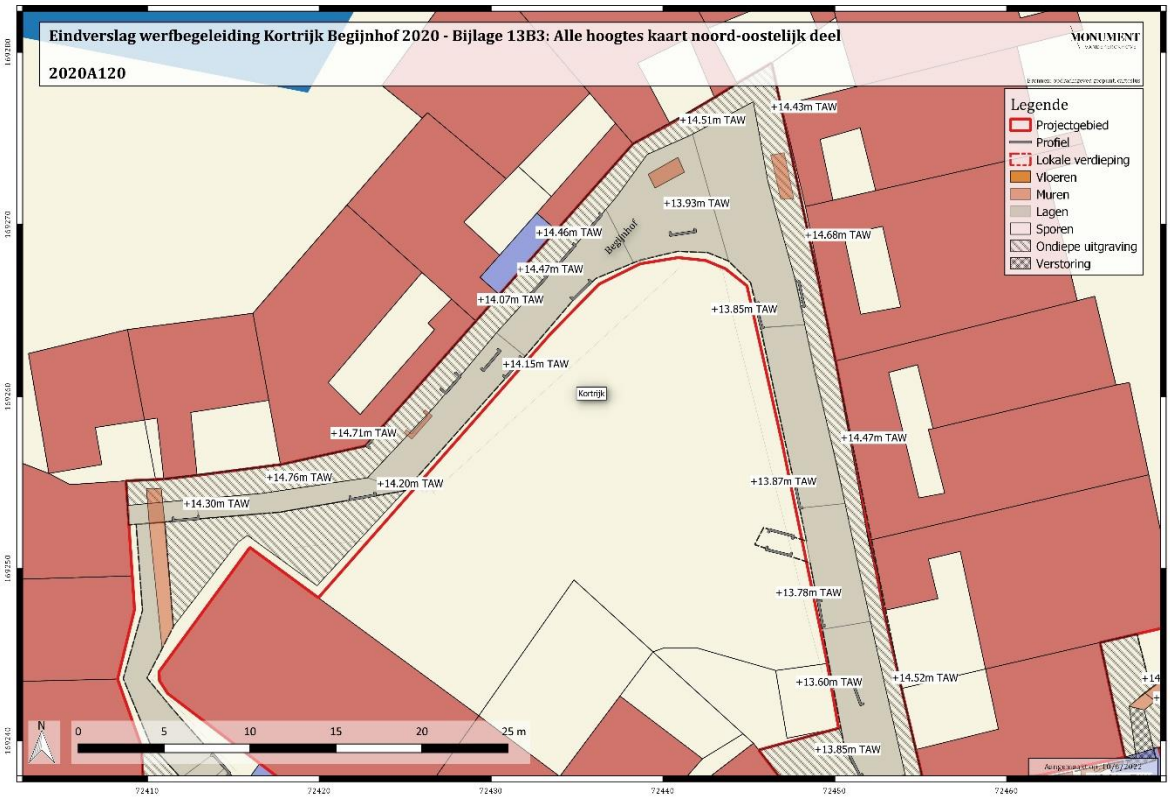

Figuur 30: Kaart met alle hoogtes - noordoostelijk deel projectgebied (bijlage 13B3).

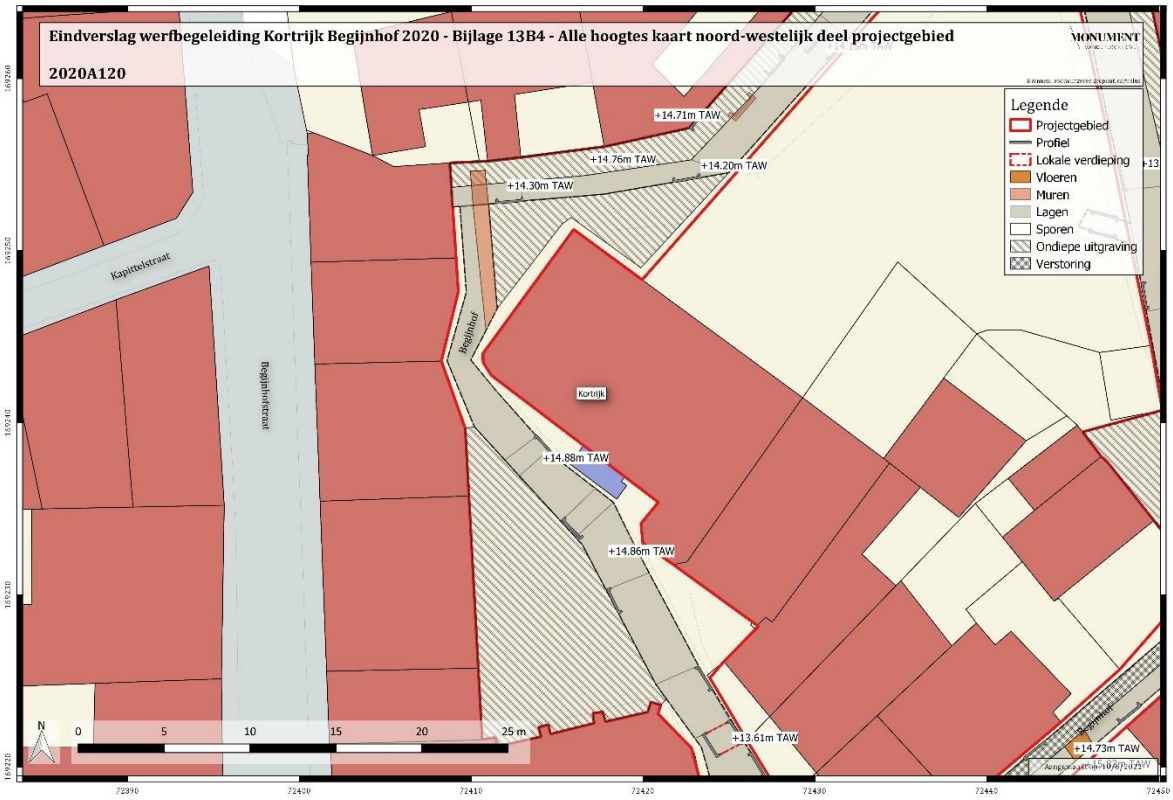

Figuur 31: Kaart met alle hoogtes - noordwestelijk deel projectgebied (bijlage 13B4).

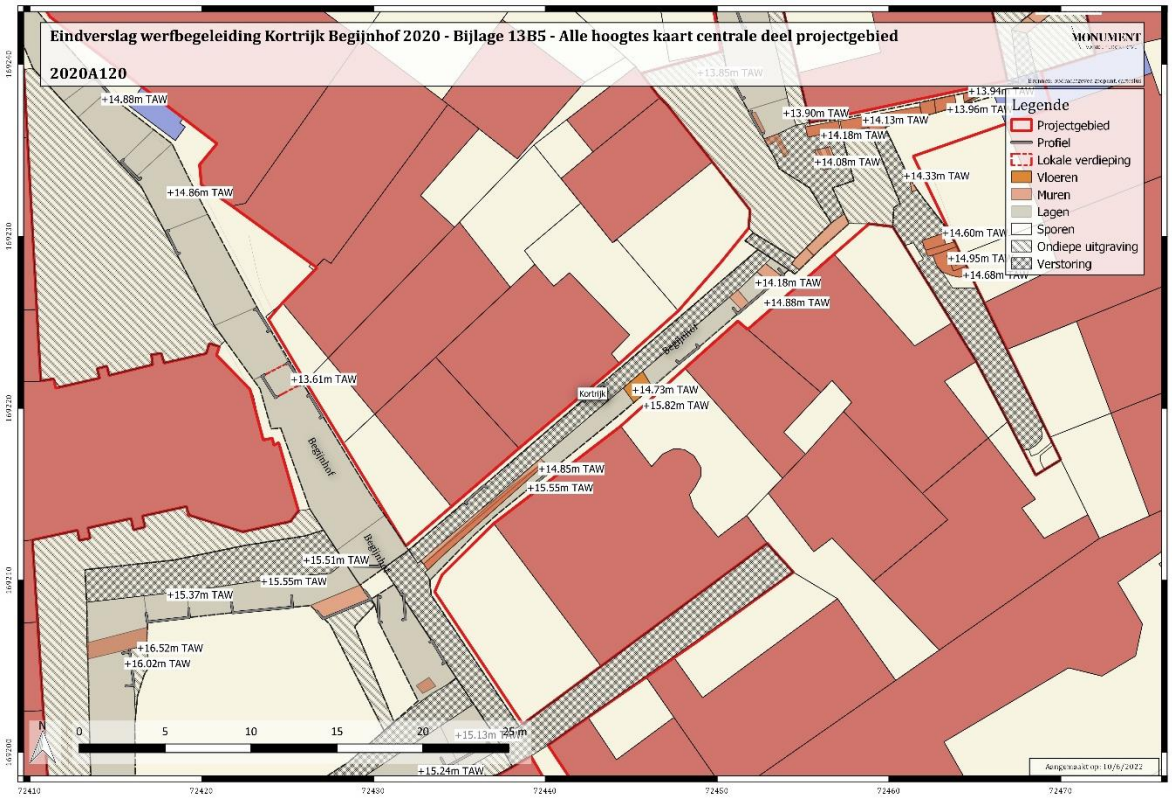

Figuur 32: Kaart met alle hoogtes - centrale deel projectgebied (bijlage 13B5).

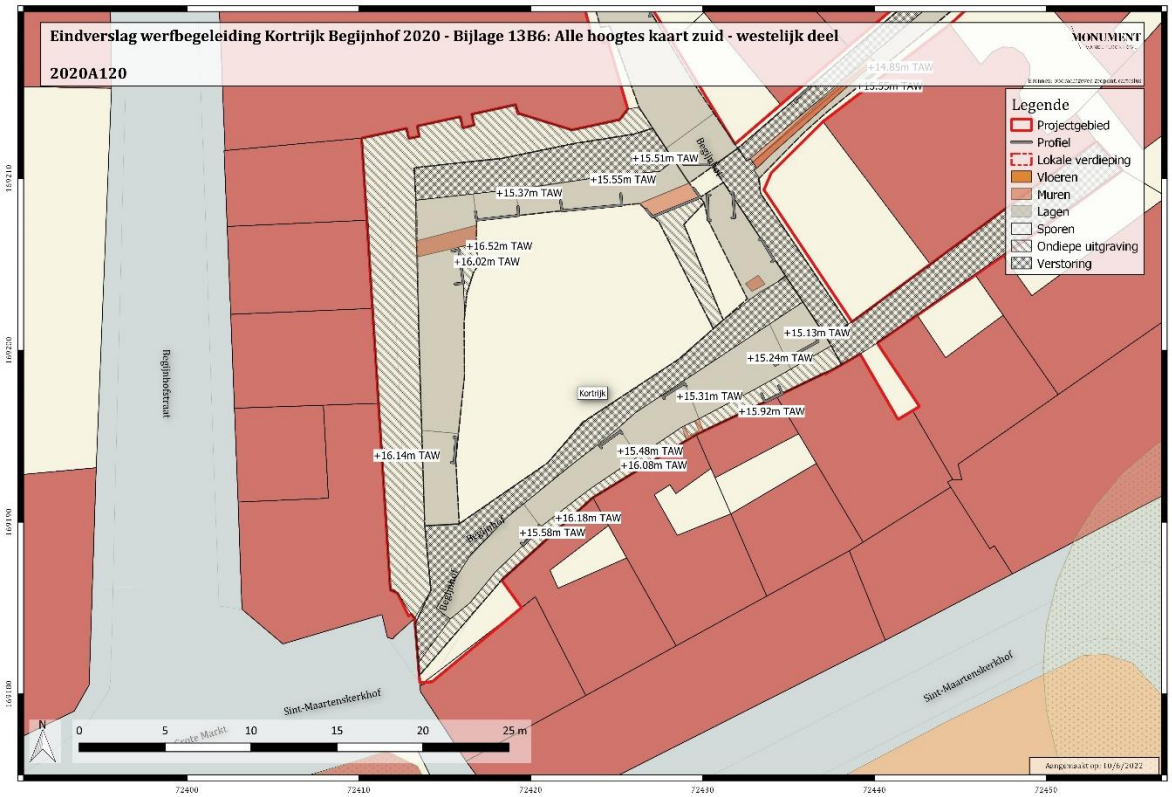

Figuur 33: Kaart met alle hoogtes - zuidwestelijk deel projectgebied (bijlage 13B6).

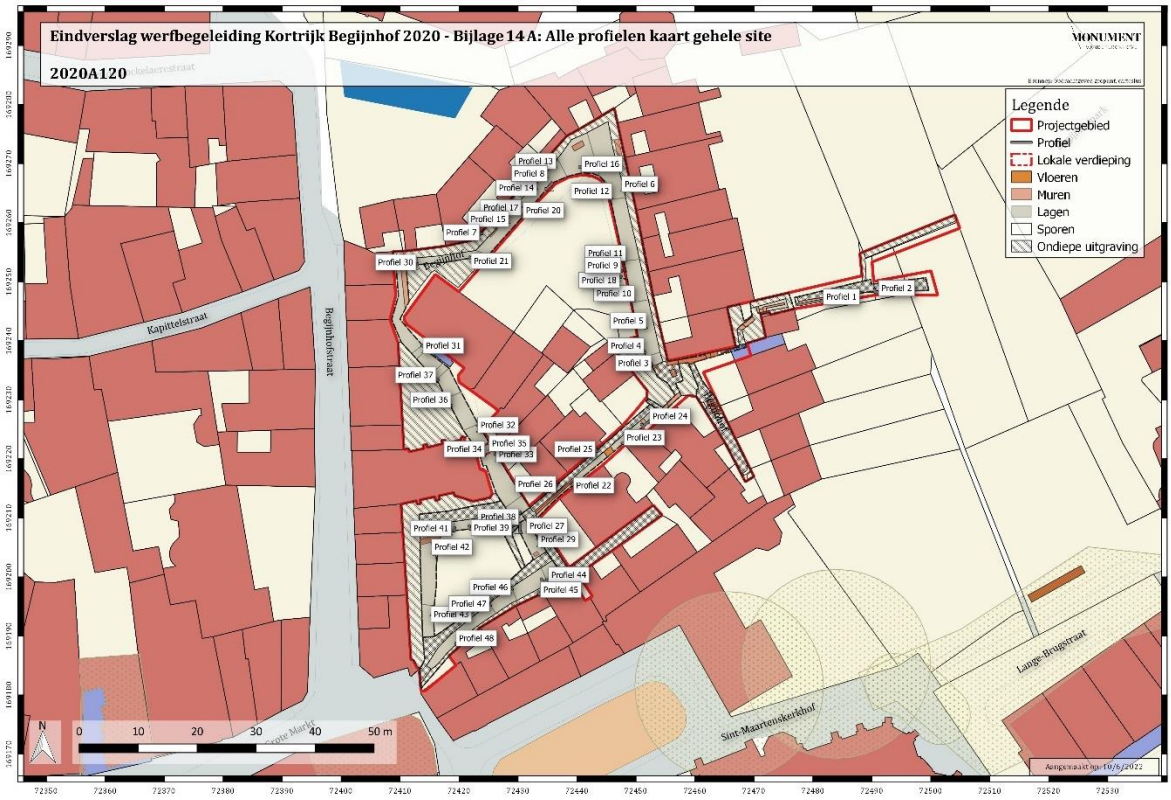

Figuur 34: Kaart met alle profielen (bijlage 14A).

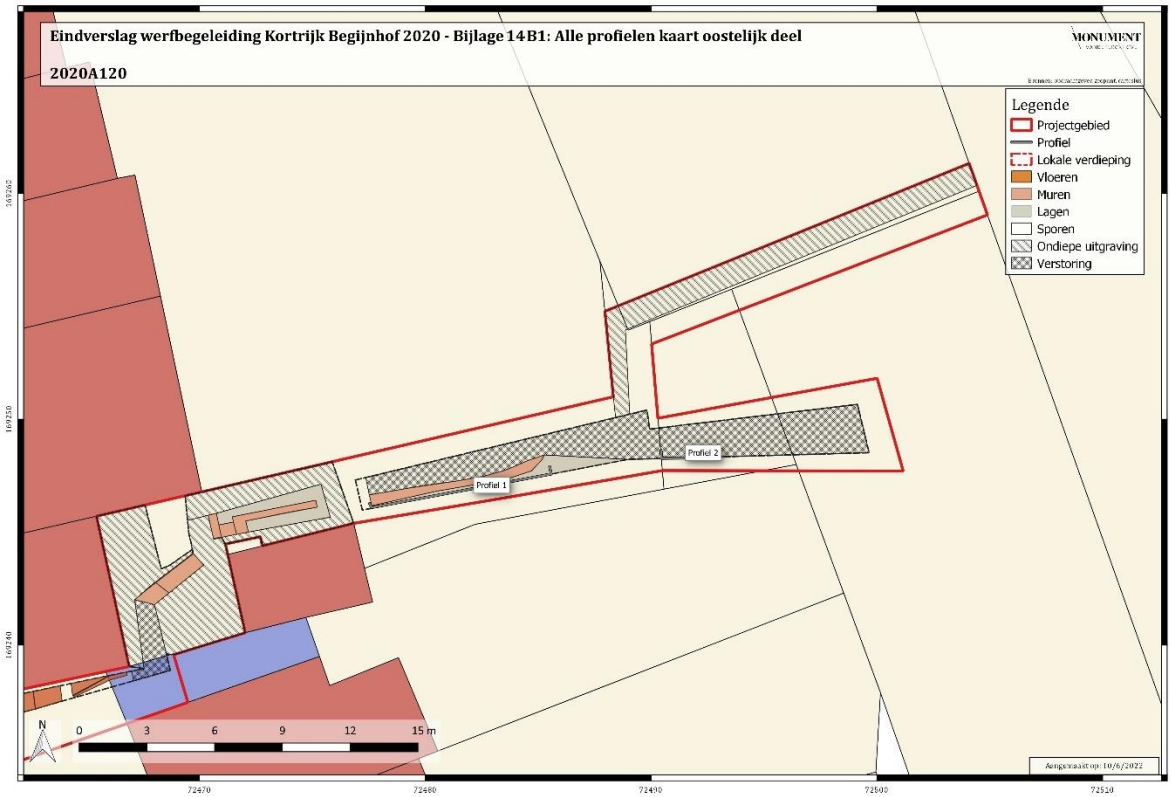

Figuur 35: Kaart met alle profielen - oostelijk deel projectgebied (bijlage 14B1).

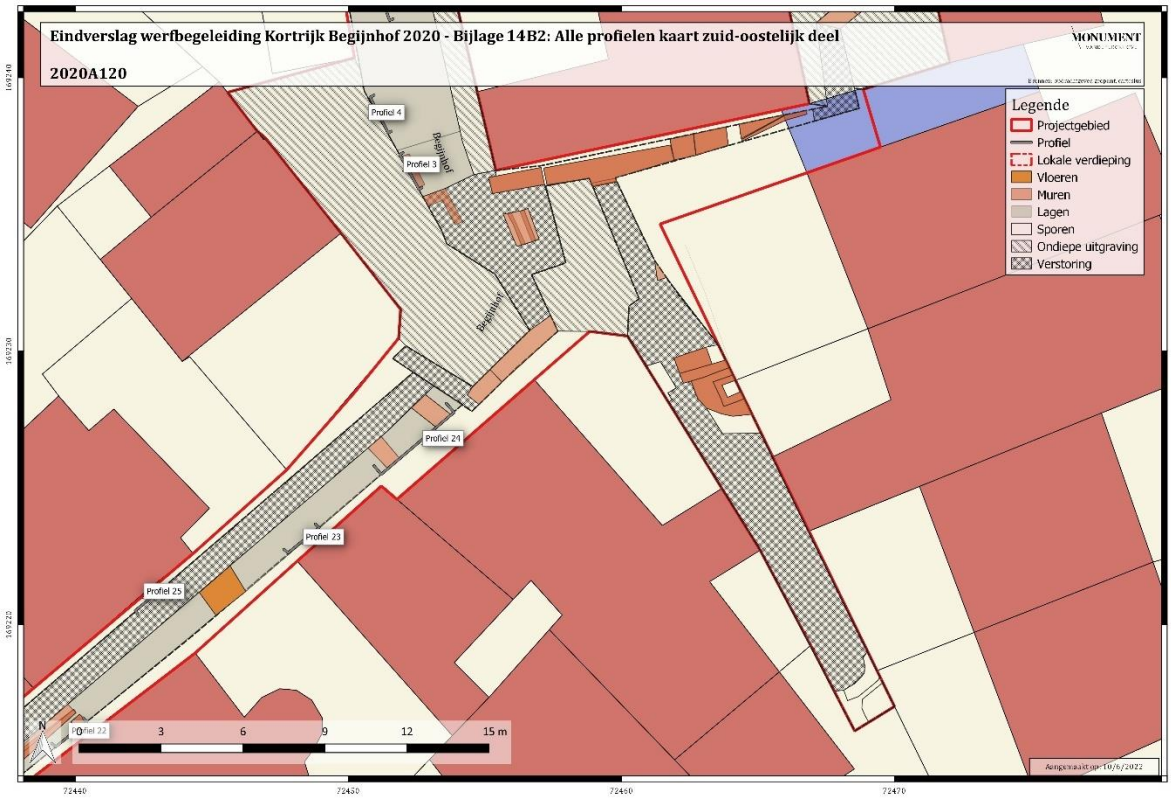

Figuur 36: Kaart met alle profielen - zuidoostelijk deel projectgebied (bijlage 14B2).

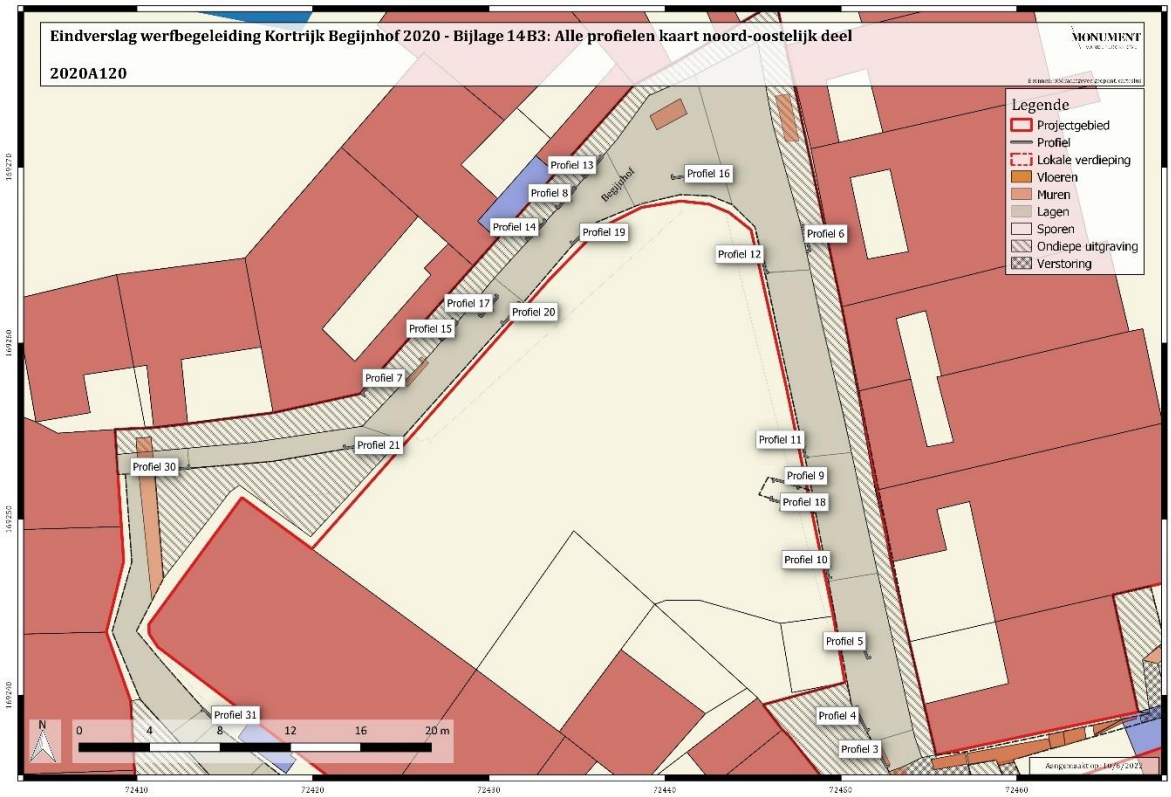

Figuur 37: Kaart met alle profielen - noordoostelijk deel projectgebied (bijlage 14B3).

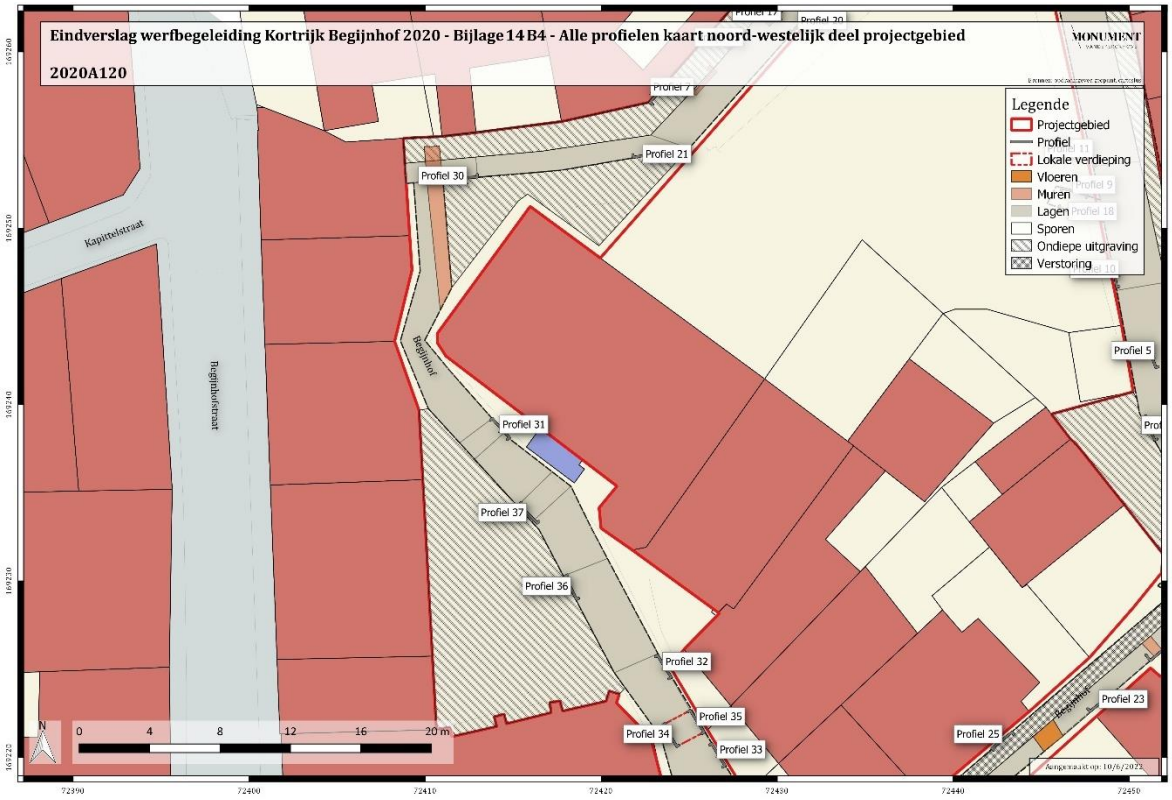

Figuur 38: Kaart met alle profielen - noordwestelijk deel projectgebied (bijlage 14B4).

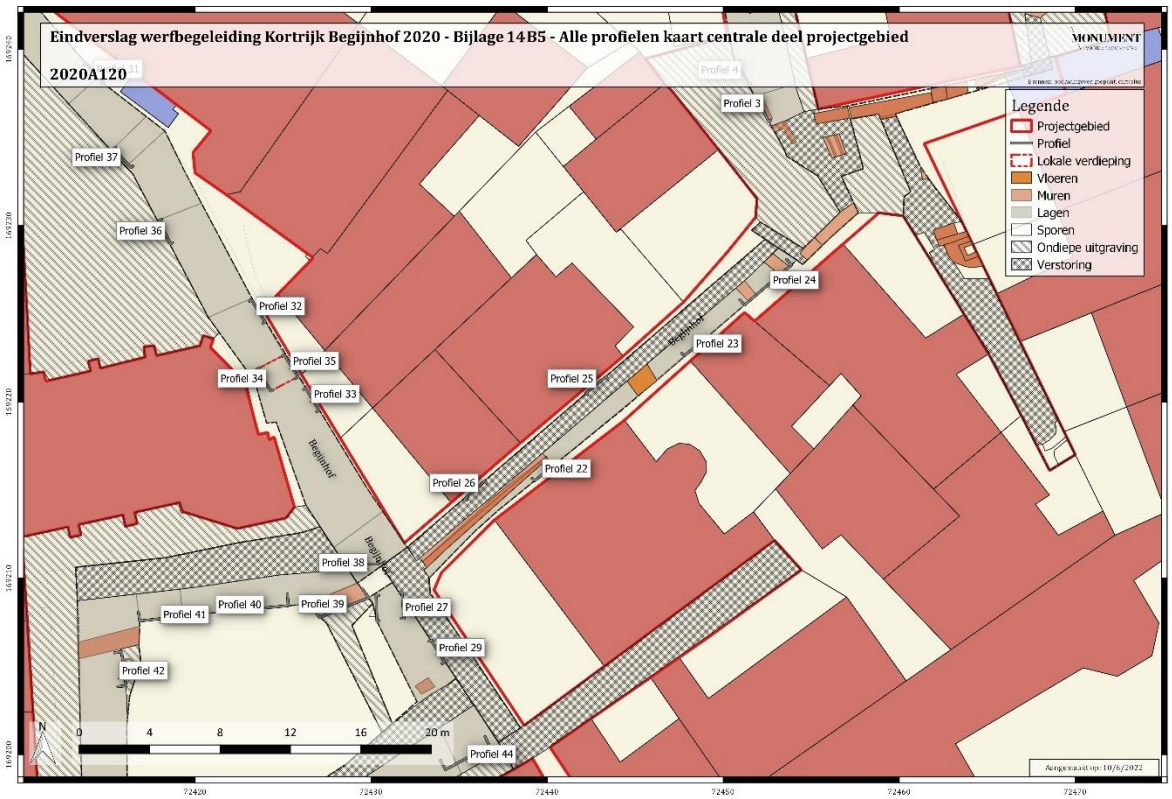

Figuur 39: Kaart met alle profielen - centrale deel projectgebied (bijlage 14B5).

Figuur 40: Kaart met alle profielen - zuidwestelijk deel projectgebied (bijlage 14B6).

6.1.2. Profielen

- <u>Profiel 1</u>

Profiel 1 had een zuidwest-noordoost verloop in het meest oostelijk deel van het project-gebied (zie Figuur 34, Figuur 35 en bijlagen 14A en 14B1). De noordelijke zijde ervan werd geregistreerd. Het hoogste punt van dit profiel bevindt zich ter hoogte van het maaiveld en dat is op deze plaats +14,76m TAW. Bovenaan is een recente verstoring te zien. Daaronder ligt een oudere puinlaag, die werd afgezet boven een stuk muur (zie Figuur 41 en Figuur 42)

Laag 168 bestond uit een vrij losse donkere bruingrijze puinlaag waarin ook vrij veel aardewerk werd aangetroffen (zie verder). Deze laag had een dikte van ongeveer 40 cm, met haar hoogste punt op 22cm onder het maaiveld, ofwel +14,51m TAW. Het diepste punt van deze laag bevond zich zo'n 70cm onder het maaiveld, ofwel circa +14m TAW.

De muur kreeg het nummer 19 mee. Deze werd op haar hoogste punt aangetroffen ongeveer 50cm onder het maaiveld, meer bepaald op +14,26m TAW. Het diepste punt waarop deze muur werd aangetroffen bevond zich op de uitgravingsdiepte van de voor de werf gegraven sleuf. Deze bevond zich 85cm onder het maaiveld, op circa +13,90m TAW. Deze muur wordt hieronder bij de sporen verder beschreven. Aan de hand van het aardewerk dat in associatie

met deze structuur werd aangetroffen werd de afbraak ervan gedateerd in de 18de eeuw. De puinlaag met nummer 168 krijgt dan ook een 18de-eeuwse of jongere datering mee.

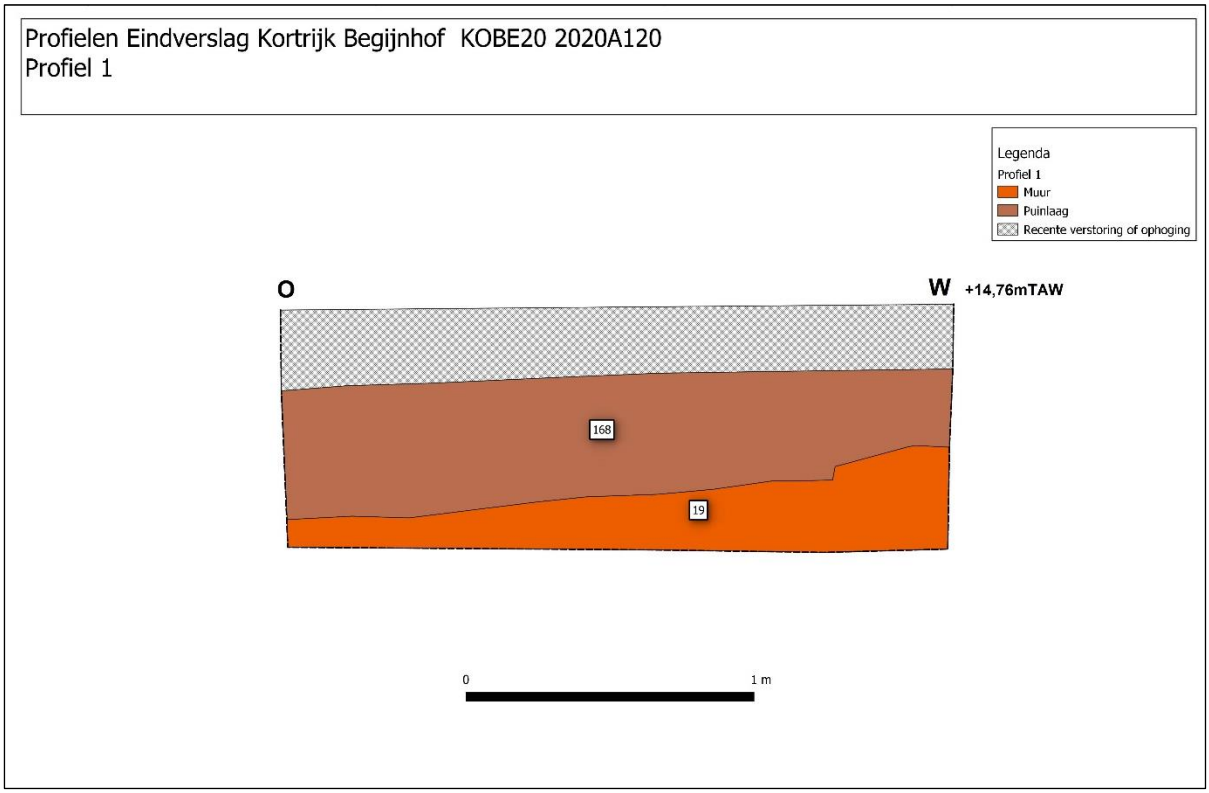

Figuur 41: Tekening profiel 1.

Figuur 42: Profiel 1.

- Profiel 2

Profiel 2, aangelegd enkele meters ten oosten van profiel 1, was weinig informatief en kende slechts een geringe diepte (zie Figuur 34, Figuur 35 en bijlagen 14A en 14B1). Daarom werd er geen tekening gemaakt en wordt deze hier niet verder besproken (zie Figuur 43).

Figuur 43: Profiel 2.

- Profiel 3

Profiel 3 heeft een noord-zuid verloop en bevond zich in het oostelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 36, Figuur 37 en bijlagen 14A, 14B2 en 14B3). Bij het plaatsen van dit profiel was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm.

In het profiel waren vier lagen zichtbaar (zie Figuur 44 en Figuur 45). Deze waren min of meer horizontaal neergelegd. De bovenste laag, met nummer 26, was vrij los en bestond uit een gelig zand. Deze laag had een dikte van circa 11cm, waarbij het hoogste punt op een diepte van +14,95m TAW lag. Daaronder bevond zich laag 27. Deze was vrij los, had een donkergrijze kleur, bestond uit zandleem en bevatte vrij veel baksteenbrokken. De laag had een gemiddelde dikte van 15 cm, waarbij het hoogste punt zich op +14,76m TAW bevond en het diepste punt op +14,58m TAW.

De derde laag kreeg het nummer 28 mee en was maximaal 22cm en minimaal 12cm dik. Deze laag was vrij los, lichtbruin van kleur en bestond uit zand dat vrij veel baksteenbrokjes als inclusie had. Het pakket werd voor het eerst aangetroffen op een diepte van 60cm onder het maaiveld, op +14,58m TAW. Het diepste punt bevond zich 76cm onder het maaiveld.

De diepste laag kreeg het nummer 29 mee en had een dikte van ongeveer 20cm. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkergrijze zandleemlaag met vrij veel baksteenbrokjes als inclusie. Het diepste punt van deze laag bevond zich 90cm onder het maaiveld, op +14,16m TAW, de uitgravingsdiepte van de werksleuf. De laag liep mogelijk nog dieper door. Aan de hand van het aardewerk werd deze laag ruim gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

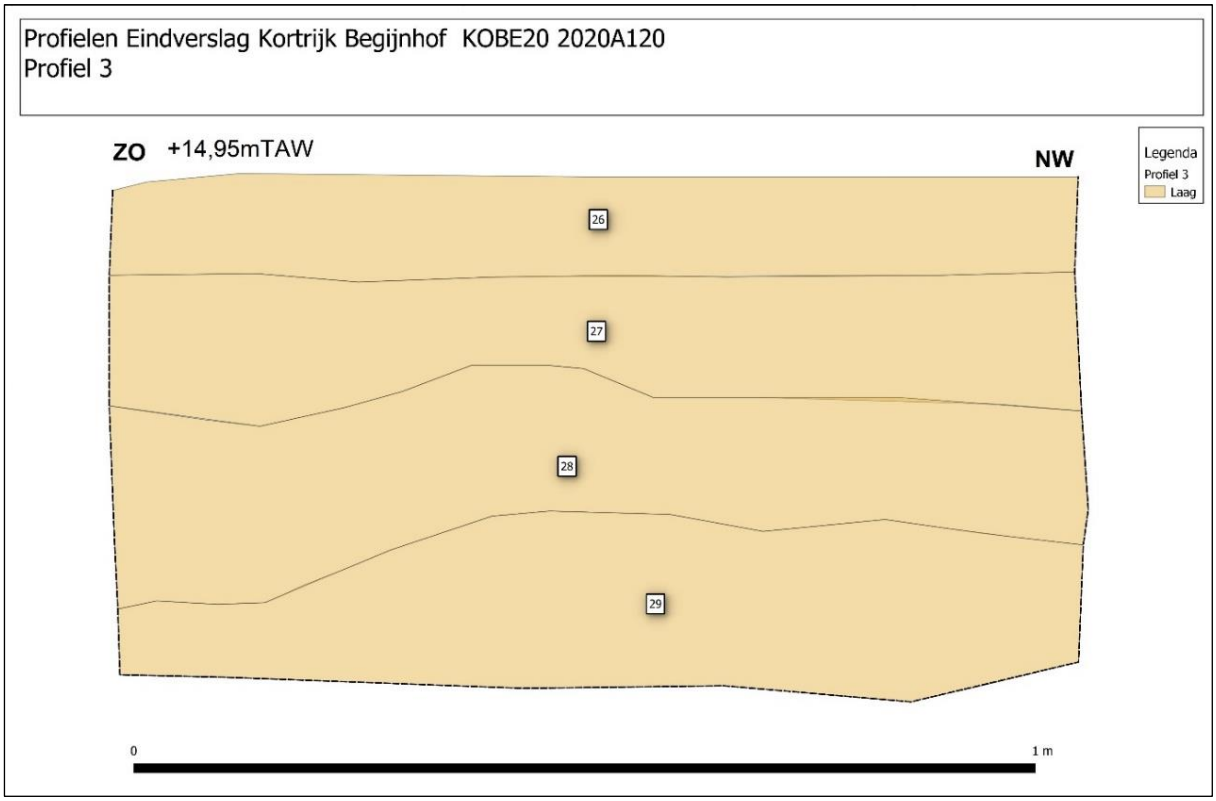

Figuur 44: Tekening profiel 3.

Figuur 45: Profiel 3.

- <u>Profiel 4</u>

Profiel 4 bevond zich net ten noordwesten van profiel 3 (zie Figuur 34, Figuur 36, Figuur 37 en bijlagen 14A, 14B2 en 14B3). Dit profiel had eveneens een noord-zuid verloop, waarbij de oostelijk zijde werd geregistreerd. Op dit punt was de uitgraving voor de werken wat dieper, waardoor dit profiel een diepere bodemregistratie toeliet. Net als in profiel 3 was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze hadden een diepte van ongeveer 20cm.

In dit profiel werden vijf lagen geregistreerd, waarvan de meeste een horizontaal verloop hadden (zie Figuur 46 en Figuur 47). De bovenste laag, met nummer 32, had een dikte van ongeveer 17cm en bestond uit vrij vast, lichtgeel zand. Het hoogste punt van deze laag bevond zich 20cm onder het maaiveld, ofwel op +14,63m TAW.

De laag eronder had eveneens een horizontaal verloop, kreeg het spoornummer 33 mee en bestond uit vrij vaste, donkergrijze, beige gevlekte licht puinige zandleem. Deze had een kleine hoeveelheid baksteenbrokjes als inclusie. Deze laag had een dikte van maximaal 20 cm. Het hoogste punt bevond zich op +17,88m TAW, het diepste op +14,43m TAW of circa 60cm onder het maaiveld.

Laag 33 was afgezet op laag 34, die een meer diagonaal verloop kende, in stijgende lijn naar het noorden toe (rechts op de tekening). Het betrof een vrij losse puinlaag met een maximale dikte van 12cm die vrij veel baksteenbrokjes als inclusie had. Het hoogste punt van deze laag

bevond zich 37cm onder het maaiveld, meer bepaald op +14,64m TAW. Het diepste punt bevond zich 50 cm onder het maaiveld, ofwel +14,5m TAW.
Deze laag was afgezet op laag 35. Dit was de dikste laag binnen dit profiel, met een maximale dikte van 40cm. Het hoogste punt bevond zich op +14,5m TAW en het diepste punt op +14,1m TAW of op 90cm onder het maaiveld. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donker blauwig grijze zandleem, met vrij weinig baksteenbrokjes als inclusie.

De diepste laag binnen dit profiel – met spoornummer 36 – bevond zich tussen +14,1m TAW en +13,8m TAW of tussen 90cm en 1,2m onder het maaiveld. Deze laag had een maximale dikte van 32cm en bestond uit een vrij vaste, donkergrijze, groen gevlekte zandleemlaag, die weinig baksteenspikkels bevatte. Door het ontbreken van vondstmateriaal konden de lagen uit dit profiel niet worden gedateerd.

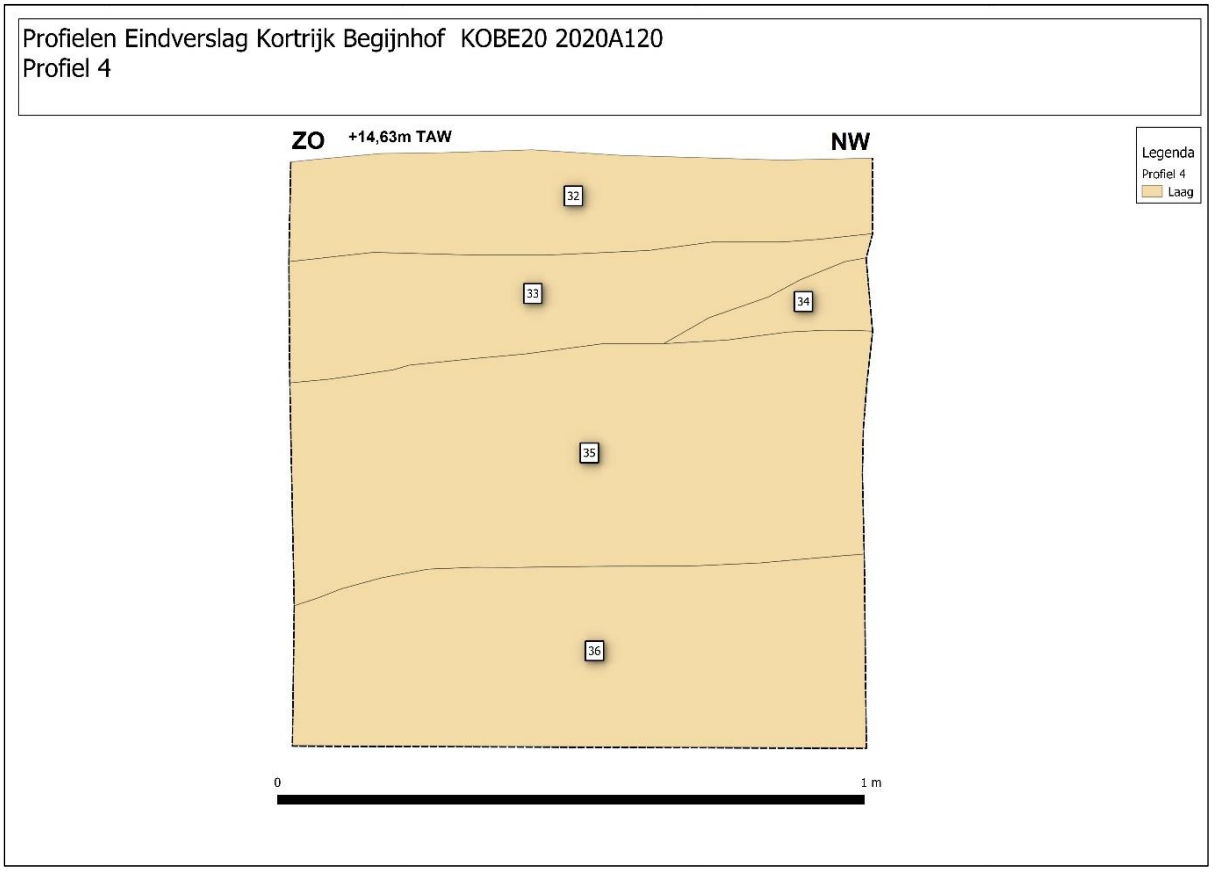

Figuur 46: Tekening profiel 4.

Figuur 47: Profiel 4.

- <u>Profiel 5</u>

Profiel 5 bevond zich iets ten noorden van profiel 4, had eveneens een noord-zuid verloop en ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Deze had een diepte van ongeveer 20cm. Ook van dit profiel werd de oostelijk zijde geregistreerd.

In het profiel werden twee lagen geregistreerd (zie Figuur 48). De bovenste laag was waarschijnlijk van recente herkomst en bestond uit een puinig zand. Het hoogste punt van deze laag bevond zich 20cm onder het maaiveld, op een hoogte van +14,8m TAW. Deze laag was op zijn dikst 42cm dik vertoonde een stijging naar het noorden toe (rechts op de tekening). Het diepste punt van de laag bevond zich 62cm onder het maaiveld, ofwel +14,38mTAW.

De tweede laag die in dit profiel werd aangesneden kreeg het nummer 169 mee. Het betrof een vrij vaste, donkerbruine, zeer puinige zandleemlaag waarin vrij veel baksteenbrokjes werden aangetroffen. Deze laag had een maximale dikte van 61cm, waarbij het hoogste punt zich op +14,63m TAW bevond en het diepste op ongeveer +14m TAW. Deze diepte is meteen ook de uitgravingsdiepte van de werksleuf. Door het ontbreken van vondstmateriaal konden de lagen uit dit profiel niet worden gedateerd.

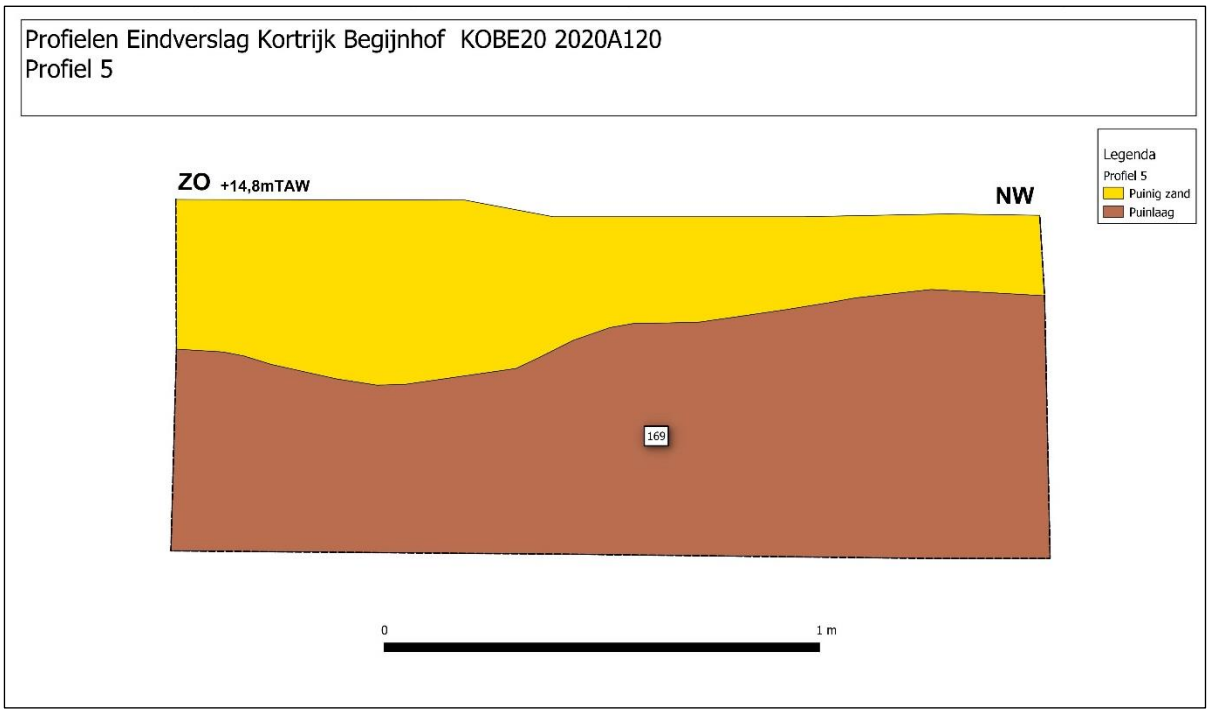

Figuur 48: Tekening profiel 5.

- <u>Profiel 6</u>

Profiel 6 bevond zich in het noordelijk deel van het opgravingsterrein (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel had een noord-zuid oriëntatie, waarvan de westelijk zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze hadden een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel waren vier lagen zichtbaar. Het is pas vanaf circa 65cm onder het maaiveld dat deze archeologische relevant worden (zie Figuur 49).

De bovenste laag van enkele centimeters dik bestond uit zand en was waarschijnlijk nog een dun restant van de zandlaag waarin de kasseien werden aangelegd. Daaronder bevond zich een vrij dikke betonlaag. Deze had een dikte van circa 40 cm en werd op het hoogste punt waargenomen op +14,90m TAW, ofwel 25cm onder het maaiveld.

Onder de betonlaag werd de eerste archeologisch relevante laag aangetroffen. Deze kreeg het nummer 170 mee, had een dikte van maximaal 30cm en werd op haar hoogste punt aangetroffen op +14,5m TAW, ofwel 65cm onder het maaiveld. Het diepste punt bevond zich op +14,20m TAW, ofwel 95cm onder het maaiveld. Deze laag bestond uit vrij los en vrij zandig puin. De laag was horizontaal neergelegd, net als de laag eronder. Deze kreeg het nummer 171 mee en bestond uit een vrij vaste, donkergrijze zandleem die als inclusie baksteenbrokjes had. Door het ontbreken van vondstmateriaal konden de lagen uit dit profiel niet worden gedateerd.

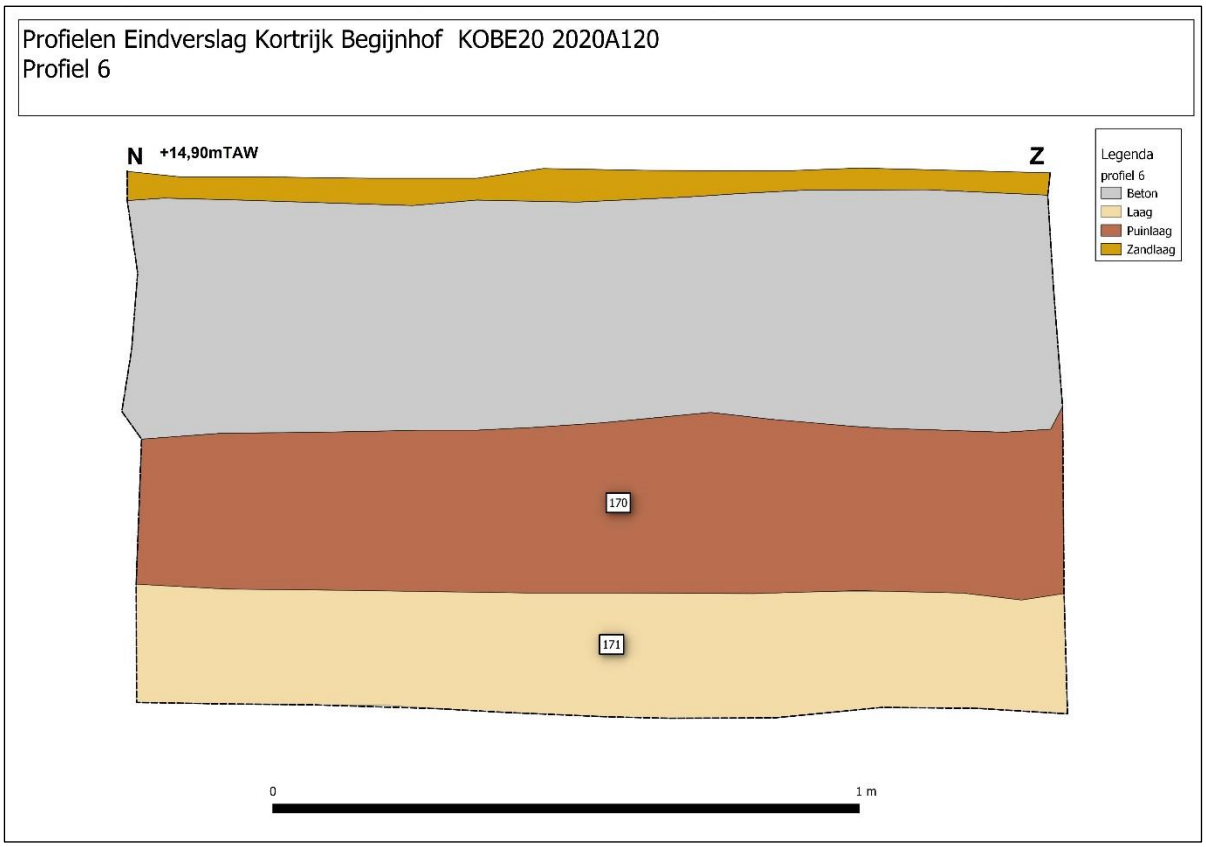

Figuur 49: Tekening profiel 6.

- <u>Profiel 7</u>

Profiel 7 bevond zich in het noordwestelijke deel van het opgravingsterrein en was noordoost-zuidwest georiënteerd (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Van dit profiel werd de zuidoostelijke zijde geregistreerd. In de tekening van dit profiel zijn de kasseien verwijderd, maar werd de zandlaag waarin ze zich bevonden wel opgenomen.

In het profiel werden 6 lagen herkend (zie Figuur 50 en Figuur 51). De bovenste laag was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden. Deze was bewaard tot een diepte van 13cm. Hierboven bevond er zich oorspronkelijk nog een kasseilaag van ongeveer 7cm. Het hoogste punt van deze laag bevind zich dus op +15,23m TAW. Onder de zandlaag werd er, net als in profiel 6, een betonlaag aangesneden. Deze had een dikte van circa 10 cm, waarvan het diepste punt zich op +14,8m TAW bevond, ofwel 25cm onder het maaiveld.

Onder de betonlaag bevond zich de eerste archeologisch relevante laag. Deze kreeg het nummer 172 mee en bestond uit een vrij losse, donkerbruine, vrij lemige puinlaag. Deze had een maximale dikte van 25 cm, met als hoogste punt +14,8m TAW of 25cm onder het maaiveld en het diepste punt op +14,3m TAW of 50cm onder het maaiveld. Onder deze puinlaag bevond zich een vrij dunne laag die het nummer 173 meekreeg. Deze laag bestond uit een vrij vast,

lichtgeel zand en had een maximale dikte van 8cm, maar was meestal slechts een 3-tal cm dik. Het hoogste punt bevond zich op 47cm onder het maaiveld of op +14,83m TAW.

Onder die dunne zandlaag werd een volgende puinlaag aangetroffen. Deze kreeg het nummer 174 mee en bestond uit vrij vaste, donkergrijze, vrij puinige zandleem waarin zowel baksteen- als ijzerzandsteenbrokjes werden aangetroffen. Deze laag kende naar het zuidwesten (links op de tekening en foto) een iets dieper verloop. Het hoogste punt van de laag bevond zich circa 50cm onder het maaiveld, meer bepaald op +14,80m TAW. Het diepste punt bevond zich langs de zuidoostelijk zijde van het profiel op circa 85cm onder het maaiveld, ofwel +14,45m TAW. Dit is meteen ook de uitgravingsdiepte van de werksleuf. De laag reikte dus mogelijk nog dieper.

In het noordoostelijk deel van dit profiel werd onder laag 174 nog een andere laag aangetroffen. Deze kreeg het laagnummer 39 mee en bestond uit een vaste, donkerbruine zandleem die vrij veel baksteen-, houtskool- en kalkzandsteenbrokjes bevatte. Deze laag had een gemiddelde dikte van 25cm, waarbij het hoogste punt zich 60cm onder het maaiveld bevond, op +14,7m TAW. Het diepste punt bevond zich op +13,85cm TAW, wat meteen ook de uitgravingsdiepte van de werksleuf was. De laag was dus mogelijk nog dieper aan te treffen. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk kreeg deze laag een ruime datering mee tussen de 14de en de 18de eeuw.

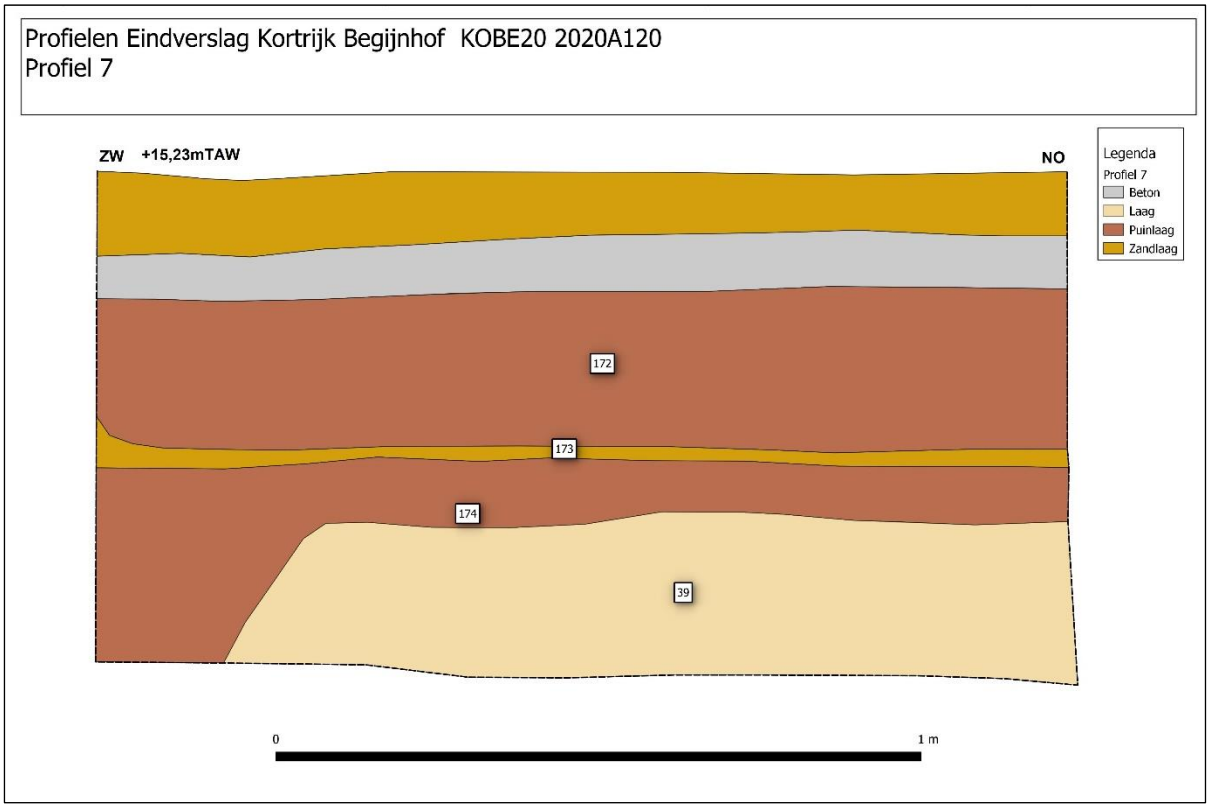

Figuur 50: Tekening profiel 7.

Figuur 51: Profiel 7.

- <u>Profiel 8</u>

Profiel 8 bevond zich in het noordelijk deel van het opgravingsterrein (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3) en was noordoost-zuidwest georiënteerd, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Dit profiel werd gefotografeerd en opgetekend toen de kasseien nog aanwezig waren (zie Figuur 52 en Figuur 53).

De bovenste laag van het profiel bestond uit kasseien. Deze laag was hier aanwezig tot een diepte van 20cm onder het maaiveld. Daaronder bevond zich de laag die het nummer 42 heeft meegekregen. Deze laag bestond uit een vrij vaste, lichtgele, zwart gevlekte zandlaag. Deze laag was ongeveer 20cm dik, waarbij het hoogste punt zich op +14,65m TAW bevond. Daaronder werd een laag aangetroffen met een dikte van ongeveer 25cm, die het spoornummer 43 kreeg. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkerbeige, donkergrijs gelaagde zandlaag met baksteenbrokjes. Het hoogste punt van deze laag bevond zich op +14,45m TAW of ongeveer een halve meter onder het maaiveld.

De diepste laag in dit profiel kreeg het spoornummer 44 mee. Deze laag was maximaal 40cm dik, waarbij het hoogste punt zich 70cm onder het maaiveld bevond, op +14,35m TAW. Het diepste punt bevond zich op +13,32m TAW. De laag bestond uit een vrij vaste, donker bruingrijze, puinige zandleem met vrij veel baksteen- en kalkmortelbrokken erin. Door het ontbreken van vondstmateriaal konden de lagen uit dit profiel niet worden gedateerd.

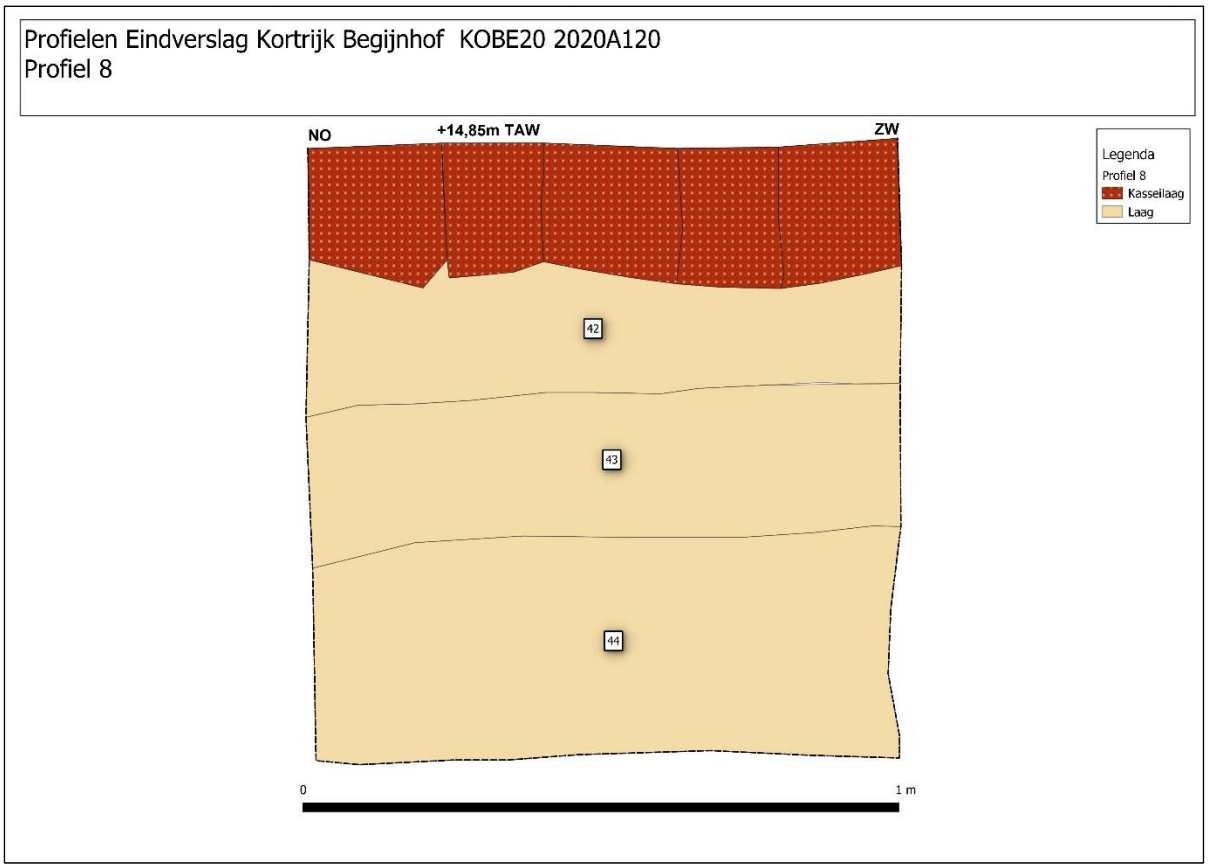

Figuur 52: Tekening profiel 8.

Figuur 53: Profiel 8.

- Profiel 9

Profiel 9 bevond zich in het westelijk deel van het opgravingsvlak, ter hoogte van de bleekweide (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kende een noordwest-zuidoost verloop, waarbij de zuidelijke zijde van het profiel werd geregistreerd. Op dit stuk van de werken was geen kasseilaag aanwezig. De sleuf werd aangelegd in een grasplein (zie Figuur 54 en Figuur 55). Aan de tegenovergesteld kant van deze sleuf werd profiel 18 geplaatst. Omdat die dezelfde bodemopbouw vertoonde, wordt deze hieronder niet besproken.

De uitgravingsdiepte van de sleuf was beperkt, slechts tot 60cm onder het maaiveld of tot op +14,6m TAW. De grond was op deze plaats recentelijk verstoord tot op de diepte van de uitgraving, waardoor hier geen archeologische lagen meer konden worden geregistreerd. Het hoogste punt van het profiel bevond zich hier op +15m TAW.

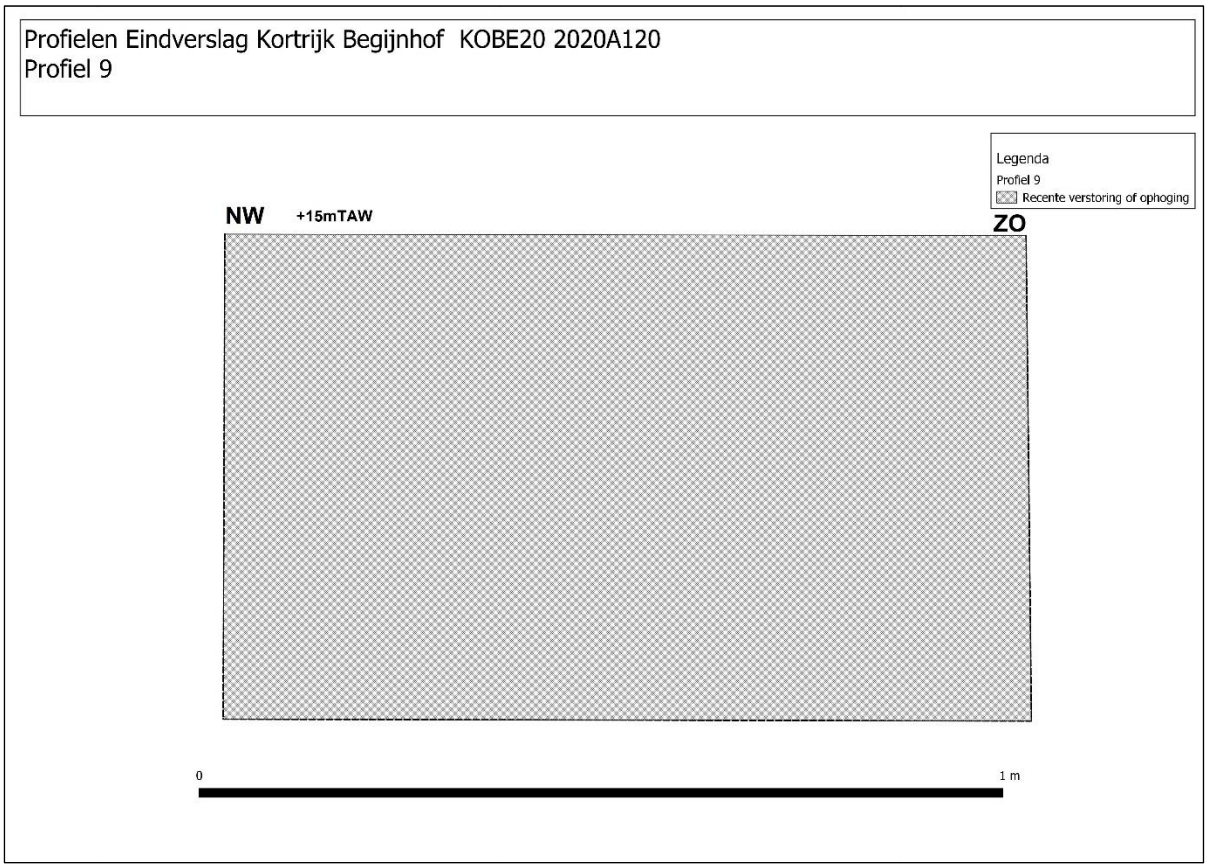

Figuur 54: Tekening profiel 9.

Figuur 55: Profiel 9.

- <u>Profiel 10</u>

Profiel 10 bevond zich enkele meters ten zuiden van profiel 9 en enkele meters ten noorden van profiel 5 in het oostelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Het profiel kende een noord-zuid oriëntatie, waarbij de oostelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden drie lagen aangesneden, waarvan slechts de onderste twee archeologisch relevant waren (zie Figuur 56 en Figuur 57).

De bovenste laag bevond zich op een diepte van +14,6m TAW en ging tot een maximale diepte van circa 40cm onder het maaiveld. Het diepste punt van deze laag bevond zich naar het noorden toe (rechts op de foto en tekening). Onder deze zandlaag bevond zich een vrij dikke laag die het nummer 47 kreeg. Deze had een dikte van maximaal 65cm, waarbij het hoogste punt zich 25cm onder het maaiveld bevond, op 14,75m TAW. Het diepste punt bevond zich 1m onder het maaiveld, op +14m TAW. Deze laag had een vrij vaste, bruine, lemige zandleemvulling, die vrij veel baksteenbrokjes als inclusie had. De laag kon aan de hand van het aangetroffen aardewerk gedateerd worden in de 16de eeuw. Laag 48 (die hieronder besproken wordt) is dus niet jonger dan de 16de eeuw.

Onderaan in het profiel werd laag 48 aangesneden. Deze laag had een dikte van circa 5cm, maar liep mogelijk nog dieper door. Het onderste punt waarop deze laag werd aangetroffen, op +13,95cm TAW, was namelijk de uitgravingsdiepte van de werksleuf op deze plaats. De laag bestond uit een vrij vaste, licht gelig bruine, kleiige leem waarin vrij veel houtskoolspikkels werden opgemerkt.

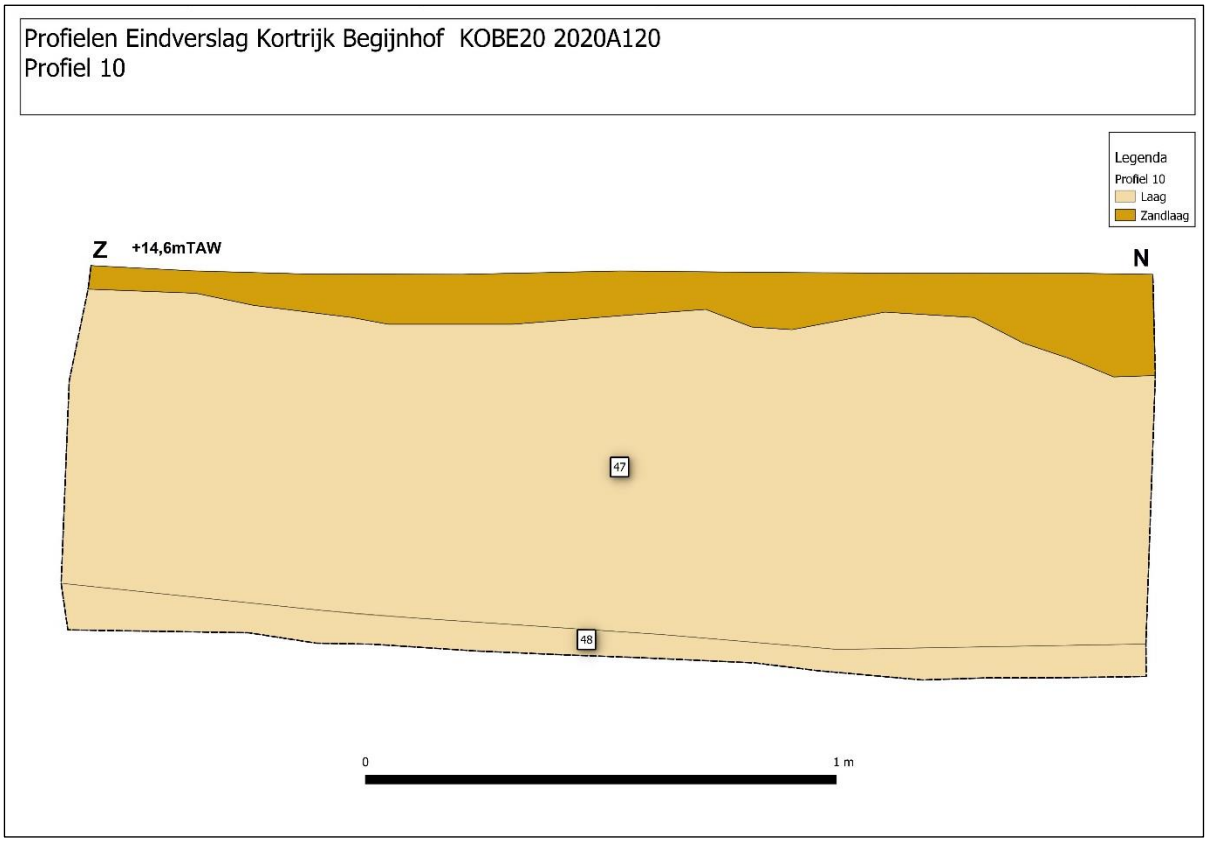

Figuur 56: Tekening profiel 10.

Figuur 57: Profiel 10.

- Profiel 11

Profiel 11 bevond zich ten noordoosten van profiel 9 en ten zuiden van profiel 12 in het oostelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel was noord-zuid georiënteerd, waarbij de oostelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze hadden een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werd slechts één laag aangesneden (zie Figuur 58 en Figuur 59).

Het bovenste punt van deze laag bevond zich op ongeveer +14,85m TAW. De laag werd geregistreerd tot +14m TAW of tot 1m onder het maaiveld, de uitgravingsdiepte van de werksleuf. Deze laag was vrij vast, had een bruine kleur en bestond uit lemige zandleem. Als inclusies werden er vrij veel baksteenbrokjes waargenomen. Aan de hand van het aardewerk kon de laag ruim gedateerd worden tussen de 14de en de 18de eeuw. Een ^{14}C-analyse op botmateriaal uit deze laag kon de datering fijner stellen naar 1490-1650 n.Chr. (95,4% probability), met de grootste waarschijnlijkheid tussen 1490 en 1600 n.Chr. (73,3% probability; zie bijlage 16, INV. 130).

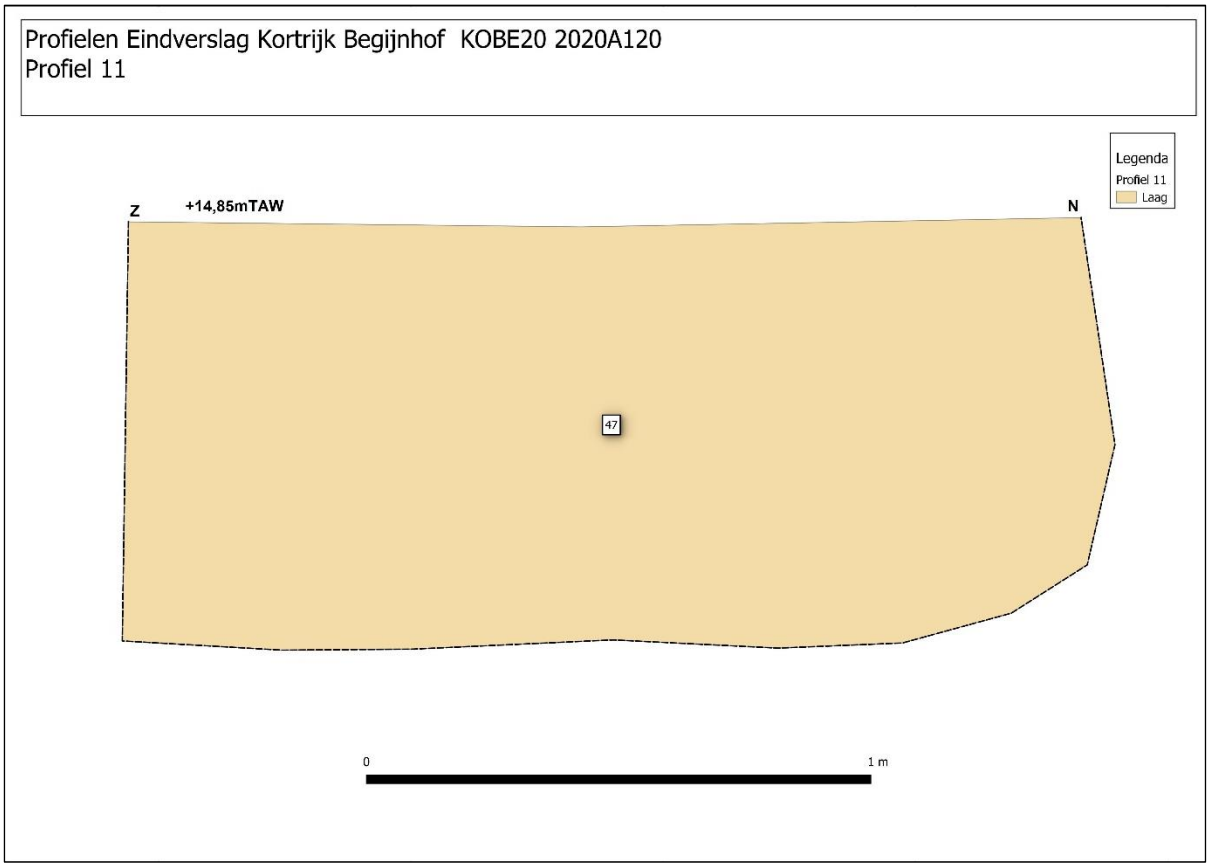

Figuur 58: Tekening profiel 11.

Figuur 59: Profiel 11.

- <u>Profiel 12</u>

Profiel 12 bevond zich ten noorden van profiel 11 en ten westen van profiel 6 in het oostelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kenden een noord-zuid verloop en de oostelijke zijde werd daarbij geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden drie lagen aangesneden (zie Figuur 60 en Figuur 61).

Het hoogste punt van dit profiel bevond zich op +14,95m TAW. De bovenste laag, die ook hier nog bestond uit een vrij recent zandpakket, had een diepte van circa 35cm en werd dus geregistreerd tot op +14,6m TAW. Onder dit zandpakket werd de eerste archeologisch relevante laag aangetroffen. Deze kreeg het spoornummer 50 mee en bestond uit een vrij vaste, licht gelig beige zandige leemlaag, zonder inclusies. Deze laag had een dikte van circa 10cm en werd geregistreerd tot op een diepte van +14,5m TAW.

Onder deze dunne laag werd het dikkere pakket met spoornummer 51 aangetroffen. Dit had een diepte van circa 50 cm (tot circa +14m TAW) en liep waarschijnlijk ook nog dieper door. Deze laag bestond uit een vrij vaste, licht zwartig bruine, licht kleiige zandleemlaag. Deze had vrij veel baksteenbrokjes en houtskoolspikkels als inclusie. De laag werd aan de hand van het aangetroffen aardewerk gedateerd in de 16de tot 17de eeuw.

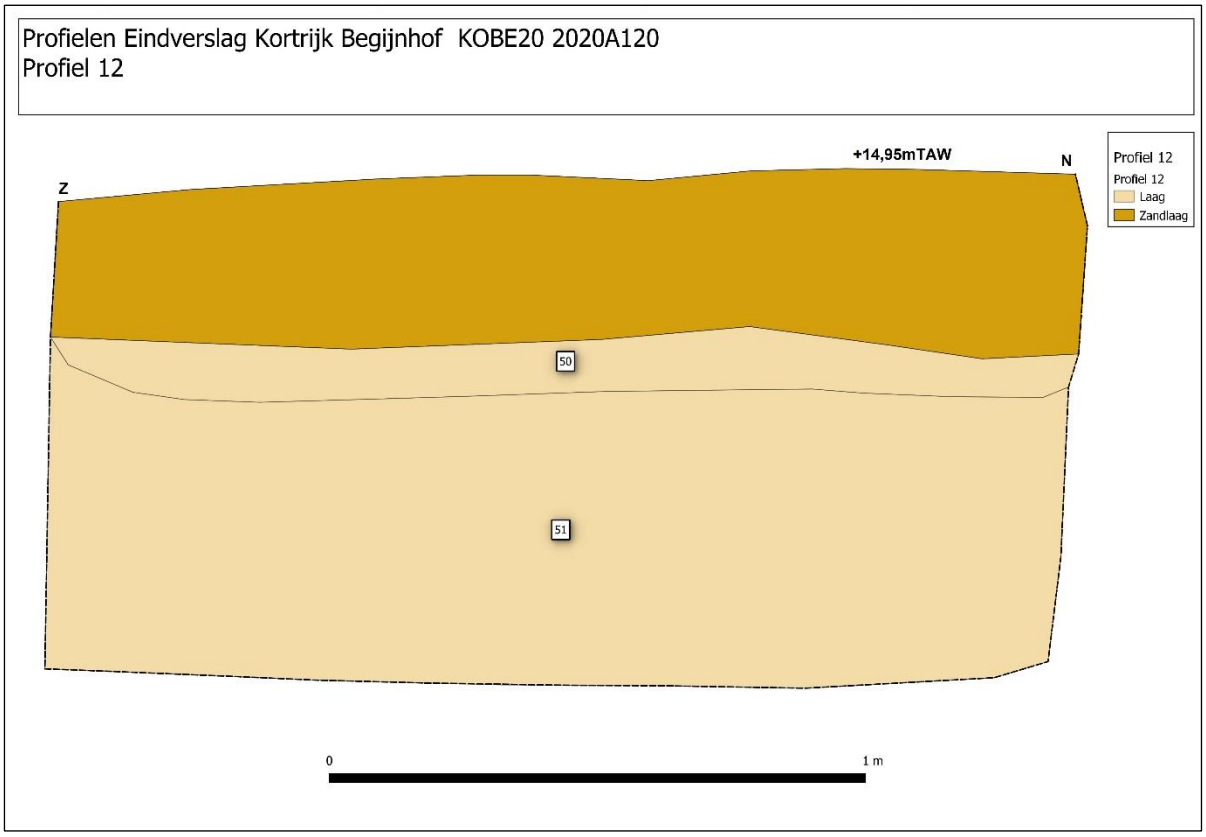

Figuur 60: Tekening profiel 12.

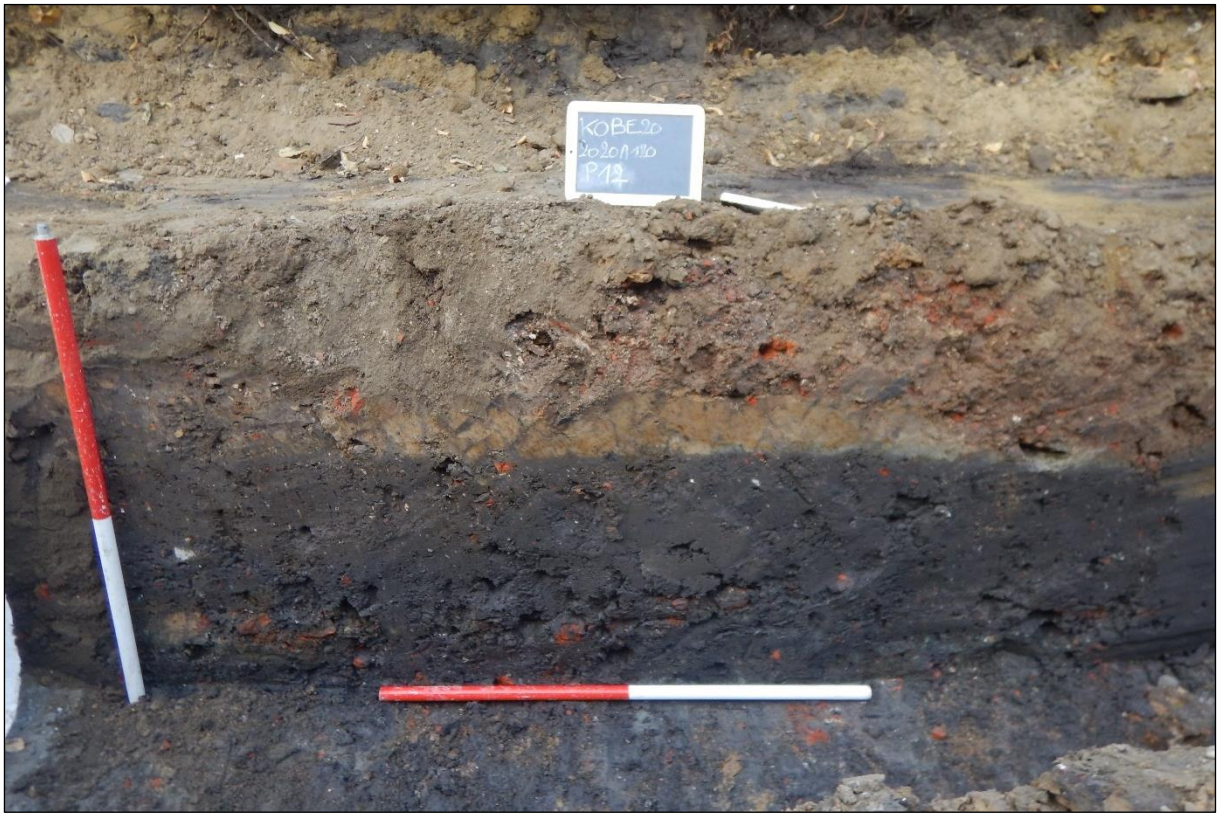

Figuur 61: Profiel 12.

- Profiel 13

Profiel 13 bevond zich ten noordoosten van profiel 8 en ten westen van profiel 16 in het noordoostelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kende een zuidwest-noordoost verloop, waarvan de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden twee lagen aangesneden, waarvan enkel de onderste archeologisch relevant was (zie Figuur 62 en Figuur 63).

Het bovenste pakket in dit profiel, dat zijn hoogste punt kende op circa +14,85m TAW, bestond uit recent verstoord grond. Dit pakket had een dikte van ongeveer 40 cm, tot op +14,48m TAW. Op deze diepte werd een buis aangetroffen die de gehele breedte van het profiel volgde. Deze had een dikte van ongeveer 10cm, tot een hoogte van +14,38m TAW.

Onder de buis werd een archeologische pakket aangetroffen dat het spoornummer 52 kreeg. Dit pakket had een diepte van maximaal 21cm, tot +14,17m TAW. Dit was de uitgravingsdiepte van de werksleuf op deze plaats. Hoogstwaarschijnlijk liep de laag nog verder door. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkerbruine, licht kleiige zandleem, met daarin baksteenbrokjes en houtskoolspikkels. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd de laag gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

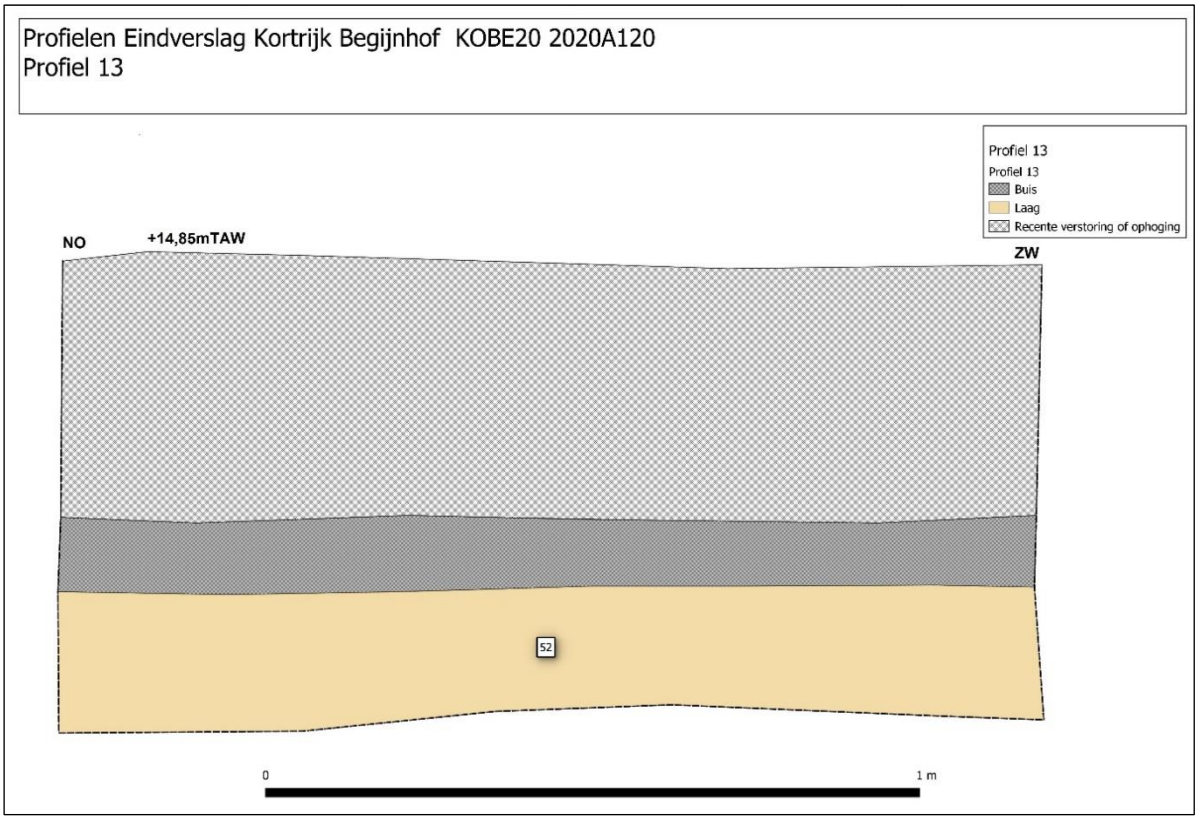

Figuur 62: Tekening profiel 13.

Figuur 63: Profiel 13.

- Profiel 14

Profiel 14 bevond zich ten noordoosten van profiel 17 en ten zuidwesten van profiel 8 in het noordoostelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost oriëntatie, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden vier lagen aangesneden, waarvan er twee archeologisch relevant waren (zie Figuur 64 en Figuur 65).

In noordoostelijk deel van het profiel (links op de tekening en foto) was bovenaan een recente verstoring of ophoging zichtbaar. Deze werd aangesneden op een hoogte van ongeveer +14,85m TAW en had een maximale diepte van 28cm, tot circa +14,60m TAW. In de noordwestelijke hoek werd een puinlaag aangetroffen die waarschijnlijk ook van vrij recente datum is. Deze werd eveneens aangetroffen op een hoogte van circa +18,85m TAW. De maximale diepte bedroeg 15cm onder het aangelegde vlak, tot +14,7m TAW.

Onder deze laag werd het eerste archeologische pakket aangetroffen. Dit pakket, met spoornummer 175, liep lichtjes af van het noordoosten naar het zuidwesten en had een dikte van ongeveer 2cm. De laag bestond uit vrij vast, donkergrijs, vrij kleiig puin. Daaronder bevond zich een dik pakket dat het nummer 52 meekreeg (hetzelfde als in profiel 13). Dit pakket had een diepte van circa 25cm, werd aangetroffen vanaf een hoogte van +14,72m TAW en had zijn diepste punt op +14,47m TAW. De laag had hier dezelfde samenstelling als in profiel 13. Aan de hand van het aardewerk werd de laag gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

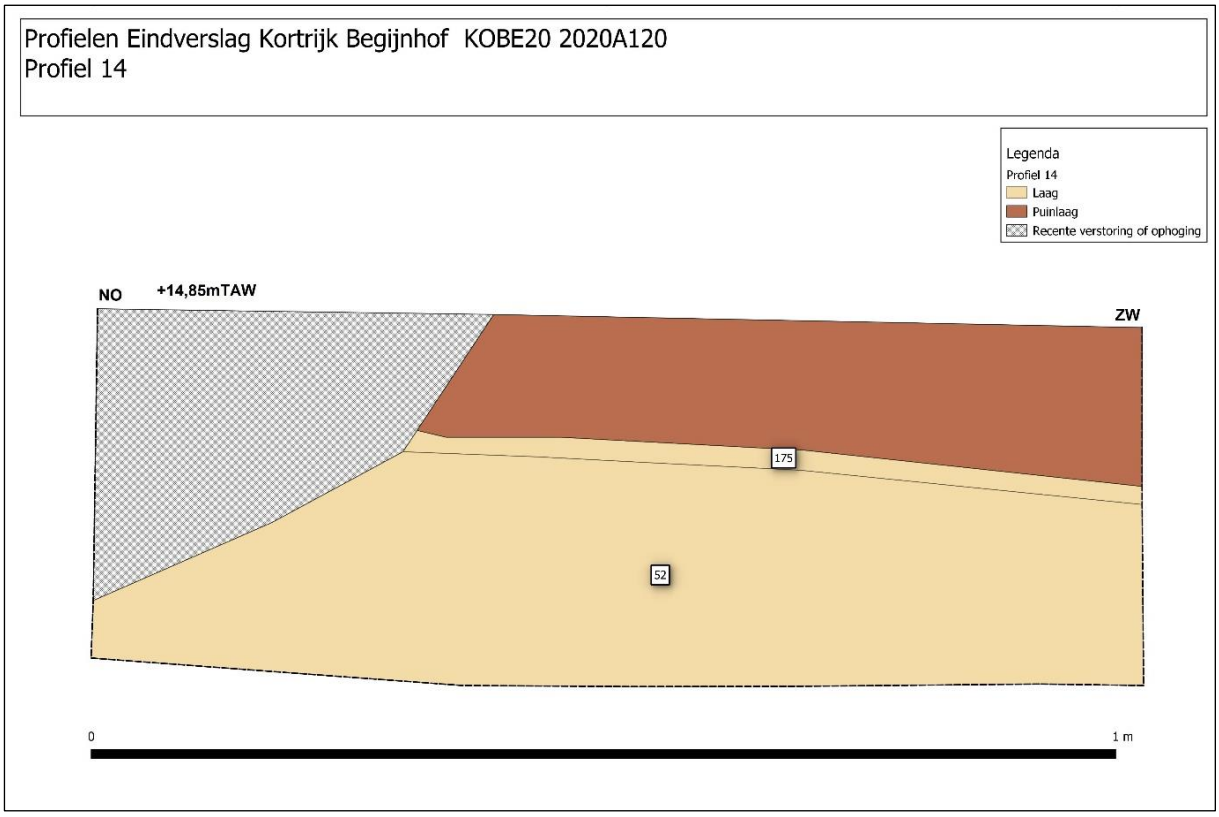

Figuur 64: Tekening profiel 14.

Figuur 65: Profiel 14.

- Profiel 15

Profiel 15 bevond zich ten noordoosten van profiel 21 en ten zuidwesten van profiel 17 in het noordelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Het profiel kende een zuidwest-noordoost verloop, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze hadden een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel waren drie lagen zichtbaar, waarvan er twee archeologisch relevant waren (zie Figuur 66 en Figuur 67).

Het hoogste punt van dit profiel bevond zich op +15m TAW. De bovenste laag, die ook hier nog bestond uit een vrij recent zandpakket, had een diepte van circa 20cm en werd dus geregistreerd tot op +14,8m TAW. Onder dit zandpakket werd de eerste archeologisch relevante laag aangetroffen. Deze kreeg het spoornummer 53 mee en bestond uit een vrij vaste, lichtbruine zandleem met vrij veel baksteenbrokjes als inclusies. Het pakket had een dikte van 30cm (met het hoogste punt op +14,88m TAW en het diepste op +14,53m TAW.). Deze laag loopt schuin af naar het noordoosten (links op de tekening en foto). Hieronder bevond zich een tweede pakket. Dit kreeg het spoornummer 54 mee en bestond uit een vrij vaste, donkerbruine zandleem met vrij weinig baksteenbrokjes. Deze laag had een dikte van ongeveer 30cm, leek ook schuin af te lopen naar het noordoosten toe, had zijn hoogste punt op +14,65m TAW en het diepste op +14,24m TAW. Aan de hand van het aardewerk werd de laag gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

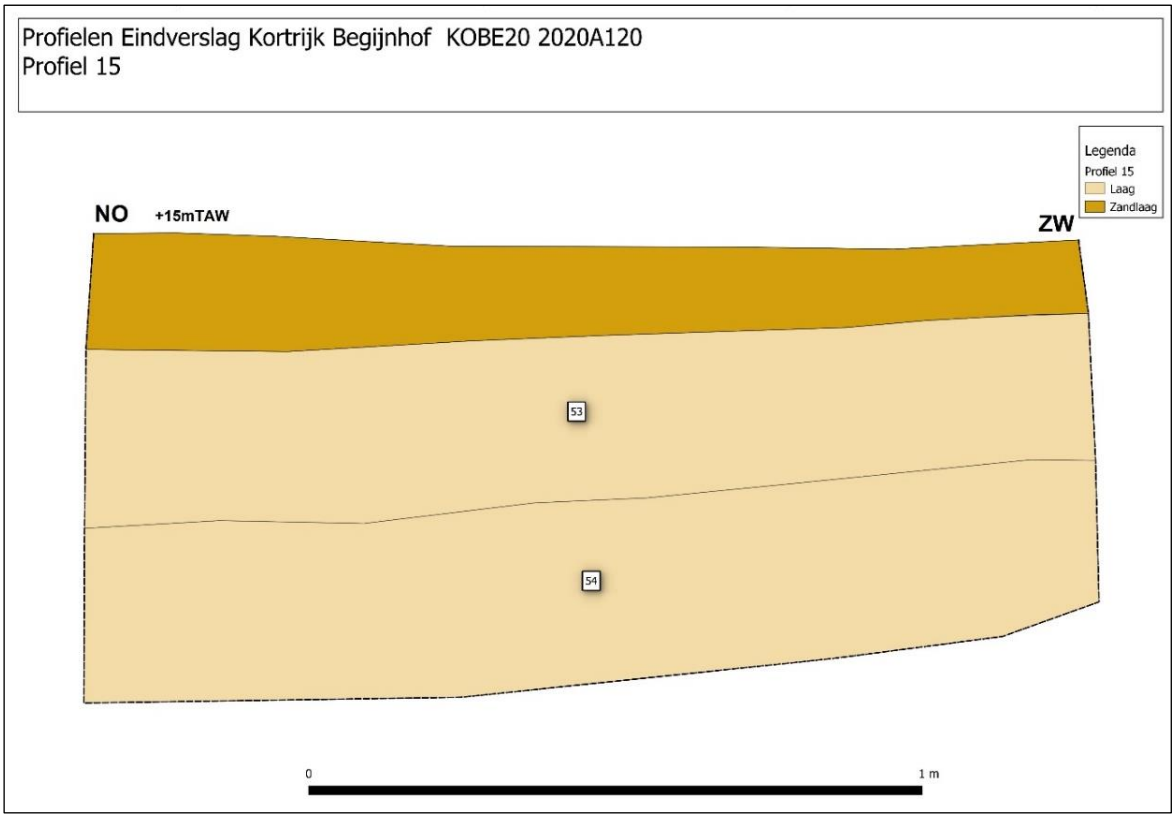

Figuur 66: Tekening profiel 15.

Figuur 67: Profiel 15.

- <u>Profiel 16</u>

Profiel 16 bevond zich ten noordoosten van profiel 19 en ten noordwesten van profiel 6 in het noordelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kenden een west-oost verloop, waarvan de noordelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven, met een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden drie lagen aangesneden, die alle archeologisch relevant waren (zie Figuur 68 en Figuur 69).

Het hoogste punt van het profiel bevond zich op +14,83m TAW. De bovenste laag kreeg het spoornummer 55 mee, bestond uit een vrij vaste, lichtbruine, kleiige zandleem met vrij veel baksteenbrokjes als inclusie. Deze laag had een dikte van circa 25cm en had het diepste punt op +14,58m TAW. Daaronder bevond zich een laag die in het oosten nogal dun was (maximaal 10cm) en naar het westen een duik nam en daar een dikte had van 37cm (tot op +14,23m TAW). Deze laag kreeg het nummer 56 mee en bestond uit een vrij vaste, donkerbruine, licht kleiige zandleem met vrij veel baksteenbrokjes. Deze laag werd op basis van het aardewerk gedateerd in de 18de eeuw.

Onder laag 56 bevond zich in het oostelijke deel van het profiel nog een andere laag. Deze kreeg het nummer 57 mee en kende het hoogste punt op circa +14,60m TAW. Het pakket had een dikte van circa 36cm, waarbij het diepste punt zich op +14,2m TAW bevond. De laag was vrij vast, had een licht zwartig bruine kleur en bestond uit een licht kleiige zandleem met vrij

weinig baksteenbrokjes en weinig houtskoolspikkels als inclusies. Laag 56 en 57 liepen waarschijnlijker nog dieper door dan de uitgravingsdiepte van deze sleuf.

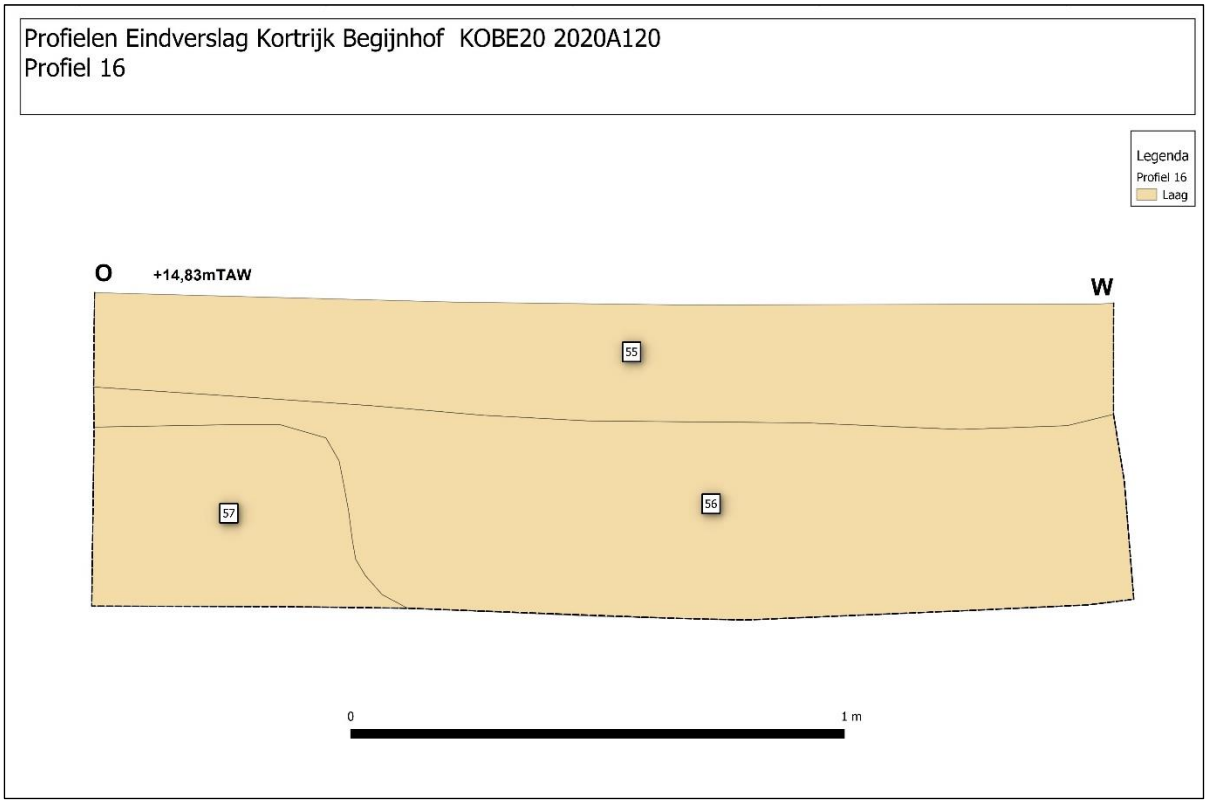

Figuur 68: Tekening profiel 16.

Figuur 69: Profiel 16.

- Profiel 17

Profiel 17 bevond zich ten noordoosten van profiel 15 en ten zuidwesten van profiel 14 in het noordelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost oriëntatie, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden vier lagen aangesneden, die alle archeologisch relevant waren (zie Figuur 70 en Figuur 71).

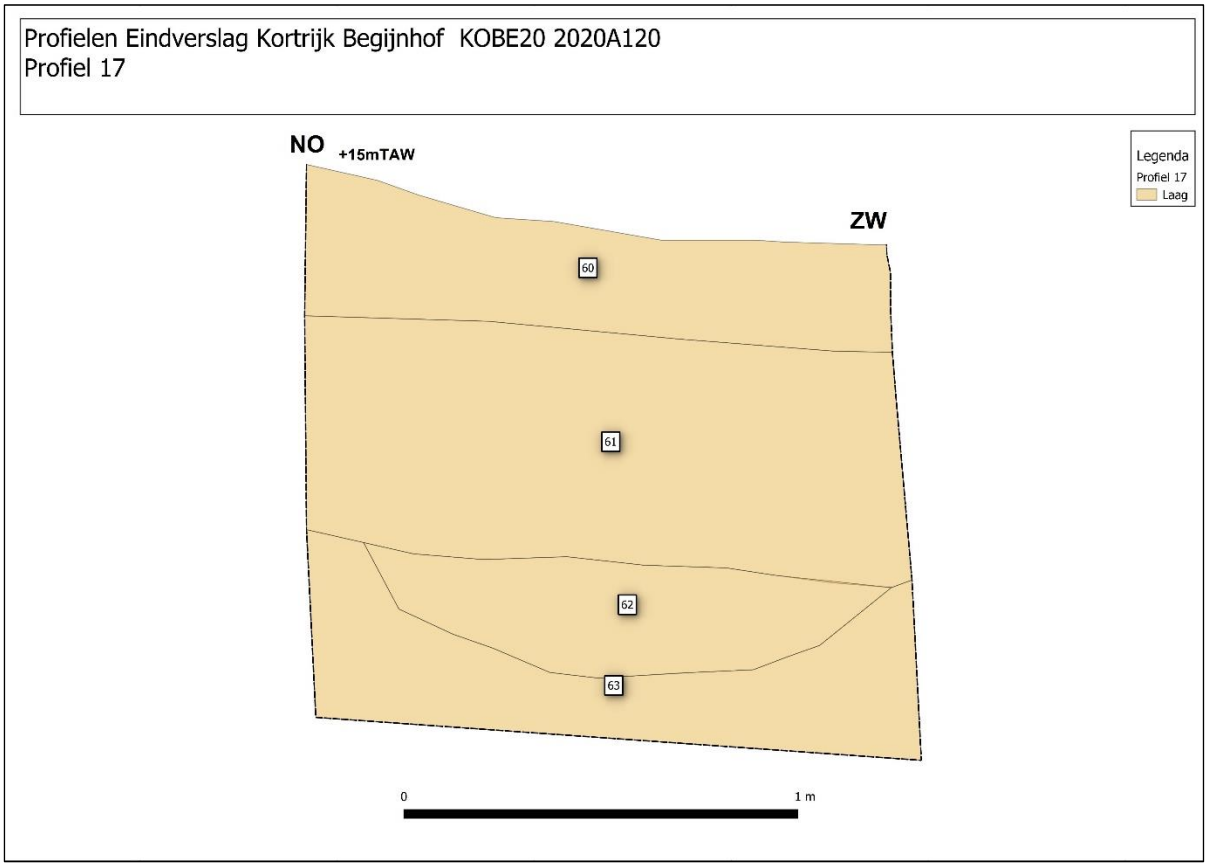

Figuur 70: Tekening profiel 17.

De bovenste laag, die werd aangetroffen op een hoogte van circa +15mTAW, had een dikte van maximaal 38cm en kende het diepste punt op +14,54m TAW. Deze laag kreeg het nummer 60 mee en bestond uit een vrij vaste, donkerbruine, vrij puinige zandleemlaag. Deze laag had zeer veel baksteenbrokken als inclusie. Hieronder bevond zich een volgende, vrij dikke, horizontale laag met een dikte van circa 60cm. Dit pakket kreeg het nummer 61 mee, kende zijn hoogste punt op +14,62m TAW en het diepste punt op +14m TAW. Deze laag was vrij vast, had een donkere bruingrijze kleur en bestond uit licht kleiige zandleem. De laag werd aan de hand van het aangetroffen aardewerk gedateerd tussen de 16de en de 17de eeuw.

Hieronder bevond zich een komvormig pakket dat het nummer 62 meekreeg. Het hoogste punt bevond zich op circa +14m TAW en het diepste op +13,70m TAW. Dit pakket, dat ingebed lag in laag 63, bestond uit vrij losse zwarte sintels en leek ook metaalslakken te bevatten. Dit komvormige pakket ligt ingebed in laag 63. Het hoogste punt van deze laag bevond zich op circa +14,10m TAW, het diepste op +13,5m TAW. De laag heeft een dikte van ongeveer een halve meter en bestond uit een vrij vaste, donker grijzig blauwe, vrij kleiige zandleem. Wellicht loopt deze laag nog verder door in de diepte. Het diepste niveau waarop de laag werd geregistreerd is de uitgravingsdiepte van de werksleuf.

Figuur 71: Profiel 17.

- <u>Profiel 19</u>

Profiel 19 bevond zich ten zuiden van profielen 8 en 13 in het noordelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel kende een zuidwest-noord verloop, waarvan de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden twee lagen aangesneden, zonder archeologische relevantie (zie Figuur 72 en Figuur 73). Beide lagen bestonden uit recente verstoringen of ophogingen. Het hoogste punt van dit profiel bevond zich op +14,87m TAW, het diepste punt lag op +13,92m TAW.

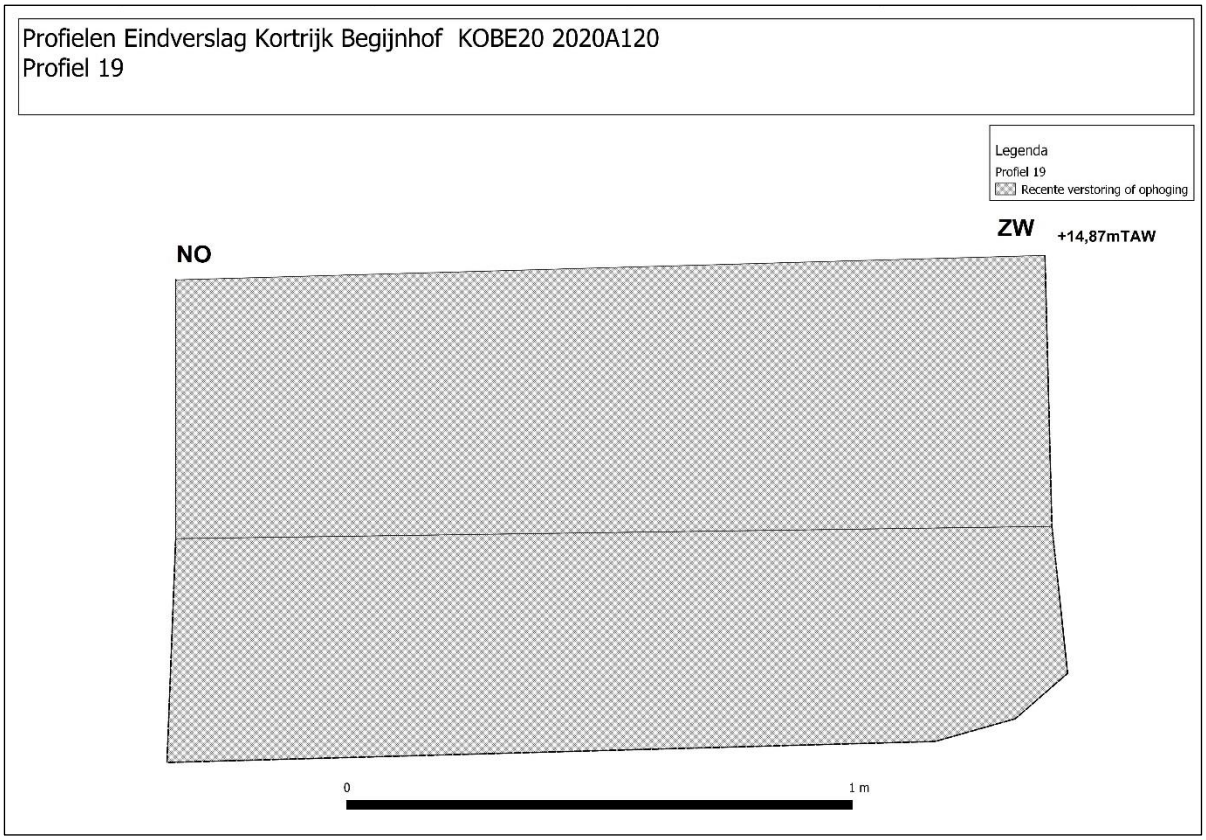

Figuur 72: Tekening profiel 19.

Figuur 73: Profiel 19.

- Profiel 20

Profiel 20 bevond zich ten oosten van profielen 15 en 17 in het noordelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Dit profiel was zuidwest-noordoost georiënteerd, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds grotendeels afgegraven. Deze had een diepte van circa 20cm. In dit profiel werden één archeologisch relevante laag aangesneden (zie Figuur 74 en Figuur 75).

De bovenste laag, die werd aangetroffen op een hoogte van circa +14,9m TAW, had een dikte van maximaal 12cm en kende het diepste punt op +14,78m TAW. Dit was het restant van de hierboven vernoemde zandlaag.

Hieronder bevond zich een vrij dik horizontaal pakket met een dikte van ongeveer 60cm. Deze kreeg het nummer 177 mee, kende zijn hoogste punt op circa +14,8m TAW en het diepste punt op +14,15m TAW. Deze laag was losser, had een donkergrijze kleur en bestond uit puinige klei.

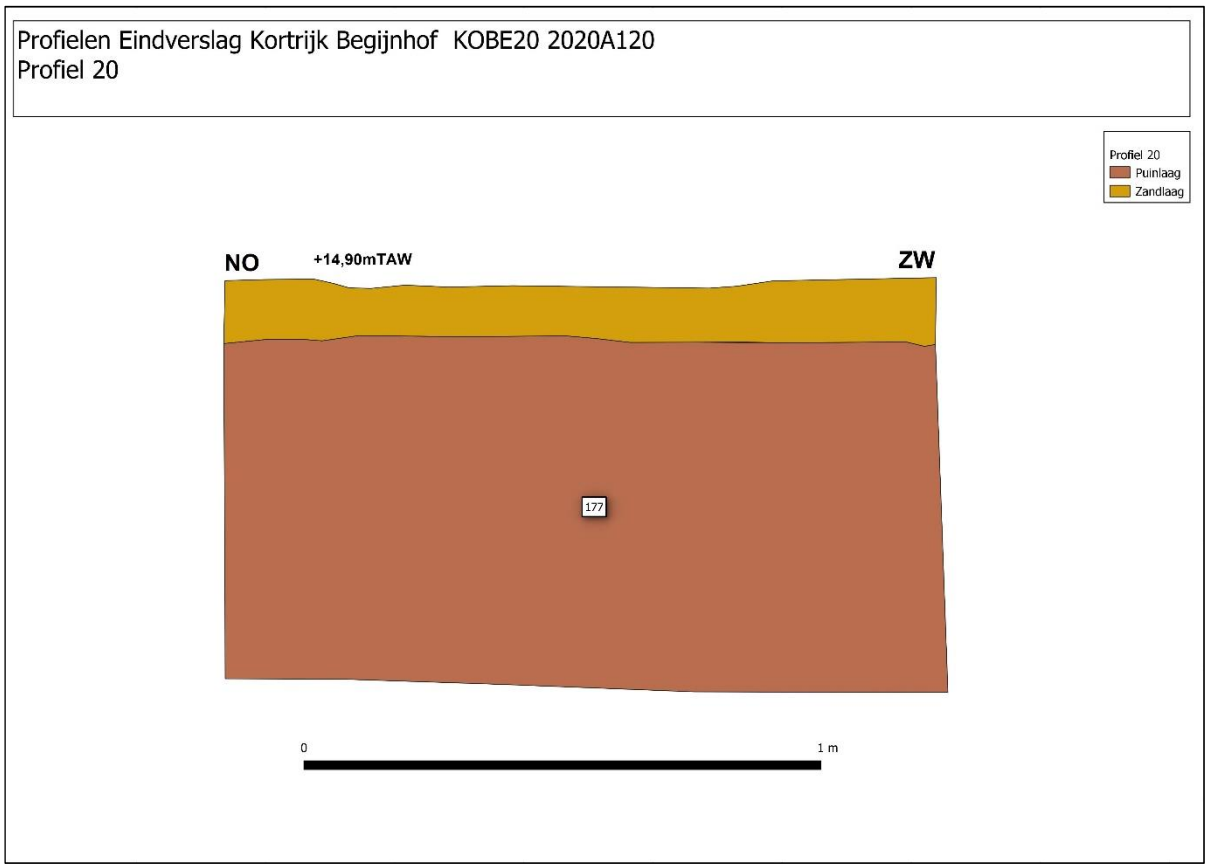

Figuur 74: Tekening profiel 20.

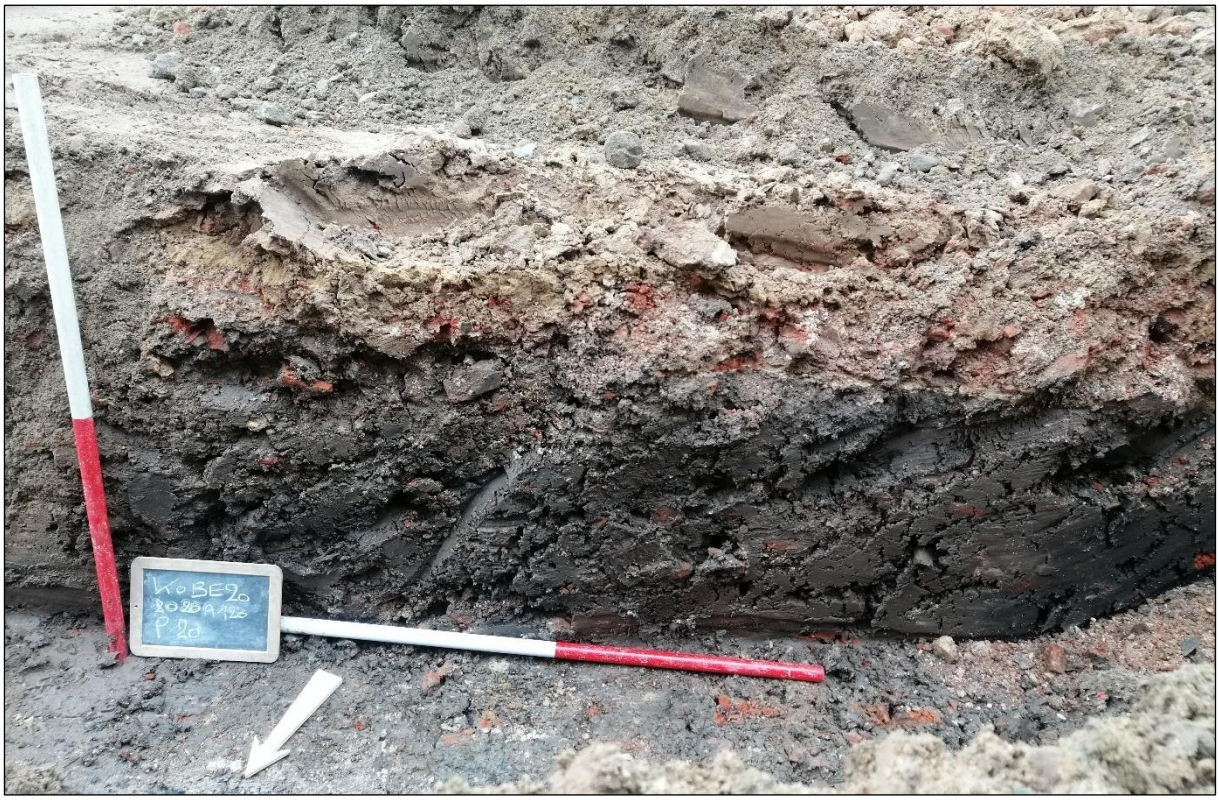

Figuur 75: Profiel 20.

- <u>Profiel 21</u>

Profiel 21 bevond zich ten oosten van profiel 30 en ten zuiden van profiel 7 in het noordelijk deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 37 en bijlagen 14A en 14B3). Het profiel kenden een west-oost verloop, waarvan de noordelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden drie lagen aangesneden, waarvan er twee archeologisch relevant waren (zie Figuur 76 en Figuur 77).

Het bovenste pakket van dit profiel bestond uit een circa 25cm dikke recente verstoring of ophoging. Het hoogste punt van deze laag en dit profiel bevond zich op +15,10m TAW, het diepste punt op +14,85m TAW. Hieronder bevond zich een eerste archeologisch relevant pakket. Het betreft een circa 30cm dikke laag waarvan het diepste punt zich op +14,55m TAW bevond. Deze laag kreeg het nummer 67 mee en bestond uit een vrij vaste, lichtbruine, licht kleiige zandleem met veel baksteenbrokjes als inclusie.

De laag eronder kreeg het nummer 68 mee, was ongeveer 31cm dik en kende zijn diepste punt op +14,25 m TAW. Waarschijnlijk liep het pakket nog wat dieper door. De laag bestond uit een vrij vaste, donkerbruine, kleiige zandleem met vrij veel baksteenbrokjes als inclusie. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk kon het pakket gedateerd tussen de 16de en de 17de eeuw.

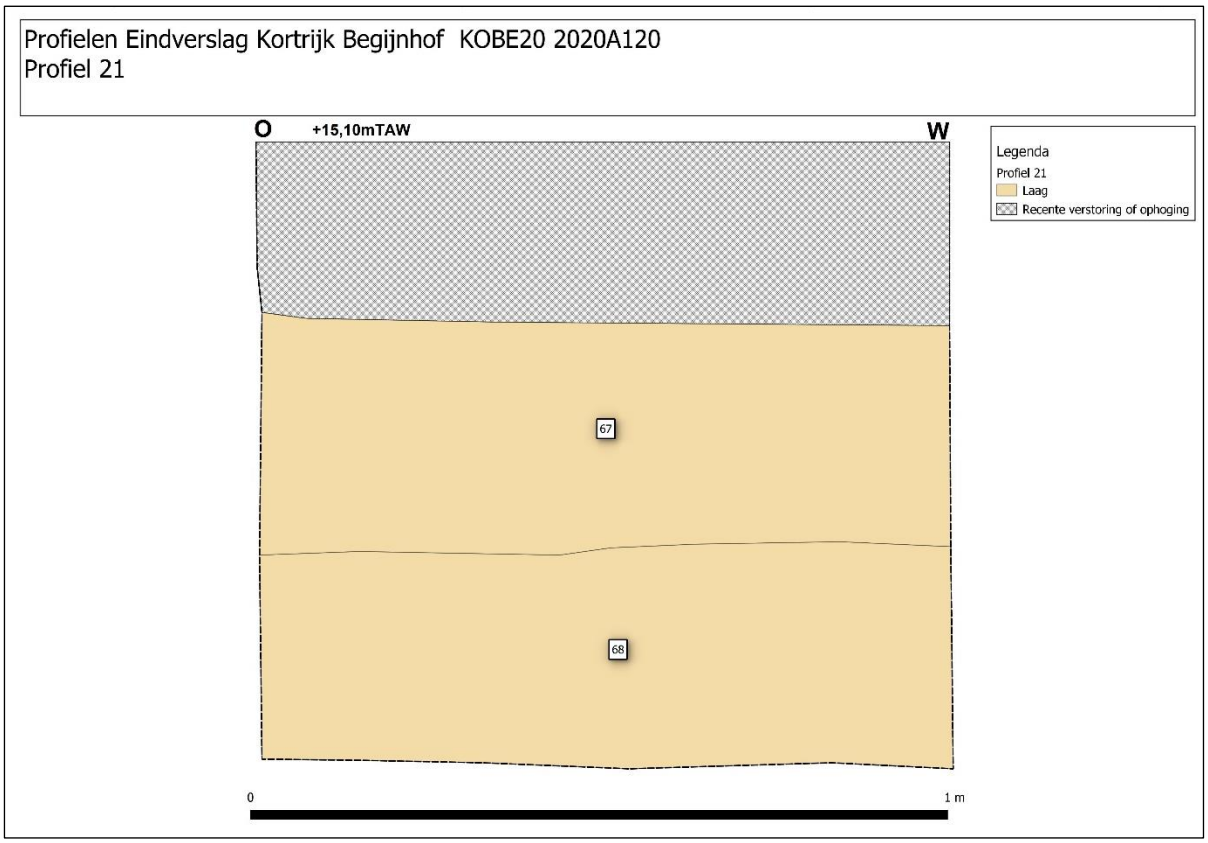

Figuur 76: Tekening profiel 21.

Figuur 77: Profiel 21.

- Profiel 22

Profiel 22 bevond zich ten oosten van profiel 26 in het centrale deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39 en bijlagen 14A en 14B5). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost verloop, waarvan de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van circa 20cm. In dit profiel werden twee sporen aangesneden, beide archeologisch relevant (zie Figuur 78 en Figuur 79).

In het oostelijke deel van het profiel (links op de tekening) werd een muurfragment aangetroffen dat in slechte staat was. Deze kreeg het spoornummer 69 mee en was ongeveer vierkant van vorm, met zijden van circa 40cm lang. De muur werd aangetroffen op een hoogte van +15,3m TAW. Het diepste punt bevond zich op circa 15m TAW. Omdat de bewaring van de bakstenen zeer matig was kon enkel de lengte (20cm) en de breedte (4,5cm) worden opgemeten. Deze bakstenen werden samengehouden door een vrij zachte, zeer zandige licht bruinig beige kalkmortel met kalkstippen. Er kon geen metselverband worden herkend.

Onder dit muurfragment bevond zich een pakket met een dikte van circa 50cm. Het diepste punt waarop deze werd geregistreerd bevond zich op circa +14,85m TAW. De laag besloeg de volledige breedte van het profiel en bestond uit een vrij losse, donkere grijsbruine, vrij kleiige zandleem. Deze laag liep waarschijnlijk nog wat dieper door.

Figuur 78: Tekening profiel 22.

Figuur 79: Profiel 22.

- <u>Profiel 23</u>

Profiel 23 bevond zich ten oosten van profiel 25 in het centrale deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39 en bijlagen 14A en 14B5). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost oriëntatie, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werd één archeologisch relevante laag aangesneden (zie Figuur 80 en Figuur 81).

Het hoogste punt waarop de laag werd geregistreerd bevond zich op circa +15,35m TAW. Deze had een diepte van ongeveer een halve meter, tot +14,85m TAW. De laag bestond uit een vrij losse, donker grijsbruine, vrij kleiige zandleem zonder inclusies.

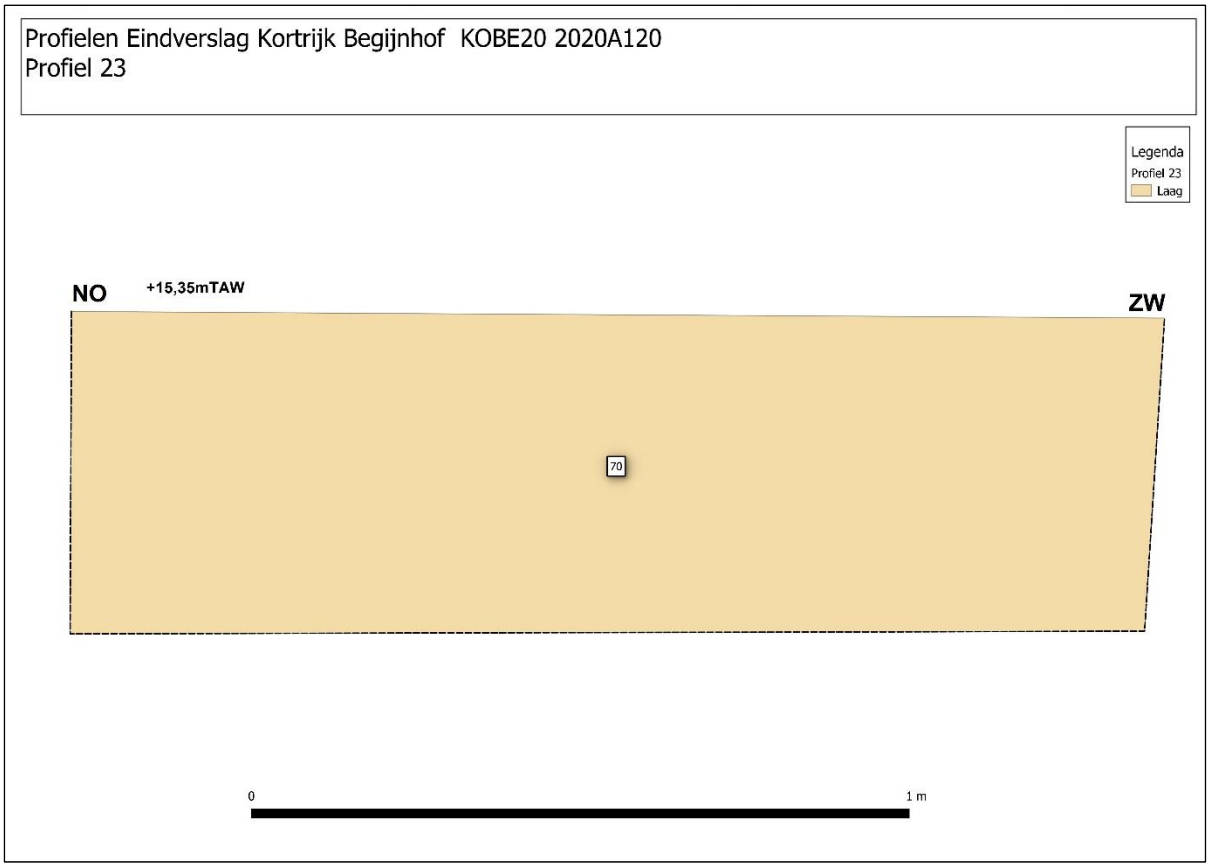

Figuur 80: Tekening profiel 23.

Figuur 81: Profiel 23.

- Profiel 24

Profiel 24 bevond zich ten noordoosten van profiel 23 in het centrale deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39 en bijlagen 14A en 14B5). Dit profiel kende een zuidwest-noordoost verloop, waarvan de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van circa 20cm. Dit was een vrij complex profiel, waarin verschillende lagen en een goot werden aangesneden (zie Figuur 82 en Figuur 83).

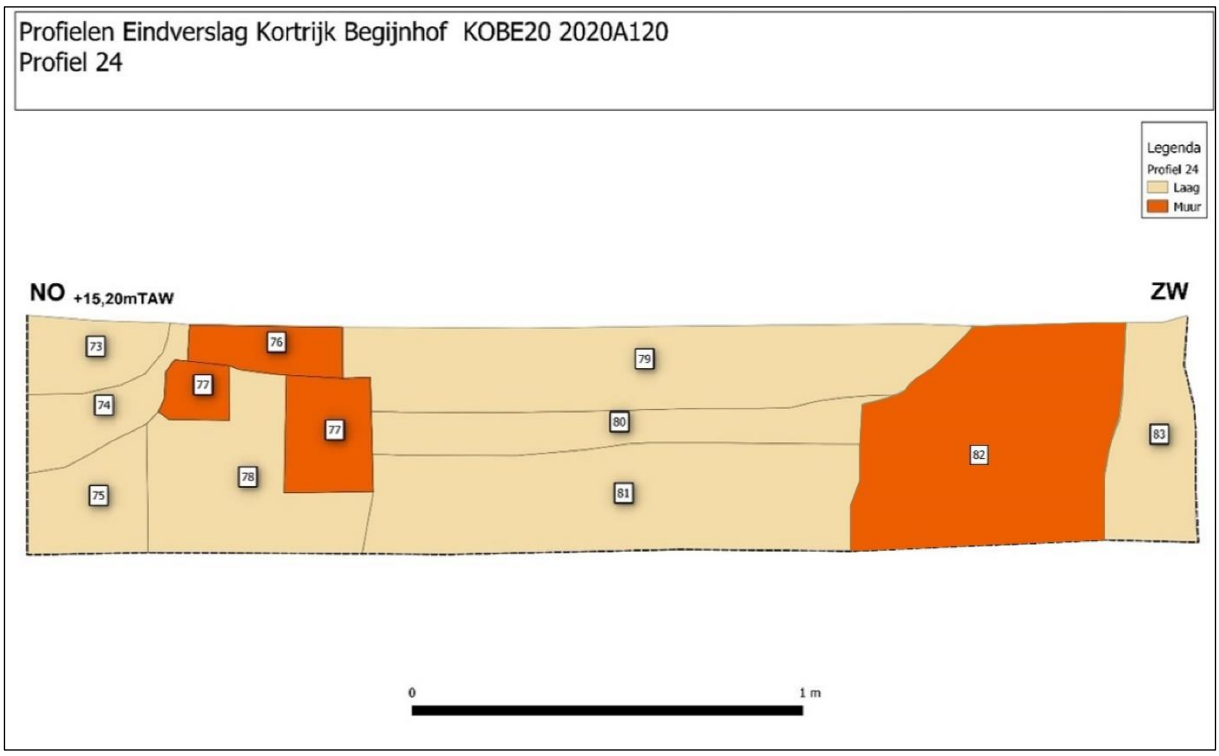

Figuur 82: Tekening profiel 24.

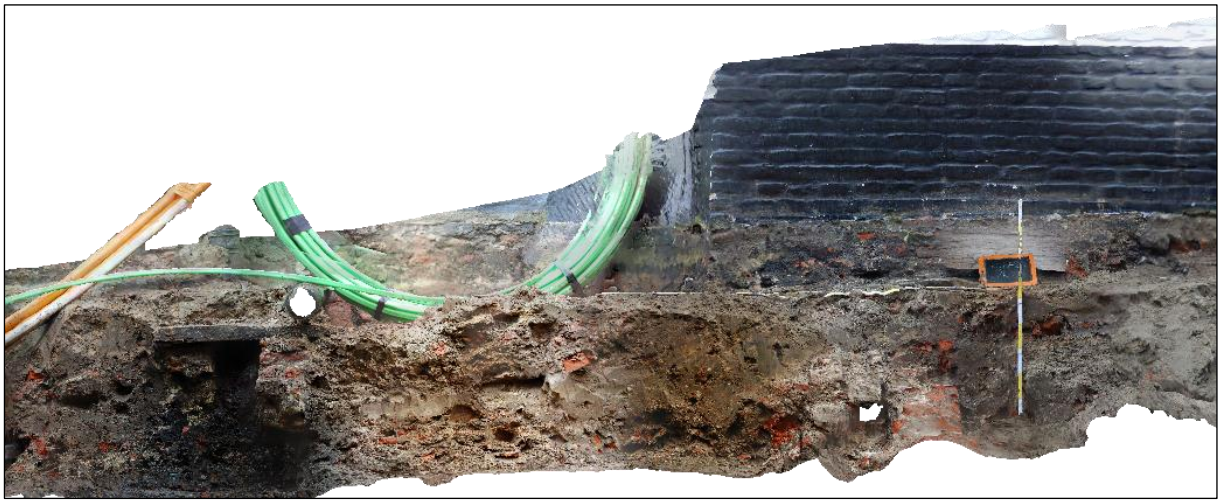

Figuur 83: Profiel 24.

Het hoogste punt van dit profiel bevond zich op +15,20m TAW en dit is meteen ook het hoogste punt van de spoornummers 73, 74, 76, 79, 82 en 83. In het noordoosten van het profiel werd op het hoogste punt de laag met spoornummer 73 aangesneden. Deze had een komvormig verloop, waarbij het diepste punt zich op +15m TAW bevond. De grond was vrij los en bestond uit een beige zand. Daaronder bevond zich eveneens een laag met een komvormig verloop. Deze kreeg het spoornummer 74. Deze laag had een maximale dikte van 20cm en een minimale dikte van een 3-tal centimeter. Het diepste punt waarop deze laag werd aangetroffen was +14,8m TAW, of 40cm onder de afgraving van de zandlaag. De laag was vrij vast, had een donkerbruine kleur en bestond uit zandleem met vrij veel baksteenbrokjes als inclusie. Deze laag was afgezet boven een laag die het spoornummer 75 meekreeg. Deze het hoogste punt op +14,95m TAW en het diepste op +14,6m TAW. Het betreft een vrij vast, lichtbeige, zwart gevlekt puinpakket, met zeer veel baksteen- en kalkmortelbrokjes als inclusies.

Deze lagen leken afgezet tegen een gootje dat gevormd werd door de muurtjes met spoornummer 77. Deze goed bewaarde muurtjes waren opgebouwd uit bakstenen van 20cm lang op 9cm breed op 4cm hoog. Deze werden samen gehouden door een vrij harde, lichtbeige kalkmortel met kalkstippen. Er kon geen metselverband worden herkend. Het diepste punt waarop de goot werd geregistreerd bevond zich op 45cm onder het aangelegde vlak of op +14,75m TAW. Bovenop deze muurtjes lag een natuursteen – waarschijnlijk Doornikse kalksteen – die spoornummer 76 kreeg. Deze werd gebruikt als deksteen bovenop de goot. De steen had een lengte van 68cm en een hoogte van 8cm.

Deze goot werd aangelegd bovenop op laag 78. Deze laag kende het hoogste punt op +14,95m TAW, het diepste op +14,60m TAW, en kende een maximale dikte van circa 60cm. De laag bestond uit een vrij losse, zwarte, vrij humeuze zandleem.

Ten oosten van de goot werden drie horizontaal afgelegde pakketten aangetroffen. Het bovenste kreeg het nummer 79 mee en had een dikte van ongeveer 20cm, waarbij het diepste punt zich op circa +14,95m TAW bevond. Deze laag bestond uit een vrij vaste, lichtbruine, vrij puinige zandleem met vrij veel baksteenbrokken als inclusie. Hieronder bevond zich een dunnere laag, met een dikte van ongeveer 10cm. Deze kreeg het nummer 80 mee. Het hoogste punt bevond zich op +15m TAW, het diepste op +14,85m TAW. Deze laag bestond uit een vrij vast, lichtgrijs, groen gevlekt zand zonder inclusies. Het onderste pakket had zijn diepste punt op +14,6m TAW of 60cm onder het aangelegde vlak en had een gemiddelde dikte van 30cm. Dit pakket kreeg het spoornummer 81 mee en bestond uit een vrij losse, donkerbruine, zeer puinige zandleem. Deze laag bevatte vrij veel baksteenbrokken en vrij veel grote tegelbrokken. Een ^{14}C-analyse op botmateriaal uit deze laag (zie bijlage 16, INV. 129), dateert het pakket tussen 1450 en 1630 n.Chr. (95,4% probability), met een grootste waarschijnlijkheid tussen 1450 en 1530 n.Chr. (60,5% probability).

Deze lagen waren afgezet tegen muur 82. Deze muur was bewaard vanaf het bovenste punt van het profiel tot de onderkant, op +14,6m TAW. Op zijn breedst was de muur circa 65cm dik,

op het smalst 40cm. Deze muur bestond uit matig bewaarde baksteen met een formaat van 28x11x6cm. Ze werden samen gehouden door een vrij harde, weinig zandige, licht beige kalkmortel met kalkstippen. Er kon geen metselverband geregistreerd worden.

Ten zuidwesten van deze muur werd een laatste laag aangetroffen. Deze was aanwezig van de boven- tot onderkant van het profiel, tot een diepte van +14,6m TAW. Het pakket kreeg het spoornummer 83 mee en bestond uit een vrij vaste, donkerbruine zandleem met vrij weinig baksteenbrokjes als inclusie.

- Profiel 25

Profiel 25 bevond zich ten zuidwesten van profiel 23 en ten noordoosten van profiel 22 in het centrale deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39 en bijlagen 14A en 14B5). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost oriëntatie, waarbij de zuidoostelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werd één muur en twee archeologische pakketten aangesneden (zie Figuur 84 en Figuur 85).

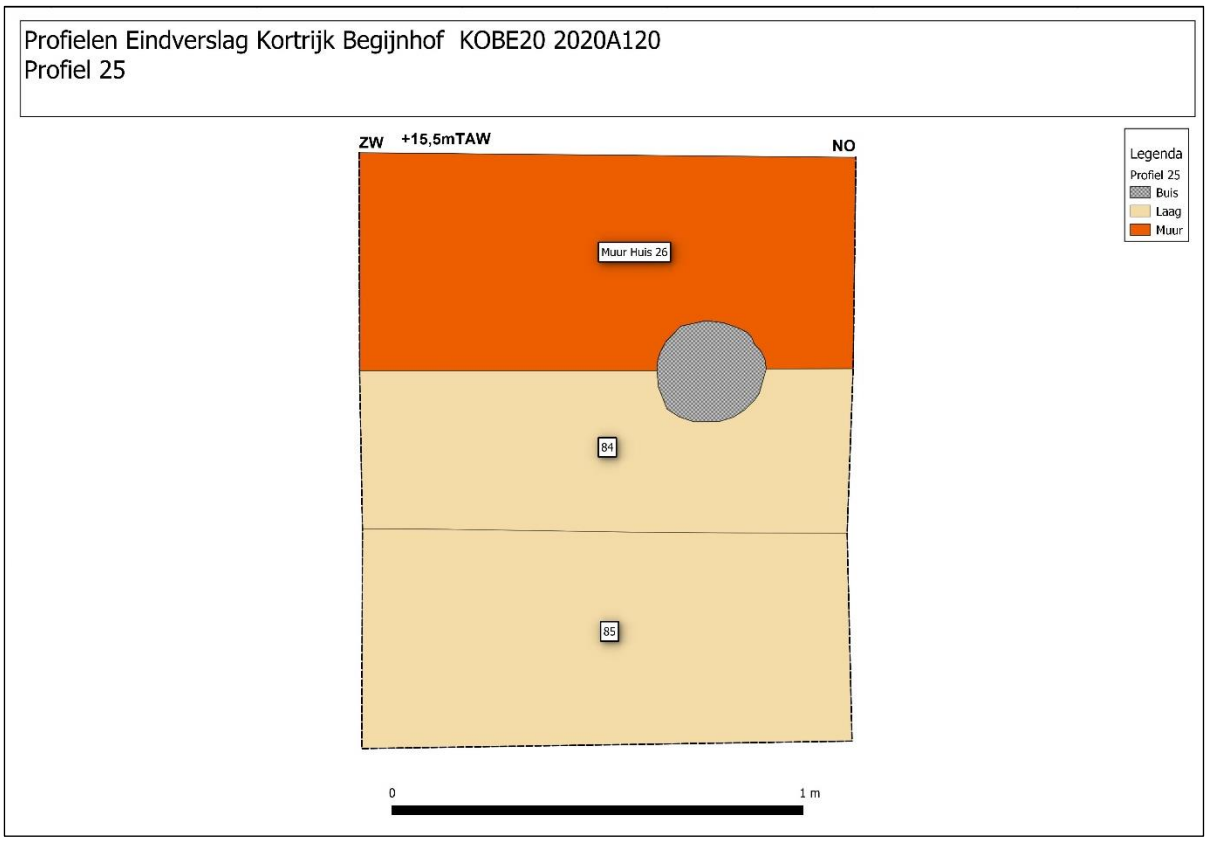

Figuur 84: Tekening profiel 25.

De aangesneden muur was die van het aanpalende gebouw met huisnummer 26. Deze werd aangetroffen tot een halve meter onder het oorspronkelijke maaiveld, tot op +15,5m TAW.

Onder deze muur bevond zich een laag met een dikte van ongeveer 40cm. Deze kreeg het spoornummer 84 en werd aangetroffen tot een diepte van +15,10m TAW. De laag bestond uit een vaste bruine zandleem met zeer weinig baksteenbrokjes en vrij weinig houtskoolbrokjes als inclusie. De laag eronder had een dikte van 53cm en kon worden gevolgd tot een diepte van +14,57m TAW. Deze kreeg het spoornummer 85 mee en bestond uit een vaste, donkergrijze zandige klei met daarin vrij veel baksteen- en houtskoolbrokjes.

Figuur 85: Profiel 25.

- <u>Profiel 26</u>

Profiel 26 bevond zich ten zuidwesten van profiel 25 in het centrale deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39 en bijlagen 14A en 14B5). Dit profiel was zuidwest-noordoost georiënteerd; de zuidoostelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden één muur en vier archeologische pakketten aangesneden. De aangesneden muur was die van het aanpalende gebouw met huisnummer 30. Deze werd aangetroffen tot 80cm onder het oorspronkelijke maaiveld, tot op +15m TAW (zie Figuur 86 en Figuur 87).

De eerste aangesneden laag onder deze muur kreeg het spoornummer 87 mee en had een dikte van ongeveer 40cm, waarbij het diepste punt zich op +14,6m TAW bevond. Deze laag bestond uit vrij los, bruinig puin met zeer veel baksteenbrokken en zandmortel als inclusie.

De tweede laag in dit profiel (spoornummer 88) had een dikte van 30cm, waarbij het diepste punt zich op +14,30m TAW bevond. Deze laag bestond uit een vaste, roodbruine klei waarin vrij weinig baksteen- en houtskoolbrokjes werden aangetroffen. De laag werd aan de hand van het aangetroffen aardewerk ruim gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw. Een ^{14}C-analyse op botmateriaal uit deze context (zie bijlage 16, INV. 131) verscherpte die datering tot 1300-1420 n.Chr. (95,4% probability), met de grootste waarschijnlijkheid tussen 1300 en 1370 n.Chr. (65,1% probability).

De derde laag had een dikte van 23 cm, kreeg het spoornummer 89 mee en had zijn diepste punt op +14,07m TAW. Deze laag bestond uit een grijze, bruin gevlekte klei die opnieuw vrij weinig baksteenbrokjes, maar wel vrij veel houtskoolbrokjes bevatte.

De vierde en diepste laag had een diepte van ongeveer 20cm, kreeg het spoornummer 89 mee en had het diepste punt op circa +13,9m TAW. Dit is de uitgravingsdiepte van de sleuf op dit punt en meteen ook het diepste punt van het profiel. Deze laag bestond uit een vaste, grijze klei met vrij weinig baksteen- en houtskoolbrokjes als inclusie.

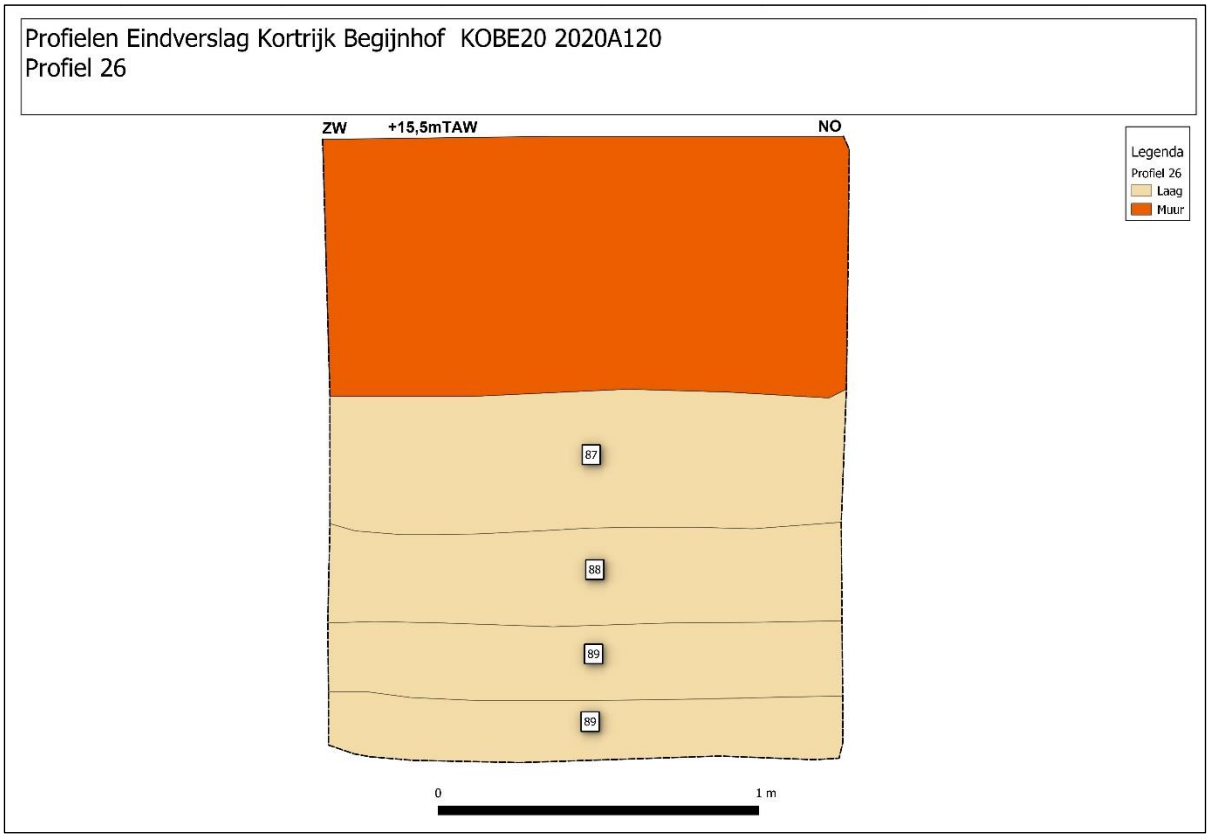

Figuur 86: Tekening profiel 26.

Figuur 87: Profiel 26.

- <u>Profiel 27</u>

Profiel 27 bevond zich ten zuidwesten van profiel 26 en ten oosten van profiel 28 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Dit profiel kende een noord-zuid verloop, waarvan de westelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier nog niet afgegraven. In het profiel werd zes lagen aangesneden, waarvan er drie archeologisch relevant waren (zie Figuur 88 en Figuur 89).

De kasseiweg bevond zich op het niveau van het loopvlak, hier +16,10m TAW. Daaronder lag het zandbed waarop de kasseien waren aangelegd. Dat was op deze plaats een 30-tal cm dik en had zijn diepste punt op +15,7m TAW. Daaronder werd een vrij dikke recente ophogingslaag aangetroffen. Deze had een diepte van 70cm onder de zandlaag en kenden zijn diepste punt op +15m TAW. Onder dit niveau werden enkele archeologisch relevante lagen aangetroffen.

De eerste laag kreeg het spoornummer 91 mee, had een dikte van circa 15cm en had het diepste punt op +14,85m TAW. Deze laag bestond uit een vrij los, grijzig bruin lemig zand dat zowel baksteenbrokken, kleine stukjes tegels, natuursteenbrokken als kalkmortelbrokken

bevatte. Deze laag werd aan de hand van het aangetroffen aardewerk ruim gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

De tweede laag was iets dikker, tot circa 30 cm, kreeg het spoornummer 92 en werd aangetroffen tot een diepte van circa +14,55m TAW. Deze laag bestond uit een vrij los, blauwig grijs, lemig zand dat vrij weinig baksteenbrokken, maar vrij veel houtskoolbrokjes als inclusie had. Deze laag werd aan de hand van het aangetroffen aardewerk gedateerd tussen de 14de en de 16de eeuw.

De derde laag tenslotte kreeg het nummer 96, had een gemiddelde dikte van 20cm en werd waargenomen tot op een hoogte van circa +14,35m TAW, meteen ook het diepste punt van dit profiel. Deze laag bestond uit een vrij los, grijzig blauw, lemig zand. Hiermee is deze zeer gelijkaardig aan laag 92, maar zonder inclusies.

Figuur 88: Tekening profiel 27

Figuur 89: Profiel 27

- <u>Profiel 28</u>

Profiel 28 bevond zich net ten westen van profiel 27 en ten zuiden van profiel 38 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Dit profiel kenden een noord-zuid oriëntatie, waarbij de oostelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier nog niet afgegraven. In het profiel werd vijf lagen aangesneden, waarvan er drie archeologisch relevant waren (zie Figuur 90 en Figuur 91).

De kasseiweg bevond zich op het niveau van het loopvlak. Dat is op deze plaats +16,10m TAW. De kasseilaag en het zandbed waarin de kasseien werden aangelegd is hier een 20-tal cm dik en heeft zijn diepste punt op +15,9m TAW. Daaronder werd een vrij dikke recente ophogingslaag aangetroffen. Deze had een diepte van 75cm onder de kasseilaag en kende zijn diepste punt op +15,15m TAW.

Onder dit niveau werden enkele archeologisch relevante lagen aangetroffen. De eerste kreeg het spoornummer 93 mee, had een dikte van ongeveer 30 cm en had het diepste punt op +14,85m TAW. Deze laag bestond uit een vrij los, donker grijsbruin, lemig zand, met zowel baksteenbrokken, daktegels, kalkmortelbrokken als natuursteenbrokken als inclusie. De tweede laag kreeg het spoornummer 94 mee en is identiek aan laag 91 in profiel 27. Hier had deze laag een dikte van circa 36cm, tot op +14,5m TAW. De diepste laag kreeg het spoornummer 95, had een dikte van ongeveer 30cm en had een vrij losse, grijze vulling bestaande uit lemig zand met vrij weinig baksteenbrokken, maar vrij veel houtskoolbrokjes. Het diepste punt van deze laag en het profiel bevond zich op +14,2m TAW.

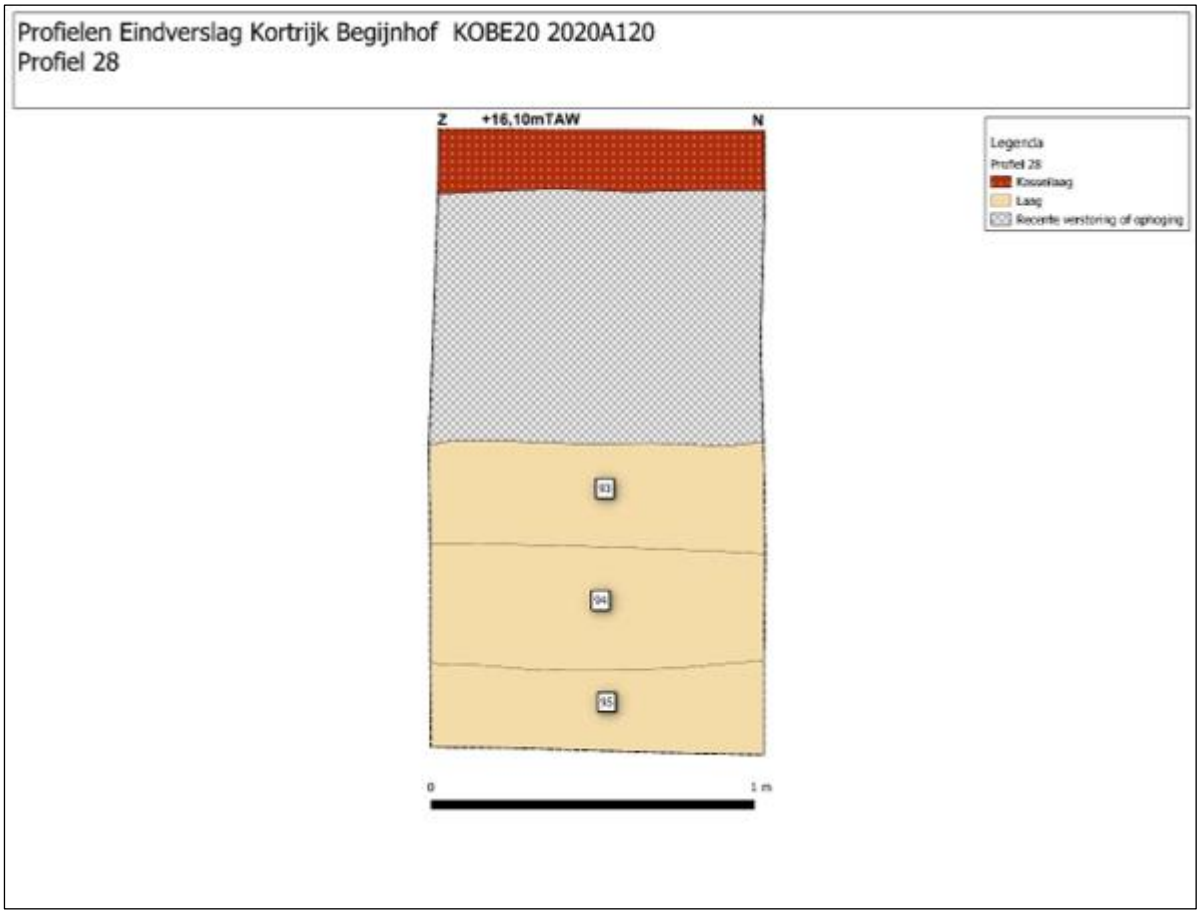

Figuur 90: Profieltekening profiel 28

Figuur 91: Profiel 28

- <u>Profiel 29</u>

Profiel 29 bevond zich net ten zuiden van profiel 27 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Het profiel was noordwest-zuidoost gericht, waarbij de zuidwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werd zeven lagen aangesneden, waarvan er vijf archeologisch relevant waren (zie Figuur 92 en Figuur 93).

In de noordwestelijke hoek (links op de tekening en foto) werd een recente rioolbuis aangesneden. Ten zuidoosten hiervan bevond zich een recente verstoring of ophoging over de gehele breedte van het profiel. Deze laag had een diepte van circa 25cm, had het hoogste punt op +15,85m TAW en het diepste punt op circa +15,60m TAW.

Onder de verstoring werd de eerste archeologisch relevante laag aangetroffen. Deze kreeg het spoornummer 98 mee en had een dikte van circa 25 cm, waarbij het diepste punt zich op +15,35m TAW bevond. Deze laag bestond uit een los, grijs zand waarin zeer veel baksteenbrokken en veel kalkmortelbrokken werden aangetroffen. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag ruim gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

De volgende laag, met spoornummer 99 had een dikte van gemiddeld 25cm, waarbij het diepste punt zich in het zuidoosten bevond, op +15,1m TAW. Deze laag bestond uit een vaste, grijsbruine, lemige zandlaag, waarin vrij veel baksteenbrokjes en veel houtskool- en kalkmortelbrokjes werden aangetroffen. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd ook deze laag ruim gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

De derde laag in dit profiel kende een licht afhellend verloop richting het zuidoosten. Deze kreeg het nummer 100 mee, had een gemiddelde dikte van een halve meter en had het diepste punt op +14,55m TAW. De laag bestond uit een vaste, licht bruinig grijze zandleemlaag. Deze had als inclusies veel baksteenbrokken, kleine daktegelfragmenten, vrij veel houtskoolbrokjes en zeer veel kalkmortelbrokjes. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd tussen de 14de en de 16de eeuw.

De vierde laag in dit profiel kende opnieuw een min of meer horizontaal verloop, kreeg het spoornummer 101 toegewezen en had een gemiddelde dikte van een halve meter. Het diepste punt van dit profiel bevond zich op +14,15m TAW. De laag bestond uit een vaste, donkergrijze zandleem die als inclusie vrij weinig baksteenbrokken en kalkmortel- en natuursteenbrokjes had. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd rond het einde van de 13de en het begin van de 14de eeuw.

De vijfde en diepste laag kende eveneens een horizontale afzetting, kreeg het spoornummer 102 mee en had een gemiddelde dikte van 45cm. Het diepste punt van de laag bevond zich op +13,75m TAW. Dit is ook het diepste punt van dit profiel. Deze laag bestond uit een vrij los, lichtgrijs, oranjig bruin gevlekt lemig zand dat weinig kalkmortelbrokken en zeer weinig baksteenbrokjes bevatte. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk kon deze laag gedateerd worden tussen de 12de en de 13de eeuw.

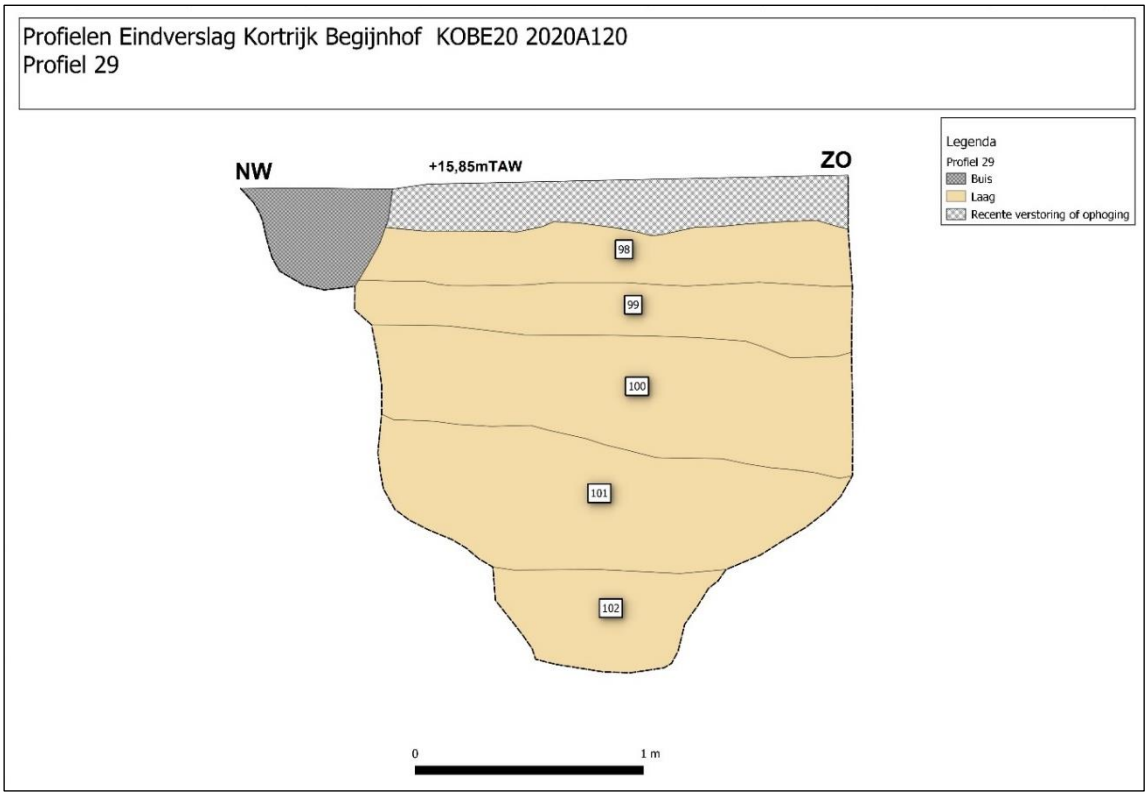

Figuur 92: Tekening profiel 29

Figuur 93: Profiel 29

- Profiel 30

Profiel 30 bevond zich net ten westen van profiel 21 en ten noorden van profiel 31 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38 en bijlagen 14A en 14B4). Dit profiel kenden een west-oost verloop, waarvan de noordelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werd drie lagen aangesneden, waarvan er twee archeologisch relevant waren (zie Figuur 94 en Figuur 95).

Onder de zandlaag van de kasseien werd een vrij dikke recente ophogingslaag aangetroffen. Deze bereikte een diepte van circa 50 cm, kende zijn hoogste punt op +15,3m TAW en zijn diepste punt op +14,8m TAW. Onder deze ophogingslaag werd een eerste relevante archeologische laag aangetroffen. Deze kreeg het spoornummer 103 mee, kende een min of meer horizontaal verloop en bestond uit gelig bruin zand zonder inclusies. Deze laag had een dikte van maximaal 35cm en had zijn diepste punt op +14,5m TAW. De diepste laag had een dikte van maximaal 30 cm, kreeg het spoornummer 104 mee en had zijn diepste punt op +14,3m TAW. Dit is ook het diepste punt van dit profiel en de uitgravingsdiepte van de sleuf op dit punt. Deze laag bestond uit vrij vaste, donkere grijsbruine, kleiige zandleem zonder inclusies.

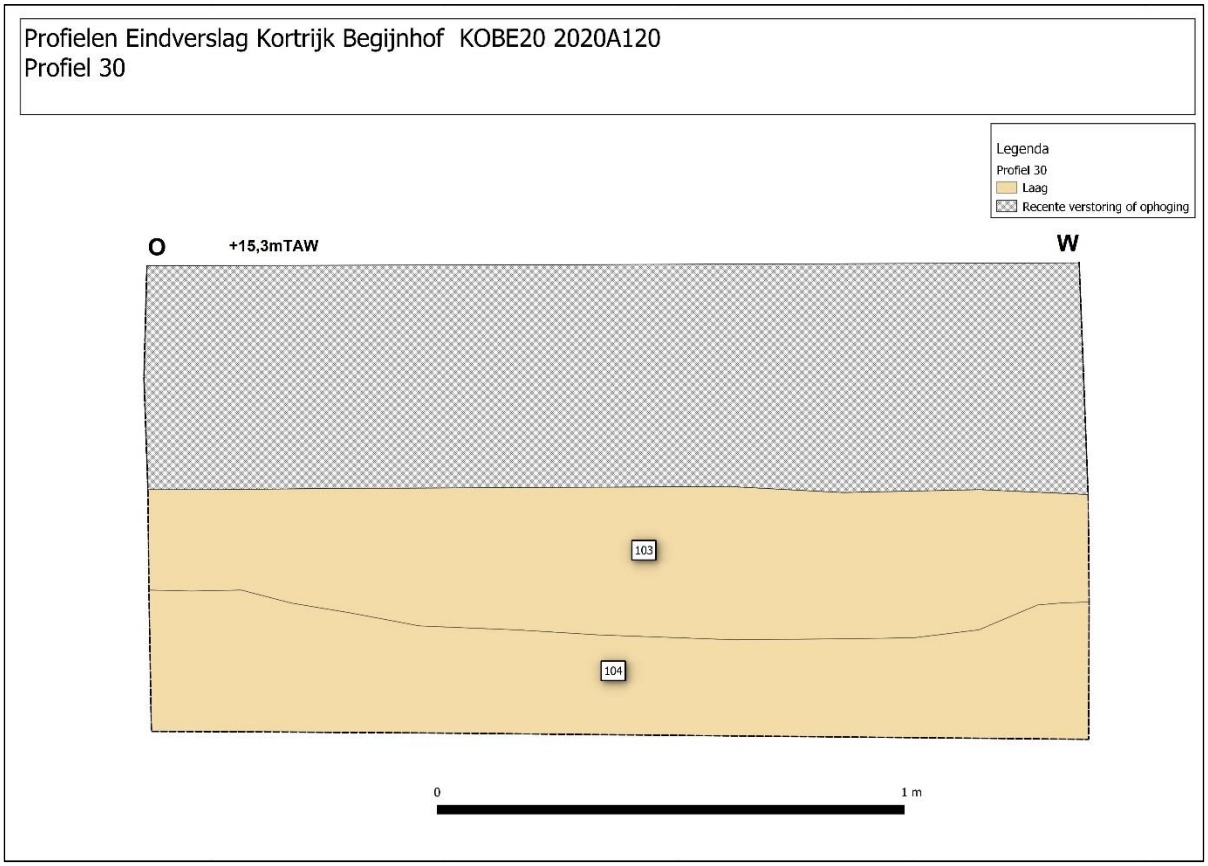

Figuur 94: Tekening profiel 30.

Figuur 95: Profiel 30.

- <u>Profiel 31</u>

Profiel 31 bevond zich ten zuiden van profiel 30 en ten noorden van profiel 37 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38 en bijlagen 14A en 14B4). Dit profiel kenden een noordwest-zuidoost verloop, waarvan de zuidwestelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier nog niet afgegraven. In het profiel werden zeven lagen aangesneden, waarvan er vier archeologisch relevant waren (zie Figuur 96 en Figuur 97).

De kasseilaag kende hier een dikte van 20cm en maakte de bovenkant van dit profiel uit. Het hoogste punt ligt hier op +15,85m TAW. Dit werd aangelegd bovenop een vrij recente muur en zandlaag. De zandlaag had een dikte van ongeveer een halve meter en werd op het diepste punt aangetroffen op +15,15m TAW. De muur kreeg het spoornummer 176 mee, kende bovenaan een breedte van circa 25 cm, maar liep smaller toe naar beneden, waar deze slechts 20cm breed was. Deze muur was opgebouwd uit recente bakstenen.

Onder de recente zandlaag werden de eerste archeologisch relevante lagen aangetroffen. De hoogste laag kreeg het spoornummer 105 mee, had een dikte van ongeveer 12cm en had het diepste punt op circa +15m TAW. Deze laag was vrij vast en bestond uit een licht wittig bruin zand waarin zeer veel baksteen- en kalkzandsteenbrokjes werden aangetroffen. Waarschijnlijk

gaat het hier ook om een – iets oudere – ophogingslaag. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd in de 16de eeuw. Lagen 106 tot 108 zijn hierdoor niet jonger dan de 16de eeuw en de muur 176 niet ouder dan de 16de eeuw.

Deze laag was afgezet bovenop een kleinere komvormige laag – misschien het restant van een greppel – die het spoornummer 106 meekreeg. Deze had een maximale diepte van 20 cm, had het hoogste punt op +15,05m TAW en het diepste op +14,85m TAW. Deze laag bestond uit een vaste, donkere roodbruine, zandige zandleem waarin vrij veel baksteen- en houtskoolbrokjes werden aangetroffen.

Laag 106 was ingebed in laag 107, die een dalend verloop naar het zuidoosten toe kende, een gemiddelde dikte had van 30cm en het diepste punt had op +17,75m TAW. Deze laag bestond uit een bruine puinige zandleem met vrij veel baksteen- en houtskoolbrokjes en vrij weinig kalkmortelbrokjes. De diepste laag, die zich in de noordwestelijke hoek (links op de tekening en de foto) bevond, had een gemiddelde dikte van 10cm en had het diepste punt eveneens op +17,75m TAW. Deze laag bestond uit een vaste, donkergrijze zandleemlaag, met vrij veel houtskoolspikkels en vrij weinig houtskoolbrokjes als inclusie.

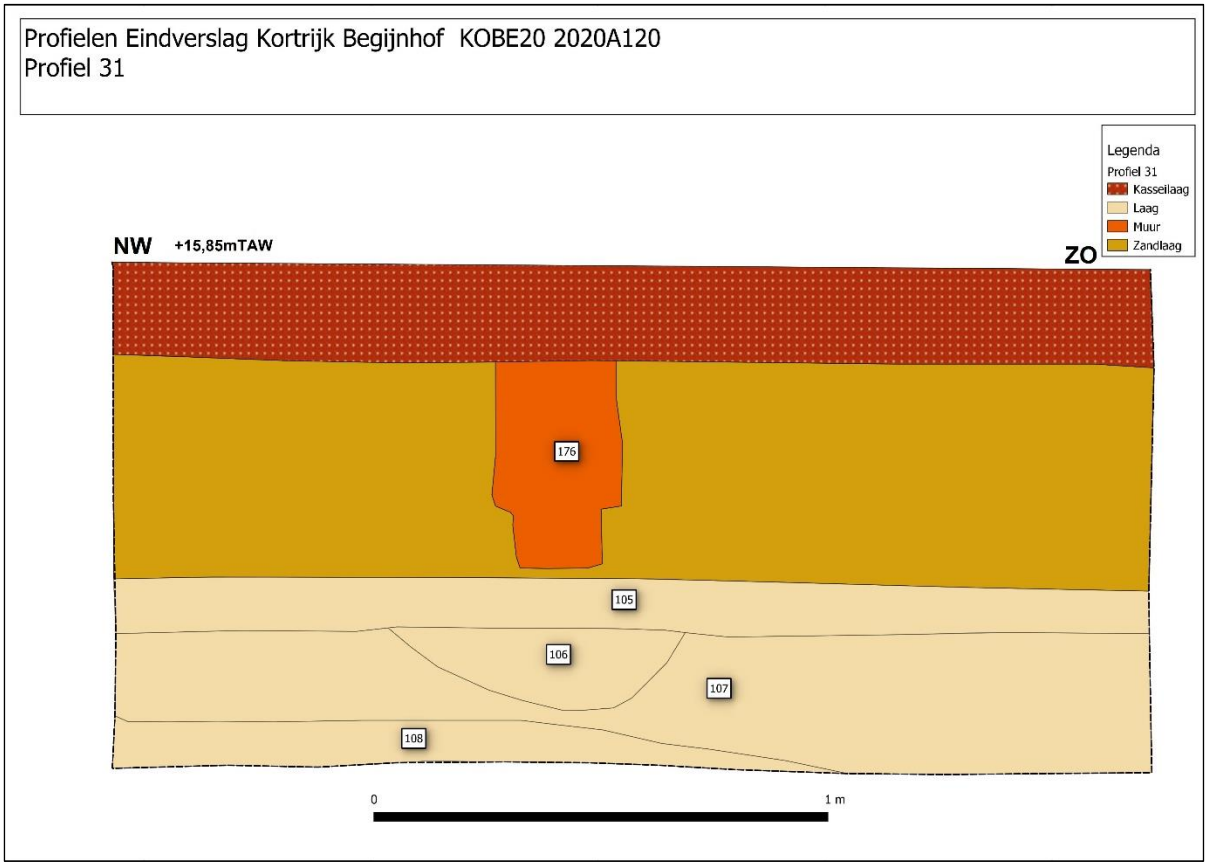

Figuur 96: Tekening profiel 31.

Figuur 97: Profiel 31.

- <u>Profiel 32</u>

Profiel 32 bevond zich ten zuidoosten van profiel 36 en ten noorden van profiel 35 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38, Figuur 39 en bijlagen 14A, 14B4 en 14B5). Dit profiel had een noordwest-zuidoost oriëntatie, waarbij de zuid-westelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden vier lagen aangesneden, waarvan er één archeologisch relevant was (zie Figuur 98 en Figuur 99).

Bovenaan in het profiel werd een recent zandpakket aangetroffen, dat hier een dikte had van 12cm en zijn hoogste punt had op circa +15,6m TAW. Daaronder bevonden zich twee recente ophogingen of verstoorde pakketten. Deze kenden een dalend verloop naar het noordwesten toe en hadden een diepte tot 70cm, tot op +14,90m TAW. Hieronder bevond zich de enige archeologisch relevante laag, die het nummer 109 kreeg. Het hoogste punt van deze laag bevond zich in het zuidoosten van het profiel (rechts op de foto en tekening). Hier bevond het zich op +15,17m TAW of 60cm onder het loopvlak. Deze laag had waarschijnlijk oorspronkelijk minimaal een dikte van 50cm, tot op een diepte van ongeveer +14,70m TAW. Dit is de uitgravingsdiepte van de werksleuf op dit punt. Waarschijnlijk liep deze laag nog wat dieper door. De laag bestond uit een lichtgrijze zandleem. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag ruim gedateerd tussen de 14de en de 18de eeuw.

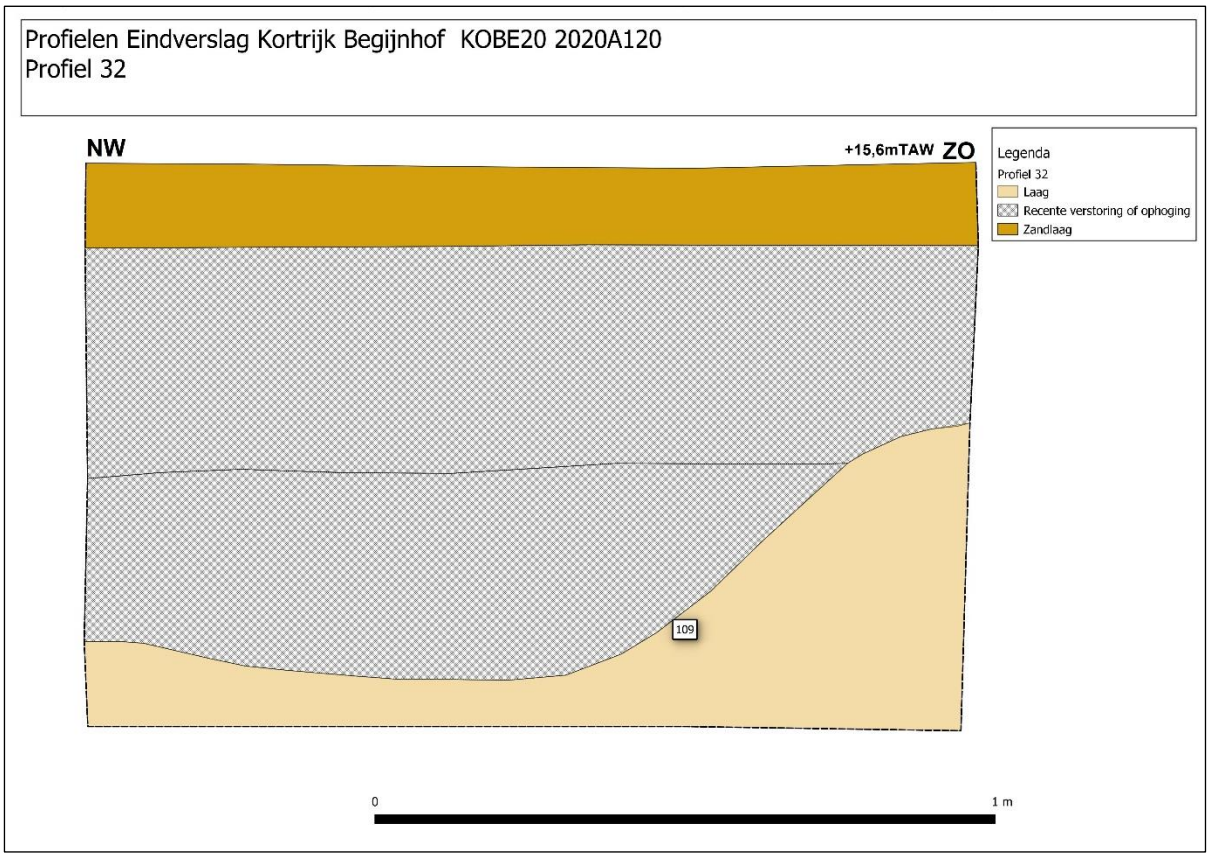

Figuur 98: Tekening profiel 32.

Figuur 99: Profiel 32.

- Profiel 33

Profiel 33 bevond zich net ten zuiden van profiel 35 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38, Figuur 39 en bijlagen 14A, 14B4 en 14B5). Dit profiel kenden een noordwest-zuid verloop, waarvan de zuidwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden zes sporen aangesneden, waarvan er twee archeologisch relevant waren (zie Figuur 100 en Figuur 101).

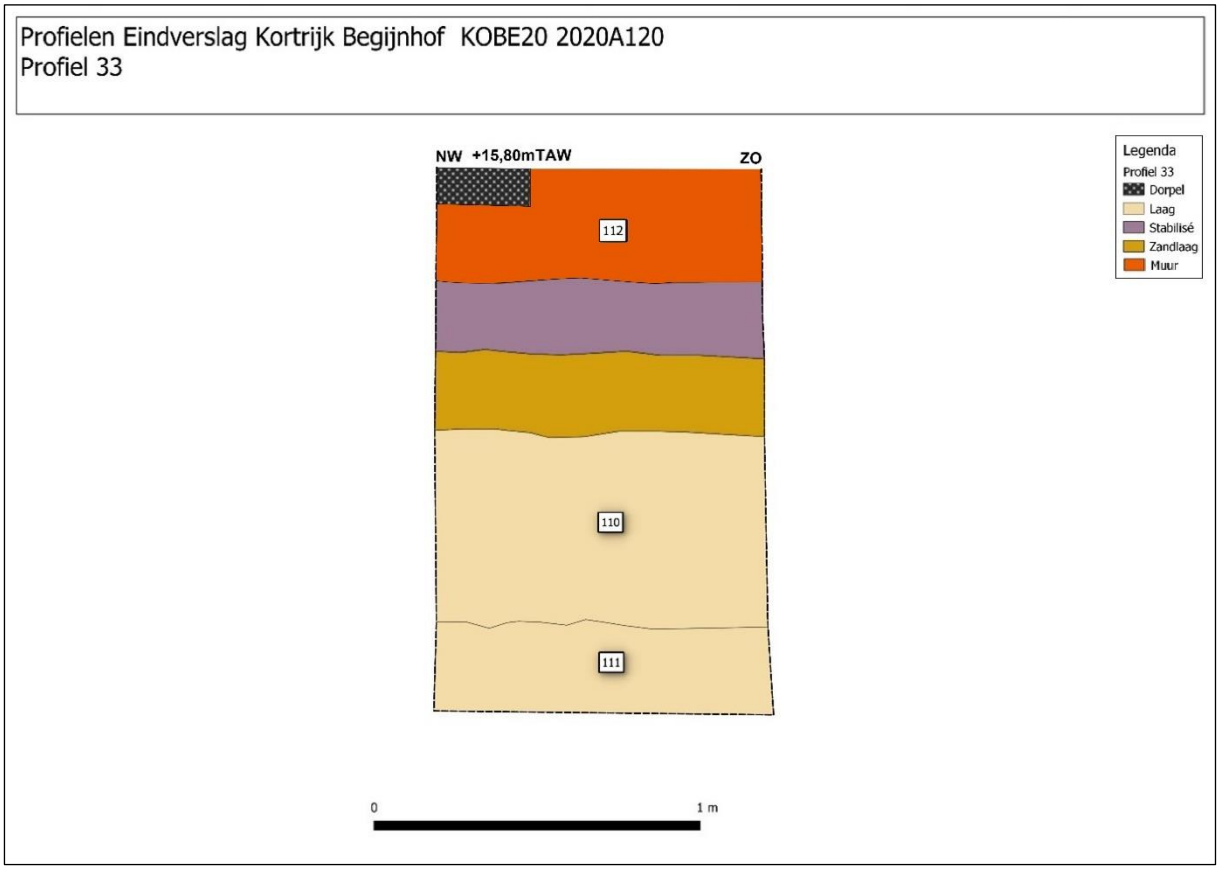

Figuur 100: Tekening profiel 33.

Het hoogste punt van dit profiel bevond zich op +15,80m TAW, ter hoogte van het loopvlak. Op deze hoogte werd er in dit profiel een dorpel en muur aangesneden. Deze muur was de fundering van de woning met huisnummer 29 en had bakstenen met een formaat van 21,5cm lang op 5cm hoog. Deze bakstenen werden samen gehouden door een beige zandmortel met kalkstippen. De lagen die hierboven op het profiel zijn afgebeeld, lagen in werkelijkheid wat meer naar voor en zijn hier waarschijnlijk tegen afgezet. Het gaat om een stabilisélaag en een zandlaag. Deze zijn beide ongeveer 20cm dik en hebben hun diepste punt op +15m TAW.

Onder de zandlaag werd een archeologisch relevante laag aangetroffen. Deze kreeg het laagnummer 110 mee, had een dikte van ongeveer 60cm en kende het diepste punt op +14,4m

TAW. Deze laag bestond uit een vaste, bruingrijze, licht gelig bruin gelaagde, zandige zandleem met baksteen- en houtskoolbrokjes als inclusie. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd tussen de 14de en de 16de eeuw.

De diepste laag in dit profiel kreeg het spoornummer 111 mee, had een diepte van circa 25cm en had het diepste punt op +14,1m TAW. Deze laag bestond uit een vast, blauwig grijs lemig zand met houtskoolbrokjes als inclusie. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd tussen de 12de en de 16de eeuw.

Figuur 101: Profiel 33.

- <u>Profiel 34</u>

Profiel 34 bevond zich net ten westen van profiel 35 en ten zuiden van profiel 32 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38, Figuur 39 en bijlagen 14A, 14B4 en 14B5). Dit profiel was een noordwest-zuidoost gericht, waarbij de noord-oostelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier nog niet afgegraven. In dit profiel werden vijf lagen aangesneden, waarvan er vier archeologisch relevant waren (zie Figuur 102 en Figuur 103).

De kasseilaag heeft hier een dikte van circa 30cm en heeft het hoogste punt op +15,80 m TAW. Dit is ook de hoogte van het loopvlak. De eerste laag die hieronder werd aangetroffen had een dikte van ongeveer 50cm, kreeg het spoornummer 113 mee en had het hoogste punt op +15,45m TAW. Het diepste punt bevond zich op +14,95m TAW. Deze laag bestond uit een harde, grijzig bruinig en puinige zandleem die zeer veel baksteen-, kalkzandsteen- en houtskoolbrokjes en vrij weinig baksteenbrokken als inclusies had. Deze laag kan beschreven worden als een ophogingspakket. Onder deze dikke laag, bevond zich een dunnere laag. Deze had een dikte van ongeveer 4cm, had zijn diepste punt op +14,9m TAW en bestond uit een vaste, bruinig grijze, donker bruinig geel gevlekte zandige zandleem met vrij veel baksteen-, houtskool- en kalkzandsteenbrokjes.

De derde archeologisch relevante laag kreeg het spoornummer 115, had een dikte van ongeveer een halve meter en kende het diepste punt op +14,4m TAW. Deze laag bestond uit een bruine zandige zandleem die vrij veel baksteen- en kalkmortelbrokken en zeer veel houtskoolbrokjes als inclusies had. De diepste laag in dit profiel kreeg het spoornummer 116, had een dikte van maximaal 30 cm en had het diepste punt op +14,2m TAW. Deze laag bestond uit een lichtgrijze zandleem.

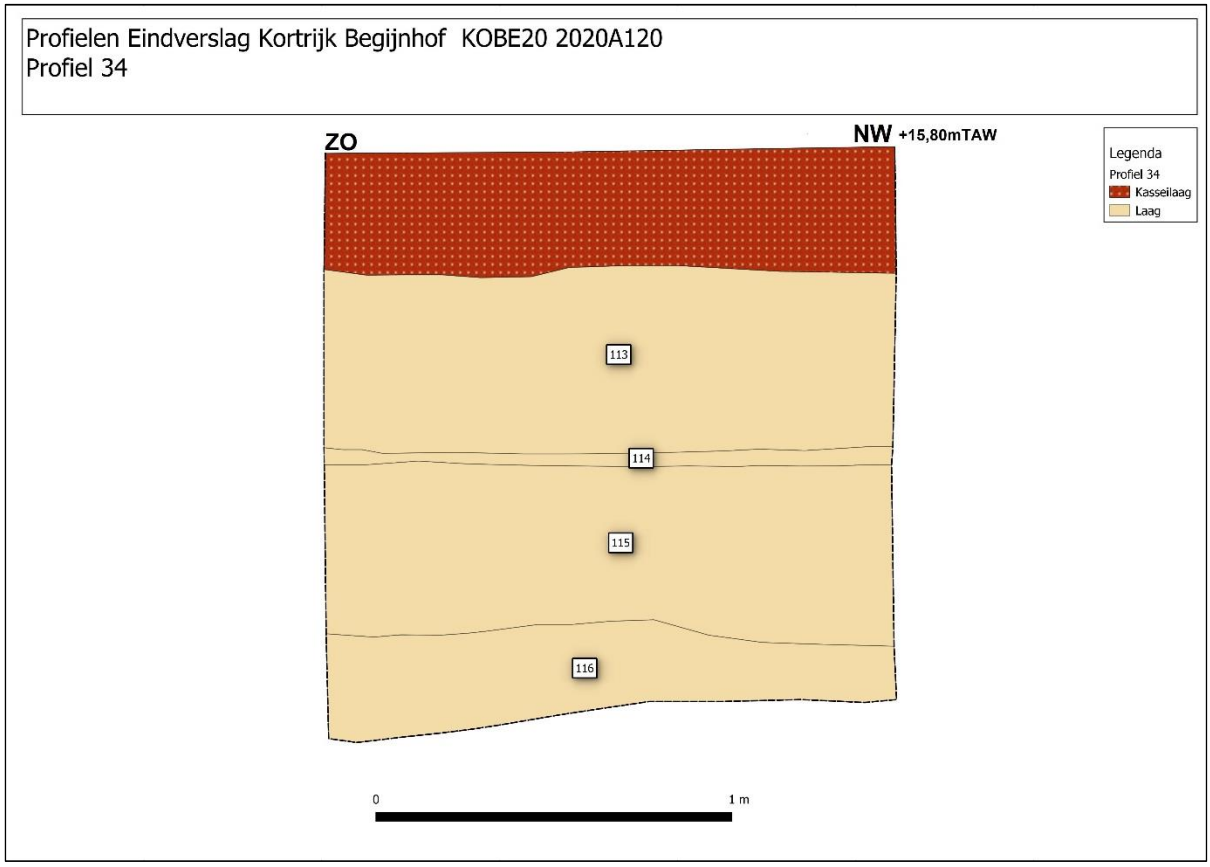

Figuur 102: Tekening profiel 34.

Figuur 103: Profiel 34.

- <u>Profiel 35</u>

Profiel 35 bevond zich net ten oosten van profiel 34 en ten zuiden van profiel 32 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38, Figuur 39 en bijlagen 14A, 14B4 en 14B5). Het profiel kende een noordwest-zuidoost verloop, waarvan de zuidwestelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier in het noordwestelijk deel nog niet afgegraven. Deze was hier slechts 10cm dik. Dit profiel werd in twee stroken geregistreerd. Er werden twaalf lagen aangesneden, waarvan er elf archeologisch relevant waren (zie Figuur 104 en Figuur 105).

De kasseilaag in het noordwestelijk deel van het profiel was hier 10cm dik en had haar hoogste punt op +15,8m TAW. De eerste relevante archeologische laag werd aangetroffen onder deze kasseilaag, kreeg het spoornummer 117 en had een dikte van circa 30cm, waarbij het hoogste punt zich op +15,7m TAW bevond en het laagste punt op circa +15,4m TAW. Deze laag bestond uit een harde, donkergrijze, licht bruinig geel gelaagde zandig zandleem. De laag bevatte zeer veel baksteen- en kalkmortelbrokjes.

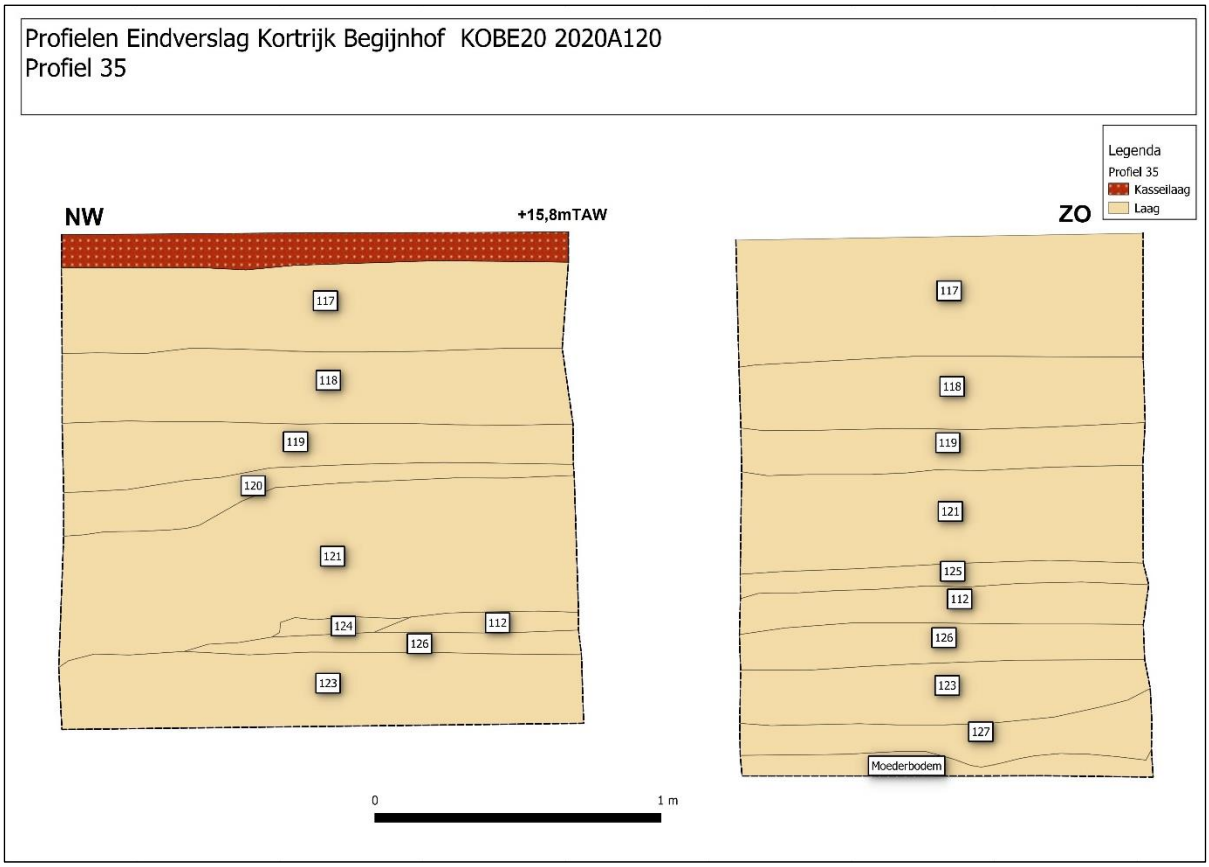

Figuur 104: Tekening profiel 35.

De tweede laag in dit profiel kreeg het nummer 118, had een dikte van ongeveer 25cm, had het diepste punt op +15,15m TAW en bestond uit een vrij losse, beige, rood gelaagde, zandige puinlaag met zeer veel baksteenbrokken als inclusie. De derde laag kreeg het nummer 119, had een dikte van ongeveer 15cm, had het diepste punt op +14,9m TAW en bestond uit een vaste, roodbruine, geel gelaagde puinige zandleem. Deze had vrij weinig houtskool- en kalkzandsteenbrokjes en vrij veel baksteenbrokken als inclusie. De derde laag in dit profiel kreeg het nummer 120, had een dikte van ongeveer 15cm in het noordwestelijk deel van het profiel en slechts 3cm in het zuidoostelijk deel van het profiel. Deze laag kende een dalend verloop naar het noordwesten toe, met het diepste punt op +14,8m TAW. De laag bestond uit een vaste, gelig bruine, zwart gevlekte zandleem. De vierde laag in dit profiel kreeg het nummer 121, had een dikte van ongeveer 35cm in het zuidoostelijk deel van het profiel en 50cm in het noordwesten van het profiel. Deze laag kende ook een licht dalend verloop naar het noordwesten toe en kende het diepste punt op +14,3m TAW. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd in de 13de eeuw.

Onder laag 121 werden twee dunnere lagen aangetroffen, laag 124 en 122. Laag 124 werd enkel aangetroffen in het noordwestelijk deel van het profiel, had een dikte van ongeveer 5cm en het diepste punt bevond zich op +14,4m TAW. Deze laag bestond uit een vaste, lichtgrijze, kleiige puinlaag. Laag 122 had een gelijkaardige diepte en samenstelling, maar was iets donkerder van kleur. Deze lagen, samen met laag 121, bovenop laag 126. Deze had een dikte

van ongeveer 8cm, had het diepste punt op circa +14,33m TAW en bestond uit een vaste, bruingrijze, puinige zandleem. Deze had vrij weinig baksteenbrokken en vrij veel kalkmortelbrokjes als inclusie en was afgezet bovenop laag 123. Deze had een dikte van circa 18cm, met het diepste punt op +14,1m TAW. De laag bestond uit een los, rozig grijs puin waarin zeer veel baksteen- en kalkzandsteenbrokjes werden aangetroffen. De diepste archeologische laag in dit profiel kreeg het spoornummer 127 mee, had een dikte van gemiddeld 10cm en had het diepste punt op +13,9m TAW. Deze laag bestond uit een vrij los, donker geel, grijs gevlekt zand. Het gaat hier mogelijk om uitloging van de bovenliggende laag. Hieronder werd de moederbodem waargenomen.

Figuur 105: Profiel 35.

- <u>Profiel 36</u>

Profiel 36 bevond zich ten zuiden van profiel 37 in het noordwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38, Figuur 39 en bijlagen 14A, 14B4 en 14B5). Dit profiel kende een noordwest-zuidoost oriëntatie, waarbij de noordoostelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier in het noordwestelijk deel nog niet afgegraven. Deze was hier circa 20cm dik. Onder deze kasseilaag werden er drie relevante archeologische lagen aangesneden (zie Figuur 106 en Figuur 107).

De eerste laag kreeg het spoornummer 129 mee, had het hoogste punt op +15,65m TAW en een dikte van circa 40cm. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkere bruingrijze, vrij lemige zandleem. Deze laag had zowel baksteen-, houtskool- als kalkmortelspikkels als inclusie. De tweede laag in dit profiel kreeg het spoornummer 130, had het hoogste punt op +15,25m TAW en een dikte van maximaal 60cm. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donker gelig grijze, vrij kleiige zandleem met daarin baksteenbrokken, houtskoolspikkels en vrij weinig kalkmortel-

spikkels. De derde laag kreeg het spoornummer 131 mee, had het hoogste punt op +14,75m TAW en een dikte van maximaal 42cm. Het diepste punt van deze laag bevond zich op +14,35m TAW. Dit is ook het diepste punt van het profiel. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkergrijze, lemige klei. De laag had houtskoolspikkels als inclusie.

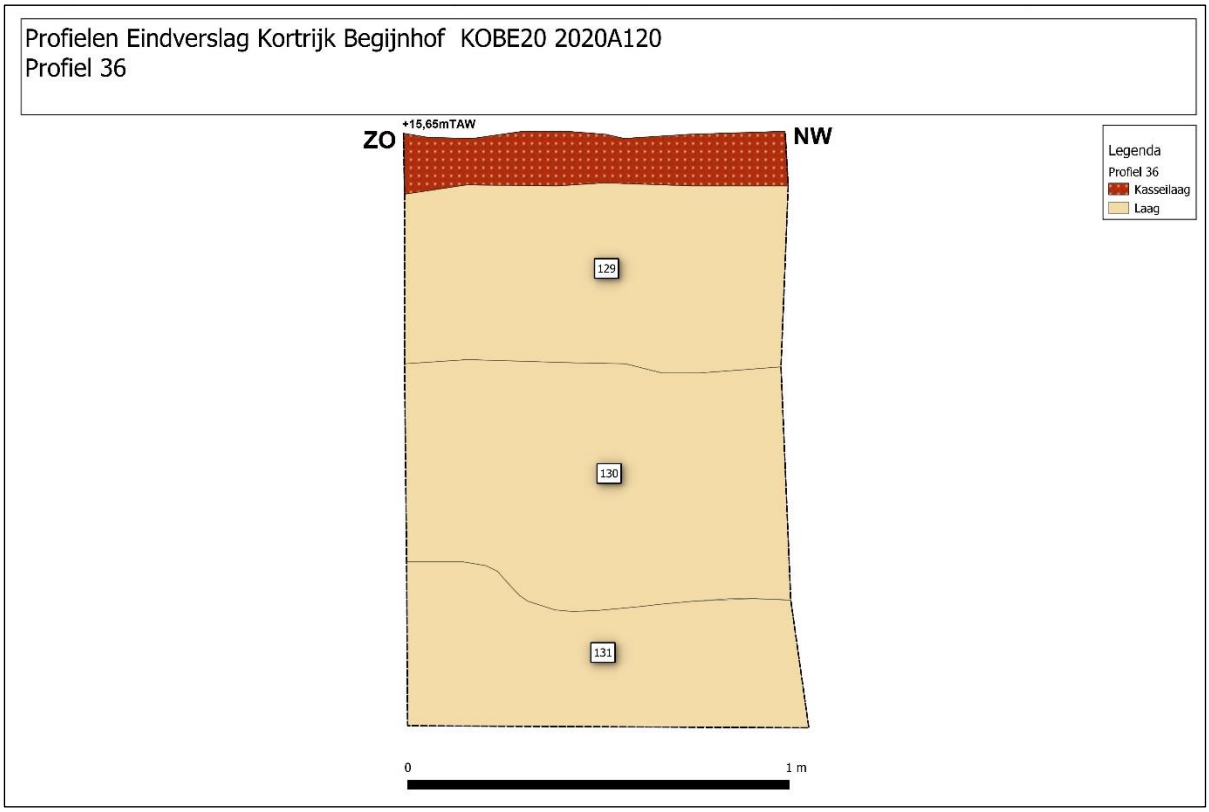

Figuur 106: Tekening profiel 36.

Figuur 107: Profiel 36.

- Profiel 37

Profiel 37 bevond zich ten zuiden van profiel 31 en ten noordwesten van profiel 36 in het westelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur 38, Figuur 39 en bijlagen 14A, 14B4 en 14B5). Dit profiel kenden een noordwest-zuidoost verloop, waarvan de noordoostelijke zijde werd geregistreerd. De zandlaag waarin de kasseien zich bevonden was hier nog niet afgegraven. Deze was hier een kleine 10cm dik. Onder deze kasseilaag werden er vijf relevante archeologische lagen aangesneden (zie Figuur 108 en Figuur 109).

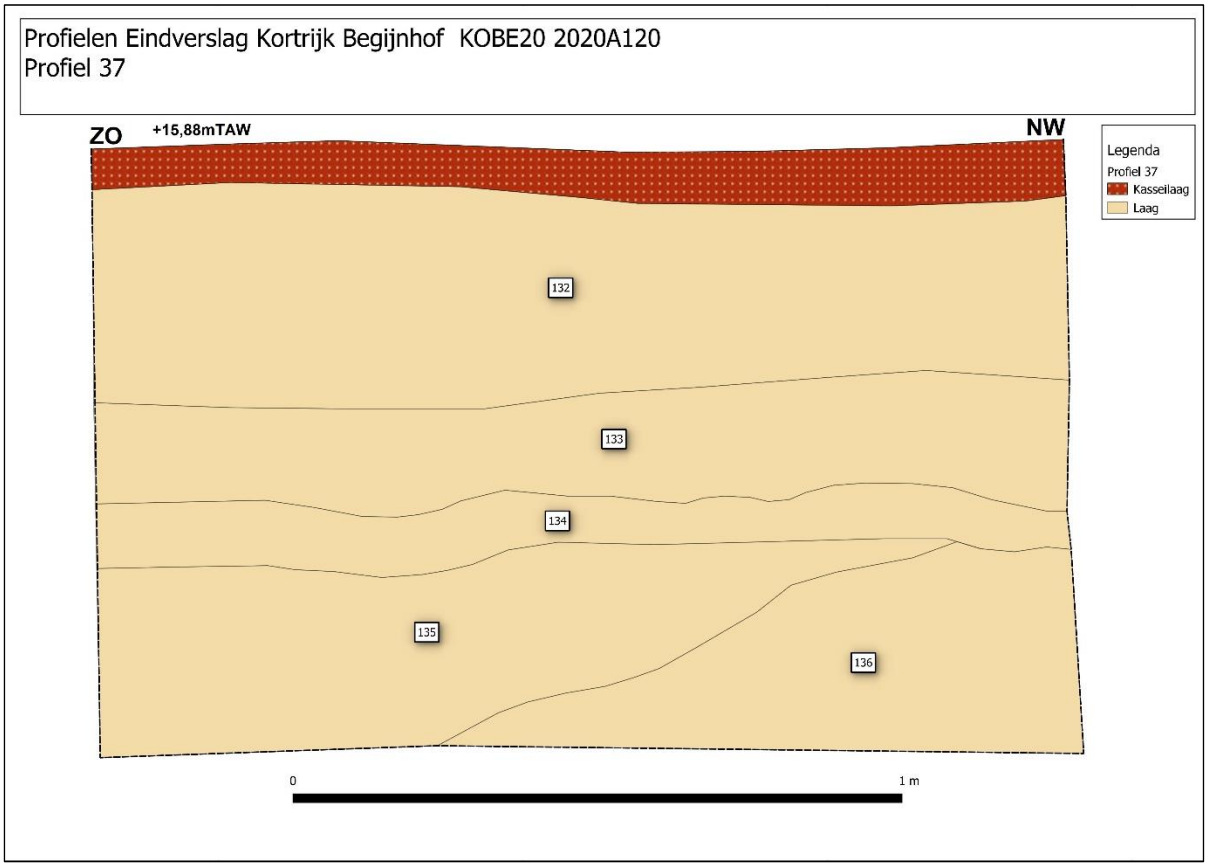

Figuur 108: Tekening profiel 37.

De eerste laag kreeg het spoornummer 132 mee, had het hoogste punt op +15,88m TAW en een dikte van circa 35cm. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donker bruinig grijze, licht lemige zandleem met daarin zeer veel kalkmortelspikkels en baksteen- en houtskoolspikkels. De tweede laag kreeg het spoornummer 133 mee, had het hoogste punt op +15,5m TAW en een dikte van circa 20cm. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donker bruinig grijze, licht kleiige zandleem. De laag had baksteenbrokjes als inclusie.

De derde laag kreeg het spoornummer 134 mee, had het hoogste punt op +15,3m TAW en een dikte van ongeveer 10cm. Deze laag was een vrij losse, rode puinlaag die zeer veel baksteenbrokken bevatte. De vierde laag bevond zich in de zuidoostelijke hoek van het profiel

en dook naar beneden naar het zuidoosten toe. Deze laag kreeg het nummer 135, had het hoogste punt op +15,2m TAW en het diepste op +14,90m TAW. De laag bestond uit een vrij vaste, donkergrijze, vrij kleiige zandleem en bevatte vrij weinig baksteenbrokjes als inclusie. De laatste laag bevond zich in de noordwestelijke hoek van het profiel. Deze liep af naar het zuidoosten, kreeg het nummer 136, had het hoogste punt op +15,2m TAW en het laagste op +14,90m TAW. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkerbeige zandleem met daarin vrij weinig natuursteenbrokjes (waarschijnlijk Doornikse kalksteen).

Figuur 109: Profiel 37.

- <u>Profiel 38</u>

Profiel 38 bevond zich ten zuiden van profiel 33 en ten noorden van profiel 38 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Het profiel kenden een oost-west verloop, waarvan de noordelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden twee relevante archeologische lagen aangesneden (zie Figuur 110 en Figuur 111).

De hoogste laag kreeg het nummer 137, had het hoogste punt op +15,9m TAW, een dikte van circa 50cm en een komvormig verloop. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donker bruinig grijze, licht lemige zandleem. De laag was vrij los en bestond uit donkergeel, rood gevlekt puin met vrij veel baksteenbrokken. Deze laag was afgezet op laag 138. Deze had het hoogste punt eveneens op +15,9m TAW, het diepste op +14,9m TAW en had een dikte van om en bij een meter. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkergrijze zandleem, die vrij weinig baksteen-brokken, kalkmortelbrokjes en daktegelfragmenten als inclusie had.

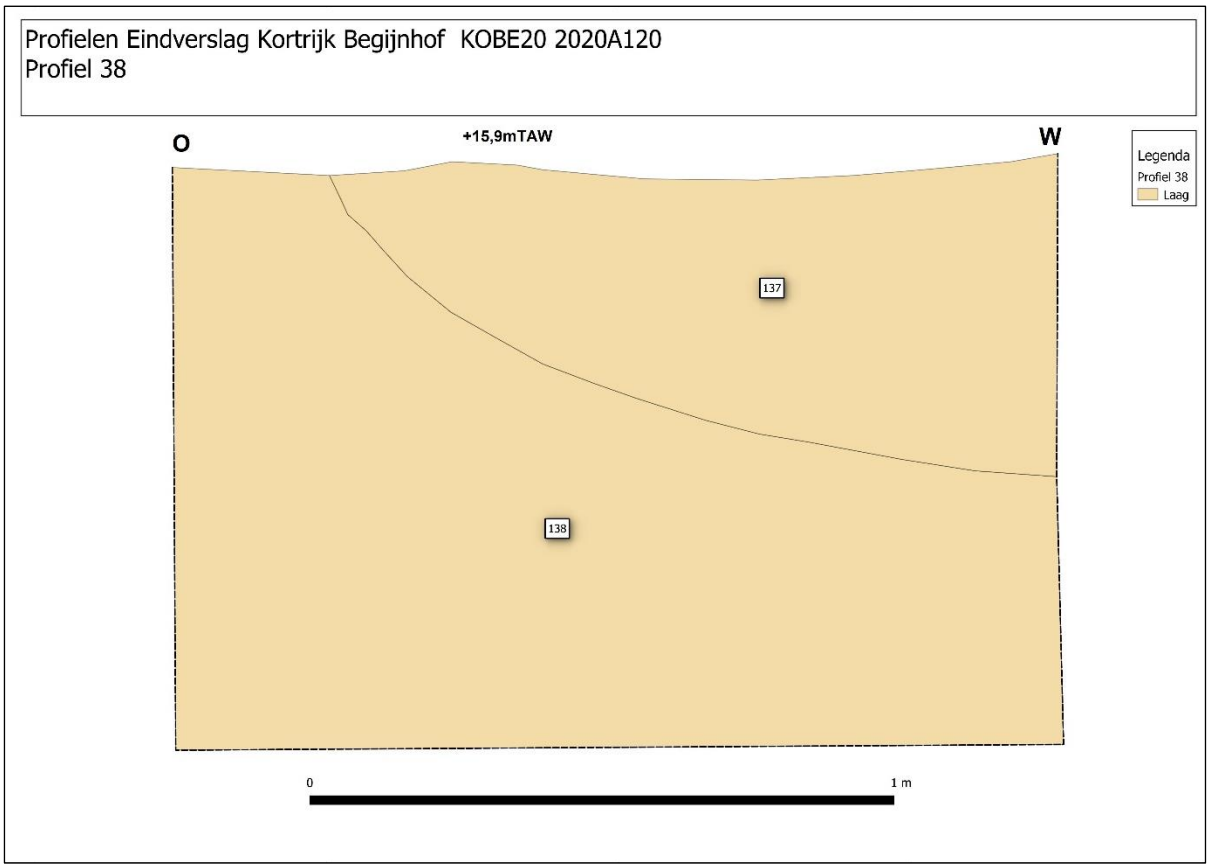

Figuur 110: Tekening profiel 38.

Figuur 111: Profiel 38.

- Profiel 39

Profiel 39 bevond zich net ten zuidwesten van profiel 38 en net ten westen van profiel 28 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Dit profiel had een zuidwest-noordoost oriëntatie, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden twee relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 112 en Figuur 113).

De bovenste laag kreeg het nummer 140, had het hoogste punt op +15,9m TAW en een dikte van circa 60cm. Deze laag bestond uit een vrij vast, donkergrijs zand dat vrij weinig baksteen- en kalkmortelbrokjes als inclusie bevatte. Deze laag was afgezet op de muur met spoornummer 139. Deze muur werd geïnterpreteerd als een fundering en was opgebouwd uit bakstenen met een formaat van 21,5 x 9,5 x 4cm. De stenen werden samen gehouden door een vrij witte, weinig zandige, kalkmortel met kalkstippen. Er kon geen metselverband worden herkend.

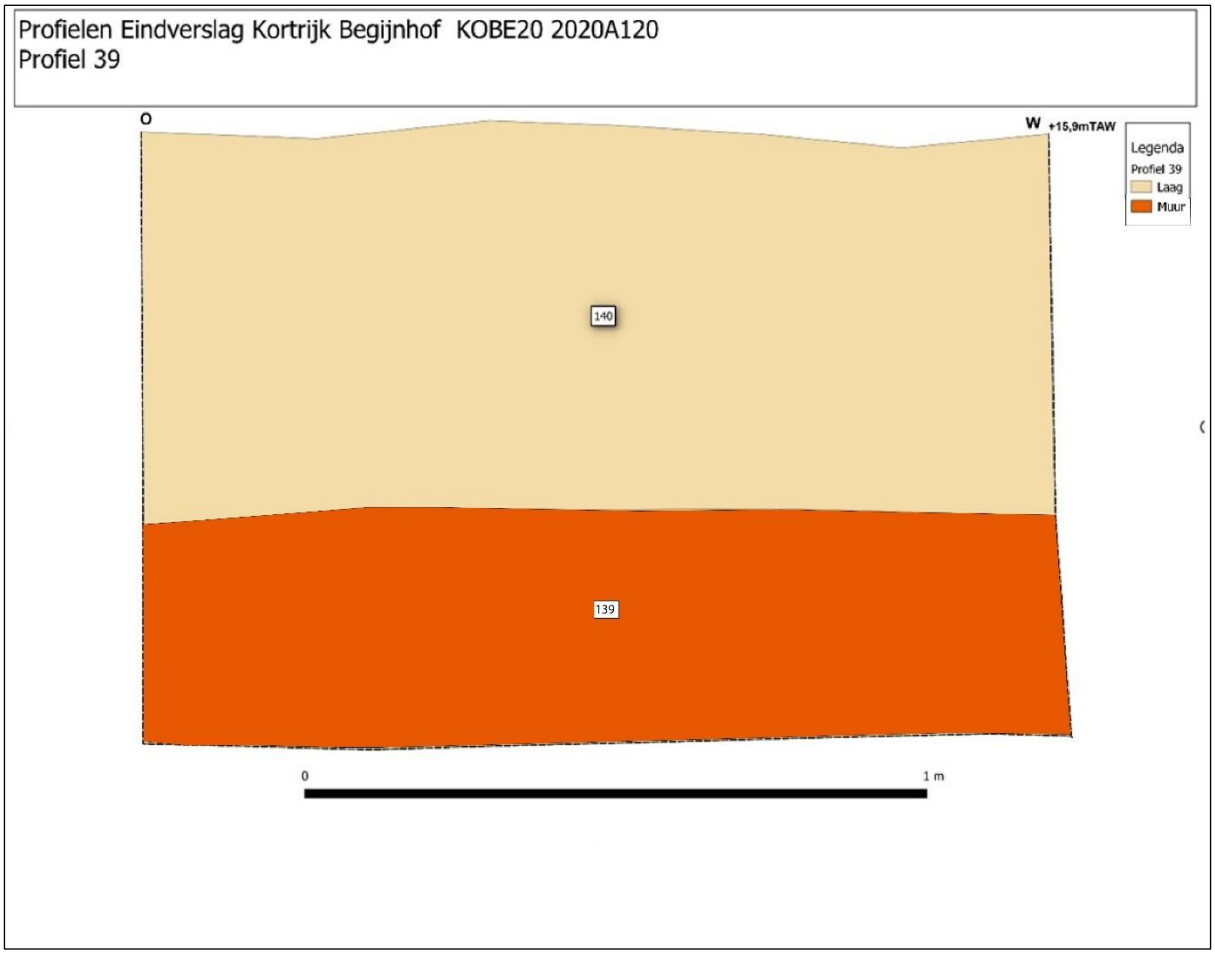

Figuur 112: Tekening profiel 39.

Figuur 113: Profiel 39.

- <u>Profiel 40</u>

Profiel 40 bevond zich ten westen van profiel 39 en ten oosten van profiel 41 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Dit profiel kenden een oost-west verloop, waarvan de noordelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden drie relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 114 en Figuur 115).

De hoogste laag kreeg het spoornummer 142 mee, had het hoogste punt op +15,95m TAW en een dikte van maximaal 20cm. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donker bruinig grijze, licht lemige zandleem. Ook bovenaan het profiel werd laag 141 aangetroffen. Deze kende een dieper verloop dan laag 142 en liep af naar het oosten toe. Het hoogste punt van deze laag bevond zich op +15,95m TAW, het diepste op +15,6m TAW. Deze laag was hiermee maximaal 32cm dik. De laag bestond uit vrij los puin met daarin vrij veel baksteenbrokken en grote leisteenfragmenten. Deze twee lagen waren afgezet op een laag die ook een dalend verloop had naar het oosten toe. Deze laag kreeg het nummer 143, had zijn hoogste punt op +15,85m TAW en zijn diepste punt op +15,15m TAW. De laag was maximaal 60cm dik en bestond uit een vrij vaste, donkergrijze zandleem. Deze had baksteenbrokjes en kalkmortelbrokjes als inclusies. Aan de hand van het aangetroffen aardewerk werd deze laag gedateerd tussen de 14de en de 16de eeuw.

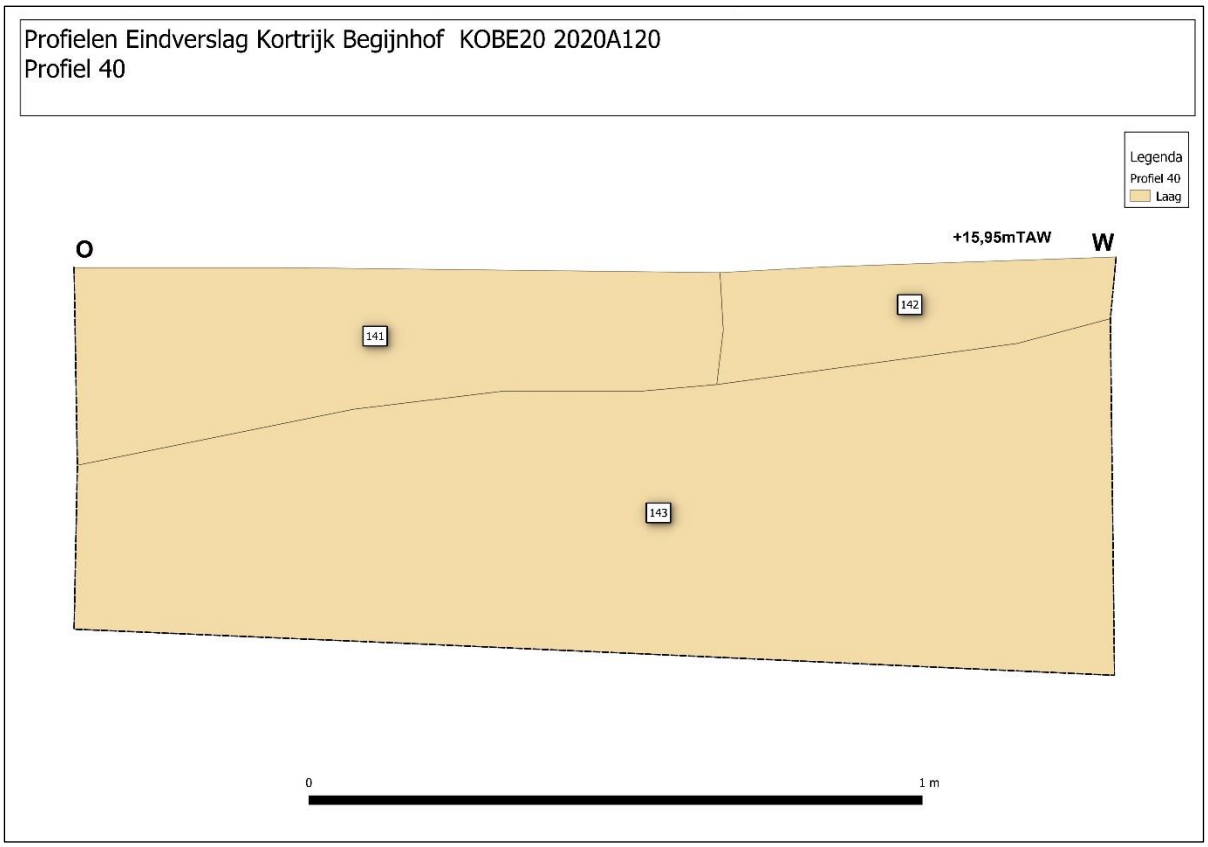

Figuur 114: Tekening profiel 40.

Figuur 115: Profiel 40.

- Profiel 41

Profiel 41 bevond zich ten westen van profiel 40 en ten noordoosten van profiel 42 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Dit profiel kenden een oost-west verloop, waarvan de noordelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Het profiel werd aangelegd tegen de muur die het grasplein met de boom op deze plaats omzoomd. Hierdoor is de bovenkant van het profiel hier wel gelijk aan het loopvlak. In dit profiel werden drie relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 116 en Figuur 117).

Onder de muur van de omheining, die hier nog tot een diepte van circa 35cm in de ondergrond kon worden gevolgd, bevond zich de eerste relevante archeologische laag. Deze kreeg het nummer 144, was maximaal 20cm dik, had het hoogste punt op +16,25m TAW en liep af naar het oosten. Deze laag bestond uit een vrij losse, donkergrijze, vrij puinige zandleem met vrij veel baksteenbrokken in. Deze laag was afgezet op laag 145. Deze liep eveneens af naar het oosten toe, had het hoogste punt ook op +16,25m TAW en het diepste op +15,50m TAW. De maximale dikte van de laag was ongeveer 50cm. Ze was opgebouwd uit een vrij vaste, donker bruinig grijze zandleem met baksteenbrokjes en vrij weinig houtskool- en kalkmortelbrokjes. Ook het diepste pakket liep af naar het oosten toe. Deze kreeg het nummer 146, had het hoogste punt op +15,95m TAW en het diepste op +15,4mTAW. Deze laag was opgebouwd uit een vrij vaste, lichtgrijze zandleem met weinig baksteenbrokjes en houtskoolspikkels erin.

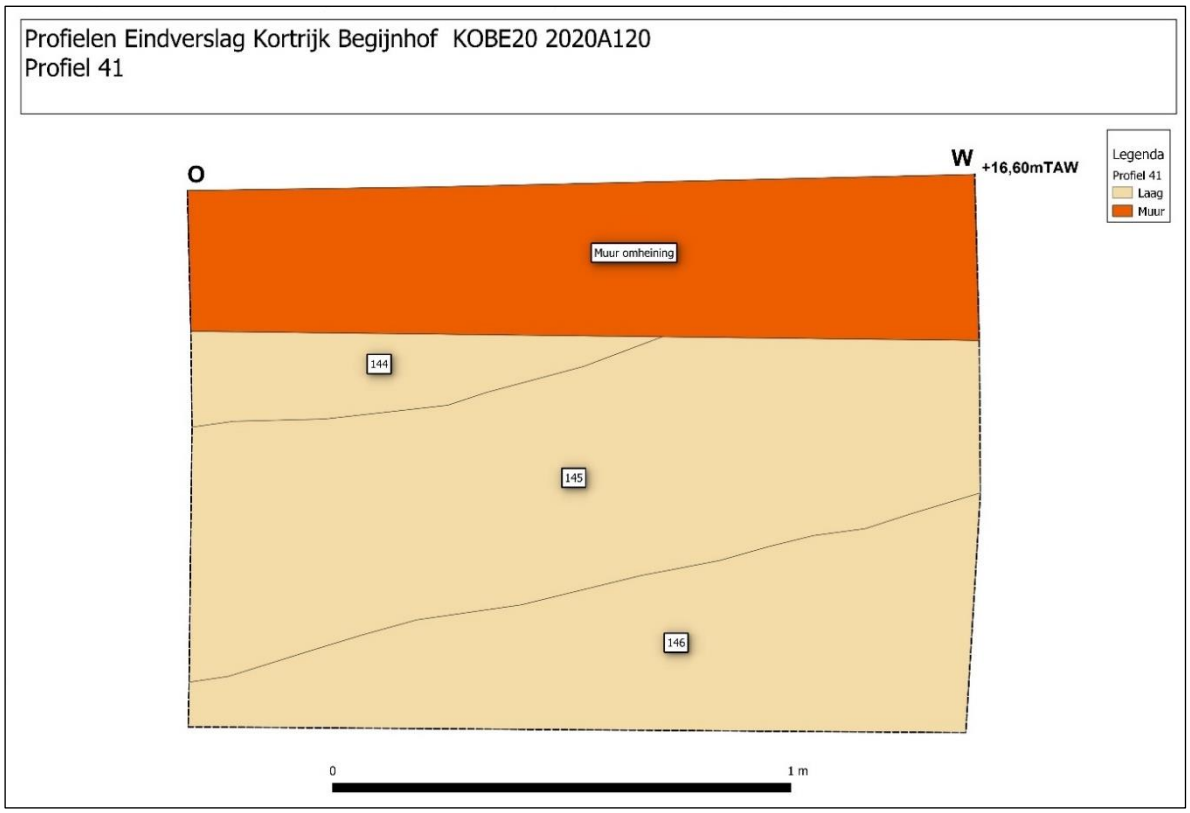

Figuur 116: Tekening profiel 41.

Figuur 117: Profiel 41.

- Profiel 42

Profiel 42 bevond zich ten zuidwesten van profiel 41 en ten noorden van profiel 43 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 39, Figuur 40 en bijlagen 14A, 14B5 en 14B6). Dit profiel kenden een noord-zuid verloop, waarvan de westelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden vijf relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 118 en Figuur 119).

Het hoogste spoor in het noordelijk deel van het profiel (links op de tekening en foto) bestond uit een laag met een komvormig profiel dat een maximale dikte van 25cm had. Deze laag kreeg het nummer 149. Het hoogste punt bevond zich op +16,60m TAW, het diepste op +16,35m TAW. De laag bestond uit een harde, donker bruinig grijze zandleem die zeer veel baksteen- en kalkmortelbrokjes en vrij veel houtskoolbrokjes als inclusies had. Deze laag was afgezet boven een dunnere, wigvormige laag die het spoornummer 150 kreeg. Deze was op haar dikst 11cm en had het hoogste punt op +16,40m TAW. De laag bestond uit een vaste, donker gelig bruine zandleem met vrij veel baksteen- en houtskoolbrokjes en vrij veel kalkzandsteen-spikkels. Onderaan dit deel van het profiel bevond zich laag 151. Deze had een min of meer

horizontaal verloop, het hoogste punt op +16,42m TAW en het laagste op +16,19m TAW. Deze laag bestond uit een vaste, donkere zwartgrijze zandleem met vrij veel baksteen- en houtskoolbrokjes en vrij weinig kalkzandsteenbrokjes.

Deze lagen werden in het zuidelijk deel van het profiel werden doorgraven door een kleine waterput. Laag 152 is de insteek van deze waterput en werd samen met de bakstenen opbouw (spoornummer 147) aangetroffen op een hoogte van +16,6m TAW. Deze sporen konden gevolgd worden tot de onderkant van het profiel, op +16,19m TAW. De insteek bestaat uit een vaste, donker gelig bruine, zandige zandleem. De waterput was opgebouwd uit bakstenen van verschillende formaten. De ene had een formaat van 18 x 8,5 x 5cm, de andere had een onbekende lengte op 11cm breed en 6cm hoog. Deze laatste waren gebroken bakstenen om de cirkel van de put te kunnen afsluiten. De bakstenen werden samen gehouden door een zandmortel met kalkstippen. De binnenste diameter van de waterput was 55cm, de buitenste 78 cm. Op de kant die niet geregistreerd werd in de profieltekening werd twee loden buizen opgemerkt die verbonden waren met deze put.

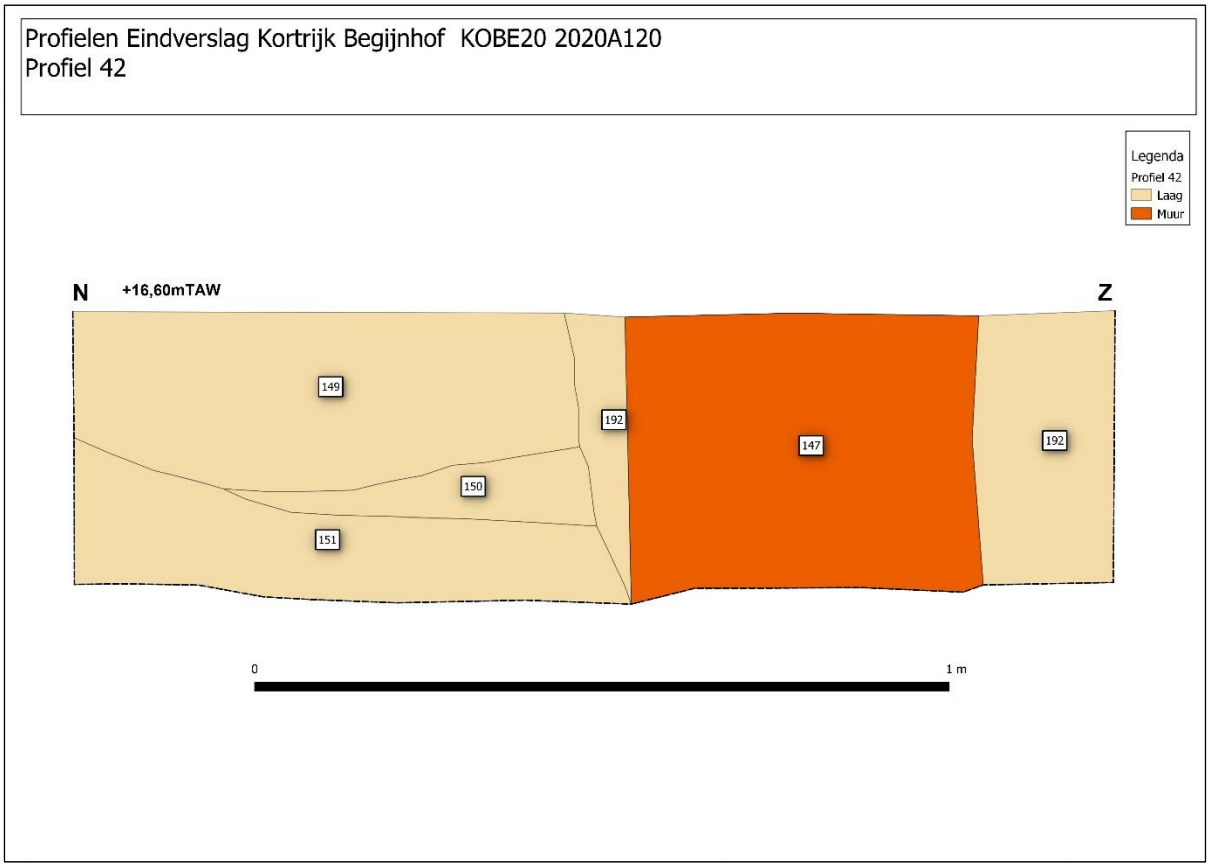

Figuur 118: Tekening profiel 42.

Figuur 119: Profiel 42.

- <u>Profiel 43</u>

Profiel 43 bevond zich ten zuiden van profiel 42 en ten noordwesten van profiel 48 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 40 en bijlagen 14A en 14B6). Dit profiel kenden een noord-zuid oriëntatie, waarbij de westelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden drie relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 120 en Figuur 121).

Het hoogst bewaarde spoor was laag 153. Deze had het hoogste punt op +16,65m TAW en een dikte van maximaal 25cm. De laag bestond uit een zeer los, beige zand en was afgezet op laag 154. Deze had eveneens het hoogste punt op +16,65m TAW, het diepste bevond zich op +16,20m TAW. Deze laag had hiermee een maximale diepte van 45cm en bestond uit een bruine zandleemlaag met vrij veel baksteenbrokken. De onderste laag in dit profiel kreeg het spoornummer 155, had het hoogste punt op +16,40m TAW en een dikte van maximaal 45cm. Het diepste punt bevond zich hiermee op +15,95m TAW. Deze laag bestond uit een vrij vaste, donkergrijze zandleem met vrij veel baksteenbrokjes als inclusie.

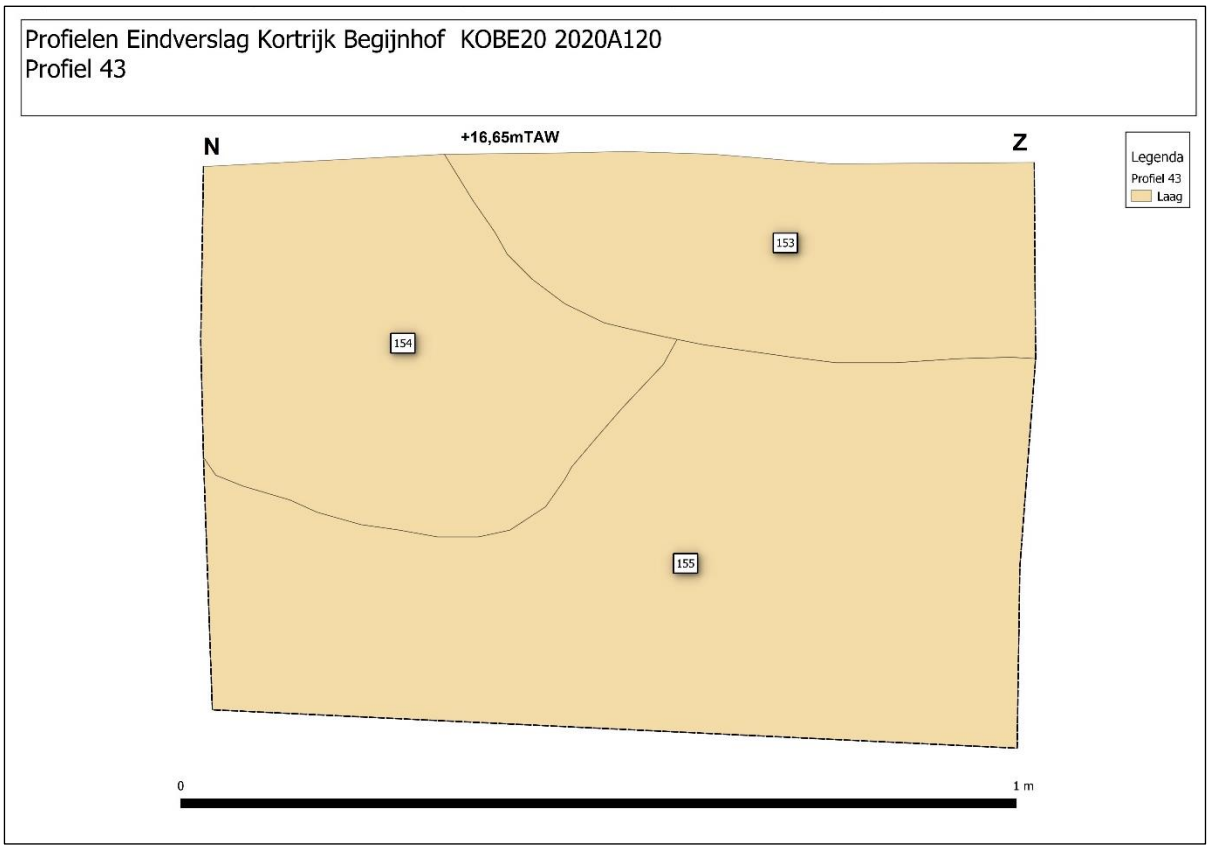

Figuur 120: Tekening profiel 43.

Figuur 121: Profiel 43.

- Profiel 44

Profiel 44 bevond zich ten zuiden van profiel 29 en ten noordoosten van profiel 45 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 40 en bijlagen 14A en 14B6). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost verloop, waarvan de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden twee relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 122 en Figuur 123).

De bovenste laag van dit profiel bestond uit een recente puinlaag, met een dikte van circa 15cm. Het hoogste punt van deze laag lag op +15,8m TAW. Hieronder bevond zich een horizontaal afgelegde laag met spoornummer 156. Deze had een dikte van circa 20cm, waarbij het hoogste punt zich bevond op +15,65m TAW. Deze laag bestond uit een vrij los gelig grijs zand. Hieronder werd laag 157 aangetroffen. Deze had een maximale dikte van 30cm en had het hoogste punt op +16,45m TAW. Ze bestond uit een vrij vaste, grijze, zeer puinige zandleem die vrij veel baksteenbrokken en grote tegelfragmenten bevatte. De diepste laag kende een dalend verloop naar het oosten. Deze kreeg het spoornummer 158, had een maximale dikte van 15cm, had het hoogste punt op circa +15,30m TAW en het diepste op +15,15m TAW. Het pakket bestond uit vrij vaste, donkerbruine klei.

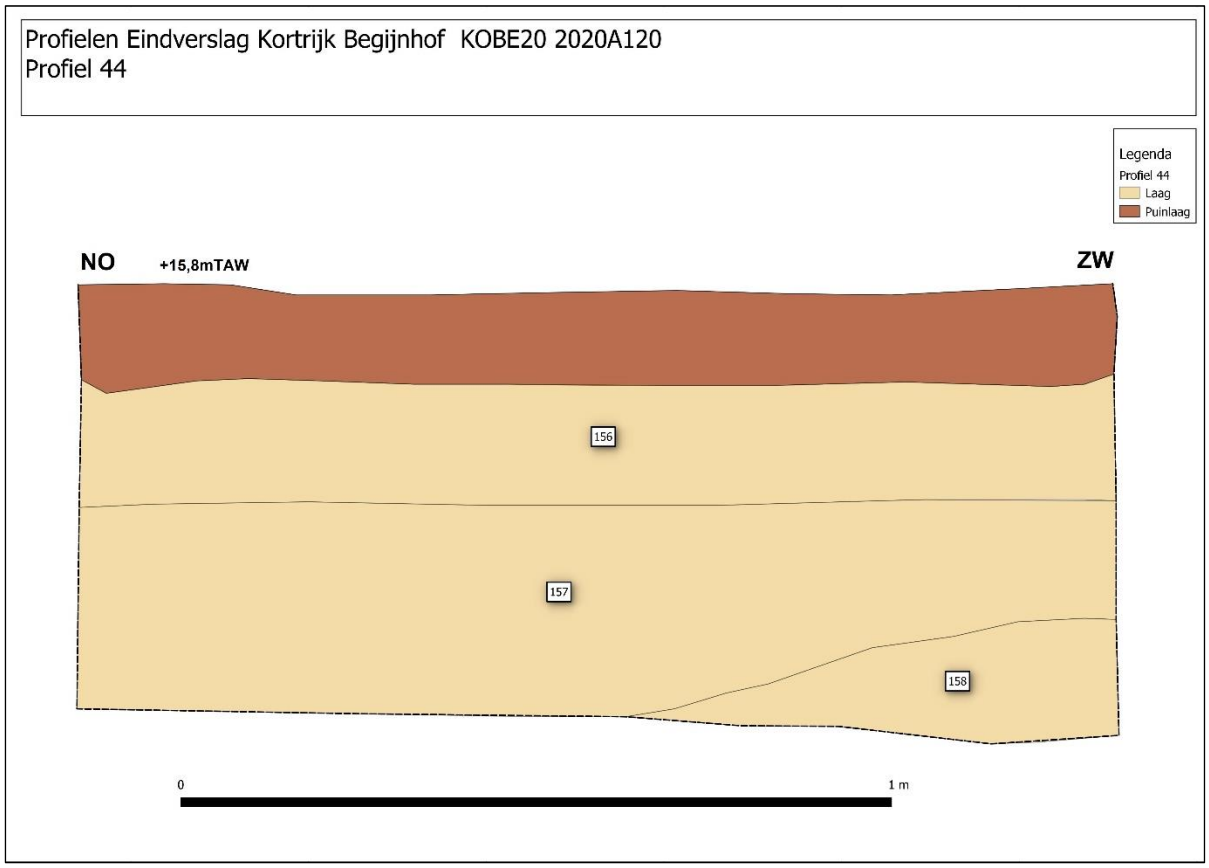

Figuur 122: Tekening profiel 44.

Figuur 123: Profiel 44.

- <u>Profiel 45</u>

Profiel 45 bevond zich net ten zuidwesten van profiel 44 in het westelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 40 en bijlagen 14A en 14B6). Dit profiel was zuidwest-noordoost georiënteerd, waarbij de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werd één relevante archeologische spoor aangesneden (zie Figuur 124 en Figuur 125).

Dit spoor was de muur van de woningen met huisnummer 37 en 38. Deze kon hier tot een diepte van één meter onder het aangelegde vlak of tot +15,2m TAW gevolgd worden. Deze muur was opgebouwd uit bakstenen met een lengte van 18cm en een hoogte van 3,5cm. Deze bakstenen werden samen gehouden door een vrij zachte, vrij zandige, donkergele kalkmortel met kalkstippen. er kon geen metselverband worden herkend. Het gaat hier om het funderings-gedeelte van de muur. In het zuidwestelijk deel van het profiel werd de muur onderaan verstoord door een recente rioolbuis.

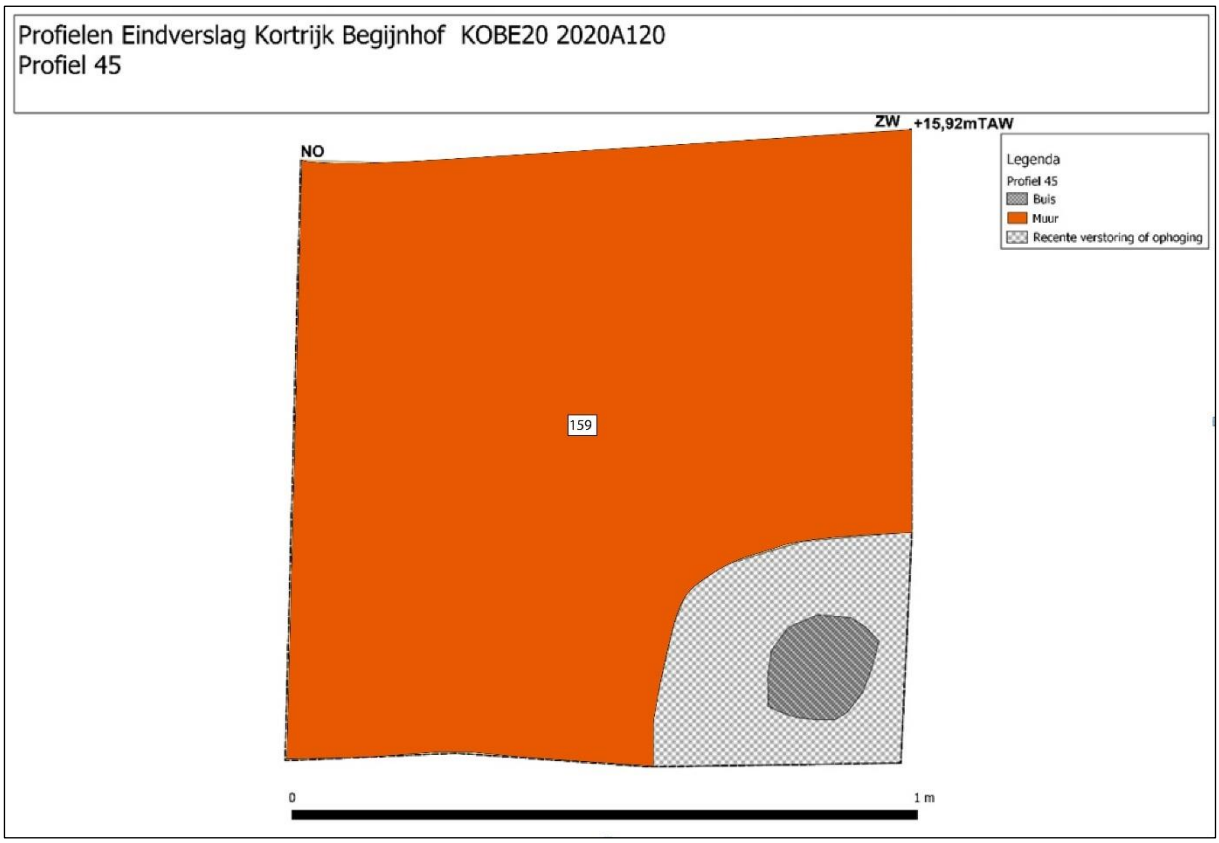

Figuur 124: Tekening profiel 45.

Figuur 125: Profiel 45.

- Profiel 46

Profiel 46 bevond zich ten noordwesten van profiel 45 en ten noordoosten van profiel 47 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 40 en bijlagen 14A en 14B6). Dit profiel kende een zuidwest-noordoost verloop, waarvan de zuidoostelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In dit profiel werden twee relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 126 en Figuur 127).

De bovenste laag van dit profiel bestond uit een recente verstoring of ophoging, met een dikte van circa 20cm. Het hoogste punt lag op +16m TAW. Hieronder bevond zich een horizontaal afgelegde laag met spoornummer 160. Deze laag had een dikte van circa 40 cm, waarbij het hoogste punt zich op +15,8m TAW bevond, het diepste op +15,4m TAW. De laag bestond uit een vrij vaste, donkergrijze, beige gevlekte zandleem die vrij weinig baksteenbrokjes als inclusie had. Onderaan in deze laag werd de resten van een loden buis geregistreerd. Het diepste pakket kreeg het spoornummer 161, was ongeveer 20cm dik, met het diepste punt op +15,2m TAW. Deze laag bestond uit een vrij losse, zwartig grijze, puinige zandleem met vrij veel baksteenbrokken en grote tegelfragmenten.

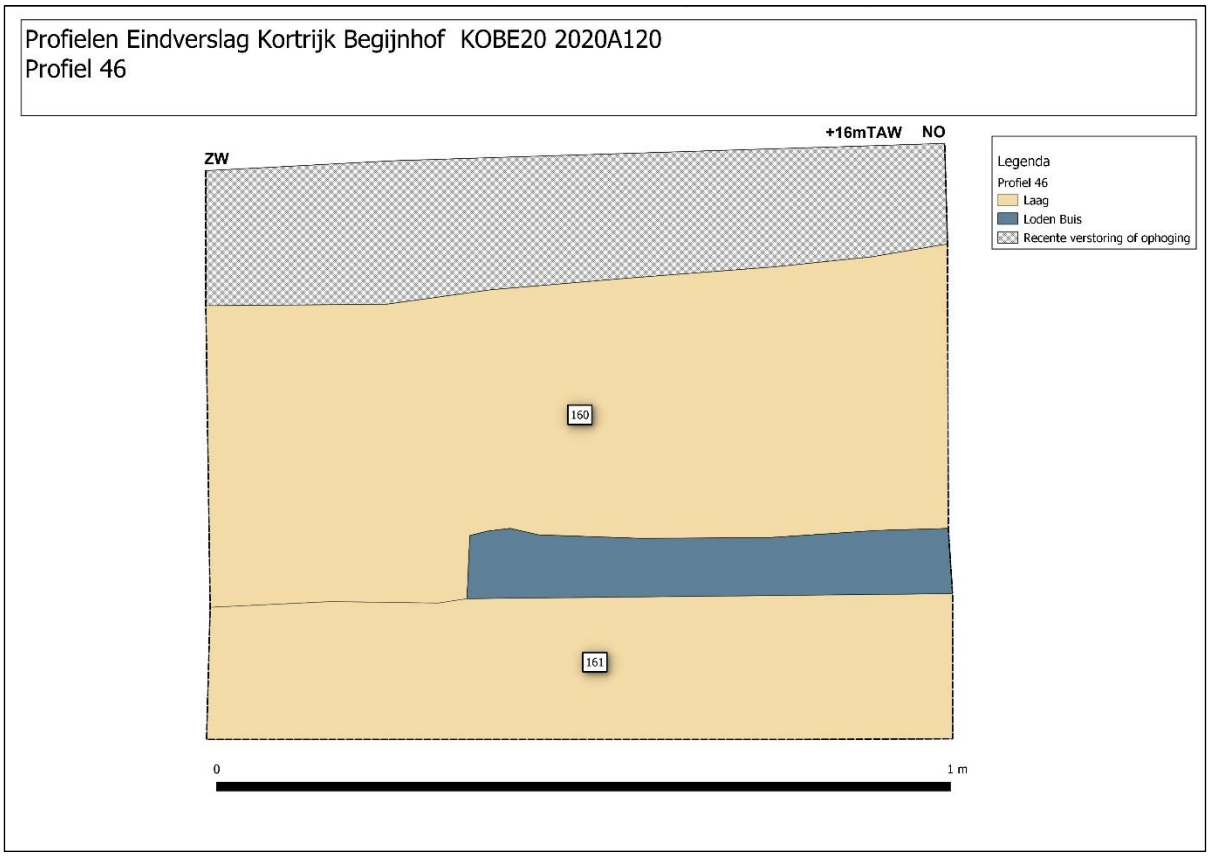

Figuur 126: Tekening profiel 46.

Figuur 127: Profiel 46.

- <u>Profiel 47</u>

Profiel 47 bevond zich ten zuidwesten van profiel 46 en ten noordoosten van profiel 48 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 40 en bijlagen 14A en 14B6). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost oriëntatie, waarbij de zuidoostelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden twee relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 128 en Figuur 129).

Dit profiel kende een opbouw die zeer gelijkaardig was aan profiel 46, met een recente verstoring of ophoging bovenaan met een dikte van circa 20cm en daaronder twee lagen die gelijk te stellen zijn aan de twee lagen aangetroffen in profiel 46. Het diepste punt van dit profiel bevond zich op +15,18 m TAW.

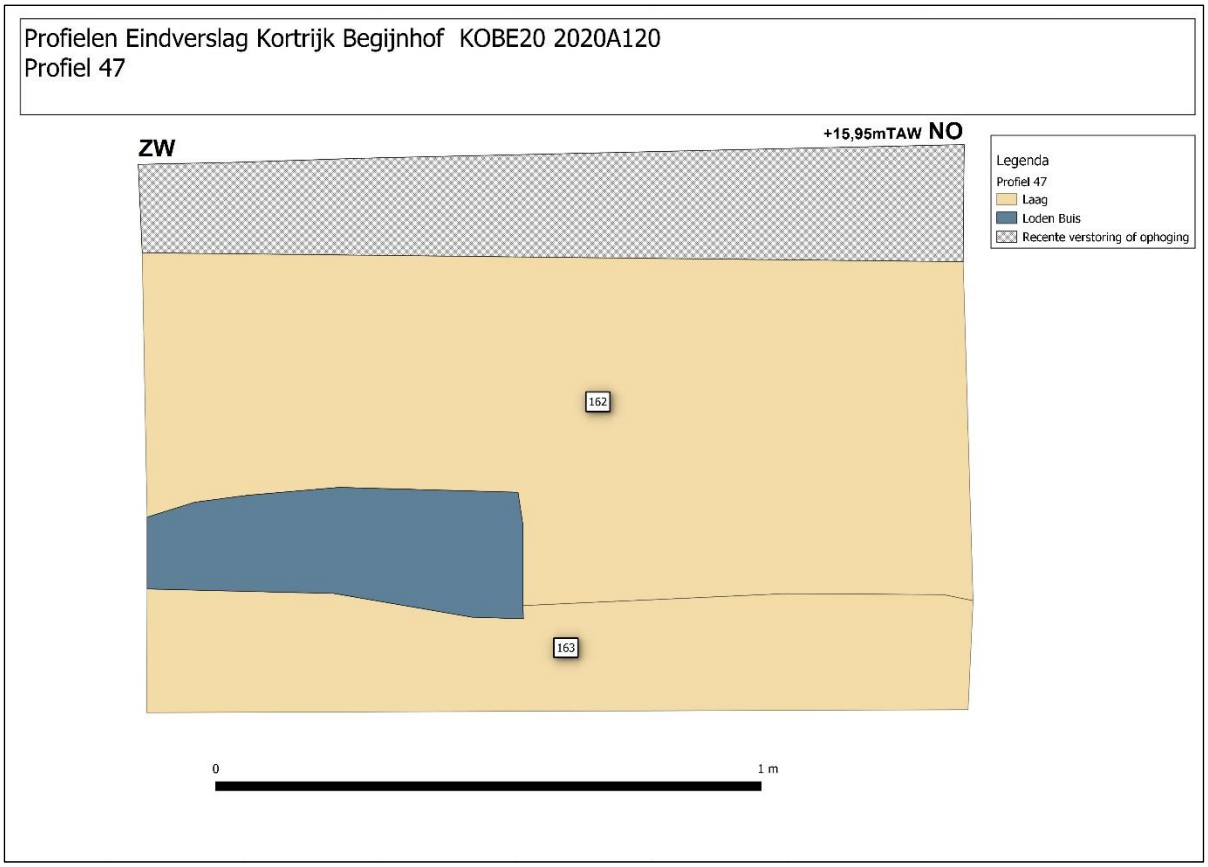

Figuur 128: Tekening profiel 47.

Figuur 129: Profiel 47.

- Profiel 48

Profiel 48 bevond zich ten zuidwesten van profiel 47 en ten zuidoosten van profiel 43 in het zuidwestelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 34, Figuur *38*Figuur 40 en bijlagen 14A en 14B6). Dit profiel kenden een zuidwest-noordoost verloop, waarvan de noordwestelijke zijde werd geregistreerd. Ook hier was de zandlaag waarin de kasseien zich bevonden reeds afgegraven. Deze had een diepte van ongeveer 20cm. In het profiel werden drie relevante archeologische sporen aangesneden (zie Figuur 130 en Figuur 131).

De bovenste laag in de noordoostelijke hoek van het profiel kreeg het spoornummer 165, had een maximale dikte van 61cm en had zijn hoogste punt op +16,30m TAW. Deze laag bestond uit een vrij losse, donker bruinig grijze, zeer puinige zandleem. Deze had baksteenbrokjes en kleine tegelfragmenten als inclusie. Hieronder werd een naar het noordoosten afhellende laag aangetroffen. Deze kreeg het spoornummer 166, had een maximale dikte van 95cm en kenden het diepste punt op +15,35m TAW. De laag bestond uit een vrij vaste, lichtgrijze, beige gevlekte zandleem met zeer weinig baksteenspikkels. Onder deze laag werd een deel van een muur aangesneden. Deze kreeg het spoornummer 167, maar kon maar zeer beperkt worden geregistreerd. Het baksteenformaat of het mortelmateriaal was onduidelijk. Het hoogste punt waarop deze werd waargenomen was +15,45m TAW.

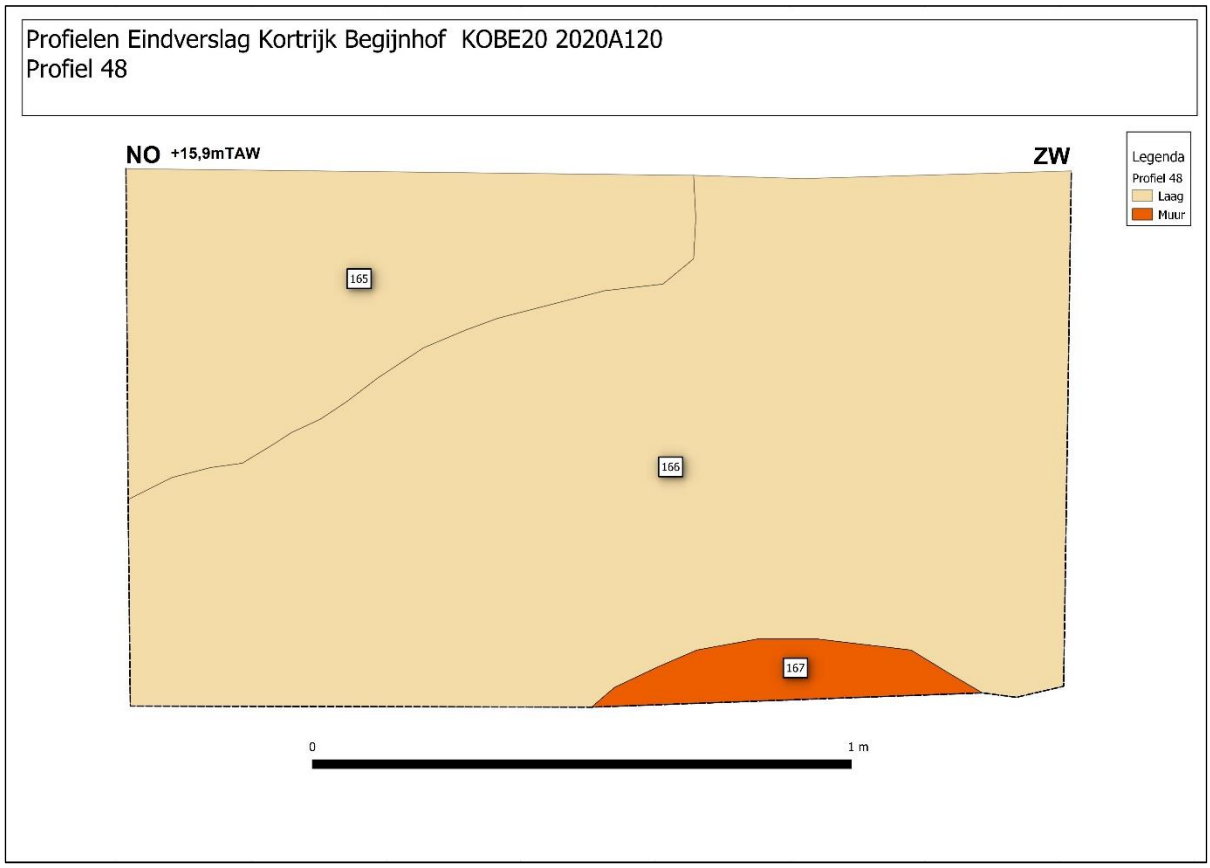

Figuur 130: Tekening profiel 48.

Figuur 131: Profiel 48.

6.2. Beschrijving sporen

6.2.1. Algemeen

In de volgende onderdelen worden de aangetroffen sporen en structuren behandeld die in het vlak werden aangetroffen en nog niet werden besproken bij de profielen. Verdere interpretaties volgen in hoofdstuk 7. In dit stuk worden de kaarten weergegeven waarop de sporen met hun spoornummer worden afgebeeld. Een eerste kaart toont de gehele site, met alle sporen die werden geregistreerd (zie Figuur 132 en bijlage 15A). Bij de daaropvolgende kaarten worden de verschillende zones wat meer in detail weergegeven (zie Figuur 133 t.e.m. Figuur 138 en bijlage 15B1 t.e.m. 15B6).

Figuur 132: Kaart met alle sporen - gehele site (bijlage 15A).

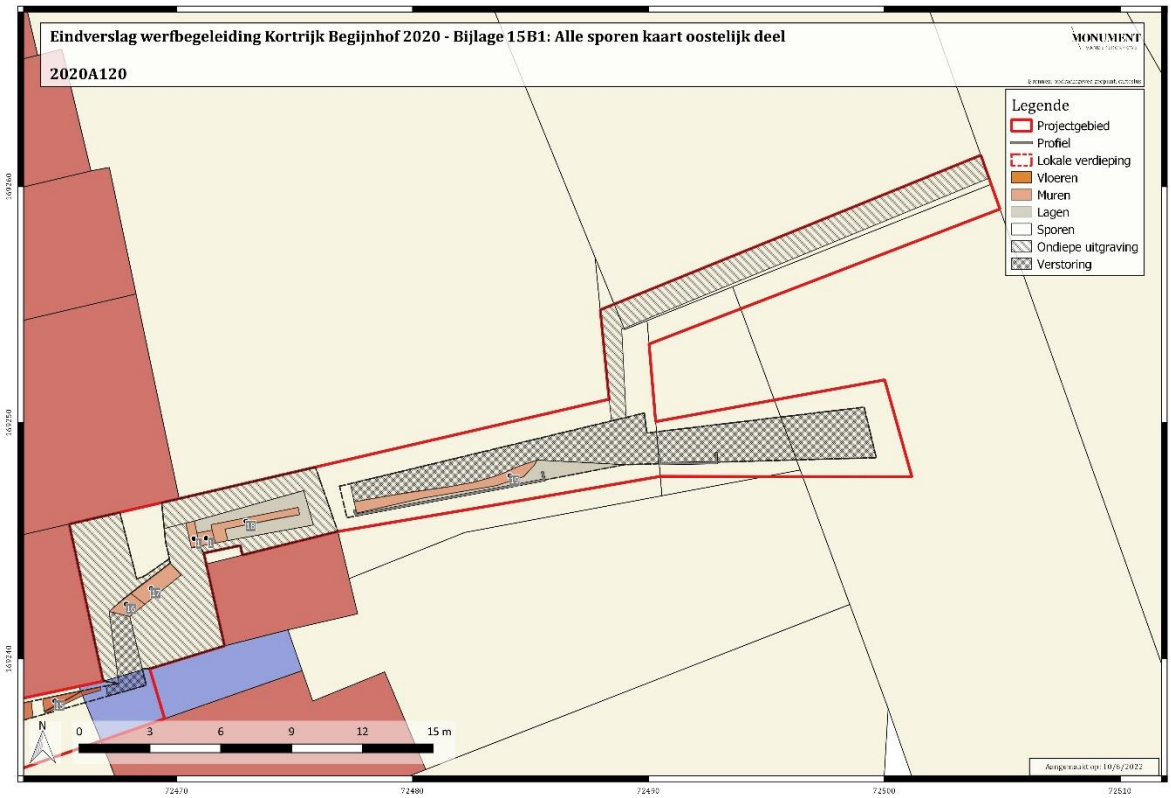

Figuur 133: Kaart met alle sporen - oostelijk deel site (bijlage 15B1).

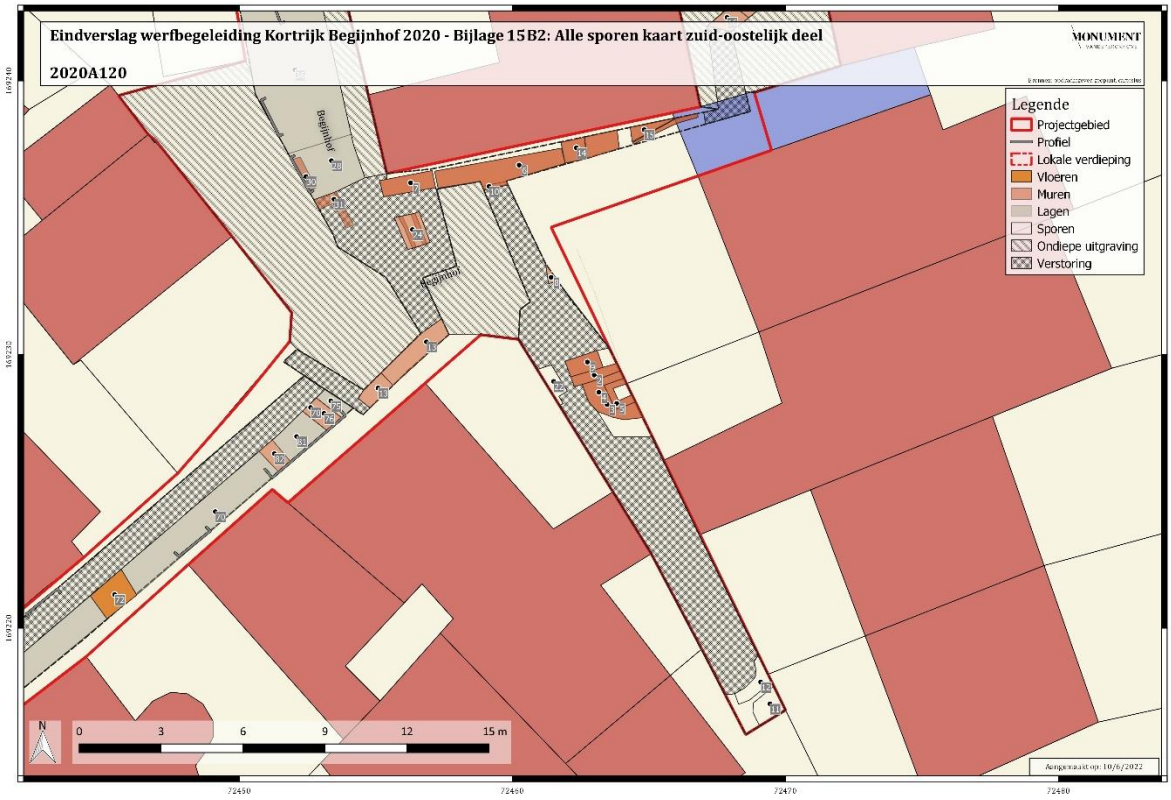

Figuur 134: Kaart met alle sporen - zuidoostelijk deel site (bijlage 15B2).

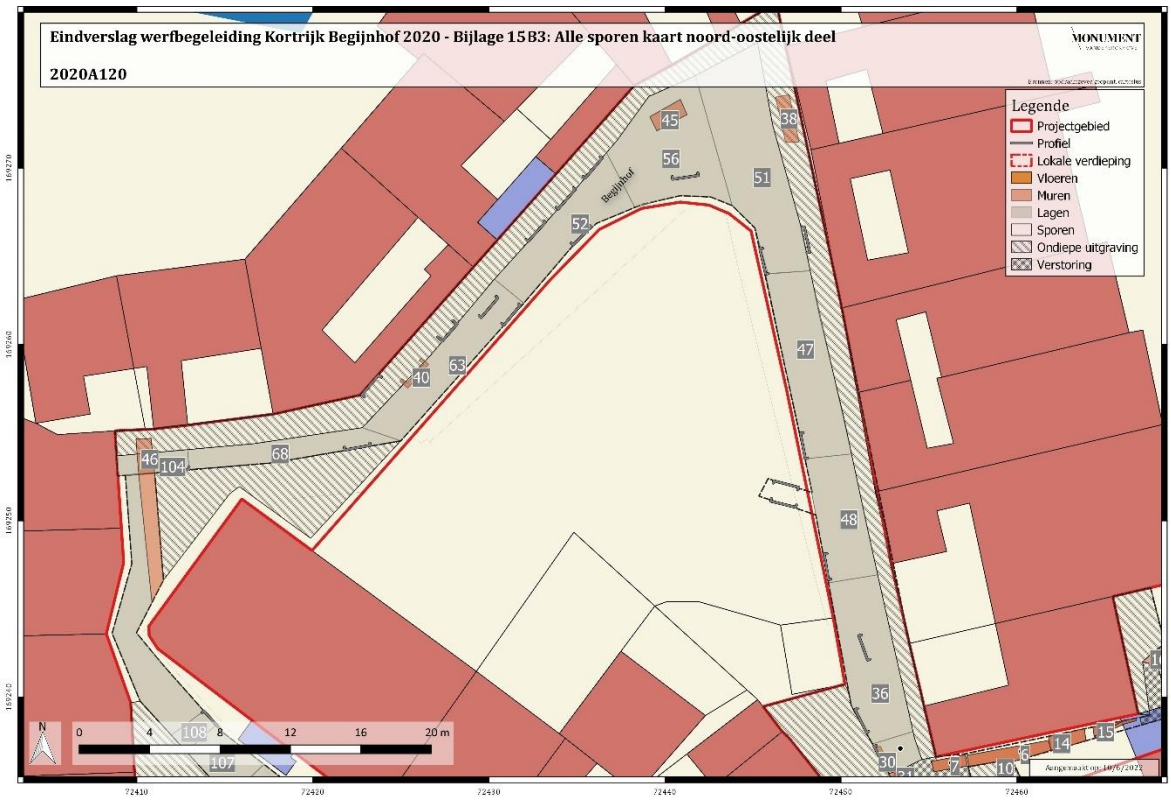

Figuur 135: Kaart met alle sporen - noordoostelijk deel site (bijlage 15B3).

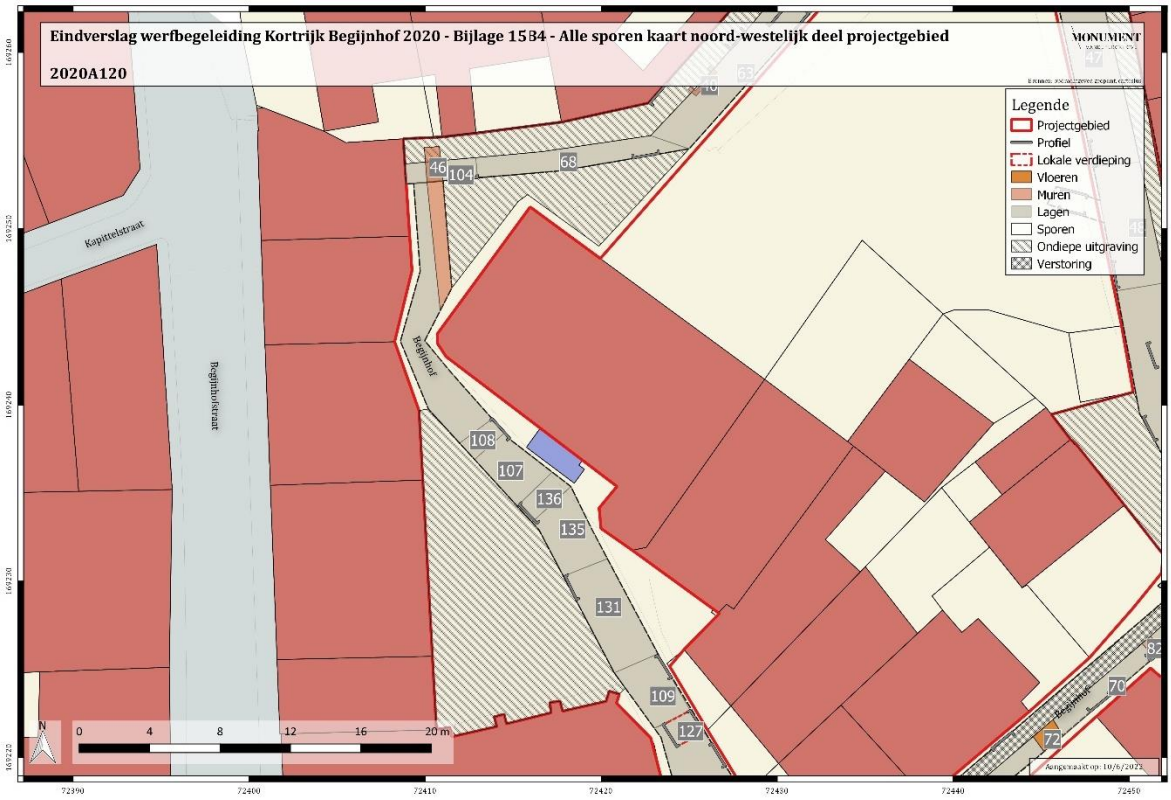

Figuur 136: Kaart met alle sporen - noordwestelijk deel site (bijlage 15B4).

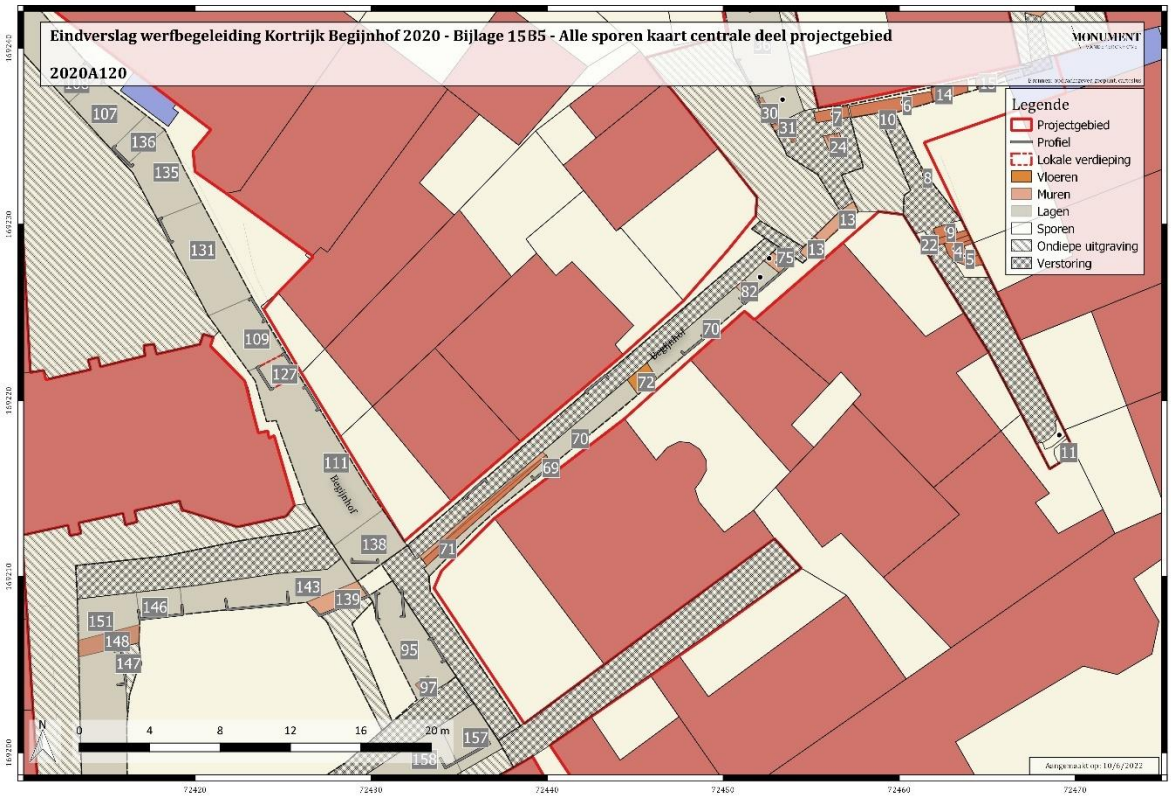

Figuur 137: Kaart met alle sporen - centrale deel site (bijlage 15B5).

Figuur 138: Kaart met alle sporen - zuidwestelijk deel site (bijlage 15B6).

6.2.2. Muren

- <u>Muren 1 en 18</u>

De muren met spoornummers 1 en 18 werden aangetroffen in het oostelijke deel van het onderzoeksgebied, net ten westen van spoor 19 en ten noordoosten van spoor 17 (zie Figuur 132, Figuur 133 en bijlagen 15A en 15B1). Deze muur leek uit twee stukken te bestaan en kreeg daarom twee spoornummers mee (zie Figuur 139). Waarschijnlijk hebben ze eenzelfde datering.

De muur met spoornummer 1 had een L-vorm en een oppervlakte van circa 0,7m². Deze muur was opgebouwd uit baksteenbrokken die werden samengehouden door een vrij zachte, vrij zandige, donker gele kalkmortel met kalkstippen. De bovenkant van de muur bevond zich op +14,75m TAW. Langs de noordoostelijke kant van deze muur bevond zich een brede steen in Doornikse kalksteen 65cm onder het aangelegd vlak, of op +14,10m TAW. Deze steen was tegen muur 18 aangebouwd. Deze muur kon over een lengte van circa 3,7m gevolgd worden en had meestal een breedte van circa 30cm. De opbouw bestond uit bakstenen met een formaat van 15cm lang op 9,5cm breed op 4,5cm hoog. Er kon geen metselverband worden herkend en de stenen werden samen gehouden door een vrij harde, weinig zandige, donker gele kalkmortel met houtskool. De muur was zichtbaar vanaf 30cm onder het maaiveld en was te volgen tot minstens 80cm onder het maaiveld, of tot +14,15m TAW.

Figuur 139: Muren met spoornummer 1 en 18.

- <u>Muren 2 en 9</u>

Net ten noorden van de bakstenen put met spoornummer 3, in het zuidoostelijk deel van het projectgebied, werd een muur aangetroffen met een zuidwest-noordoost oriëntatie (zie Figuur 132, Figuur 134, bijlagen 15A en 15B2). Deze muur had een breedte van gemiddeld 40cm en kon gevolgd worden over een afstand van een kleine 2m. Deze fundering was opgebouwd uit bakstenen met een vrij groot formaat, 27 x 14,5 x 5cm. De bakstenen werden samengehouden door een vrij zachte, weinig zandige, donkerbeige kalkmortel met kalkstippen. Deze muur werd op zijn hoogste punt waargenomen op +14,6m TAW. Er kon geen metselverband worden herkend. Net ten noorden van deze muur werd een muur in Doornikse kalksteen aangetroffen, spoornummer 9. Deze had eenzelfde oriëntatie als muur 2, kon gevolgd worden over een lengte van 1,2m en had een breedte van 60cm. De stenen waaruit deze muur was opgebouwd hadden een formaat van 40 x 40 x 15cm en werden samen gehouden door een vrij zachte, weinig zandige, groenig witte kalkmortel met kalkstippen. Mogelijk zijn deze muren te linken aan de toren die door Ph. Despriet op deze plaats gelokaliseerd wordt (zie Figuur 14).

Figuur 140: Muur 2, gefotografeerd vanuit het noorden.

Figuur 141: Muur 9, gefotografeerd vanuit het westen.

- Structuur 3/4/5

Ter hoogte van huisnummer 17 en 18, in het zuidoostelijk deel van het projectgebied, werd een bakstenen put aangetroffen die het spoornummer 3 kreeg (zie Figuur 132, Figuur 134, bijlagen 15A en 15B2). Deze was opgebouwd uit twee bakstenen muren die spoornummer 4 en 5 kregen (zie Figuur 142). Muur 4 bevond zich langs de buitenste zijde en had een breedte van 70cm. Deze structuur was opgebouwd uit vrij grote bakstenen met een formaat van 27,5 x 13 x 5cm waarbij geen duidelijke mortel kon worden onderscheiden. De muur had een waarneembaar oppervlak van 1,6m² in de werksleuf en werd aangetroffen op een hoogte van +14,95m TAW. De binnenste muur kreeg spoornummer 5, had een breedte van circa 25 cm en vormde een rechthoekige vorm. Deze opgaande muur bestond uit bakstenen met een formaat van 14 x 10 x 4,5cm die werden samen gehouden door een vrij harde, weinig zandige, licht bruinig grijze kalkmortel met kalkstippen. De structuur werd op dezelfde hoogte aangetroffen als muur 4. Mogelijks is muur 4 een oudere muur waardoor de bakstenen van muur 5 werden aangelegd. De bodem was naar het westen toe op dusdanige manier verstoord, dat die niet verder kon worden onderzocht.

Figuur 142: Structuur 3/4/5, foto genomen vanuit het westen.

- Muren 6, 7, 14 en 15

De muren met spoornummers 6, 7, 14 en wellicht ook 15 lijken in dezelfde periode te zijn aangelegd en/of te behoren aan eenzelfde structuur (zie Figuur 132, Figuur 134, bijlagen 15A en 15B2). Hoewel dit niet met zekerheid kon vastgesteld worden door de beperking van de werksleuf, worden ze hier om deze reden toch samen besproken.

Figuur 143: Muren 6 en 7, foto genomen vanuit het oosten (rechts) en het westen (rechts).

Muur 6 bevond zich in het oostelijk deel van het projectgebied, tussen huisnummer 16 en huisnummer 17, en had een zuidwest–noordoost verloop. Deze opgaande muur was opgebouwd uit bakstenen met een formaat van 23cm lang op 11cm breed op 5cm hoog. Deze werden samengehouden door een vrij zachte, licht beige, weinig zandige kalkmortel met houtskool. Deze muur was aangelegd in een staand metselverband, kon gevolgd worden over een afstand van 4,7m en had meestal een breedte van een kleine meter. De bovenkant van deze muur werd aangetroffen op +14,95m TAW en kon gevolgd worden tot +14,13m TAW.

Meteen ten westen van muur 6 werd muur 7 aangetroffen. Deze lijk te voortzetting te zijn van muur 6, maar raakt deze niet. Deze opgaande muur had hetzelfde formaat bakstenen als muur

6 met een iets andere mortel. Deze bestond hier uit een vrij zachte, licht wittig beige, weinig zandige kalkmortel met houtskool. Er kon geen metselverband worden herkend. Het hoogste punt van deze muur lag eveneens rond +14,1m TAW, het diepste rond +13,3m TAW.

Figuur 144: Muren 14 en 15, foto genomen vanuit het westen.

Langs de oostelijk zijde van muur 6 liep een andere muur met dezelfde oriëntatie. Deze opgaande muur, die spoornummer 14 meekreeg, was opgebouwd uit bakstenen en Doornikse kalksteen. De bakstenen in deze muur hadden een formaat van 23cm lang op 11cm breed. Het was niet mogelijk een baksteenstaal te nemen van deze muur, waardoor de hoogte van deze stenen onduidelijk is. De bakstenen werden samen gehouden door een vrij zachte, weinig zandige, donker groenig grijze kalkmortel met kalkstippen. Er kon geen metselverband worden herkend. Deze structuur werd iets dieper aangetroffen dan muur 6, slechts vanaf +13,96m TAW en dit over een lengte van circa 2m. De oostelijke meter van deze muur bestond uit Doornikse kalksteen, die hier een min of meer vierkante steen lijkt te vormen. Dit kan echter ook het gevolg zijn van de breedte van de sleuf.

Ten oosten van muur 14 werd muur 15 aangetroffen. Het is onduidelijk of deze muur ook een verderzetting is van de voorgaande muren. De oriëntatie verschuift namelijk, waardoor deze een meer uitgesproken noordoost-zuidwest oriëntatie heeft. De opgaande muur was eveneens opgebouwd uit baksteen en Doornikse kalksteen. De Doornikse kalksteen lijkt de binnenzijde

van de muur te vormen, die werd afgezet met bakstenen. Deze muur kon over een afstand van circa 2,5m gevolgd worden en was op zijn breedst ongeveer 60cm breed. De bakstenen hadden een formaat van 20cm lang op 10cm breed op 4,5cm hoog. Er kon geen duidelijke mortel worden onderscheiden. Het bepalen van een metselverband was ook niet mogelijk. De omvang van de Doornikse kalksteen was moeilijk te bepalen, aangezien deze zich grotendeels buiten de werksleuf bevond. Deze natuurstenen bevonden zich circa 80cm onder het maaiveld, op een diepte van +14,94m TAW. De hoogte van de stenen in de sleuf was 8cm. Ze liepen mogelijk nog dieper door in de bodem.

Figuur 145: Vlakfoto van muren 14 en 15, bovenaanzicht.

- <u>Muur 19</u>

In het oostelijke deel van het projectgebied werd er ten oosten van spoor 18 een muur aangetroffen die spoornummer 19 kreeg (zie Figuur 132, Figuur 133, bijlage 15A en 15B1). De muur kon over een lengte van circa 8m gevolgd worden en had een gemiddelde breedte van 40cm (zie Figuur 146). Deze vermoedelijke fundering was opgebouwd uit bakstenen die een formaat hadden van 21cm lang op 10cm breed op 5,5cm hoog. De stenen werden samen gehouden door een vrij zachte, weinig zandige, licht gele kalkmortel met kalkstippen. Hierbij kon geen metselverband worden herkend. Het hoogste punt waarop de structuur werd geregistreerd bevond zich op +14,26m TAW. Het diepste punt bevond zich op de uitgravings-diepte van de voor de werf gegraven sleuf. Deze bevond zich 85cm onder het maaiveld, op circa +13,90m TAW.

Figuur 146: Muur 19, gefotografeerd vanuit het noordwesten.

- <u>Structuur 40/58</u>

In het noordelijke deel van het projectgebied werd er net ten zuiden van huisnummer 5 een vermoedelijke bakstenen put aangetroffen die het spoornummer 40 kreeg (zie Figuur 132, Figuur 135, bijlage 15A en 15B3). Deze put was opgebouwd uit een bakstenen muur met het spoornummer 58 (zie Figuur 147). Deze muur had een zuidwest-noordoost oriëntatie en bestond uit bakstenen met een formaat van 22cm lang op 10cm breed op 4,5cm hoog. Dit stuk muur kon over een lengte van 1,8m gevolgd worden en werd aangetroffen op een hoogte van +14,2m TAW.

Figuur 147: Structuur 40/58, gefotografeerd vanuit het zuiden.

- <u>Muur 49</u>

In het noordwesten van het projectgebied, ter hoogte van huisnummer 10, werd een stuk muur aangetroffen dat het spoornummer 49 meekreeg. Deze muur, die een kromming vertoonde, kon over een afstand van circa 2,5m gevolgd worden en werd aangetroffen op een hoogte van circa +16m TAW (zie Figuur 148). De muur was circa 50cm breed en vormde wellicht de put die zich onder de bovengrondse pomp bevond. Er konden geen dimensies van stenen, morteltype of metselverband worden vastgesteld.

Figuur 148: Muur 49, foto genomen vanuit het zuidoosten.

- <u>Muur 71</u>

In het centrale deel van het projectgebied werd er ten noordoosten van spoor 139 en ten zuiden van spoor 72 een muur aangetroffen die spoornummer 71 meekreeg (zie Figuur 132, Figuur 137, bijlage 15A en 15B5). Dit spoor kon over een afstand van ongeveer 9m worden gevolgd, had een breedte van ongeveer 60cm en werd aangetroffen op een hoogte van +14,85m TAW (zie Figuur 149). Het was niet mogelijk de dimensies van de bakstenen op te meten of een metselverband te herkennen. De bakstenen werden samen gehouden door een vrij harde, weinig zandige, witte kalkmortel met kalkstippen.

Figuur 149: Spoornummer 71, foto genomen vanuit het westen.

6.2.3. Uitbraaksporen

- <u>Spoornummer 11 en 12</u>

In het zuidoostelijk deel van het projectgebied werden ter hoogte van huisnummer 19 en 20 twee uitbraaksporen aangetroffen (zie Figuur 132, Figuur 134 bijlage 15A en 15B2). Deze kregen het nummer 11 en 12 mee. Spoornummer 11 was de meest zuidelijke van de twee, had een oppervlak van circa 1m² en bestond uit baksteenbrokken gemengd met een vrij zachte, weinig zandige, witte kalkmortel met kalkbrokjes en houtskool erin (zie Figuur 150). Het uitbraakspoor bevond zich een 75-tal cm onder het loopvlak, op +14,75m TAW. Net ten noorden hiervan bevond zich spoornummer 12. Deze had een oppervlak van ongeveer 0,8m², hoewel het noordelijk deel was weggegraven door een recente verstoring. Dit uitbraakspoor bestond eveneens uit baksteenbrokken, gemengd met een vrij zachte, weinig zandige, beige kalkmortel met kalkstippen. Het spoor werd op dezelfde hoogte aangetroffen als spoor 11.

Figuur 150: Uitbraaksporen 11 en 12, foto genomen vanuit het noorden.

6.2.4. Riolen/goten

- <u>Goot 70/76/77</u>

Bij het plaatsen van profiel 24, in het centrale deel van het projectgebied, werd een goot aangetroffen (zie Figuur 132, Figuur 137, bijlage 15A en 15B5). Deze kreeg het spoornummer 70 mee, had een breedte van ongeveer 60 cm en kon over een lengte van 110cm gevolgd worden. De goot was opgebouwd uit bakstenen muren die bovenaan waren afgedekt door een deksteen in Doornikse kalksteen (zie Figuur 151). De bakstenen muren kregen het spoornummer 77 mee, de dekplaat het spoornummer 76. De bakstenen waren 20cm lang op 9cm breed op 4cm hoog. De stenen werden samengehouden door een vrij harde, lichtbeige kalkmortel met kalkstippen. Er kon geen metselverband worden herkend. Het hoogste punt waarop de goot zich bevond was +14,8m TAW. Het diepste punt bevond zich op +14,4m TAW.

Figuur 151: Goot 70/76/77 in profiel 24, foto genomen vanuit het noordoosten.

- <u>Goot 148/139</u>

Bij het plaatsen van profiel 39, in het zuidwestelijke deel van het projectgebied, werd de goot met spoornummer 148 aangetroffen (zie Figuur 132, Figuur 138, bijlage 15A en 195B6). De muur waaruit deze was opgebouwd kreeg het spoornummer 139 mee (zie Figuur 152 t.e.m. Figuur 154). Deze goot kon over een afstand van circa 3m en 4m worden gevolgd en had een breedte van ongeveer 1m. Het hoogste punt waarop de structuur werd aangetroffen bevond zich op circa 15,30m TAW, het diepste punt op circa +15,10m TAW. De bakstenen waaruit de goot waren opgebouwd hadden een formaat van 21,5 x 9,5 x 4cm. De stenen werden samen gehouden door een weinig zandige, witte kalkmortel met kalkstippen.

Figuur 152: Goot 148/139, foto genomen vanuit het noorden.

Figuur 153: Goot 148/139, foto genomen vanuit het noordwesten.

Figuur 154: Goot 148/139, foto genomen vanuit het westen.

6.2.5. Vloeren

- <u>Vloer 72</u>

In het centrale deel van het projectgebied werd een vloerniveau uit kasseien aangetroffen die het spoornummer 72 kreeg (zie Figuur 132, Figuur 137, bijlage 15A en 15B5). Deze vloer kon op een hoogte van +14,85m TAW worden geregistreerd over een oppervlakte van 1,5m² (zie Figuur 155). Het formaat van de kasseien was zeer variabel en tussen de stenen kon geen mortel worden herkend.

Figuur 155: Kasseivloer 72, foto genomen vanuit het oosten.

6.2.6. Waterput en citerne

- <u>Citerne 16/17</u>

In het oostelijk deel van het projectgebied werd, ten zuidwesten van muren 1 en 18, de bovenkant van een bakstenen citerne aangesneden (zie Figuur 132, Figuur 133, bijlage 15A en 15B1). Deze kreeg het spoornummer 16 mee (op sommige plaatsen werd deze geregistreerd als 17 omdat de samenhang van de structuur nog niet duidelijk was). Deze cisterne kon over een lengte van ongeveer 3m en een breedte van ongeveer 70 cm worden geregistreerd. De blootgelegde structuur bestond uit een (ton)-gewelf, die bovenaan werd afgesloten door een steen in Doornikse kalksteen (zie Figuur 156). Het baksteenformaat, noch het metselverband van de stenen viel door de beperkte toegankelijkheid tot de structuur te bepalen. De mortel die de stenen samen hield bestond uit een vrij zachte, donkergele, weinig zandige kalkmortel met kalkstippen.

Figuur 156: Citerne 16/17, foto genomen vanuit het zuiden.

- <u>Waterput 147</u>

In het westelijk deel van het projectgebied werd in en ten oosten van profiel 42 (de bovenkant van) een waterput aangetroffen (zie Figuur 132, Figuur 138 bijlage 15A en 15B6). Deze kreeg het spoornummer 147 mee, had in het vlak een oppervlakte van ongeveer 0,3m² en kende het hoogste punt op +16,52m TAW. Het diepste punt bevond zich op +16,10m TAW. De muur was opgebouwd uit bakstenen met verschillende formaten (zie Figuur 157 en Figuur 158). Een eerste type had dimensies van 18cm lang op 8,5cm breed op 5cm hoog. Van een tweede type kon enkel de breedte en hoogte worden geregistreerd. Deze waren respectievelijk 11cm en 6cm. Dit tweede type baksteen was gedeeltelijk gebroken om te passen binnen de cirkelvorm van de hals. De stenen werden samen gehouden door een zandmortel met kalkstippen. Binnenin de structuur werden twee loden leidingen opgemerkt die zich op een diepte van circa 60cm onder de rand bevonden. De eerste vulling binnen deze put bevond zich ongeveer 4,3m onder de rand.

Figuur 157: Waterput 147, foto genomen vanuit het noorden.

Figuur 158: Binnenkant waterput 147.

6.3. Beschrijving aardewerkvondsten

- Spoornummer 6, INR. 68

In associatie met spoor 6, een opgaande bakstenen muur die werd aangetroffen in het oostelijke deel van het Begijnhof ter hoogte van huisnummer 16, werden scherven aangetroffen van vier verschillende aardewerktypes. Het gaat om gedraaid grijs en rood aardewerk, steengoed en majolica (zie Figuur 159Figuur *160* en Figuur 160).

Van het grijze aardewerk werd slechts één scherf aangetroffen, een wandscherf. Het gedraaid rood aardewerk was goed voor 52 scherven, waarbij minstens 14 individuen konden herkend worden. Onder deze individuen bevonden zich minstens twee borden. Er waren verschillende versieringswijzes zichtbaar: het ging hierbij om gele en groene sliblagen en een ribbelreliëf dat was aangelegd op het oppervlak van de scherf.

Er werden 13 stukken steengoed aangetroffen, waarbij minstens vijf individuen konden worden herkend. Minsten drie van deze individuen waren kruiken. De majolica tenslotte leverde één scherf op, die toebehoorde aan een bord. Op basis van het aangetroffen aardewerk werd deze context gedateerd in de 16de-17de eeuw. Het assemblage kan omschreven worden als tafel- en keukenafval.

Figuur 159: Aardewerk afkomstig uit spoor 6, inventarisnummer 68.

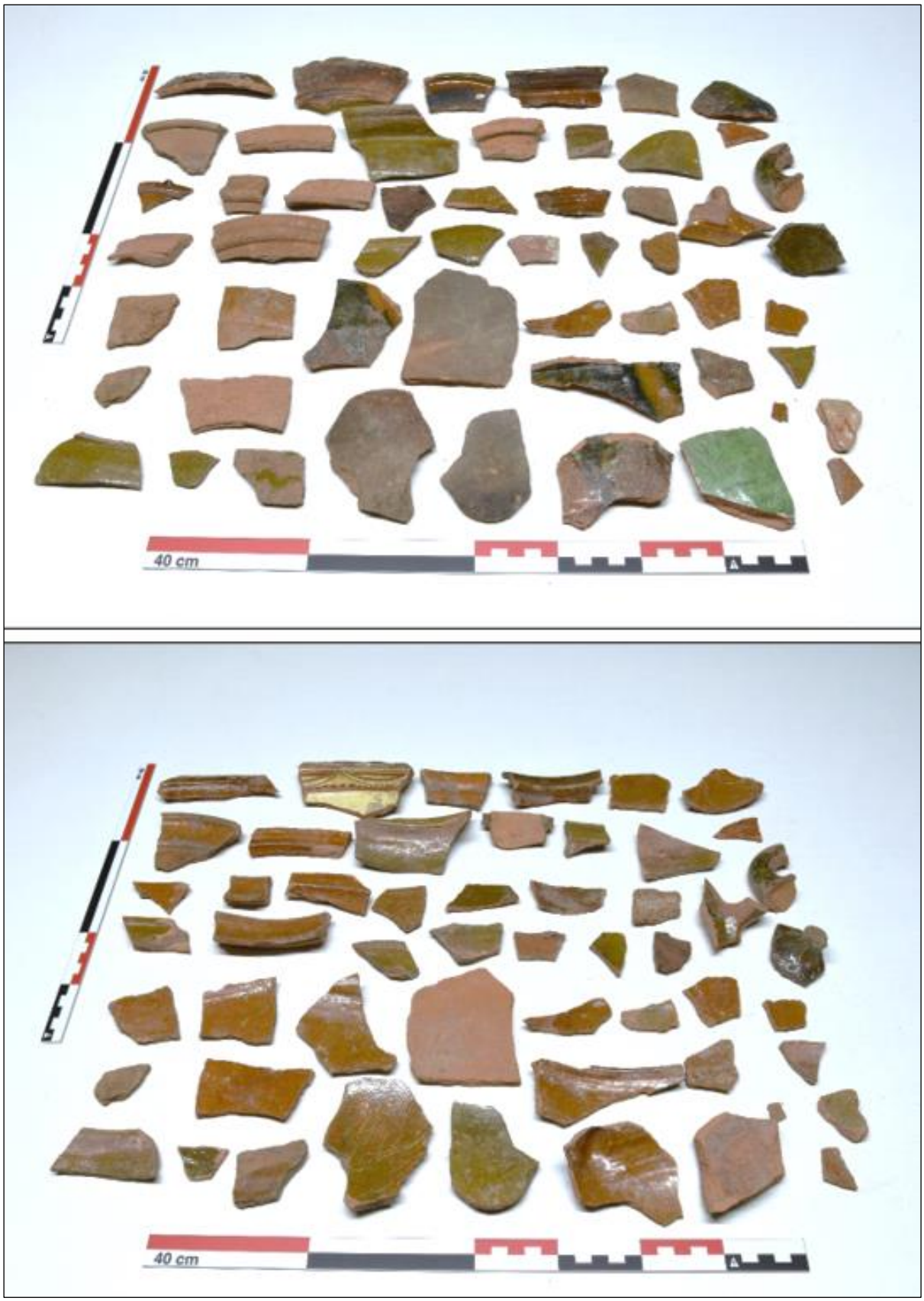

Figuur 160: Aardewerk afkomstig uit spoor 6, inventarisnummer 68.

- Spoornummer 13, INR. 70

In associatie met de muur met spoornummer 13 werden vier types aardewerk aangetroffen: rood gedraaid aardewerk, steengoed, majolica en faience. Het rood gedraaid aardewerk bestond uit 16 scherven, goed voor minstens vijf individuen. Eén hiervan kon worden geïdentificeerd als een pan, een andere als een grape. Enkele van de scherven vertoonden een groene slibversiering (zie Figuur 161 en Figuur 162).

Er werd één scherf faience aangetroffen. Deze behoorde waarschijnlijk toe aan een kruik, was blauw beschilderd van buiten en had een groene beschildering aan de binnenzijde. Daarnaast werden er drie scherven steengoed aangetroffen, alle drie behorende tot een ander type op basis van de bakking. Hierdoor waren er minstens drie individuen aanwezig. Eén ervan kon worden herkend als een drinknap.

Tenslotte werden er in deze context drie scherven majolica aangetroffen. Deze behoorden elk toe aan een andere vorm, wat betekent dat er minstens drie individuen aanwezig waren. Twee ervan konden worden herkend als bord. Op basis van het aangetroffen aardewerk werd deze context gedateerd in de 17de eeuw. Het assemblage kan omschreven worden als tafel- en keukenafval.

Figuur 161: Aardewerk afkomstig uit spoor 13, inventarisnummer 70.

Figuur 162: Aardewerk afkomstig uit spoor 13, inventarisnummer 70.

- Spoornummer 15, INR. 71

In spoor 15 werd scherven aangetroffen van drie verschillende types aardewerk, meer bepaald rood gedraaid aardewerk, steengoed en majolica (zie Figuur 163 t.e.m. Figuur 165). In totaal werden 44 stukken rood aardewerk aangetroffen, waarbij het minimum aantal individuen bestond uit zeven. Daarbij konden een pan en een bord herkend worden. Enkele stukken droegen een gele of groene slibversiering.

Daarnaast werden ook zes scherven steengoed aangetroffen, samen goed voor een minimum aantal individuen van drie. Van de majolica tenslotte werden er tien scherven aangetroffen, goed voor zes verschillende individuen. Hiervan konden er drie herkend worden als bord en één als kruik. Op basis van het aangetroffen aardewerk kan deze context in de 16de tot 17de eeuw gedateerd worden.

Figuur 163: Aardewerk afkomstig uit spoor 15, inventarisnummer 71.

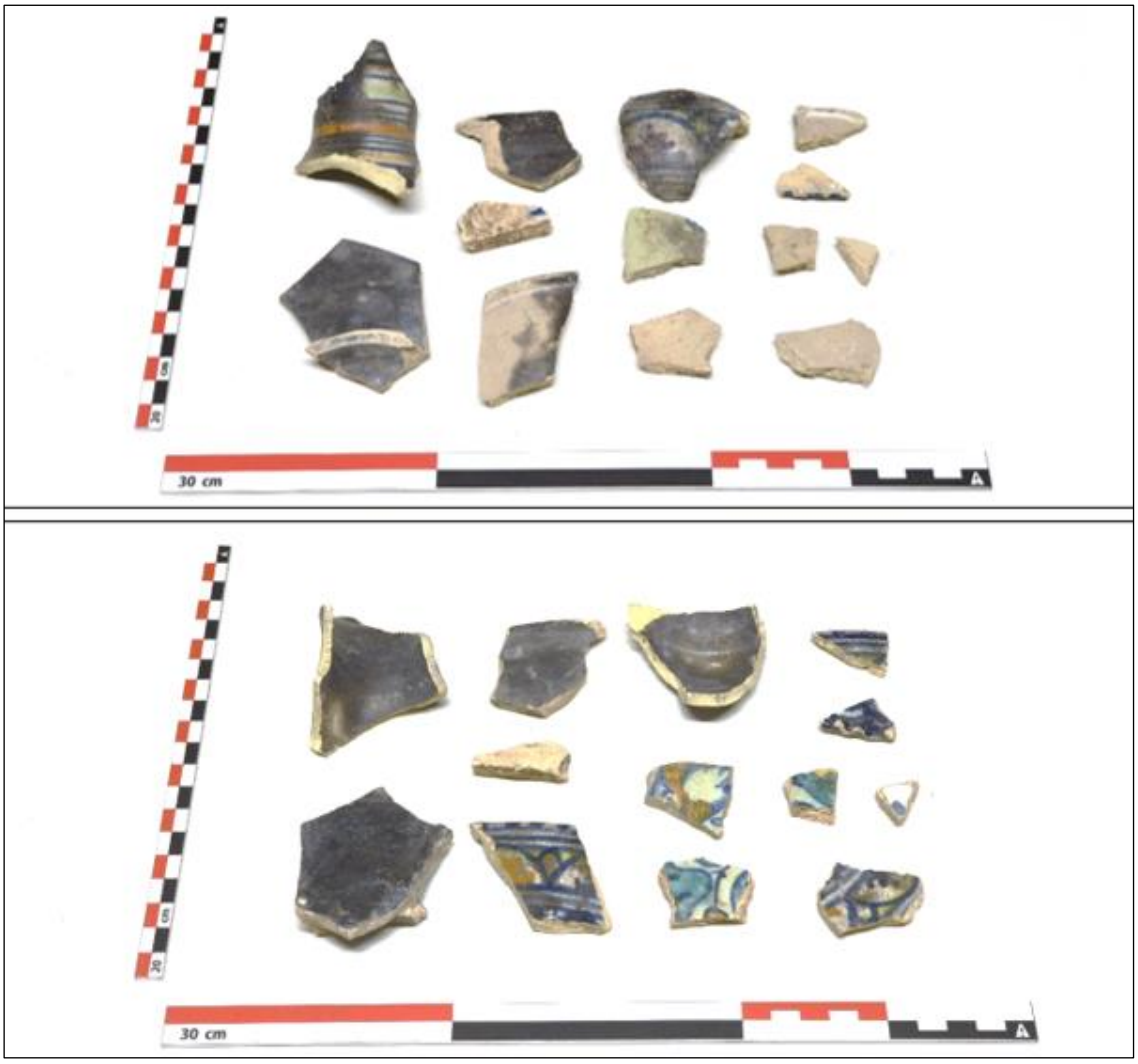

Figuur 164: Aardewerk afkomstig uit spoor 15, inventarisnummer 71.

Figuur 165: Aardewerk afkomstig uit spoor 15, inventarisnummer 71.

- Spoornummer 47, INR. 23

In spoor 47 werden scherven aangetroffen van vijf verschillende aardewerktypes. Het gaat hier om grijs en rood gedraaid aardewerk, hoogversierd aardewerk, steengoed en majolica (zie Figuur 166 t.e.m. Figuur 168). Het hoogversierd aardewerk is hier waarschijnlijk als residueel te beschouwen.

Er werd één fragment grijs aardewerk aangetroffen, een oorfragment. Het aanwezige rode aardewerk was goed voor 43 scherven, waarvan het minimum aantal individuen 14 was. Er konden geen duidelijk vormen herkend worden, maar één randscherf had wel een gietsneb. Daarnaast hadden sommige scherven een beroeting langs de buitenkant, wat aangeeft dat deze waren gebruikt als een pot op een keukenvuur. Enkele scherven hadden aan hun binnenzijde ook wat kalkaanslag, wat erop kan duiden dat deze gebruikt werden als kamerpot.

Er werden drie scherven hoogversierd aardewerk aangetroffen: één rand en twee wanden, goed voor minstens één individu. Het steengoed leverde drie wanden en één rand op, maar op basis van het type konden toch minstens twee individuen worden onderscheiden. Het aanwezige majolica bestond uit twee randen en één wand, samen goed voor minstens twee individuen. Deze majolica was versierd met geometrische motieven. Op basis van het aangetroffen aardewerk werd deze context gedateerd in de 16de eeuw. Het assemblage kan omschreven worden als keuken- en tafelafval.

Figuur 166: Aardewerk afkomstig uit spoor 47, inventarisnummer 23.

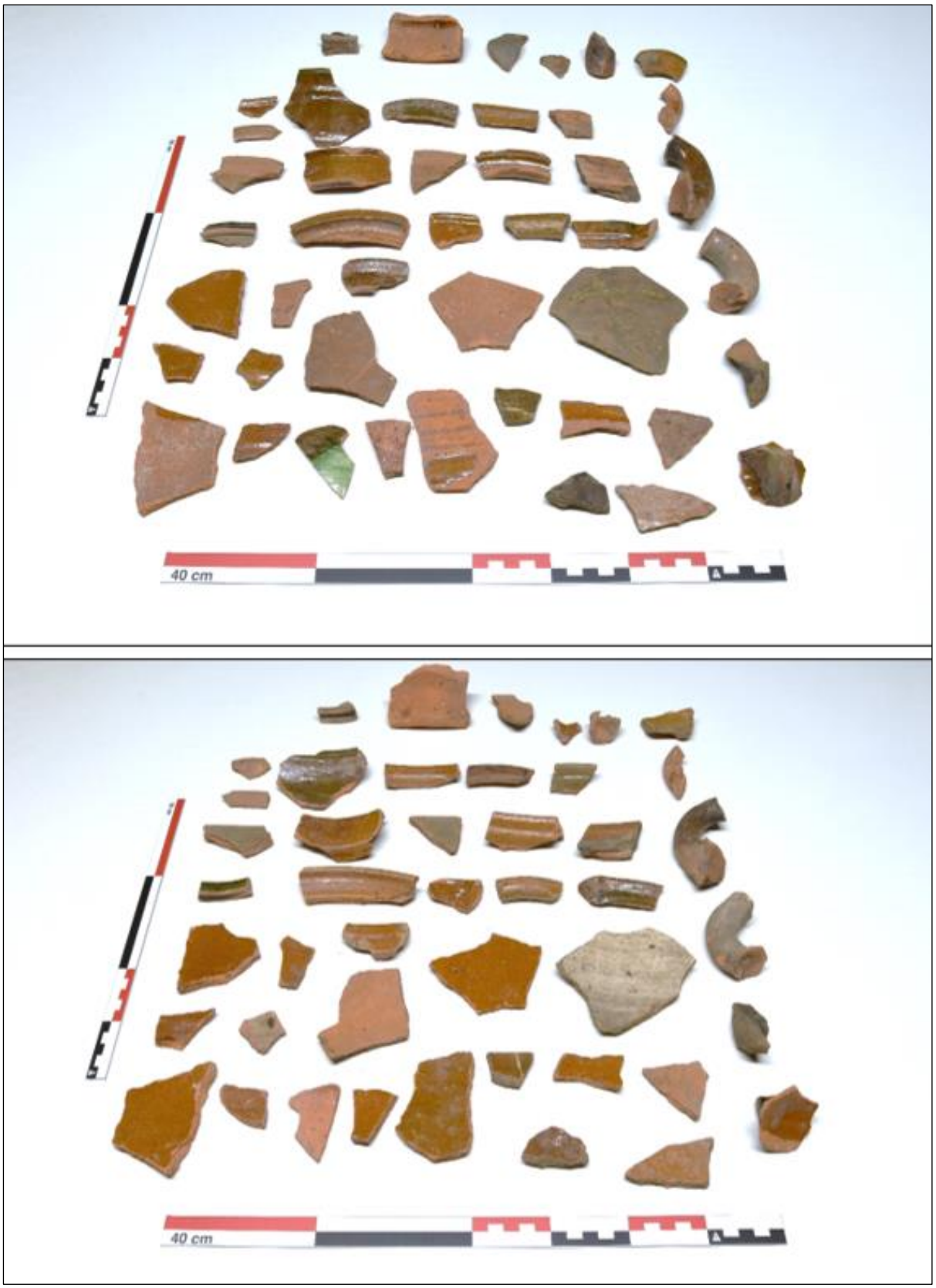

Figuur 167: Aardewerk afkomstig uit spoor 47, inventarisnummer 23.

Figuur 168: Aardewerk afkomstig uit spoor 47, inventarisnummer 23.

- Spoornummer 105, INR. 53

In spoor 105 werden scherven aangetroffen van vier verschillende types. Het gaat om gedraaid grijs en rood aardewerk, steengoed en majolica (zie Figuur 169 en Figuur 170). Het grijs gedraaid aardewerk was goed voor in totaal vier scherven, waarvan één rand, twee wanden en één oor. Van dit type was er dus minstens één individu aanwezig.

Daarnaast werden in totaal 18 scherven rood aardewerk aangetroffen. Deze waren goed voor minstens acht individuen, waaronder een grape, een vergiet en een bord. De grape toonde sporen van beroeting langs de buitenzijde en werd dus waarschijnlijk binnen een keukencontext gebruikt.

Tenslotte werd er één wandscherf steengoed en één bodemscherf majolica aangetroffen. Op basis van het aangetroffen aardewerk werd deze context gedateerd in de 16de eeuw. Het assemblage kan omschreven worden als keuken- en tafelafval.

Figuur 169: Aardewerk afkomstig uit spoor 105, inventarisnummer 53.

Figuur 170: Aardewerk afkomstig uit spoor 105, inventarisnummer 53.

- <u>Spoornummer 19, INR 75</u>

Boven spoor 19, een vermoedelijke bakstenen fundering die aan het licht kwam in het uiterste oosten van het projectgebied werden scherven aangetroffen van drie verschillende types aardewerk. Het betreft rood gedraaid aardewerk, steengoed en faience (zie Figuur 171 t.e.m. Figuur 173). Het rood aardwerk vormt hierbij de grootste groep, met 29 scherven. Deze zijn samen goed voor 14 indviduen, waarbij één kruik, twee borden en twee bloempotten werden herkend. Eén randscherf bevatte een handvat of hengsel die zich bij de volledig pot boven de andere delen van de vorm zou hebben bevonden. Deze vorm zal een emmerachtige indruk hebben gemaakt. Enkele van deze bloempotvormen bezaten extra gaten, die na het bakken erin lijken geslagen te zijn. Daarnaast vertoonden enkele wandscherven een gele slibversiering.

De aangetroffen faience bestond uit 11 scherven, die samen goed waren voor vijf vormen. Drie hiervan konden geïdentificeerd worden als borden. Tenslotte werd er één bodemfragment in steengoed aangetroffen. Op basis van het aangetroffen aardewerk werd deze context in de 18de eeuw gedateerd. Het assemblage kan omschreven worden als keuken- en tuinafval.

Figuur 171: Aardewerk afkomstig uit spoor 19, inventarisnummer 75.

Figuur 172: Aardewerk afkomstig uit spoor 19, inventarisnummer 75.

Figuur 173: Aardewerk afkomstig uit spoor 19, inventarisnummer 75.

7. INTERPRETATIE EN DATERING

7.1. Algemeen

Hoewel er volgens de traditie reeds een begijnengemeenschap in de Kortrijkse stadskern aanwezig was vanaf 1238, kan dit pas met zekerheid gesteld worden vanaf 1242. Algemeen wordt aangenomen dat het Kortrijks begijnhof omstreeks 1280 ontstaan is op de huidige locatie.[42] De begijnen kwamen terecht aan de rand van de stad tegen de stadsgracht (de Nedervijver), tussen de Sint-Maartenskerk en de grafelijke versterking met de castrale Onze-Lieve-Vrouwkerk. Enkele historische gegevens doen samen met de ligging van het terrein, ter hoogte van de zuidelijk rand van het grafelijk domein, vermoeden dat het begijnhof werd gesticht door de Graven van Vlaanderen. Het begijnhof kende in haar lange bestaan grote bloeiperiodes én periodes van sterk verval. Tijdens de 14de eeuw werd het verschillende keren ernstig beschadigd door oorlog of brand. Deze periodes van verval werden steeds gevolgd door een periode van traag herstel. Na de verkoop en verkaveling van het grafelijk domein en de burcht omstreeks 1415-1429 werd de burchtgracht geleidelijk aan met puin opgevuld. Zo ontstond de bleekweide tussen de Onze-Lieve-Vrouwekerk, het Begijnhof en de Nedervijver.[43] De tweede helft van de 16de eeuw betekende een nieuw dieptepunt, met de opstanden van de Nederlanden tegen Spanje. Met de inname van Oostende in 1604 was er een religieuze heropleving. Kort daarna werd de toestemming verkregen om zoveel mogelijk begijnen te aanvaarden als men kon. In de decennia daarop werd het begijnhof sterk uitgebreid in noordelijke en oostelijke richting.[44] Het “nieuw” begijnhof werd gesticht op de plaats van de vroegere burchtgracht. Vanaf het midden van de 18de eeuw zette het verval zich in. Het begijnhof kende nog een laatste periode van heropleving in de 2de helft van de 19de eeuw, toen een deel van het gebouwenbestand gerestaureerd werd.

De resultaten van het onderzoek liggen in de lijn van wat kon verwacht worden op basis van de eerder uitgevoerde onderzoeken binnen het Kortrijkse begijnhof. Hierbij moet benadrukt worden dat de uitgravingsdiepte, en daarmee ook de diepte waarbij zicht kon verkregen worden op de stratigrafische opbouw van het terrein, beperkt was tot de (soms eerder kleine) verstoringsdiepte van de geplande werken. Daarnaast zorgde ook de aard van het projectgebied, een wegtracé met een beperkte opgravingsbreedte, voor een sterk versnipperd beeld. Desondanks is het mogelijk een zekere fasering in de aangetroffen lagen en sporen naar voren te schuiven. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen het oude gedeelte van het begijnhof en de zone van het “nieuw begijnhof” (zie Figuur 174).

[42] DESPRIET PH. 2001, p. 19-23
[43] DESPRIET PH. 2001, p. 64.
[44] DESPRIET PH. 2001, p. 69.

Figuur 174: GRB met aanduiding van profielen en aangetroffen muren. In stippellijn zijn de locatie van het “nieuw begijnhof” en de gesloopte toren weergegeven, volgens de reconstructie van Ph. Despriet.

7.2. Zone “nieuw begijnhof”

Ondanks de eerder beperkte verstoringsdiepte konden bij het archeologisch onderzoek nog heel wat structuren geregistreerd worden, voornamelijk in het oostelijke en zuidoostelijke deel van het projectgebied (zie Figuur 174). Langs de oostelijke invalsweg werden in de sleuven enkele muren aangetroffen die over enkele meters gevolgd konden worden. Het aardewerk dat in de puinlaag boven muur 19 werd aangetroffen dateert de afbraak van deze structuur in de 18de eeuw. Op het plein voor huisnummer 16 en 17 werden naast de resten van een riool, uitgewerkt in baksteen en natuursteen, ook enkele funderingsmuren aangetroffen, opgebouwd uit baksteen en soms ook Doornikse kalksteen. Deze muren bevonden zich vlakbij en parallel met de huidige bebouwing. Vermoedelijk behoorden ze oorspronkelijk tot de bestaande gebouwen en werden ze op een bepaald moment afgebroken om plaats te ruimen voor het huidige pleintje. Het aardewerk dat in associatie met deze muren (6, 7, 13, 14, 15) werd aangetroffen dateert uit de 16de-17de eeuw. Ter hoogte van de koer langs de oostelijke zijde van huisnummer 16 werd een klein stuk van een bakstenen citerne aangesneden, bovenaan afgesloten door een natuursteen. Verder werd ook een stuk van een bakstenen waterput blootgelegd die zich grotendeels onder de binnenkoer van huisnummer 17 en 18 bevond, op de grens tussen beide. Het voorkomen van een gedeelde waterput op de binnenkoer van twee woningen is iets dat ook al bij een eerder archeologisch onderzoek ter hoogte van huisnummers 37-38 en 39-40, in het oude gedeelte van het begijnhof, werd vastgesteld.[45] De datering ervan was onduidelijk, maar waarschijnlijk gaan deze dus terug op de 17de-eeuwse bouw-/verbouwfase. Ten westen van huisnummer 17 werd een 40cm brede muur aangetroffen die was opgebouwd in een vrij groot baksteenformaat (S9) en ten noorden geflankeerd werd door een muur in Doornikse kalksteen met een breedte van 60cm. Mogelijk gaat het hier om de restanten van de gesloopte toren die volgens de reconstructie van Ph. Despriet ter hoogte van deze zone te lokaliseren is. De toren zou gesloopt zijn toen het terrein door een systematische ophoging bouwrijp gemaakt werd, vanaf 1580.[46] Dit deel van het begijnhof, dat gelegen is ter hoogte van de vroegere stadsgracht, werd opgericht in de periode 1606-1622. De aangetroffen structuren maken in ieder geval duidelijk dat ook dit jongere deel van het begijnhof meer dan één bouwfase heeft gekend. Slechts op enkele plaatsen werden naast muurresten ook duidelijke grondlagen aangesneden. Het betreft steeds vrij puinige ophogingspakketten met veel baksteenbrokken en kalkmortel.

De sleuven die aangelegd werden in het noordoostelijke deel van het begijnhof, ter hoogte van de historische bleekweide, situeren zich eveneens op de plaats van de vroegere stadsgracht. In deze zone van het “nieuw begijnhof” kwamen, met uitzondering van enkele recente riolen (38, 45 en 46) en een recente beerput (40), geen muurresten aan het licht. Onder de kasseilaag en de 20cm dikke zandlaag waar deze in ingebed waren bestond de stratigrafische opbouw van de bodem uit een aantal – vaak erg puinige – ophogingslagen. Door de beperkte

[45] BONQUET T. 2015, p. 89.
[46] DESPRIET PH . 2004.

uitgravingsdiepte betreft het meestal één of twee ophogingslagen, in de profielen die het diepst waren uitgegraven waren dat er drie (profiel 8: loopniveau op +14,85m TAW, uitgegraven tot +13,32m TAW; profiel 17: loopniveau +15m TAW, uitgegraven tot +13,5m TAW). Enkele van deze lagen bevatten aardewerk dat ruim gedateerd kon worden tussen de 14de en 18de eeuw (profiel 3, 7, 11, 13, 15, 16, 17). Een ^{14}C-analyse op botmateriaal afkomstig uit de ophogingslaag in profiel 11 stelde de datering van deze laag fijner tot 1490-1650 n.Chr., met de grootste waarschijnlijkheid tussen 1490 en 1600 n.Chr. (zie bijlage 16, INV. 130). Ook andere contexten die op basis van het aardewerk wat preciezer konden gedateerd worden gaan terug tot de 16de-17de eeuw (profiel 10 en 12). Dit sluit aan bij de kennis die reeds verkregen werd bij voorgaande onderzoeken. Uit historische bronnen is geweten dat de burchtgracht omstreeks 1415-1429 gedeeltelijk met puin en aarde van elders in de stad werd opgevuld. Rond het midden van de 16de eeuw werd het terrein verder opgehoogd en vanaf circa 1580 deed het zo ontstane gebied dienst als bleekweide met toegangstrap tot de Nedervijver.[47] De oprichting van het “nieuw begijnhof” op deze plaats gebeurde pas aan het begin van de 17de eeuw, in de periode 1606-1622. Het ontbreken van muurresten in de sleuven doet vermoeden dat dit deel van het projectgebied sinds de 17de eeuw in gebruik is geweest als straatzone.

7.3. Oude gedeelte begijnhof

Ook in het oudere, oorspronkelijke, deel van het begijnhof kwamen een aantal structuren aan het licht. De meeste bevonden zich in de centrale sleuf ter hoogte van het straatje tussen het plein met de boom en het plein aan de kapel van Onze-Lieve-Vrouw ter Sneeuw, waar zich ook het zogenaamde “huis van de grootjuffrouw” bevindt (huisnummer 31, zie Figuur 174). Ter hoogte van huisnummer 30 kon over vele meters een circa 60cm brede bakstenen funderingsmuur (muur 71; +14,85m TAW) gevolgd worden, parallel met de huidige woningen. Wat meer naar het oosten werden de resten van een kasseivloer blootgelegd (spoor 72; +14,85m TAW) en nog wat verder opnieuw een circa 65cm dikke bakstenen funderingsmuur (muur 82; +14,65m TAW), dit maal haaks op de huidige bebouwing. In deze sleuf bevond zich ook een bakstenen goot/riool met afdekplaat in natuursteen (spoor 75; +14,75m TAW). De stratigrafische opbouw bestond uit verschillende, meestal puinige, ophogingslagen, wat erop duidt dat ook in deze zone het terrein verschillende keren werd opgehoogd. In profiel 26 (huidige loopniveau +15,85m TAW, geregistreerd tot een diepte van +13,9m TAW) konden onder de fundering van woning 30 een 4-tal ophogingslagen herkend worden. Een ^{14}C-datering op botmateriaal uit het tweede ophogingspakket (+14,60 tot +14,30 m TAW) plaatst deze laag in de 14de eeuw, meer bepaald de periode 1300-1420, met de grootste waarschijnlijkheid in 1300-1370. In profiel 24 waren tussen de goot en de brede bakstenen muur drie ophogingslagen zichtbaar. Een ^{14}C-datering op botmateriaal op de onderste van deze lagen (+14,85m tot +14,6m TAW) gaf een datering tussen 1450-1630, met de, grootste waarschijnlijkheid tussen 1450-1530. Deze laag was afgezet tegen muur 82, die dus ouder was.

[47] DESPRIET PH. 2005, p. 105-106.

Archeologisch onderzoek ter hoogte van huisnummer 31, huisnummers 37-40 en de Sint-Annazaal had reeds uitgewezen dat de huidige gebouwen, die op basis van hun architecturale kenmerken veelal in de periode 1606-1855 geplaatst worden, in hun kern een heel stuk ouder zijn.[48] Op verschillende locaties kon vastgesteld worden dat sommige muren gefundeerd waren op oudere voorlopers. Daarnaast werden ook verschillende muurrestanten aangetroffen die onmogelijk in verband konden worden gebracht met de woningen in hun huidige toestand. Deze restanten, waarbij ook deze die in de centrale sleuf werden aangetroffen tijdens het huidige onderzoek, moeten vermoedelijk gelinkt worden aan de middeleeuwse voorlopers van de bebouwing. Sommige hadden een afwijkende oriëntatie, wat erop wijst dat de oorspronkelijke indeling van het begijnhof er anders moet hebben uitgezien. Vermoedelijk bevinden zich over vrijwel het gehele oppervlak van het oorspronkelijke begijnhof dergelijke oudere, diepere, structuren. Dit wijst er ook op dat het loopniveau van het begijnhof sterk is opgehoogd sinds de middeleeuwen.[49]

Het ophogen van het terrein ter hoogte van het oudere deel van het begijnhof is ook duidelijk te zien in de geregistreerde profielen. Vooral in het meest westelijke deel van het projectgebied, waar plaatselijk de diepste uitgravingen gebeurden, kon de opeenvolging van - vaak puinige - lagen goed geregistreerd worden. De oudste antropogene lagen lijken terug te gaan tot de 12de-13de eeuw. Dit is onder andere het geval bij profiel 29 (huidige loopvlak +15,85m TAW, diepste punt +13,75m TAW. De twee bovenste ophogingslagen konden op basis van het aardewerk ruim gedateerd worden in de 14de-18e eeuw, de laag eronder in de 14de-16de eeuw, de laag daaronder in de 13de-14de eeuw en de onderste laag die werd aangesneden in de 12de-13de eeuw. Ook bij profiel 35 (huidige loopvlak +15,80m TAW) kon één van de lagen op basis van het aardewerk geplaatst worden in de 13de eeuw (diepste punt op +14,30m TAW). De dunne puinige laagjes eronder konden niet gedateerd worden. Op een diepte van +13,90m TAW werd hier de moederbodem bereikt. Een deel van de historische ophogingslagen in deze zone lijkt licht af te hellen naar het oosten, het natuurlijke reliëf volgend in de richting van de vroegere stadsgracht. In dit deel van het onderzoeksterrein waren de aangetroffen structuren veel minder talrijk. Het betreft slechts enkele nutsleidingen. Ter hoogte van het plein aan de westelijke ingang werd in de noordelijke sleuf een bakstenen goot/riool aangesneden, in de oostelijke sleuf een bakstenen rioolkoker. Ten noordenwesten van de Sint-Annazaal werd een vrij recente riool blootgelegd. Wellicht heeft het plangebied in deze westelijke zone steeds een gebruik als weg gekend.

[48] BONQUET T. 2015, p. 89; DEGRYSE J. & BONCQUET T. 2016, p. 39; BONCQUET T. 2012, p. 55.
[49] DEGRYSE J. & BONCQUET T. 2016, p. 39.

7.4. Onderzoeksvragen

- **In welke mate is het terrein reeds verstoord?**

  De “recente” verstoring van het terrein beperkte zich op veel plaatsen tot de bovenste tientallen centimeters en betrof dan enkel de kasseien en de zandige laag waar deze in ingebed waren. Soms ging de recente verstoring dieper, o.a. door de aanleg van nutsleidingen, maar dit was steeds plaatselijk.

- **Zijn er sporen aanwezig? Indien ja, zijn die van natuurlijke of antropogene oorsprong?**

  De aangetroffen lagen zijn vrijwel allemaal van antropogene oorsprong. De moederbodem werd bij het aanleggen van de werksleuven maar zelden bereikt. Over het gehele terrein tonen de bodemprofielen een opeenvolging van – vaak puinige – ophogingslagen. Daarnaast werden in het oostelijk/zuidoostelijke en centrale deel van het projectgebied ook redelijk wat muurresten aangetroffen, alsook het restant van een kasseivloer.

- **Wat is de aard, omvang, datering en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?**

  De uitbraaksporen en muurresten die werden aangetroffen in het oostelijk/ zuidoostelijke deel van het projectgebied dateren ten vroegste uit de 17de eeuw. Dit deel van het begijnhof werd immers pas opgericht in de periode 1606-1622. Het betreft een aantal bakstenen (funderings)muren, riolen, een citerne en een waterput. Een uitzondering betreft mogelijk een structuur in baksteen en natuursteen (S2/9) die mogelijk te linken is aan de toren, behorende tot de middeleeuwse stadsversterking, die volgens Ph. Despriet op deze plaats te lokaliseren is. De fragmentarisch bewaarde kasseien vloer en de twee dikke bakstenen funderingsmuren die werden aangetroffen in de centrale sleuf zijn ouder en moeten wellicht gelinkt worden aan de laatmiddeleeuwse voorlopers van de bebouwing. Gezien de kleinschaligheid van de vaststellingen is een diepgaandere interpretatie van de sporen niet mogelijk.

- **Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?**

  Over het gehele projectgebied bevond zich onder de recente sporen/verstoringen een opeenvolging van – meestal puinige – ophogingslagen. Ter hoogte van het “nieuw begijnhof” gaan de oudste geregistreerde lagen terug tot de 16de-17de eeuw. Deze zone van het begijnhof is gelegen ter hoogte van de vroegere stadsgracht en werd pas opgericht aan het begin van de 17de eeuw, in de periode 1606-1622. In de decennia ervoor werd het terrein opgehoogd en bouwrijp gemaakt. In het oostelijke en

zuidoostelijke deel van deze zone kwamen redelijk wat uitbraaksporen en muurresten aan het licht, meestal opgebouwd in baksteen, sommige stukken in Doornikse kalksteen. Naast een riool, een citerne en een waterput betreft het ook enkele funderingsmuren. De aanwezigheid van deze structuren geeft aan dat ook dit jongere deel van het begijnhof meer dan één bouwfase heeft gekend. Vermoedelijk moesten een aantal muren op een bepaald ogenblik plaats ruimen voor de aanleg van een pleintje ten zuiden van huisnummer 16. Een structuur in baksteen en natuursteen (S2/9) is mogelijk te linken is aan een toren die behoorde tot de middeleeuwse stadsversterking en die op deze plaats te lokaliseren zou zijn. Het ontbreken van muurresten, uitgezonderd enkele riolen, in de noordoostelijke sleuf doet vermoeden dat die zone van het "nieuw begijnhof" sinds de 17de eeuw tot heden een wegfunctie heeft gehad.

Ook ter hoogte van het oorspronkelijke deel van het begijnhof werd het terrein meermaals opgehoogd. Vooral in het meest westelijke deel van het projectgebied, waar plaatselijk de diepste uitgravingen gebeurden, kon de opeenvolging van - vaak puinige - lagen goed geregistreerd worden. De oudste antropogene lagen lijken terug te gaan tot de 12de-13de eeuw. Algemeen wordt aangenomen dat het Kortrijkse begijnhof omstreeks 1280 ontstaan is op de huidige locatie. In de centrale sleuf kwamen naast een bakstenen riool met afdekplaat in natuursteen ook twee dikke bakstenen funderingsmuren en het restant van een kasseien vloer aan het licht. Wellicht moeten deze structuren gelinkt worden aan laatmiddeleeuwse voorlopers van de bebouwing. Eerdere onderzoeken hadden reeds uitgewezen dat de oorspronkelijke indeling van het begijnhof er anders moet hebben uitgezien. De meest westelijke sleuven leverden, met uitzondering van enkele bakstenen riolen, geen muurresten op. Dit lijkt erop te duiden dat het plangebied in deze westelijke zone steeds een gebruik als weg heeft gekend.

- **Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de kennis van deze percelen?**

Een groot deel van het projectgebied lijkt sinds het ontstaan van het begijnhof in gebruik te zijn geweest als weg en werd verder enkel gebruikt voor het aanleggen van een aantal nutsleidingen (rioleringen/goten). Enkel in de oostelijke en zuidoostelijke sleuf en de centrale sleuf werden ook andere muurresten aangetroffen. De fragmentarisch bewaarde kasseien vloer en de bakstenen funderingsmuren die in de centrale sleuf werden aangesneden gaan wellicht terug op laatmiddeleeuwse voorlopers van de bebouwing. Ook eerder onderzoek had al uitgewezen dat de oorspronkelijke indeling van het begijnhof er anders moet hebben uitgezien. De (funderings)muren, uitbraaksporen, citerne en waterput die werden aangetroffen in het oostelijke en zuidoostelijke deel van het projectgebied dateren ten vroegste uit de 17de eeuw. De aanwezigheid van deze structuren geeft aan dat ook deze zone binnen het jongere deel van het begijnhof een eerdere bouwfase heeft gekend. Zo maakte (een deel van) de bebouwing ten zuiden van huisnummer 16 op een bepaald moment plaats voor een pleintje. Een aangetroffen structuur in baksteen en natuursteen (S2/9) is misschien

ouder en kan mogelijk gelinkt worden aan de toren die behoorde tot de middeleeuwse stadsversterking en die volgens Ph. Despriet op deze plaats te lokaliseren is.

- **Kunnen de aangetroffen resten gekoppeld worden aan de historische/ iconografische bronnen?**

  De resultaten sluiten aan bij wat geweten is uit historische bronnen. Algemeen wordt aangenomen dat het Kortrijks begijnhof omstreeks 1280 ontstaan is op de huidige locatie, in het oosten begrensd door de stadsgracht. De oudste antropogene lagen die op deze plaats werden geregistreerd gaan terug tot de 12de-13de eeuw. De opeenvolging van puinige ophogingslagen over het gehele terrein geeft aan dat het loopniveau van het begijnhof in de loop der eeuwen sterk is opgehoogd. Uit historische gegevens is geweten dat het begijnhof in haar lange bestaan verschillende keren ernstig beschadigd werd. Mogelijk kan het ophogen van het terrein hiermee in verband worden gebracht, al is dat moeilijk aan te tonen op basis van deze kleinschalige opgraving. De kasseien vloer en de bakstenen funderingsmuren die in de centrale sleuf werden aangesneden gaan wellicht terug op laatmiddeleeuwse voorlopers van de bebouwing. Omstreeks 1415-1429 werd de burchtgracht geleidelijk aan met puin en aarde van elders in de stad opgevuld. Rond het midden van de 16de eeuw werd het terrein verder opgehoogd en vanaf circa 1580 deed het zo ontstane gebied dienst als bleekweide. De oprichting van het oostelijke en noordelijke deel van het begijnhof op de plaats van de gedempte stadsgracht, het zogenaamde “nieuw begijnhof”, gebeurde aan het begin van de 17de eeuw, in de periode 1606-1622. De oudste geregistreerde lagen in deze zone kregen inderdaad een datering in de 16de-17de eeuw. Op iconografische bronnen is duidelijk te zien dat eerst de noordelijke woningen werd opgericht, in een latere fase de oostelijke. Op kaarten uit deze periode staat ter hoogte van het oostelijke deel van het begijnhof een toren afgebeeld die deel uitmaakte van de oude middeleeuwse stadsversterking. Deze zou afgebroken zijn bij het bouwrijp maken van het terrein voor de oostelijke begijnenwoningen. Min of meer op de plaats waar Ph. Despriet deze toren lokaliseerde werd een structuur aangetroffen in baksteen en natuursteen die mogelijk te linken is aan de toren. De overige muurresten die in deze zone werden aangetroffen dateren ten vroegste uit de 17de eeuw. Zo maakte (een deel van) de bebouwing ten zuiden van huisnummer 16 op een bepaald moment plaats voor een pleintje. Mogelijk gebeurde dit op het einde van de 18de eeuw of het begin van de 19de eeuw. Dit pleintje wordt immers afgebeeld op een plattegrond van het begijnhof uit 1822, maar op de Ferrariskaart uit 1771-1778 lijkt deze nog niet aanwezig, al kan dat ook wel te maken hebben met een gebrek aan voldoende detail. Hetzelfde geldt voor de oostelijke toegangsweg en de muurresten die daar werden aangetroffen.

- **Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten m.b.t. het ontstaan en de evolutie van het Begijnhof?**

  Het organische en anorganische vondstmateriaal was eerder beperkt. Het aangetroffen aardewerk diende in dit onderzoek vooral voor de relatieve datering van de verschillende lagen/structuren. Door middel van ^{14}C-analyse op botmateriaal afkomstig uit enkele ophogingslagen kon de datering in enkele gevallen fijner gesteld worden. Hoewel de dateringen met enige voorzichtigheid moeten benaderd worden aangezien het geen gesloten contexten betreft en niet geweten is waar de pakketten waarin het vondstmateriaal werd aangetroffen oorspronkelijk vandaan kwamen, gaf dit toch een goede indicatie. Nieuwe inzichten leverde het niet echt op, wel werd bevestigd dat het noordelijke en oostelijke deel van het begijnhof van jongere datum was (vroegste vondsten uit de 16de eeuw) dan het westelijke en zuidelijke deel (vroegste vondsten uit 12de-13de eeuw) en dat het volledige terrein doorheen de eeuwen verschillende ophogingsfases heeft gekend, ook het oude, oorspronkelijke, deel van het begijnhof.

- **Zijn alle resten te koppelen aan het Begijnhof of kunnen ook oudere resten onderscheiden worden?**

  Alle aangetroffen resten zijn te koppelen aan het Begijnhof.

8. SAMENVATTING

In het kader van de geplande vernieuwing van de verhardingen en riolering binnen het begijnhof te Kortrijk voerde een team van Monument Vandekerckhove nv tussen 17 maart 2020 en 14 april 2021 een archeologische werfbegeleiding uit op het terrein, teneinde te vermijden dat waardevole archeologisch sporen ongedocumenteerd verloren zou gaan. Opdrachtgever voor het onderzoek was de stad Kortrijk.

Door het versnipperde en ondiepe karakter van de werfbegeleiding was het soms moeilijk faseringen en samenhang te bekomen. De meeste informatie op deze site kon ontleend worden aan de geplaatste profielen. Het overgrote deel van de lagen die verspreid over het projectgebied werden aangetroffen is van antropogene oorsprong. Het betreft voornamelijk puinige ophogingslagen. In de loop der eeuwen werd het terrein van het Begijnhof duidelijk op verschillende plaatsen en op verschillende momenten opgehoogd. De moederbodem werd bij het aanleggen van de werksleuven slechts zelden bereikt. De oudste lagen bevonden zich in het westelijke en centrale deel van het projectgebied en gaan terug tot de 12de-13de eeuw. Hier bevond zich het oorspronkelijke deel van het begijnhof dat vermoedelijk gesticht werd omstreeks 1280. De ophogingslagen aangetroffen in het oostelijke en noordelijke deel van het projectgebied dateren uit de vroegmoderne periode, met een zwaartepunt richting de 16de tot 17de eeuw. Dit komt overeen met de stichting van een nieuw deel van het begijnhof in de periode 1606-1622 op de plaats van de gedempte stadsgracht: het zogenaamde “nieuw begijnhof”. In de decennia ervoor was het terrein opgehoogd en bouwrijp gemaakt.

In het oosten/zuidoosten van het begijnhof werden in de sleuven verschillende uitbraaksporen en muurresten aangetroffen. Een structuur in baksteen en natuursteen (S2/9) is mogelijk te linken is aan de gesloopte toren die behoorde tot de middeleeuwse stadsversterking en die op deze plaats te lokaliseren zou zijn. De overige muurresten en uitbraaksporen in deze zone dateren ten vroegste uit het begin van de 17de eeuw. Naast een riool, een citerne en een waterput betreft het ook enkele funderingsmuren. De aanwezigheid van deze bakstenen structuren geeft aan dat ook dit jongere deel van het begijnhof meer dan één bouwfase heeft gekend. Vermoedelijk moesten een aantal muren op een bepaald ogenblik plaats ruimen voor een oostelijke toegang en voor de aanleg van een pleintje ten zuiden van huisnummer 16. In de centrale sleuf, gelegen in het oude deel van het begijnhof, kwamen naast een riool ook twee dikke bakstenen funderingsmuren en het restant van een kasseien vloer aan het licht. Deze structuren behoren wellicht toe aan laatmiddeleeuwse voorlopers van de bebouwing. Uit eerder onderzoek bleek reeds dat de oorspronkelijke indeling van het begijnhof er anders moet hebben uitgezien. In de sleuven in het noordoosten en westen van het terrein werden, met uitzondering van enkele goten/rioleringen; geen muurresten aangetroffen, wat doet vermoeden dat deze locaties in de loop der eeuwen steeds als weg hebben gefungeerd.

9. BIBLIOGRAFIE

9.1. Literatuur

- BAKER P. & WORLEY F. 2014, *Animal bones and Archaeology Guidelines for Best Practice*, English Heritage.

- BEHRENSMEYER A.K. 2016, *Taphonomic and ecologic information from bone weathering*, Cambridge University Press.

- BONCQUET T. 2015, *Archeologisch onderzoek Begijnhof 37-40 (Kortrijk)*, Ruben Willaert Rapport 76, Sijsele.

- DAVIS S. 1992, *A rapid method for recording information about mammal bones from archaeological sites*, English Heritage.

- DESPRIET PH. 1972, *Vondsten in het Kortrijkse*, in: Archeologie, 1972/2, p. 59.

- DESPRIET PH. 1974, *Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1973*, in: De Leiegouw, jg. 16, p. 327-338.

- DESPRIET PH. 2001, *Ontstaan en ontwikkeling van het Kortrijkse Begijnhof*, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 45, Kortrijk.

- DESPRIET PH. 2004, *Begijnhof Kortrijk, Fase 4a noodopgravingen 2004*, 2014/013, Agentschap Onroerend Erfgoed.

- DESPRIET PH. 2005, *Noodopgraving in het Kortrijkse Begijnhof (W.-Vl.)*, in: Archaeologia Mediaevalis (kroniek) 28, p. 105-106.

- DESPRIET PH. 2006, *Begijnhof: de grote en kleine zaal; Begijnhof: het onderzoek van de moestuin voltooid; Begijnhof: ceramisch vondstenmateriaal*, in: Zuid-Westvlaamse opgravingen, 2005, nr. 62, p. 5-9.

- DESPRIET PH. 2015, *Handel en wandel in het Kortrijkse begijnhof*, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 91, Kortrijk.

- DEGRYSE J. & BONCQUET T. 2012, *Archeologische opgraving Sint-Annazaal, Begijnhof Kortrijk*, Ruben Willaert rapport 21, Sijsele.

- DEGRYSE J. & BONCQUET T. 2016, *Archeologisch onderzoek Begijnhof 31 (Kortrijk)*, Ruben Willaert Rapport, Sijsele.

- DEGRYSE J., THYS C., DE TOLLENAERE J. & WILLAERT A. 2017a, *Begijnhof (Kortrijk, West-Vlaanderen)*. Archeologienota. Bureauonderzoek (fase 0). Deel 1: Verslag van resultaten, Sijsele.

- DEGRYSE J., THYS C., DE TOLLENAERE J. & WILLAERT A. 2017b, *Begijnhof (Kortrijk, West-Vlaanderen)*. Archeologienota. Bureauonderzoek (fase 0). Deel 2: Programma van maatregelen, Sijsele.

- MERTENS J. 1973, *De Onze-Lieve-Vrouwekerk te Kortrijk*, in: Archeologie, 1973/1, p. 51-52.

- O'CONNOR T. 2000, *The Archaeology of Animal Bones*, Sutton.

- VON DEN DRIESCH A. 1978, *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites*, Peabody Museum Bulletins 1.

9.2. Internetbronnen

- http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/

- http://inventaris.onroerenderfgoed.be

- http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/

- http://www.geopunt.be/

- http://www.ngi.be/topomapviewer/

- https://cai.onroerenderfgoed.be/

- https://nl.wikipedia.org/wiki/Kortrijk

10. BIJLAGEN

- Bijlage 1 - Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied
- Bijlage 2 - Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (detail)
- Bijlage 3 - Kadasterkaart
- Bijlage 4 - DTM Vlaanderen Algemeen
- Bijlage 5 - DTM Vlaanderen Detail
- Bijlage 6 - Bodemkaart
- Bijlage 7 - Tertiair geologische kaart
- Bijlage 8 - Quartair geologische kaart
- Bijlage 9 - Orthofoto 1971
- Bijlage 10 - Orthofoto 2000-2003
- Bijlage 11 - Orthofoto 2020
- Bijlage 12 - CAI-kaart
- Bijlage 13A - Alle hoogtes kaart - gehele projectgebied
- Bijlage 13B1 - Alle hoogtes kaart - oostelijk deel projectgebied
- Bijlage 13B2 - Alle hoogtes kaart - zuidoostelijke deel projectgebied
- Bijlage 13B3 - Alle hoogtes kaart - noordoostelijk deel projectgebied
- Bijlage 13B4 - Alle hoogtes kaart - noordwestelijk deel projectgebied
- Bijlage 13B5 - Alle hoogtes kaart - centrale deel projectgebied
- Bijlage 13B6 - Alle hoogtes kaart - zuidwestelijk deel projectgebied
- Bijlage 14A - Alle sporenkaart - gehele site
- Bijlage 14B1 - Alle sporenkaart - oostelijk deel projectgebied
- Bijlage 14B2 - Alle sporenkaart - zuidoostelijk deel projectgebied
- Bijlage 14B3 - Alle sporenkaart - noordoostelijk deel projectgebied
- Bijlage 14B4 - Alle sporenkaart - noordwestelijk deel projectgebied
- Bijlage 14B5 - Alle sporenkaart - centrale deel projectgebied
- Bijlage 14B6 - Alle sporenkaart - zuidwestelijk deel projectgebied
- Bijlage 15A - Alle profielenkaart - gehele projectgebied
- Bijlage 15B1 - Alle profielenkaart - oostelijk deel projectgebied
- Bijlage 15B2 - Alle profielenkaart - zuidoostelijk deel projectgebied
- Bijlage 15B3 - Alle profielenkaart - noordoostelijk deel projectgebied
- Bijlage 15B4 - Alle profielenkaart - noordwestelijk deel projectgebied
- Bijlage 15B5 - Alle profielenkaart - centrale deel projectgebied
- Bijlage 15B6 - Alle profielenkaart - zuidwestelijk deel projectgebied
- Bijlage 16 - ^{14}C-dateringen
- Bijlage 17 - Assessment aardewerk
- Bijlage 18 - Assessment tabel dierlijk bot
- Bijlage 19 - Assessmenttabel glas
- Bijlage 20 - Assessmenttabel metaal

- Bijlage 21 - Assessmenttabel natuursteen en andere bouwmaterialen
- Bijlage 22 - Sporenlijst
- Bijlage 23 - Inventarislijst
- Bijlage 24 - Fotolijst